

ZEDIGE BEDENKINGEN
OVER DE
ALGEMENE WELMENENDE
AANBIEDING
VAN GENADE
IN HET EVANGELIE

Zoals het in onze dagen doorgaans voorgesteld en verdedigd wordt, waarbij enige van de voornaamste bewijzen voor dat stelsel opgegeven, worden getoetst.

Opgedragen ter bedaarde overweging aan alle ware liefhebbers van de echte leer der Gereformeerde Gemeente in Nederland

door

J. van Woensel

Lidmaat der Gereformeerde Gemeente te Amsterdam

Te Amsterdam,
Bij J. van Woensel, Junior, Boekverkoper in de Nes.
MDCCLXXIX

Kolossenzen 3:16

Het Woord van Christus wone rijkelijk in u, in alle wijsheid; leert en vermaant elkander.

1 Thessalonicenzen 5:21

Beproeft alle dingen; behoudt het goede.

Psalm 8:3

Uit den mond der kindekens en der zuigelingen hebt Gij sterkte gegrondvest.

Uitgegeven na voorgaande visitatie en approbatie van de eerwaarde classis van Amsterdam.

12 januari 1779.

Inhoud

WOORD VOORAF	7
I. Inleiding.....	7
II. Het beginsel van waaruit ik gewerkt heb.....	7
III. Verslag van het werk.....	10
Aanleiding tot dit schrijven.....	10
<i>Waarın het licht niet bestaat dat voor de kerk te wachten is</i>	10
<i>Waarın het licht wel bestaat dat voor de kerk te wachten is</i>	11
<i>Waarın het nieuwe licht bestaat dat men zegt dat nu in de kerk is opgegaan</i>	12
<i>Kan het nieuwe licht gehouden worden voor het te verwachten licht?</i>	12
Aanleiding tot het door de druk openbaar maken.....	14
Bedoeling van het door de druk openbaar maken.....	15
<i>De bedoeling is niet</i>	15
<i>De bedoeling is</i>	15
De inhoud van het werk.....	16
<i>Eerst deel</i>	16
<i>Tweede deel</i>	16
De titel.....	17
IV. Slot.....	18
EERSTE HOOFDDEEL	20
I. Inleiding.....	20
II. De algemene welmenende aanbıeding.....	20
De betekenis van de algemene welmenende aanbıeding.....	20
Vıjf bezwaren tegen de algemene welmenende aanbıeding.....	21
III. De opdracht van leraars.....	22
IV. De rechte Evangelıepredıking.....	23
De betekenis van het woord Evangelıe.....	23
<i>Groot plichtsverzuım</i>	24
<i>Met een ingebeeld deelgenootschap aan Jezus verloren</i>	25
<i>Blinde wetspredikers</i>	26
De predıking van Jezus.....	27
<i>De bergrede</i>	27
<i>Zeven gelıkenissen</i>	28
<i>Conclusie</i>	29
De predıking van de apostelen.....	30
<i>Brief aan de Romeınen</i>	30
<i>Paulus predıking</i>	30
V. Weerlegging van argumenten voor algemene aanbıeding.....	32
De voorgewende nuttigheid van de algemene aanbıeding.....	32
<i>Mensen beter te overreden</i>	32
<i>Meer vrucht op predıking</i>	33
<i>Betere vrucht op predıking</i>	35
De voorgewende noodzakelıjkheid van de algemene aanbıeding.....	36
<i>Rechtvaardıge veroordeling van hoorders Evangelıe</i>	36
<i>Verloren om onze zonden en/of ons ongelooft</i>	36
HET TWEEDE HOOFDDEEL	39
JESAJA 45:22	40

I. Het verband van de tekstwoorden	40
II. Verklaring van de tekstwoorden	41
Geen algemene aanbieding.....	41
Wie hier aangesproken worden.....	42
<i>Niet alle heidenen</i>	42
<i>De ontkomenen van de heidenen</i>	42
De nodiging is van toepassing op heilbegerige zielen	43
<i>De nodiging: Wendt u naar mij toe</i>	43
<i>De verzekering: Wordt behouden</i>	44
De nodiging is niet van toepassing op allen die onder het Evangelie leven	45
<i>De prediking van de apostelen</i>	45
<i>De eis van geloof en bekering</i>	46
III. Geen algemene aanbieding in deze tekst	47
IV. Slot	48
KORINTHE 5:20	49
I. Betekenis van de tekstwoorden.....	49
Het ambt en karakter	49
<i>Gezanten van Christus wege</i>	49
<i>Alsof God door ons bade</i>	50
Uitvoering van het ambt.....	50
<i>Laat u met God verzoenen</i>	50
<i>Wij bidden van Christus wege</i>	53
II. Twee uit de tekst afgeleide opmerkingen	54
Schets van de Evangeliedienst van Paulus.....	54
Onderscheidenlijke prediking	54
III. Conclusie	55
Prediking onder de Joden	55
Prediking onder de heidenen	56
Geen algemene aanbieding.....	56
De opdracht aan de gezanten.....	58
OPENBARING 22:17B	60
I. Verklaring van de tekstwoorden	60
Wie worden genodigd?.....	60
<i>Die dorst heeft</i>	60
<i>Die wil</i>	62
<i>Die dorst heeft en die wil</i>	63
Waartot wordt genodigd?.....	64
Wat wordt van de genodigden geëist?	65
<i>Kome</i>	65
<i>Neme het water des levens om niet</i>	66
<i>Neme het water des levens</i>	66
<i>Om niet</i>	68
II. Hier komt geen algemene welmenende aanbieding voor.....	68
De voorwerpen van de nodiging.....	69
<i>Dorstigen</i>	69
<i>Willenden</i>	69
<i>Heilbegerige zielen</i>	70
<i>Conclusie</i>	71
III. Tegenbedenking.....	71
Alle mensen zijn dorstigen.....	71

Bewijs dat men aanvoert dat alle mensen dorstigen zijn	74
Weerlegging van twee aangehaalde schriftplaatsen.....	75
<i>Psalm 143:6</i>	75
MATTHEÛS 23:37	78
I. Verklaring van de tekstwoorden	78
1. De voorwerpen waartot de Heiland spreekt:.....	78
<i>Jeruzalem, Jeruzalem</i>	78
<i>Gij die de profeten doodt en stenigt die tot u gezonden zijn</i>	79
2. De aanspraak van de Heiland.....	79
<i>Uw kinderen</i>	79
<i>Willen bijeen vergaderen</i>	80
<i>Gelijk een hen kiekens bijeen vergadert onder haar vleugelen</i>	83
<i>Hoe menigmaal</i>	85
<i>Gijlieden</i>	86
<i>Hebt niet gewild</i>	87
<i>Conclusie</i>	89
II. Geen welmenende aanbieding van genade	90
De hoofden van het volk worden hier aangesproken.....	90
Het overblijfsel naar de verkiezing van de genade wil Jezus vergaderen.....	91
Willen vergaderen is niet alleen de uitwendige roeping.....	92
Willen vergaderen moet krachtdadig begrepen worden.....	92
De hoofden van het volk hebben niet gewild	95
III. Conclusie	96
JOHANNES 6:32B	101
I. Het verband van de tekstwoorden	101
II. Verklaring van de tekstwoorden.....	102
Voorwaar, voorwaar zeg Ik u.....	102
Mozes heeft u niet gegeven het brood uit den hemel.....	102
Mijn Vader geeft u het ware Brood uit den hemel	103
<i>De Gever</i>	103
<i>De Gift</i>	103
<i>De voorwerpen</i>	104
III. De betekenis van “geven”	105
De eigenlijke betekenis van het woord “geven”	105
De betekenis van “geven” in Johannes 6.....	107
De betekenis van “geven” in Johannes 6:32.....	108
<i>De Gever</i>	109
<i>De voorwerpen</i>	109
<i>De gave</i>	110
<i>Overeenkomsten tussen het manna in de woestijn en het geestelijk Manna</i>	110
Waaruit het geven van het Brood bestaat	113
<i>Eerst bewijs</i>	113
<i>Tweede bewijs</i>	113
<i>Derde bewijs</i>	114
<i>Vierde bewijs</i>	114
<i>Vijfde bewijs</i>	115
Het voorrecht van het geven voor dit volk.....	115
IV. Twee tegenbedenkingen	117
Eerste tegenbedenking	117
Tweede tegenbedenking.....	121

<i>Schets van de redevoering</i>	122
<i>Geen algemene aanbieding in deze redevoering</i>	125
V. Drie stellingen	126
Eerste stelling.....	126
Tweede stelling.....	126
Derde stelling	127
VI. Conclusie	129
SLOT	131

Woord vooraf

I. Inleiding

Het zijn opmerkelijke woorden van Paulus in Efeze 4:14: “Opdat wij niet meer kinderen zouden zijn, die als de vloed bewogen en omgevoerd worden met allen wind der leer, door de bedriegerij der mensen, door arglistigheid om listiglijk tot dwalingen te brengen.” Dit wordt daar door Paulus opgeschreven als mede behorende tot het grote oogmerk waartoe de verheerlijkte Jezus Zijn Gemeente begiftigd heeft met apostelen, profeten en evangelisten en met herders en leraars.

Volgens vers 11 is dat grote oogmerk geen ander dan om de Gemeente, Zijn geestelijk lichaam, op te bouwen, te bevestigen en langs verscheidene trappen te brengen tot de volkomenheid. Wat ook waar is ten opzichte van elk van de bijzondere leden van dat lichaam, volgens vers 12 en 13. En waarvan Paulus in het vervolg de heilzame vruchten aanwijst, ook in dat genoemde 14^e vers: “Opdat wij niet meer, enz.”

Hieruit kan elk, die de genoemde woorden aandachtig leest, onmiddellijk opmaken dat het grote doelwit van Jezus in het zenden van voorgangers en leraars van verscheiden rang is. Namelijk om de Gemeente en elk bijzonder lid daarvan te brengen tot een welgefundeerde kennis van en tot bevestiging in die Waarheden die tot zaligheid geloofd en in acht genomen moeten worden, zodat zij met volkomen zekerheid voor hun gemoed kunnen zeggen: ik weet wien en wat ik geloofd heb. En om langs deze weg zodanig bevestigd te worden in de aangenomen leerstukken van het Christendom en gewapend te zijn tegen alle aanvallen van verleidingen, met welke listen, behendigheden en onder welke schoonschijnende voorwendselen die ook mochten voorkomen. Ten einde zij zich mochten gedragen, niet als kinderen die wegens hun zwakheid en omstandigheid gemakkelijk bewogen en uit hun vastigheid gezet worden, maar integendeel om door mannelijke sterkte en kloekmoedigheid onbeweeglijk pal te staan en te strijden tegen zulke aanvallen.

Dat eist Paulus van zijn geliefde Timotheüs als een Christen en als een Christen leraar, 1 Tim. 3:14: “Maar blijft gij in hetgeen gij geleerd hebt en waarvan u verzekering gedaan is, wetende van wien gij het geleerd hebt.” Dat is dat staan, de lendenen omgord hebbende met de waarheid, Efeze 6:14. Vergelijk 2 Tim. 1:13. Timotheüs zou door dit in acht te nemen, tonen dat hij aan de ene zijde door een andere Geest geleid werd dan de boze mensen van zijn tijd die tot erger zouden voortgaan, verleidende en wordende verleid, vers 13. En aan de andere zijde dat hij van kindsbeen af de Heilige Schriften geweten had die hem konden wijs maken tot zaligheid, vers 15, vergelijk 1 Tim. 1:18 en 19.

Deze en soortgelijke vermaningen zijn het die met gouden letters verdienen te staan boven de ingangen van onze Godshuizen, studeer- en binnenkamers. Ja die diep in het geheugen ingedrukt verdienen te worden van alle ware Christenen en in het bijzonder van ware belijders van de naar de woorden van God Hervormde Leer. Deels om daardoor gedurig herinnerd en aangespoord te worden om er toch met alle ernst naar te staan om geoeffende geestelijke vermogens te verkrijgen in de aangenomen, duizendmalen beproefde en bevestigde waarheden. Deels om langs deze weg te komen tot zulk een mannelijke sterkte en standvastigheid tegen de listige aanvallen en inwerpingen van de vorst der duisternis om niet zo gemakkelijk uit hun vastigheid gezet en overhoop geworpen te worden. Maar vooral om ten opzichte van de leerstukken die men gelooft en belijdt niet zo gemakkelijk bewogen te worden als er eens iets nieuws onder schoonschijnende voorwendselen voor de dag komt. Zoals helaas maar al te vaak gebeurd en niet zelden van zeer nadelige gevolgen is voor het gemoed. Waarvoor zij die geoeffende geestelijke vermogens gekregen hebben, bewaard worden in de leer van de waarheid en vooral zij die de samenhang van de Goddelijke waarheden met elkaar hebben leren kennen en door herhaalde beschouwingen en overdenkingen erin zijn bevestigd geworden. Zij kunnen uit de levendige bevinding met David zeggen: “Uit Uw bevelen krijg ik verstand, daarom haat ik alle leugenpaden. Uw Woord is een lamp voor mijn voet en een licht voor mijn pad. Die Uw wet beminnen, hebben grote vrede en zij hebben geen aanstoot.”, Psalm 119:104, 105 en 165. Vergelijk vers 97-100.

II. Het beginsel van waaruit ik gewerkt heb

En echt lezer, omdat ik onderneem om openlijk voor de dag te komen met een werk waarvan de belangrijke inhoud in de titel wordt opgegeven, zo acht ik mij verplicht om rekenschap te moeten geven van mijn onderneming. Ik kan daarom niet nalaten vooraf iets te zeggen van het beginsel waaruit ik aan

het werk geraakt en vervolgens werkzaam geweest ben en het gebracht heb tot die staat waarin het nu te voorschijn komt.

Het heeft de Heere behaagd mij te verwaardigen tot en te begiftigen met een onderscheiden en (als ik het in nederige erkenenis zeggen mag) enigszins uitgebreide kennis van de waarheden, die samen de leerstukken uitmaken van onze op het Woord van God in alle delen gegronde Gereformeerde Religie, volgens de schakel van onze dierbare Heidelbergse Catechismus en onze allergeewichtigste Nederlandse Belijdenis (waarna alle samenstelsels van de Heilige Godgeleerdheid die van tijd tot tijd door onze Godgeleerden in het licht zijn gegeven, gevormd en tot een volledig lichaam gebracht zijn).

Sindsdien heeft dat een allertederste liefde en hoogachting in mijn ziel ontstoken voor die waarheden, als waarheden waarvan de Goddelijke oorsprong en volmaakte samenhang met elkaar zich duizendmalen aan mijn gemoed hebben geopenbaard. Waarin ik door een langdurige naspeuring en overdenking (waartoe ik vooral niet minder dan de tijd van ruim 45 jaren moet brengen) al meer en meer ben bevestigd geworden evenzeer als ik van de onwankelbare gronden waarop zij rusten ten volle verzekerd ben.

Het is voor mij daarom een volstrekt onmogelijke zaak geworden om daarvan op enigerhande wijze af te kunnen gaan, omdat het (als ik het zo eens mag noemen) tot in merg en been is doorgedrongen, Hebr. 4:12. Om nu niet te melden wat een invloed het altijd gehad heeft en nog heeft op mijn gemoed tot een duidelijk inzien in de ware verzoeningsweg en in de ware orde van het heil, in de toepassing van het door Jezus verworven heil. En op mijn werkzaamheden in het verborgen voor de Heere tot bevordering van en tot bevestiging in het heil van mijn onsterfelijke ziel en om veel gemoedelijke bezwaren te ontvlieden of te boven te komen waarmee anderen wel te worstelen hebben.

Welke hoogachtende aanklevendheid zich niet alleen maar uitstrekt tot deze en gene waarheden die meer als fundamenteel en tot zaligheid volstrekt noodzakelijk om te geloven kunnen aangemerkt worden, maar ook tot dat hele samenstel van de leerstukken, vanwege het nauwe verband dat het ene leerstuk heeft met het andere. Het onderscheiden inzicht daarvan heeft mij al lang doen inzien dat er niet alleen geen één leerstuk van kan afgescheiden worden zonder de hele samenhang te verbreken en krachteloos te maken, maar ook dat er geen één van die leerstukken op enigerhande wijze kan verminkt of verzwakt worden, zonder het gehele samenstelsel te verzwakken en belangrijke leerstukken te doen vervallen of krachteloos te maken, zoals men dat van verscheide leerstukken zou kunnen tonen. Neem nu maar deze enkele ter voorbeeld.

Het nauwe verband dat er is tussen de leer van de Goddelijke besluiten in het algemeen en dat van de eeuwige vrijmachtige predestinatie in het bijzonder, en de leer van de Goddelijke werkingen en uitvoering daarvan in de tijd. Daarin staat toch alles in een allernauwst verband en is op de volmaaktste wijze aan elkaar gelijk, want God werkt alle dingen na de raad van Zijn wil, volgens Efeze 1:11. En vooral ten opzichte van het laatste, heeft de eeuwige en vrijmachtige verkiezing en verwerping zijn volle waarheid, zowel in de bekendmaking als in de uitvoering ervan. Waaruit volgt dat God behoudens Zijn onveranderlijkheid niet alleen niets anders kan doen, maar ook niets anders kan bekend maken in Zijn Woord en aan Zijn gezanten kan in last geven om te prediken dan wat Hij van eeuwigheid heeft beraamd en vastgelegd. Maar wanneer men dan nu leert of zegt (zoals men dagelijks hoort) dat God volgens Zijn besluitende wil alleen de uitverkorenen, maar naar Zijn bevelende wil allen die onder het Evangelie leven genade wil bewijzen, dan stelt men tegenstrijdige dingen, dan verzwakt men grotelijks het leerstuk van het onveranderlijke van Gods raadsbesluiten en men stelt zich ten enenmaal buiten staat om de leer van de onveranderlijke predestinatie staande te kunnen houden tegen de tegensprekers ervan.

De volmaakte gelijkvormigheid die er is tussen de waarachtige borgvoldoening van Christus en de toepassing daarvan, zoals die van tijd tot tijd geschiedt. Die in de bekendmaking en in de uitvoering zich even ver uitstrekken, als beide gegrond in wat dat aangaande in de raad des vredes bepaald is. Daaruit volgt dat die borgvoldoening alleen bepaald is tot diegenen van wie de namen zijn geschreven in het Boek des Levens des Lams. Aan wie ze dan ook alleen toegepast worden en kan worden. Maar wanneer men dan nu stelt (zoals men ook dagelijks hoort) dat God die verdiensten van Christus niet alleen welmenend aanbiedt aan allen die onder het Evangelie leven (wat een wil om te geven onderstelt), maar ook dat die allen moeten geloven dat ze hen in de aanbidding van God tot verzoening geschonken zijn of worden, hoewel deze in de Goddelijke bedoeling van te geven, alleen zijn voor de verordineerden ten

leven; dan stelt men weer tegenstrijdige dingen. En hoe men het ook mag wenden en met schijnredenen zoekt goed te maken, het moet noodzakelijk daar op uitkomen dat het leerstuk van de waarachtige en volkomene borgvoldoening, voor en in de plaats van de uitverkorenen alleen, verduisterd wordt en nooit in het rechte licht kan worden voorgesteld en noch minder zuiver kan stellen en tegen de tegensprekers kan staande houden dat die verzoening en de toepassing daarvan zich even ver uitstrekken.

Het één en ander te samen genomen: de kennis van en het inzien in de samenhang van de leerstukken van de Gereformeerde Kerk heeft dan ook in mijn ziel een innige bekommering en nauwkeurige zorgvuldigheid ontstoken om toch niet op enigerhande wijze door het vernuft van het vlees (waarvan ik nog niet geheel ontslagen ben) of door behendigheden en schijnredenen van de mensen verrast te worden tot kleinachting of afwijking van een enig leerstuk als van weinig belang of niet noodzakelijk om steeds vastgehouden en verdedigd te worden, omdat zij allen (wegens het nauw verband waarin zij met elkaar staan) evenveel noodzakelijkheid en dierbaarheid hebben.

Dat is de reden dat ik een heersende afkeer in mij gevoel en al lang gevoeld heb van op enigerhande wijze het oor te lenen naar enig leerstelsel dat niet in alle delen met zichzelf en met de aangenomen leerstukken van de kerk samenhangt, door wie en onder welke schoonschijnende voorwendselen het ook mag worden voorgesteld. Daar heb ik altijd iets van ondervonden zo vaak als er zich zo wat nieuws opdeed van voorgewende betere begrippen ten opzichte van één of ander leerstuk of ten opzichte van de praktijksleer, waarvan er zich al verscheidene in mijn tijd hebben opgedaan.

Ik weet wel dat er zijn die dit zullen aanzien voor laagheid van geest, bestaande in een al te grote verkleefdheid aan menselijke begrippen en voorschriften van leerstukken, waardoor alle vrijheid van denken wordt weggenomen. Maar dezulken moeten weten:

- dat dat waar zou zijn, wanneer zulk een aannemen en aankleven van leerstukken of het samenstelsel ervan alleen rustte op het zeggen en het gezag van mensen. Maar dat dat helemaal niet te pas komt wanneer die leerstukken zelf gekend worden in haar eigen aard en de gronden waarop zij rusten, zowel als de ware samenhang ervan duidelijk wordt ingezien en langs deze weg zich tot volle overreding aan het redelijk verstand en oordeel duidelijk voorstellen;
- dat alle voorgewende vrijheid van denken (waarvan men in onze dagen zoveel spreekt) juist niet zo onbepaald is goed te keuren, omdat die meestal een uitwerksel van losbandigheid is, die alleen eigen is aan kinderen Belials die zonder juk willen leven. Waarvan zich zo veel blijken opdoen bij de hedendaagse zogenaamde tolerantanten die alle verplichting tot gehoorzaamheid aan de formulieren van enigheid hardnekkig verwerpen. En ach dat er zich maar niet al teveel blijken van opdeden bij genaamde Gereformeerde belijders die zich, of uit onkunde, of uit andere bedorven grondbeginselen door de bedrieglijke schijnredenen van deze mensen laten misleiden en in slaap wiegen ten koste van de waarheid;

Integendeel geloof ik, en alle weldenkenden zullen het met mij geloven, dat er in dat standvastig aankleven aan de aangenomen leerstukken zich dat opdoet wat Paulus met dankzeggingen tot God roemt in de gelovigen van de gemeente van Rome, Rom. 6:17. Dat zij van harte gehoorzaam geworden zijn aan het voorbeeld van de leer (het voorschrift of patroon) waartot zij overgegeven zijn (of liever als in haar vorm gevormd en gefatsoeneerd waren geworden) zowel in haar begrippen als in de gehele praktijk van leven. Wat is dit anders dan het voorbeeld te houden van de gezonde woorden (het voorschrift en kort samenstel van de leer) die zij van Paulus gehoord hadden in geloof en liefde die in Christus Jezus is? Zoals Paulus dat eist van zijn geliefde Timotheüs, 2 Tim. 1:13. Wat is dit anders dan te blijven in wat men geleerd heeft en waarvan haar alle verzekering gedaan is, wetende van wie men het ontvangen heeft? 2 Tim. 3:14. Omdat wij nu nog diezelfde gronden van zekerheid hebben die de Romeinen en die Timotheüs hadden; ja wat zeg ik, wij hebben nu nog meer zekerheid, omdat al de aangenomen leerstukken van tijd tot tijd uitvoeriger in al haar bijzonderheden zijn betoogd en verdedigd tegen de aanvallen van de vijanden tot volkomen zegenpraal van de waarheid en goddelijkheid ervan. En daarom is het in de verste verte niet zo dat zulk een standvastige aankleving aan de aangenomen leerstukken zou te berispen zijn. Het sluit veeleer een prijzenswaardige gehoorzaamheid in aan de voorgangers van de gemeenten, ja aan Jezus Christus het Hoofd van de gemeente zelf die tot zulk een einde gegeven heeft apostelen, profeten, herders en leraars. Zie Efeze 4:11-15. Vergelijk Hebr. 13:17.

Hiermee meen ik genoeg gezegd te hebben om te tonen uit welk beginsel ik gewerkt heb en om reden te geven waarom ik mij geenszins kan verenigen met hen die in deze naar verandering staan, of op enigerhande wijze zoeken te maken.

III. Verslag van het werk

En dit leidt mij nu vanzelf daarheen om enig verslag te doen van het werk zelf dat ik onderneem, met aanbidding van, met nederbukking voor, en met opzien tot de hoge Goddelijke Voorzienigheid, aan het licht te brengen. Waartoe de volgende bijzonderheden behoren:

Aanleiding tot dit schrijven

Het eerste betreft de aanleiding waardoor ik aan het schrijven ben geraakt over de in het werk voorkomende zaken. Waartoe onder andere behoort dat mij sedert enige tijd en wel voornamelijk sedert de laatste 12 à 14 jaren meermalen was voorgekomen, zowel in persoonlijke gesprekken als door schriften en ook soms op de preekstoel, dat er zulk een groot licht in de kerk ontstoken werd. Dit deed mij meteen denken aan wat volgens het profetische woord nog voor de kerk te wachten was. Namelijk dat er een aanmerkelijk licht in de kerk zou opgaan (voornamelijk volgens die voorzeggingen die haar vervulling stonden te krijgen in de tijd na haar uitgang uit het Geestelijke Babel van het Anti-Christendom) dat een belangrijk deel van die heerlijkheid uitmaakt die ze zal hebben in het laatste der dagen op aarde na de ondergang van de vijanden. Waartoe doorgaans van de voornaamste profetieverklaarders gebracht worden: Jes. 11:9, 10; 30:25, 26; 35:5-10; 58:8, 11, 12, 14; 59:1-9; 60: geheel; 65:13-20; 66:10-14; Dan. 7:13, 14, 27; Zach. 14:6-9; en vooral Openb. 21:10-27; 22:1-6. De meesten van deze profetieverklaarders zeggen of vooronderstellen uit het voorgaande, dat dat licht zou opgaan, nadat er vooraf een grote duisternis en verval zou plaats hebben, eer dat licht zou doorbreken.

Waarin het licht niet bestaat dat voor de kerk te wachten is

Toen ik verder overdacht waarin dat licht eigenlijk wel zou bestaan dat in de kerk stond op te gaan - en dit zo veel te meer om bij nader onderzoek van dat voorgewende nieuw ontstoken licht te kunnen dienen tot een veilig middel om te ontdekken of het een waar of een vals, of tenminste een van mensen voorgewend licht was - werd mij op het voetspoor van voorname uitleggers van die voorzeggingen meteen duidelijk dat het licht dat er nog te wachten stond niet zou bestaan in het aanbrenge van nieuwe waarheden die tot nog toe in de kerk van Christus niet bekend of geleerd waren. Ook niet daarin dat de waarheden of enkele ervan, die tot nu toe in de kerk geleerd en beleden voor het eerst (bij het opgaan van dat licht) goed en in haar eigen aard gekend worden.

Want het is allen die ervaren zijn in de theologische waarheden en met de vereiste opmerkzaamheid hun aandacht gevestigd hebben op het samenstelsel van de Heilige Godgeleerdheid, bijzonder dat, wat sedert de Reformatie tot één lichaam is samen gebracht en in de Gereformeerde Kerk is aangenomen en verdedigd wordt (waarvan het kort bestek van onze Nederlandse Geloofsbelijdenis één van de voornaamste is, zoals ook dat wat voorkomt in onze gewichtige Heidelbergse Catechismus, die beide wel enigszins verschillen in orde, maar toch in het wezen van de zaak op de volmaaktste wijze overeenstemmen, waarnaar de uitgebreidere samenstelsels van de Godgeleerdheid, die vervolgens door verscheide voorname Godgeleerden in het licht zijn gekomen en van de Gereformeerde Kerk voor de hare zijn aangenomen, alle gevormd zijn) tot zulk een volledig lichaam is samengesteld, waaraan alle wezenlijke delen en leden zijn, dat er nooit een wezenlijk deel of lid aan kan worden toegebracht. Om nu niet te zeggen hoe alles van tijd tot tijd tot de minste bijzonderheid toe is uitgebreid, betoogd en verdedigd tegen de vitterijen van de tegensprekers en langs deze weg tot zulk een volkomenheid is gebracht dat onze Gereformeerde Kerk daarin niet alleen voor niemand behoeft te zwichten, maar integendeel in nauwkeurigheid en duidelijkheid uitmunt boven alle andere gezindheden onder het Christendom.

En wat betreft de wijze hoe de leerstukken gekend worden, is het ook zeker dat die zo duidelijk voorgesteld en zo zuiver gekend worden, overeenkomstig de aard van de zaak, in het bijzonder sedert de tijd van de Reformatie, dat men kan zeggen dat daaraan niets wezenlijks ontbreekt. Wat, wanneer het hier de plaats was, van alle fundamentele leerstukken die samen de leer van de Gereformeerde Kerk

uitmaken, bij de stukken zou kunnen worden getoond. Zoals allen weten, die met de vereiste oplettendheid de samenstelsels van de Heilige Godgeleerdheid en de wijze hoe ze behandeld en voorgesteld worden, hebben nagegaan. Zodat men redelijk mag vaststellen dat, wat licht er ook in de kerk mag opgaan, zolang als zij op aarde is, er wat het wezen van de zaak aangaat, nooit een zuiverder kennis en begrip in de leerstukken zal plaats krijgen. Tenminste niet bij die leraars en leden van de gemeente, die behalve met de letterlijke kundigheden, ook met de verlichting van de Geest zijn begiftigd geworden. En veel minder dat ze dan eerst bij het opgaan van dat licht recht zuiver zouden gekend worden. En hoewel het waar is dat er over het geheel genomen een grote onkunde en duisterheid onder de kerkleden plaatsheeft, als ook dat er een aanmerkelijke verscheidenheid in begrippen onder de leraars gevonden wordt, zowel als er zijn die aan één of ander leerstuk verkeerde denkbeelden hechten, zo is het gestelde evenwel waar. Want dat doet alleen maar zien dat de zuivere, duidelijke en uitgebreide kennis nog niet zo algemeen is als ze wel zou kunnen zijn en nog verwacht wordt. Die verscheidenheid in begrippen gaat niet over de leerstukken zelf, maar over enige omstandigheden en de verscheidene leidingen van de gedachten van het ene voor of achter te plaatsen en voor te stellen waarin wel eens wat eigennigheid plaats heeft, dat wel te berispen is, maar dat neemt geenszins de zuivere kennis en begrippen in de waarheden zelf weg. En wat aangaat de wanbegrippen die er nog wel omtrent de waarheden plaatshebben, die worden maar alleen bij deze of gene gevonden die hun vleselijk vernuft wat te veel de teugel vieren en daardoor van het spoor afdwalen. Of enkelen zijn bezet met onzuivere leerstellingen die zij graag aan de man willen helpen, maar dat is geenszins te stellen op rekening van de kerk en kan geenszins dienen om er de zuiverheid in de kennis die bij de rechtzinnige voorgangers en lidmaten plaatsheeft na af te meten. En nog veel minder om daaruit te besluiten dat de waarheden niet recht en zuiver gekend worden.

Waarin het licht wel bestaat dat voor de kerk te wachten is

Maar toen ik alles goed ingezien had, werd mij meteen heel duidelijk waarin eigenlijk dat licht zou bestaan dat er voor de kerk op aarde nog te wachten is. (Het is nu niet zozeer mijn bedoeling om te spreken van die uitwendige voorspoed, luister en heerlijkheid, als mede de grote uitgebreidheid over de hele aarde. Zie Jes. 54:11,12; 58:14; 59:19, 20; 60:1-15; Dan. 2:34,35,44,45; 7:14,27; Openb. 21:10-27.) Wat voornamelijk op deze drie bijzonderheden uitkomt:

1. Dat er alsdan een aanmerkelijk licht van wijsheid in de kerk zal ontstoken worden, zowel bij de lidmaten van de gemeente als bij de voorgangers, in vergelijking van hetgeen er nu in de tijd van verval plaats heeft, omdat het getal dergenen die met de kennis der waarheid zullen begiftigd worden, grotelijks zal vermenigvuldigd worden (zie Jes. 11:9) in vergelijking van die grote menigte van genaamde belijders die voor het merendeel leven in een diepe onkunde. Ook zal de mate van de kennis grotelijks vermeerderd worden bij de ware kerkleden in vergelijking van de geringe mate die thans veelal bij dezelve plaats heeft. Zie Jer. 31:34, vgl. Ef. 1:17,18. Maar vooral zal dat licht van wijsheid bestaan in een door de Heilige Geest verlichte kennis, in vergelijking met en in tegenstelling tot die kennis die bij velen gevonden wordt die met dat alles natuurlijke mensen zijn en blijven die de geest niet hebben. Waardoor dan ook een meer uitgebreid in en doorzien in de gekende zaken zal plaats hebben en waardoor dan de wanbegrippen en duisterheden geheel zullen verdwijnen en opgeklaard worden. Wanneer de belofte in Jes. 54:12,13 in kracht zal vervuld worden; “ik zal uwe glasvensters kristallijnen maken en al uw kinderen zullen van den HEERE geleerd zijn.” En die voorkomt in hoofdstuk 30:26: “het licht der maan zal zijn als het licht der zon en het licht der zon als dat van zeven dagen.” Vergelijk hoofdstuk 65:20 met 1 Joh. 2:20,27.

2. In een licht van een meerdere heiligheid dat niet alleen inwendig in de harten, maar ook in het bestaan en gedrag naar buiten bij de leden van de kerk, zowel voorgangers als lidmaten zal plaats hebben en van haar zal afstralen. In tegenstelling van het bederf in de zeden dat er nu onder het genaamde Christendom en in enige opzichten bij de beste kerkleden gevonden wordt. Volgens Zach. 14:20,21: “Te dien dage zal op de bellen der paarden staan: de heiligheid des Heeren. En de potten in het huis des Heeren zullen zijn als de sprengbekkens voor het altaar. Ja al de potten in Jeruzalem en in Juda zullen den Heere der heirscharen heilig zijn - en er zal geen Kanaäniet meer zijn in het huis des Heeren der heirscharen te dien dage.” “In haar (de ware kerk) zal niet inkomen, iets dat ontreinigt en gruwelijkheid doet en leugen spreekt; maar die geschreven zijn in het boek des levens des Lams”, Openb. 21:27. Want

die Geest Die verlicht, die zal ook maken dat de bij zijn licht gekende waarheden meer invloed hebben tot in- en uitwendige heiligheid. Vergelijk 2 Kor. 3:18.

3. Dat licht zal ook bestaan in een meerdere mate van wezenlijke en bestendige geestelijke blijdschap. Die door middel van het meerder licht van kennis en heiligheid in de kerk en in de harten van de ware kerkleden door de Heilige Geest zal ontstoken worden. Volgens Jes. 35:10: “De vrijgekochten des Heeren zullen wederkeren en tot Sion komen met gejuich, en eeuwige blijdschap zal op haar hoofd wezen; vrolijkheid en blijdschap zullen zij verkrijgen, maar droefenis en zuchting zullen wegvlieden.” Zie ook hoofdstuk 65:13-19; 66:10-14; Openb. 21:2, 3, 4.

Waarin het nieuwe licht bestaat dat men zegt dat nu in de kerk is opgegaan

Daaruit werd geboren dat ik een nauwkeurig onderzoek deed waarin dat licht bestond, dat men zei dat in de kerk zou opgaan of reeds in de beginselen opgegaan was. Hierbij hield ik in het oog wat ik meende ontdekt te hebben aangaande het licht dat er nog te verwachten is, om het voorgewende opgegane licht daarbij te vergelijken, ter ontdekking of het een waar dan of het een dwaal of tenminste een van mensen voorgewend licht was. Na een nauwkeurig onderzoek bleek dat dat voorgewende licht hoofdzakelijk op deze twee bijzonderheden uitkwam:

- Dat men nu een beter inzien had in de eigen aard van de sacramenten, in het bijzonder die van het Nieuwe Testament en allerbijzonderst betreffende het tweede, het Avondmaal;
- Dat men nu een beter inzien had in de eigen aard van de prediking van het Evangelie.

Twee stukken die redelijk de aandacht trokken van allen die belang stelden in de welstand en voorspoed van de gemeente van Christus. Die met verlangen uitzagen naar die tijd en staat van de gemeente die volgens de bovengemelde voorzeggingen met zekerheid verwacht wordt en daarom uit de aandachtige beschouwingen van de tegenwoordige diep vervallen staat van de kerk zich menigmaal verenigde met de taal van de beste leden van de gemeente die we vinden in Jes. 59:9: (waarschijnlijk uitmakende de taal van de liefhebbers van Sion in onze diep vervallen dagen) “Wij wachten op het licht, maar zie, er is duisternis; op een groten glans, maar wij wandelen in donkerheden.” Twee stukken nogmaals die een allernauwste betrekking op elkaar hebben, zodat zij die de leer van de sacramenten naar dat nieuwe licht waren toegedaan ook noodzakelijk de ruime Evangelieprediking naar dat nieuwe licht moesten toegedaan zijn. Zoals ook duidelijk bleek uit de gesprekken en geschriften van deze mensen. Maar ook dat zij die zulk een ruime Evangelieprediking oefenden en voorstonden, ook noodzakelijk die nieuwe leer van de sacramenten moesten omhelzen. Daarom kwam het een verstandige ongelooflijk voor, dat zij die voor die nieuwe Evangelieprediking waren niet ook die nieuwe leer van de sacramenten zouden goedkeuren, hoewel enkelen het laatste ontkenden, want het ene kan zonder het andere niet goed bestaan.

Kan het nieuwe licht gehouden worden voor het te verwachten licht?

Zo hebben we dan gevonden waarin dat nieuwe licht bestaat. Nu moet voor hen, die niet maar met de slechte alle woord geloofd, en zich wensden te gedragen naar wat de apostel Johannes hen in zulke gevallen voorschrijft in 1 Joh. 4:1: “Geloof niet een iegelijken geest, maar beproeft de geesten of zij uit God zijn.”, de aandacht onder anderen hierop vallen, of dat voorgewende nieuwe licht kan gehouden worden voor dat licht, dat nog eens in de kerk moest opgaan. En dus of er nu over die twee stukken, de leer van de sacramenten en de eigen aard van de prediking van het Evangelie echt zulk een beter licht ontstoken is of was, dan er tot dusverre sedert de tijd van de Reformatie en vooral sedert omtrent een eeuw, reeds in de Geformeerde Kerk plaats had. In welker tijd de leerstukken van de heilige Godgeleerdheid in zulk een helder daglicht waren gesteld en verdedigd waren tegen al de vitterijen van hen die hierin van haar verschillen, wat ten opzichte van de leer van de sacramenten bij uitnemendheid waarachtig was: en omdat sedert die gemelde tijd de prediking van het Evangelie tot zulk een trap van volkomenheid gebracht was door zulk een aantal van geleerde en Godvruchtige mannen, als er van tijd tot tijd en soms van een goed aantal op dezelfde tijd in de kerk zijn opgestaan. Die niet alleen zulk een welgegronde bijbelverklaring waarin de wijsheid van God Geest en de volle zin van Gods Woord volgens het verband en oogmerk van de Geest hebben bearbeid, en in gebruik gebracht, maar ook de leer aangaande de praktijk van de Godzaligheid door een onderscheide predikwijze voortvloeiende uit de leer

van de bijzondere en krachtdadige genade geoefend hebben en er ook nog bij vele geoefend wordt. Zodat men mag zeggen dat er sedert die tijd zulk een licht in de Gereformeerde Kerk is opgegaan, dat men redelijk mag geloven dat daarin geen of zeer weinig verbetering te verwachten is.

Maar als men op goede gronden te werk wil gaan om te ontdekken wat er is van dat voorgewende nieuwe licht, aangaande die twee gemelde stukken, dan is het nodig dat men zich bij elk van die twee stukken wat nader en in het bijzonder bepaalt, om beter te kunnen ontdekken of er nu zulk een beter licht over haar ontstoken wordt als men voorgeeft.

Betreffende het eerste, de leer van de sacramenten naar dat nieuwe licht. Hiervan is al spoedig gebleken door de schriften van de grote Godgeleerde Appellius en anderen tot volkomen overreding van mijn gemoed en van vele anderen met mij dat door die leerwijze niet alleen geen beter licht over dat gedeelte van de Godgeleerdheid verspreid werd, maar dat daardoor de leer van de sacramenten veeleer verdonkerd werd als geheel afwijkende van de leer van de Gereformeerde Kerk, duidelijk uitgedrukt in derzelve Formulieren van Enigheid, bijzonder de Nederlandse Geloofsbelijdenis en de Heidelbergse Catechismus, wordende den eigen aard van de sacramenten als zegelen van het genadeverbond niet weinig verduisterd en daarom te meer verwerpelijk als er zo vele dingen voorkwamen in dat samenstelsel die uit bedorven bronnen geschept waren gelijk die alle weten die de gemelde schriften met een waarheidzoekend gemoed gelezen hebben, waarom ik mij hierbij niet hoef op te houden.

Maar wat dat tweede betreft, de eigen aard van de prediking van het Evangelie. Dit was het waarop de aandacht gevestigd werd. Niet alleen van verscheide leraars, maar ook van verscheide leden van de gemeente die de leer van de bijzondere en krachtdadige genade in de grond verstonden en van harte aankleefden. Waarop ook mijn aandacht gevestigd werd. Vooral om dat stelsel van die ruime evangelieprediking naar dat nieuwe licht nauwkeurig te vergelijken met de gronden en het samenstelsel van de gemelde leer van de bijzondere en krachtdadige genade. Waaruit vervolgens mijn aanmerkingen zijn geboren geworden.

1. Wanneer ik mijn aandacht vestigde op die wijze van prediken, die men de naam geeft van zuiver Evangelie prediken, moest mij noodzakelijk onder het oog komen het aanmerkelijk onderscheid dat er zich opdeed tussen die predikwijze die men zuiver Evangelieprediken noemt en die welke ik bijna vijftig jaar gewoon was te horen. En dat van leraars die lichten van de eerste grote waren in de kerk op welker prediking de Heere duizendmalen zijn hoge goedkeuring had doen zien, zowel in het toebrenge van mensen als in het bestieren van bekommerde heilbegerige zielen. Om hen te brengen tot de ware zielenrust. Zoals ook tot opbouw en bevestiging van Gods ware kinderen in hun genadestaat. Welk onderscheid daarin allerzichtbaarst was dat die oude en duizendmalen goedgekeurde predikwijze alles op een onderscheidene wijze voorstelt overeenkomstig de zo zeer onderscheidene toestand van de hoorders zoals het natuurlijk voortvloeit uit de leer van de bijzondere en krachtdadige genade. Waar integendeel die nieuwe predikwijze meestal in algemene termen spreekt. Althans niet met die nauwkeurige onderscheidingen die in de eerstgenoemde wordt in acht genomen.

2. Daaruit werd bij mij die bedenking geboren (waarin ik van tijd tot tijd al meer bevestigd werd), dat die nieuwe predikwijze veel meer overeenkomst had met de leer van de algemene genade en verdienste van Christus dan met die van de bijzondere en krachtige genade. Tenminste hoe ik het beschouwde, het kwam mij altijd zo voor en ik kan het nog niet anders zien of de sterkste voorstander van de algemene genade kan net op diezelfde wijze spreken als enige nu in de Gereformeerde Kerk doen, zonder dat hij een haarbreed van zijn algemene genadeleer behoeft af te gaan en bijgevolg een predikwijze die helemaal niet geschikt was om zuivere begrippen te geven van de leer van de bijzondere genade en van de ware orde van het heil in het werk van de krachtdadige toepassing van wat Jezus alleen voor de verordeneerden ten leven verworven heeft. Omdat toch veel dingen behoorden tot die bijzondere toepassing of maar ingewikkeld of maar ten halve in die ruime Evangelieprediking worden voorgesteld en daarom werd daardoor geen licht van ware kennis omtrent die grote leerstukken van de Gereformeerde Kerk in dezelve ontstoken. Daar toch in die oude predikwijze al deze dingen in het helderste daglicht worden gesteld.

3. Hieruit rees een derde bedenking. Welke was dat als men dat ruime spreken in algemeen gebruik wil brengen, men niet alleen verscheide waarheden (die men in de Gereformeerde Kerk als fundamenteel vasthoudt en haar onderscheidt van genoegzaam allen die buiten haar zijn) niet in het rechte licht kan

voorstellen, maar ook zich buiten staat stelt om ze staande te kunnen houden en verdedigen tegen de tegensprekers. Ik meen: de leer van de eeuwige vrijmachtige en onveranderlijke predestinatie en die van de bijzondere en krachtdadige genade daaruit noodzakelijk en natuurlijk voortvloeiende. Waarvan verscheide stalen in het werk zelf voorkomen. En bijgevolg wordt door die wijze van prediken geen beter licht in de kerk ontstoken! Omdat het tegengestelde van die oude predikwijze waarachtig en te aller tijd bij de stukken gebleken is.

4. Nog een vierde bedenking was of die wijze van prediking wel heel bevorderlijk was tot ware heiligheid? Ik hoorde daar wel een grote geloofstaal spreken dat veel van deze lieden zo gemakkelijk en zonder de invloeden van de Geest kunnen oefenen, maar weinig zag men dat het veel invloed had tot heiligheid. Aangezien een goed aantal van de ijverigste voorstanders van dat nieuwe licht in hun bestaan en gedrag deden zien dat zij met al dat grote geloof natuurlijke mensen waren en bleven die de Geest niet hebben. Wat ten duidelijkste bewijst dat hun geloof het hart niet reinigt. Wat opnieuw doet zien dat in dit gedeelte geen beter licht in de kerk opgaat dan er tot hiertoe plaats had.

5. Ten slotte kon ik ook niet zien dat er langs deze weg een licht van wezenlijke blijdschap voor Gods ware volk ontstoken werd. Want omdat men in die oude onderscheidenen predikwijze het er altijd op toelegt om uit de levende bevinding van het ware genadewerk in het hart de kenmerken van de genade op te maken en uit hetgeen er in het verborgen van het ware geloofswerk omgaat tussen de ziel en de Heere (waaronder Gods kinderen vaak de wezenlijke blijdschap smaken) het besluit opmaakte van de echtheid van dat geloofswerk en tot het deelgenootschap aan de door Jezus verworvene weldaden. Daar heeft men na dat nieuwe licht heel weinig op met de bevinding en zeer zelden hoort men aandringen op het werk van de binnenkamers en wat daar omgaat en ondervonden werd. Waar zal dan toch de wezenlijke blijdschap vandaan komen? moest ik mijzelf afvragen!

Uit deze en veel meer andere bedenkingen werd geboren dat ik voor mijzelf enige korte aantekeningen maakte om mijn gedachten wat onderscheidenlijker te kunnen bepalen. Eerst bij de zaak zelf, die zogenaamde zuivere Evangelie-prediking, waarvan de inhoud zakelijk hierop uitkomt dat God welmenende aan allen die onder het Evangelie leven Christus en Zijn heil aanbiedt en in de aanbidding schenkt, zodat elk die dat hoort verplicht is te geloven dat Christus en Zijn heil hem persoonlijk in de aanbidding geschonken is of wordt. En dan bij de bewijzen die voor dat stelsel worden opgegeven. Welke korte aantekeningen ik vervolgens breder uitgebreid heb en zo heeft het die vorm en gedaante gekregen waarin het nu te voorschijn komt. Wat voor mij van die uitwerking was dat ik de ongegrondheid van dat nieuwe systeem duidelijk meen ontdekt te hebben en nader ben bevestigd geworden in de gegrondheid van de oude en beproefde predikwijze.

Aanleiding tot het door de druk openbaar maken

Het tweede dat ik vooraf te berichten heb betreft de weg waarlangs ik er toe gekomen ben om het door de druk openbaar te maken. Ik had gezien dat dat gemelde korte opstel door enige van mijn vrienden met vrucht gelezen was, waaraan ik vervolgens kennis gaf van hetgeen ik door verdere uitbreiding over dat onderwerp geschreven had. Toen bespeurde ik een sterke genegenheid om het gedrukt in handen te mogen hebben, waartoe ik sterk werd aangezocht. Wanneer ik het geschrevene aan drie leraars (van welke doorwrochte Bijbelkennis en groot doorzicht in theologische waarheden ik ten volle verzekerd was) ter lezing en ter examen overgaf, die het niet alleen met hun goedkeuring vereerden, maar twee van hen zetten mij sterk aan om het door de druk openbaar te maken. Hierbij kwam een zucht om ook met mijn klein talent voor minder geoefenden van nut te mogen wezen. Bracht ik mij te binnen met welk een opgewektheid, licht en duidelijkheid ik onder het opstellen ben werkzaam geweest. Welk een aandrang ik steeds in mij gewaar werd om er mijn ledige uurtjes met alle ijver toe aan te leggen. Bedacht ik hoe weinig er opzettelijk over was in het licht gekomen. Zo meende ik in het één en ander een verborgen wenk van de Goddelijke Voorzienigheid te ontdekken! Dat deed mij eindelijk besluiten om het met ootmoedig opzien tot, en smekingen om de hoge goedkeuring van Sions Koning ter drukpers over te geven, nadat het ruim twee jaren bij mij afgeschreven had gelegen en het bij herhaling herlezen en overdacht te hebben.

Bedoeling van het door de druk openbaar maken

Het derde vooraf te berichten betreft het oogmerk waartoe ik het door de druk openbaar maak, wat wel al enigszins uit het voorgaande kan worden opgemaakt. Maar ik acht mij verplicht, om alle misverstand te voorkomen, om er hier nog iets meer van te moeten zeggen.

Wat de bedoeling niet is

Hiervan kan ik met veel vrijmoedigheid voor de Heere verklaren wat hiermee mijn bedoeling niet is:

1. Het is geenszins mijn bedoeling om hierdoor mijn naam ook te krijgen op de lijst van hen die boeken in het licht gegeven hebben. Want was het niet om te voorkomen dat sommigen (die het niet in hun smaak valt) niet zouden zeggen het werk schaamt zich de naam van de maker ervan aan het voorhoofd te dragen. Was het niet op het sterk aanraden van mijn kundige vrienden om er mijn naam voor te plaatsen, en had ik hierin mijn neigingen mogen opvolgen, dan zou ik mijn naam verborgen hebben. En behalve dit, als het mij daar jeukte dan had ik al veel eerder één of ander van mijn aantekeningen over één of ander gewichtig onderwerp of Bijbeldeel in het licht gegeven. Maar daar heb ik nooit toe kunnen overgaan, hoewel ik daartoe wel ben aangezocht.

2. Ook heb ik mij geenszins kunnen voorstellen dat dit geringe werkje er toe zou kunnen dienen om de voorstanders van dat nieuwe licht tot andere gedachten te brengen. Althans niet diegenen onder hen die met zoveel drift ijveren voor dat ruime Evangelie en als apostelen ervan overal omlopen en ons land doortrekken om het de onkundige menigte vooral in hun sluipvergaderingen te verkondigen. Want behalve dat dit al heel wat zeldzaams zou zijn, zo is het genoeg bekend dat de meeste van deze lieden met zulke sterke vooroordelen voor dat gewaande nieuwe licht bezet zijn dat alle pogingen daartoe aangewend vruchteloos zijn geweest en ook wel zullen blijven, tenzij het de Heere mocht behagen hen door kracht van genade tot andere gedachten te brengen. Behalve dat er door verstandigen met reden gevreesd wordt, of er niet wel onder die driftigste ijveraars voor dat zogenaamde nieuwe licht zijn, die aanvankelijk worden overgegeven aan een kracht van de dwaling dat zij de leugen zouden geloven. 2 Thess. 2:11, vergelijk 2 Tim. 4:3, 4. Aangezien enigen van hen niet alleen zeer verachtelijk spreken van dat grote leerstuk van de predestinatie, maar ook allerschadelijkste dwalingen aankleven, zoals het hele samenstelsel van de oude en lang veroordeelde Antinomianen en Hattemisten en dat allerschadelijkste gevoel van het nog eens wederom zalig worden van duivelen en verdoemde mensen, waarmee men nu al openlijk durft voor de dag te komen. Maar het zij verre van mij dit te willen zeggen van allen die voor dat nieuwe licht uitkomen. Integendeel geloof ik dat er velen zijn die de gemelde gevoelens met hun hele ziel verfoeien, maar die meer door verhaasting, zonder op alles nauwkeurig te denken en de zwarigheden in te zien, zich hebben laten wegvoeren door de verrukkende denkbeelden van een zuiver Evangelie te prediken en te horen van meer het ongeloof tegen het Evangelie te overwinnen. Van zulk een grote toeloop van hoorders te hebben en van dat er hier of daar een man van naam is die hetzelfde is toegedaan en wat dies meer is. En nog veel minder van zulken die zich wel bedienen van de woorden aanbieden, etc, maar voorts in alles in de grond zuiver denken. Maar dezen en vooral de hiervoor genoemden behoorden te bedenken dat dat ruime spreken, zo het al geen aanleiding geeft aan mensen van een bedorven verstand en oordeel tot zulke dwalingen, althans daardoor gesterkt worden in hun bedorven begrippen en er niet weinig uit ontlenen tot voortplanting van hun dwalingen. Althans dat men behoorde voorzichtig te zijn in een tijd waarin van zulke gezegdens een kwaad gebruik wordt gemaakt en bijgevolg er zich liever van te onthouden.

3. Noch veel minder is mijn bedoeling geleerde lieden iets te willen leren dat zij niet weten of reeds gezien hebben in die dingen die ik hier tegen ga, want dezen hebben mijn onderrichtingen daartoe niet nodig. Maar ik hoop dat verstandigen het nog wel eens willen inzien.

Wat de bedoeling is

Dit alles is door mij niet bedoeld. Nu moet ik nog iets zeggen van wat echt door mij hiermee bedoeld wordt.

1. En dat is wel in het algemeen om openlijk voor de hele wereld mijn aankleven te verklaren aan de oude beproefde leer van de Gereformeerde Kerk en de leerwijze die daaruit natuurlijk voortvloeit.

2. Maar bij dit algemene is nog dit bijzondere: of ik hierdoor zou mogen meewerken om mijn broeders en zusters die met mij van diezelfde gedachten zijn, te ondersteunen en nader te bevestigen in hetgeen zij

aankleven ter volharding erin. En om de verstandigen onder haar aanleiding te geven om verder te denken. En om mede handen aan het werk te slaan en er dat nog bij te doen waarin ik zou mogen te kort gekomen zijn.

3. Maar voornamelijk heb ik mij ten doel voorgesteld om de zwakken en minder geoefenden onder de oprechten te hulp te komen, die door de nieuwe predikwijze en door dat breed opgeven van dat nieuwe licht en van dat zuiver Evangelieprediken (zoals men het noemt) niet weinig in verbijstering en verwarring worden gebracht (zulken ben ik vaak tegengekomen). Zij hoorden en zagen wel dat er zich een aanmerkelijk onderscheid opdeed tussen dat zogenaamde zuiver Evangelieprediken en hetgeen zij en enigen onder hen sedert lange jaren herwaarts van haar kundige en Godvruchtige leraars hadden gehoord (van wie sommigen op hun sterfbedden bij hun afsterven betuigd hadden dat zij tot op het laatste ogenblik bleven volharden bij de oude leer die zij altijd gepredikt hadden en er de eeuwigheid op ingingen), maar meestal niet wisten wat zij daarvan maken zouden. Ja sommigen zijn niet weinig geschud en geslingerd geworden omtrent hun genadestaat en vooral omtrent de echtheid van hun geloofswerkzaamheden, omdat alles bij hen is en wordt ingericht naar de leiding van die oude predikwijze en naar de bestieringen die hen volgens die oude predikwijze zijn gegeven. De verbijstering van dezulken nam zoveel te meer toe als naar de leiding en bestiering van die nieuwe wijze van prediken hun gemoedelijke zwaarigheden en bekommelingen verklaard werden uitwerkselen te zijn van ongelooft aan het Evangelie. En omdat het hen meestal ontbreekt aan voldoende kennis in de waarheden en de samenhang van de dingen met elkaar en daardoor onvermogen om op alle bijzonderheden onderscheidenlijk hun aandacht te kunnen vestigen, er over te kunnen redeneren en welgegronde besluiten er uit te kunnen opmaken om langs die weg die slingeringen te boven te kunnen komen. Voor wie dit werkje, onder de medewerking van de Geest, van nut zou kunnen zijn, om te kunnen zien dat het juist zo breed niet gesteld is met dat zogenaamde zuiver Evangelieprediken als men er wel breed van opgeeft. Om te kunnen berusten in die leidingen van hun gedachten en te volharden in hun werkzaamheden zoals zij die van hun oude leraars en bestierders hebben overgenomen. En om dus als bij de hand geleid te worden bij die zaken die zij in zulke omstandigheden nodig hebben om op te merken tot geruststelling van haar gemoed. Zoals ook om enigszins gewapend te worden tegen de aanvallen van hen die hen op gemelde wijze mochten komen ontrusten en eindelijk te komen tot een bedaarde en bevestigde gemoedsstaat. Mag het daartoe dienen als een middel in de hand van de Geest, het zal mij verblijden en daarin zal de arbeid die ik er aan besteed heb ten volle, ja dubbel beloofd worden.

De inhoud van het werk

Het vierde vooraf te berichten betreft de inhoud van het werk zelf. Het werk bestaat uit twee (hoewel in uitgestrektheid) ongelijke delen.

Eerst deel

In het eerste deel wordt het stuk zelf, die algemene welmenende aanbieding, behandeld. Uit de woorden en spreekwijzen die men daarvan gebruikt, wordt aangewezen wat daarin, volgens de natuurlijke betekenis van de woorden, ligt opgesloten en wat daaruit natuurlijk moet volgen. Vervolgens wordt daaruit aangewezen welke bezwaren er aan de algemene welmenende aanbieding kleven, omdat ze niet goed overeen te brengen is met de leer van de bijzondere genade. Terwijl meteen het ongegronde en liefdeloze wordt aangetoond van het beschuldigen van andere leraars (die zulk een ruim Evangelie niet kunnen prediken) dat zij blinde wetpredikers zijn die het Koninkrijk der Hemelen sluiten voor de mensen.

Tweede deel

In het tweede deel worden de bewijzen getoetst die doorgaans voor die ruime Evangelieprediking worden opgegeven. Waaronder wel als de belangrijkste in het bijzonder in aanmerking komen: Jes. 45:22; 2 Kor. 5:20; Openb. 22:17b; Matth. 23:27 en Joh. 6:32. Deze plaatsen worden allemaal, min of meer uitvoerig, maar zakelijk verklaard. En de ware mening van de Geest wordt ervan aangewezen, opgemaakt uit het verband waarin de teksten voorkomen en uit de eigene betekenis van de woorden en spreekwijzen die daarin voorkomen, volgens het gebruik dat ze hebben in Gods Woord. Waaruit dan

het betoog wordt opgemaakt dat daarin geenszins een algemene welmenende aanbieding voorkomt of een schenken van Christus en Zijn weldaden in de aanbieding aan allen die leven onder het Evangelie. Alles is zo ingericht dat het niet alleen zou gelezen worden als een verschilschrift, maar ook om te kunnen dienen tot stichting voor het gemoed en tot lering voor minder geoefenden (voor wie het wel voornamelijk is opgesteld). En dit is de reden waarom de verklaringen van die gemelde plaatsen wel wat uitvoeriger zijn dan wel volstrekt nodig was om er het betoog volgens mijn oogmerk uit op te maken. En vooral, dat die stukken, die behoren tot het ware genadewerk in de ziel, de oefeningen van het geloof en de ware orde van het heil wel het uitvoerigst behandeld worden, omdat er velen onder de oprechten gevonden worden die het ontbreekt aan voldoende Bijbelkennis om veel gezegden die daarin voorkomen te kunnen verstaan. Dat is ook de reden dat zij veelal duister zijn omtrent de ware orde van het heil en de eigen aard van het heilvattende geloof. Om hen te laten zien dat Gods Woord zo van die dingen spreekt en ze in zulk een orde voorstelt als het bij de dagelijkse oefeningen en de levendige ondervindingen bij alle oprechten gekend worden, zal denk ik mij bij verstandigen nog wel enige verontschuldiging doen vinden, vanwege de uitwijdingen. Voor het overige heb ik in het behandelen van die plaatsen geprobeerd om alles voor zover mogelijk eenvoudig en duidelijk voor te stellen en vooral om mij zorgvuldig te wachten van een uitleg van de tekst op te dringen die niet echt en natuurlijk vloeit uit de eigen betekenis van de woorden (wat door verstandigen geen uitleggen van, maar inleggen in Gods Woord genoemd wordt). En mij vooral te wachten van door wringen en persen de woorden te doen zeggen die ik graag wil dat ze zeggen en ze zo dienstbaar te maken aan mijn eigen vooraf gemaakte onderstellingen. Ik ben voor mijzelf gerust dat ik hierin zo gehandeld heb dat alles overeenstemt met de beproefde uitlegeregels die door onze beste en verstandigste theologen altijd in acht worden genomen en dat er niets in voorkomt dat niet in alle delen overeenstemt met de aangenomen leerstukken, waarvan ik, noch om lief, noch om leed, ooit een haarbreed wens af te gaan.

De titel

Eindelijk moet ik ook nog iets zeggen van de titel die aan het voorhoofd van het werk staat. De titel is tweeledig.

1. Het eerste deel dient om de zakelijke inhoud van het werk aan te wijzen. Daarom noem ik het Zedige Bedenkingen over de Algemene Welmenende Aanbieding in het Evangelie, zoals hetzelfde in onze dagen doorgaans voorgesteld en verdedigd wordt, waarbij de voornaamste bewijzen voor dat stelsel worden ter toets gebracht. Hiermee wordt de eigen aard van dit werk aangewezen, dat bestaat in twee hoofddelen, die hiervoor al genoemd zijn.

Het eerste behelst in zich: Zedige Bedenking over de Algemene Welmenende Aanbieding in het Evangelie, zoals hetzelfde in onze dagen doorgaans voorgesteld en verdedigd wordt. Hiervan zal ik nu alleen maar dit weinige opmerken. Ik noem het Bedenkingen over die Algemene Welmenende Aanbieding, omdat het zijn oorsprong heeft uit verscheidene bedenkingen die ik van tijd tot tijd gemaakt heb over dat onderwerp. Zie wat we daarover gezegd hebben, in de aanleiding tot het schrijven, als het eerste stuk vooraf te berichten. Ik noem het Zedige Bedenkingen om er mee aan te duiden dat ik hierin met alle bescheidenheid ben te werk gegaan, zonder iemand (althans niemand met naam) persoonlijk te beledigen. Terwijl ik echter de voorkomende zaken die volgens mij niet goed zijn met haar eigen naam noem, omdat ik een afkeer heb van alle laffe vleierij van iemand, wie hij ook zij.

Het tweede dat met het eerste lid van de titel werd aangewezen is het toetsen van de voornaamste bewijzen voor dat stelsel, waarvan ik hiervoor in het woord vooraf al het nodige gezegd heb.

2. Het tweede deel van de titel dient om het oogmerk aan te wijzen waarom ik het één en ander hier boven gemeld door de druk openbaar maak. Wanneer ik het opdraag ter bedaarde overweging aan alle ware liefhebbers van de echte leer van de Gereformeerde Kerk in Nederland.

Met reden maak ik zulk een bepaling in de voorwerpen, dat ik ze noem alle ware liefhebbers van de echte leer van de Gereformeerde Kerk in Nederland. Allereerst omdat zij het alleen zijn die de gemelde leer in haar eigen aard kennen en met mij het ware belang stellen in de bewaring van de zuiverheid van die leer en daarom ook een afkeer hebben van alles wat op enigerhande wijze daarvan afwijkt of in een mindere of meerdere mate dienen kan om de Goddelijke schakel van die leerstukken te verbreken of te verzwakken. Ten tweede omdat zij het alleen zijn die ik bekwaam en gerechtigd acht om over de in het werk voorkomende zaken te kunnen oordelen en er een rechtmatige uitspraak over te kunnen doen.

Aan dezen nu draag ik het op ter bedaarde overweging. Allereerst omdat het zaken in zich behelst die hun aandacht dubbel waard zijn en omdat ik vertrouw dat velen van hen ook wel hun bedenkingen (immers bij zichzelf) al over deze zaken gemaakt hebben. Ten tweede om wat in dit werk voorkomt als in hun handen over te geven om met de vereiste oplettendheid hun aandacht daarbij te bepalen en er een welberade uitspraak over te doen. Ten laatste om hun aanleiding te geven om verder over die stukken na te denken en om in hetgeen ik mocht te kort geschoten zijn er het hunne tot nadere uitbreiding en bevestiging bij te doen. Alsmede om hetgeen waarin ik mocht mis getast hebben mij met bescheidenheid onder het oog te brengen. Wat wanneer dat met voldoende redenen geschiedt door mij met dankbaarheid zal worden aangenomen, terwijl ik mij wel wil verplichten om dan mijn misvattingen te erkennen en desnoods openlijk te herroepen.

IV. Slot

Dit weinige had ik vooraf te berichten betreffende het beginsel waaruit ik gewerkt heb, en aangaande het werk zelf, zowel ten opzichte van de aanleiding daartoe, als van de uitvoering ervan, het oogmerk waartoe en de belangrijke inhoud ervan. Of en hoever mijn bedenkingen gegrond zijn, of ik in mijn onderneming gelukkig geslaagd ben en of ik hetgeen ik mij ter betoging heb voorgesteld, voldongen heb, staat niet aan mij om daarover uitspraak te doen. Ik zal dat overlaten aan de waarheidzoekende onpartijdige lezer en vooral aan hen die in staat zijn om over de in het werk voorkomende zaken een uitspraak naar waarheid te kunnen doen. Voor het overige verklaar ik geen lust te hebben om mij daarover met iemand in een twistgeding te begeven en vooral niet met hen die hier of daar één of ander stuk buiten zijn verband willen aanvallen en (zoals men zegt bij de haren te grijpen) om er dingen uit af te leiden die door mij nooit bedoeld zijn. En noch veel minder zulken die er met zouteloze paskwillen en lasterschriften op willen aanvallen, want zulken zijn geen antwoord waardig en worden nooit beter dan door stilzwijgen wederlegd. Er kan nooit een stuk in het licht komen waarop zulke lage geesten niet wat te vitten en te lasteren zullen vinden. Maar als iemand zou willen ondernemen om het te weerleggen en men gaat daarin op een edelmoedige wijze te werk, en de Heere gelieft mij leven, gezondheid en krachten te laten, dan zal ik zien, hoe en wat het is, waarnaar ik mij dan wens te gedragen.

Voor het overige leg ik het zoals het er is met een ootmoedige ziel neer voor de voeten van Sions Koning, Hem ootmoedig smekende om verzoening over het zondige dat mij onder het opstellen heeft aangekleefd. Ik weet wel dat als Hij ermee naar mijn waardigheid zou handelen, Hij het dan als onnut zou wegwerpen en ten enenmaal vruchteloos maken. Ik heb echter vrijmoedigheid voor Hem dat het beginsel waaruit ik gewerkt heb zuivere liefde is tot Zijn zaak en waarheid en vooral een zucht om het geringe talent dat ik van Hem ontvangen heb, blijmoedig aan te leggen ten nutte van Zijn ellendig en arm volk met ootmoedige smeking of het Hem mocht behagen dit geringe werkje daartoe te doen gedijen door de werking van Zijn Geest. Terwijl ik tevens met nederige dankzegging moet en ook graag wil erkennen de hulp en invloeden van Zijn Geest die ik onder het opstellen en afschrijven heb mogen ondervinden, die echt niet gering, maar ruim en overvloedig geweest is, ver boven mijn verwachting! Daardoor ben ik onder het opstellen niet alleen meer en meer bevestigd geworden in die waarheden die daarin voorkomen en vooral in de eigen aard van het ware genadewerk en vooral in de ware orde in de toepassing van het door Jezus verworven heil aan die allen en ook aan die alleen voor welke het verworven is, wat in die grote Raad des Vredes tussen de Jehova en de Man Wiens naam is Spruite voor de tijden der eeuwen onveranderlijk is beraamd en vastgesteld. Maar ook dat ik met zoveel levendige opgewektheid, aangenaamheid, zoete kalmte en verkwikking voor mijn gemoed in dat werk heb mogen bezig zijn. Zodat het de meeste tijd alleraangenaamste uitspanningen voor mijn geest geweest zijn. Terwijl ik de kracht van die waarheden waarover ik met mijn beschouwing werkzaam was, levendig aan mijn ziel heb mogen ondervinden en daarom in die tijd en daarna niet weinig heeft toegebracht tot levendige en uitgebreide geloofswerkzaamheden in het verborgen voor de Heere. Ja zelfs in een ruimer mate en met meer bestendigheid dan wel in voorgaande tijden.

Zie daar lezer, dit had ik vooraf te berichten. Mag het u gegeven worden het werk zelf te lezen met die aangenaamheid en wezenlijke stichting voor uw gemoed als ik het heb mogen schrijven en bij herhaling nalezen en overdenken. Dan zal het u niet berouwen de kosten en de tijd die ertoe vereist wordt eraan besteed te hebben. Mag ik het beleven en er nu en dan kennis van krijgen dat het voor iemand op de

één of andere wijze van nut mag zijn, het zal mij niet alleen verblijden, maar ook zal het mij op het diepste doen neerbukken voor Sions Koning, in de ootmoedige dankerkentenis dat het Hem behaagt Zich hierin te bedienen van zulk een allergeringst en in zichzelf aller onbekwaamst werktuig. Dat zou dan wel aanleiding kunnen geven dat er nog enkele soortgelijke bedenkingen volgen over de wijze hoe men nu tot ondersteuning van die ruime Evangelieprediking spreekt; van de natuur van de verdiensten van Christus en bijgevolg ook over de eigen aard en uitgestrektheid van die verdiensten. Maar ik kan en durf daarover nog niets te bepalen, vanwege mijn klimmende jaren. Vandaag, de dag waarop ik dit laatste gedeelte van deze voorrede schrijf, is de eerste dag van het 69^e jaar van mijn ouderdom en daarom ben ik waarschijnlijk zeer nabij aan het einde van de tijd van mijn leven.

Eerste hoofddeel

I. Inleiding

Wij bepalen onze aandacht eerst bij de zaak zelf waarvan wij ondernemen te handelen, namelijk de algemene welmenende aanbidding in het Evangelie. Deze aanbidding wordt door de voorstanders daarvan doorgaans zo voorgesteld dat God welmenende aan alle mensen die onder het Evangelie leven Christus en Zijn verworven heil aanbiedt en dat elk die het hoort, verplicht is te geloven dat Christus en Zijn heil hem persoonlijk geschonken is of wordt in die aanbidding. Men meent dat de leraars in Gods Naam zo moeten prediken, en dat in deze wijze van prediken het ware en echte Evangelie prediken eigenlijk bestaat. Hierin komen drie bijzonderheden voor die een weinig nader onderzocht en getoetst moeten worden.

II. De algemene welmenende aanbidding

De eerste bijzonderheid is die hiervoor genoemde algemene aanbidding zelf. Men beschrijft die aanbidding doorgaans zo dat God welmenende Christus en Zijn heil aanbiedt aan allen die onder het Evangelie leven. Hierover maak ik de volgende opmerkingen:

1. Het is mij niet bekend dat Gods Geest die in het Woord spreekt Zich ooit bedient van het woord aanbieden, maar wel van andere woorden als Christus voorstellen, Christus verkondigen en (om geen andere meer te noemen) voornamelijk en wel het allermeest: nodigen en roepen of roeping tot Christus en Zijn heil. Ik wil daar echter niet op blijven staan, omdat ik heel goed weet dat men wel woorden mag gebruiken die juist niet zo letterlijk in de Bijbel staan om één of ander leerstuk daarmee te benoemen of te beschrijven. Hoewel het altijd allerveiligst is zich hierin te houden aan zulke woorden, waarvan Gods Geest Zich bedient, die er toch in het stuk waarvan wij nu handelen genoeg voorhanden zijn.
2. Het is genoeg bekend dat vroegere en latere godgeleerden zich wel bediend hebben van het woord aanbieden om daarmee aan te duiden dat God in Zijn Woord verklaart waarlijk zondaars in Christus te willen zaligen. En dat dit inderdaad de ernstige mening van God is. Dat mensen die uit een gezicht van hun ellendestaat het behouden worden begint ter harte te gaan met vrijmoedigheid tot God in Christus de toevlucht mogen nemen en zo langs de van God verordineerde en geopenbaarde weg ten leven hun behoudenis zoekende, verzekerd kunnen wezen nooit van de hand te zullen gewezen worden.
3. Maar waar het hier eigenlijk op aankomt - en wat met reden vreemd in de oren klinkt, niet alleen van vele verstandige en godvruchtige leden van de Gereformeerde Gemeenten in Nederland, maar ook van een goed aantal leraars - is dat men het noemt een welmenende aanbidding die God doet aan allen die leven onder het Evangelie. Niet zelden wordt daar bijgevoegd dat een iegelijk die het Evangelie hoort prediken, verplicht is te geloven dat Christus in Persoon niet alleen van God Zelf wordt aangeboden, maar ook als zijn Zaligmaker in de aanbidding geschonken wordt en geschonken is. Dit is het, zeg ik, waartegen de genoemde leraars en lidmaten met reden bezwaar hebben en daarom onmogelijk daaraan hun toestemming kunnen geven. Daarom is het wel nodig hierbij een weinig te blijven stilstaan. Deels om aan te wijzen wat eigenlijk ligt opgesloten in die gezegden waarmee die genoemde aanbidding wordt voorgesteld. Deels om de ongegrondheid daarvan aan te tonen.

De betekenis van de algemene welmenende aanbidding

Wat ligt opgesloten in de woorden waarmee die genoemde aanbidding doorgaans wordt voorgesteld, kan volgens de werkelijke betekenis van de woorden niet anders zijn dan dat God in Zijn Woord verklaart dat Hij iedereen die onder het Evangelie leeft in en door Christus wil zalig maken, want:

- het is geen menselijke, maar goddelijke aanbidding. God, zegt men, biedt het aan;
- het is een aanbidding die gedaan wordt aan allen die onder het Evangelie leven. Dit laat niet de minste uitzondering toe van deze mensen;
- het is een aanbidding van Christus en al Zijn heil. Dit sluit volgens de aard van de zaak alles in wat de mens voor tijd en eeuwigheid gelukkig maken kan;
- het is een welmenende aanbidding. Dit kan niet anders betekenen dan dat het waarlijk de wil en het oogmerk van God is, om dat alles, aan die allen, aan wie Hij het aanbiedt te geven. En dit laatste is zoveel te meer waarachtig, als men de mensen verplicht, of althans op die verplichting aandringt van

te moeten geloven dat Christus hun in de aanbidding geschonken wordt geschonken en is geschonken. Dit is volgens hen dat vertrouwen, waar de Catechismus van spreekt in het tweede lid van het antwoord op de 21^e vraag.

Maar wij menen gewichtige redenen te hebben om te moeten ontkennen dat God zulk een algemene aanbidding in het Evangelie doet.

Vooraf moet ik ter voorkoming van misverstand vaststellen dat ik niet ontken dat de leraars, die Gods Raadsbesluit niet ingezien hebben verplicht zijn allen die onder het woord verkeren, niet alleen hun diepe ellendestaat bekend te maken, maar ook dat God zondaars in en door Christus wil zaligen. En dat iedereen die belang stelt in zijn eeuwige behoudenis vrijelijk tot God mag naderen om zijn behoudenis langs de van God Zelf verordineerde en geopenbaarde weg te zoeken, met verzekering dat zulken dan ook in genade zullen aangenomen worden, en dat zonder enige uitzondering, al waren het ook de grootste der zondaren. Dit één en ander steunt op de duidelijke verklaringen, die God Zelf dienaangaande in Zijn Woord doet, als onder anderen in: Ezech. 33:11; Matth. 9:13; Luk. 19:10; 1 Tim. 1:15; Hand. 13:38 en 39; Joh. 6:37,39 en 40.

Vijf bezwaren tegen de algemene welmenende aanbidding

Maar wat ik met nadruk ontken, is dat God aan allen die onder het Evangelie leven welmenende Christus aanbiedt, zodat iedereen voor zichzelf moet vaststellen dat Christus en Zijn heil hem in de aanbidding geschonken wordt. En dat om de volgende redenen:

1. Zulk een verklaring van God is strijdig tegen wat Hijzelf, aangaande Zijn onveranderlijke bepaling omtrent de mensen in Zijn Woord geopenbaard heeft. Want daarin wordt duidelijk aangewezen dat Gods geenszins alle, maar alleen een bepaald getal mensen, bij Hem met name bekend, door Christus wil zalig maken. Want volgens Rom. 9:22, 23 zijn er zowel vaten des toorns tot het verderf toebereid als dat er zijn vaten der barmhartigheid, die Hij tevoren bereid heeft tot heerlijkheid. Daar zijn er zowel die gesteld zijn tot toorn als dat er zijn die gesteld zijn tot verkrijging van de zaligheid, door Jezus Christus, 1 Thess. 5:9. Zoals er ook zijn van wie de namen geschreven zijn in het Boek des levens, Fil. 4:3; Openb. 3:5, 21:27. In tegenstelling tot anderen, van wie de namen daarin niet geschreven zijn, Openb. 13:8. En het één en ander tezamen genomen toont dat God Zich ontfermt dien Hij wil en verhard dien Hij wil, Rom. 9:18 en verscheidene andere plaatsen, die hetzelfde zeggen. Wanneer men dan nu zegt, en Gods Woord doet zeggen, dat God alle mensen die onder het Evangelie leven welmenend Christus en Zijn heil aanbiedt en in de aanbidding schenkt, dan zegt en stelt met tegenstrijdige dingen.

2. Zulk een welmenende aanbidding van God aan die allen kan men niet stellen of men moet tegelijk stellen, dat God het waarlijk aan die allen wil en zal geven, want zo men er dat willen om te geven uit wegneemt dan vervalt aanstonds vanzelf het welmenende van dat aanbod. Ja het kan niet eens de naam van aanbidding dragen. Nu is uit het gemelde van Gods Raadsbesluit ten volle zeker dat God het niet aan die allen zal, maar ook niet wil geven. Bijgevolg is het onbetamelijk te stellen dat God zulk een algemene aanbidding doet, tenzij men wil stellen of aanleiding wil geven om te stellen dat God bedrieglijk handelt met die mensen die Hij het nimmer wil en zal geven. Dit zou immers op de grootste ongerijmdheden uitlopen.

3. Niet minder strijdt zulk een algemene aanbidding tegen de echte Gereformeerde leerstelling, dat Christus niet is de Zaligmaker van alle mensen en bijgevolg ook niet van die allen die onder het Evangelie leven. Dat Christus niet is de Zaligmaker van die allen bewijst de Gereformeerde Kerk uit al die getuigenissen in Gods Woord, waarin duidelijk gezegd wordt dat het alleen is Zijn volk, Matth. 1:21; Zijn Schapen, Joh. 10:14,15,16,27,28,29; Zijn Gemeente, Hand. 20:28; diegenen die Hem van Zijn Vader gegeven zijn, Joh. 17:9,19,20; welke gegevenen duidelijk worden onderscheiden van de overige gemeente die Jezus de wereld noemt, vers 6,14,16 van dat hoofdstuk. Dit nu zo zijnde, hoe strookt daarmee zulk een welmenende aanbidding? Kan God gezegd worden Christus tot een Zaligmaker aan te bieden aan zulken voor wie Hij dat werk niet op zich genomen heeft en voor wie Hij niet geleden heeft en gestorven is? Kan de Goddelijke bepaling zijn dat Christus alleen voor het bepaalde getal van de uitverkorenen aan Zijne gerechtigheid zal genoeg doen en kan God door een welmenende aanbidding verklaren Hem tot een Zaligmaker te willen geven voor en aan de overige massa van de mensen die verloren gaan? Deze tegenstrijdige dingen staan ter vereffening van degenen die het voor hun rekening

nemen te verklaren dat God zulk een welmenende aanbieding doet. Wij verklaren er in het geheel geen raad mee te weten.

4. Die stelt dat God zulk een welmenende aanbieding doet, die moet ook stellen dat er in God een tweërlei tegen elkaar strijdende wil kan plaats hebben. Een eeuwige onveranderlijke wil, waardoor het geven van Jezus tot een Zaligmaker en het zalig maken door Hem bepaald is alleen tot dat bepaalde getal der uitverkorenen bij God met name bekend. En een wil van God waardoor Hij in de algemene aanbieding verklaart allen die onder het Evangelie leven Christus en Zijn heil te willen schenken. Wie niet door vooroordelen verblind is, moet immers toestemmen dat de laatst genoemde wil van God volstrekt niet overeenkomt met die eeuwige onveranderlijke wil van dat hoogst volmaakte Opperwezen, waarin alles wat wij naar onze eindige begrippen als onderscheidene daden van Zijn wil beschouwen, maar één enkelvoudige daad is. Hier te zeggen dat het eerste behoort tot de wil des besluits, die voor ons verborgen is en het laatste behoort tot de geopenbaarde wil is onvoldoende om zich uit deze bezwaren te redden. Want God kan wegens Zijn onveranderlijkheid nooit iets anders willen in de tijd dan Hij van eeuwigheid gewild en bepaald heeft. En het is dus onmogelijk dat Hij in Zijn geopenbaarde wil iets zou kunnen bekend maken dat niet in alle delen overeenkomt met Zijn besluitende wil en die is geenszins om alle belijders zalig te maken. Het gaat ook niet in alle delen op dat in de zaak waarover wij hier handelen de besluitende wil van God voor ons verborgen is. Want dit is alleen maar waar ten opzichte van bijzondere mensen. Ten opzichte van de uitverkorenen zolang zij nog in de natuurlijke staat leven en ten opzichte van de verworpenen zolang zij nog in de tijd zijn kan niemand bepalen wat er is van Gods Raadsbesluit over hen, maar wel van achteren. Maar over het geheel genomen heeft God Zijn wil duidelijk genoeg in Zijn Woord bekendgemaakt, zoals de Gereformeerde Kerk al voor lang tegen de voorstanders van de algemene genade heeft bewezen. Daarenboven is het nog nooit voldoende bewezen dat God door Zijn geopenbaarde wil in Zijn Woord verklaart aan allen die onder het Evangelie leven Christus en Zijn heil te willen geven of dadelijk te schenken, omdat die plaatsen die men daartoe opgeeft dat in het geheel niet, of veel te veel bewijzen. In het vervolg zullen daarvan enige bewijzen gegeven worden. En daarom staat het vast dat God in Zijn geopenbaarde wil juist dat en niet meer bekend maakt dan Hij in Zijn besluitende wil bepaald en vastgesteld heeft, zijnde in het één en het andere de onveranderlijke God zich in alle delen volmaakt gelijk.

5. Laat ik er tot slot dit nog bijdoen. Door het sterk drijven van zulk een algemene aanbieding ontkent men de leer van de bijzondere genade (die altijd het vertrouwde hoofdsieraad geweest is van de Gereformeerde Kerk). Is het niet direct, dan wordt ze langs deze weg grotelijks verzwakt. Men brengt zichzelf in elk geval in groot gevaar om de bijzondere genade tegen de voorstanders van de algemene genade niet staande te kunnen houden, want die zullen zich met zulk een zwakke onderscheiding van Gods geopenbaarde en besluitende wil niet makkelijk laten tevreden stellen. Deze bezwaren worden zoveel te groter als men zich om zijn welmenende aanbieding te bewijzen, bedient van diezelfde plaatsen uit het Woord waarmee partijen hun algemene genadeleer gewoon zijn te bewijzen. Trouwens de ondervinding heeft al meer dan eenmaal doen zien dat deze mensen zich al vleien met die gedachte dat de gereformeerden welhaast het met hen zullen eens worden en de leer der predestinatie welhaast zal verlaten worden. Dit is tenminste zeker dat de voorstanders van die algemene aanbieding als zij hun stelling willen staande houden onoverkomelijke bezwaren zullen ontmoeten om het genoemde leerstuk te verdedigen.

III. De opdracht van leraars

De tweede bijzonderheid betreft dat de leraars verplicht zijn zulk een algemene aanbieding in Gods naam te doen. Dit moet nu vanzelf vervallen, wat gemakkelijk kan aangewezen worden, want wij hebben al aangewezen wat de plicht van de leraars is.

Maar wanneer men opmerkt dat de leraars gezanten van God zijn, die hun last van God en uit Zijn Woord hebben, dan volgt meteen vanzelf dat zij, willen zij aan hun opdracht voldoen, stipt gebonden zijn aan wat God in Zijn Woord zegt. Wanneer dan God in Zijn Woord verklaart dat Hij niet alle mensen die onder de dienst van het Woord leven zal en wil zalig maken, zo zijn zij verplicht niets achter te houden van de raad Gods en bijgevolg zowel het ene als het andere de mensen bekend te maken. Doen zij dit niet dan zijn zij in hetgeen zij daarin verzuimen ontrouw aan hun opdracht.

Zolang het niet bewezen is uit Gods Woord dat God zulk een algemene aanbidding doet aan allen die onder het Evangelie leven (wat we alsnog stellen niet geschied te zijn) zo kan men ook niet op goede gronden vaststellen dat de leraars het moeten doen. Tenzij men wil stellen dat God hen van Zijntwege verklaring wil laten doen die Hij nimmer zal ten uitvoer brengen. Want de Gereformeerde Kerk heeft altijd volgens Gods Woord geleerd dat het met de Goddelijke predestinatie zo gesteld is dat Hij die menigte van mensen die niet verordineerd zijn ten leven met Zijn genade voorbij gegaan is, hen latende liggen in die rampzalige ellendestaat waarin zij met het gehele mensdom zijn neergestort. Dus zijn zij in het voornemen van de genade bij God helemaal niet in aanmerking gekomen. Zal men dan nu zeggen dat Gods gezanten verklaren moeten in Zijn naam dat God hun Christus en Zijn heil welmenend aanbiedt en in de aanbidding schenkt? Komt dat overeen met de echte leer der Gereformeerde Kerk? Of hebben de voorstanders van die algemene aanbidding een afzonderlijke hun alleen eigene opdracht? Laat ik er nog bij doen dat er, zowel in deze stad, als ook in andere plaatsen en steden van ons land nogal een goed aantal leraars zijn, mannen van naam, geleerdheid en godsvrucht, waaronder zulken die in de dienst des Evangelies zijn grijs geworden, die voor God en mensen durven en kunnen verklaren dat hun niets meer ter harte gaat dan in alle delen van hun dienst getrouw bevonden te worden. En die daarenboven duizendmalen Goddelijke goedkeuring op hun prediking op de zichtbaarste wijze ondervonden hebben en nog dagelijks ondervinden. Die evenwel gemoedelijk voor God en mensen verklaren zulk een Goddelijke last niet te kennen, die in Gods Woord niet te kunnen vinden. Als men dan nu mensen die geen onmiddellijke leiding van de Heilige Geest hebben eens legt op de weegschaal van het Heiligdom, wie zal dan nu het overwicht hebben? Waar komt het toch vandaan dat deze mannen zich in gemoede verplicht vinden dat zozeer in ons geliefde stelsel niet te kunnen toestemmen, maar veeleer te moeten tegenspreken? Moeten het niet die zijn, die zich stipt houden aan Gods Woord en geen eigen uitvinding van het vernuft voor echte waarheden durven uitgeven? Moeten het niet die zijn, die zichzelf altijd gelijk zijn, in tegenstelling van zulken, die zo dikwijls van zichzelf verschillen, dat zelfs maar weinig geoefende leden van de kerk het duidelijk kunnen zien? Moeten niet minder geoefenden vragen, wat is waarheid? Moeten niet partijen buiten ons op die gedachte komen dat de leer der Gereformeerde Kerk een chaos van verwarring is?

IV. De rechte Evangelieprediking

De derde bijzonderheid betreft dat men zegt dat in de voorstelling van die algemene aanbidding het rechte Evangelie prediken bestaat. Men stelt daarin dat allen die onder het Evangelie leven moeten geloven dat Christus en Zijn heil hun allen welmenende in de aanbidding geschonken is en geschonken wordt. Daartoe misbruikt men de woorden van de Catechismus, vraag 21, tweede lid. We merken hierover op (zonder ons als nog te bepalen bij dat 21^e antwoord van de Catechismus, dat nog wel eens bij een andere gelegenheid opzettelijk zou kunnen geschieden) dat men in dit stuk al wonderlijk speelt men het woord Evangelie. Net alsof de prediking van het Evangelie alleen of voornamelijk bestaat in het aankondigen van beloften, en vooral van die grote belofte dat Christus de Zaligmaker is van die allen tot wie de prediking van het Evangelie komt. Dit heeft de weg gebaand dat enigen, of meer direct of meer ingewikkeld, de prediking van de wet tot overtuiging van zonden verworpen hebben en doorgaans die leraars die zich in gemoede verplicht achten met het Evangelie ook de wet te prediken om de mens van zonden te overtuigen en hem zo vatbaar te maken voor de prediking van het Evangelie, dat zeg ik, zulken worden doorgaans voor blinde wetpredikers uitgemaakt die (zoals sommigen zich op een liefdeloze wijze uitdrukken) Jezus verbergen en het koninkrijk der hemelen toesluiten voor de mensen en wat diergelijke fraaiigheden meer zijn. Hierin komen enkele bijzonderheden voor, waarbij wij ons een weinig moeten stil houden.

De betekenis van het woord Evangelie

Allereerst de voorgewende betekenis van het woord Evangelie. Hierover merken we op dat het door niemand ontkend wordt dat dit woord soms zulk een betekenis heeft dat het een blijde boodschap is en dat dan de verkondiging daarvan zoveel zegt, als een bekendmaking van zulk een blijde boodschap, zie Luk. 2:10,11; Rom. 10:15, vergelijk Jes. 52:7, Nah. 1:15.

Maar dat het echter ten volle zeker is, (zoals allang door verscheidene godgeleerden is aangewezen) dat dit niet altijd door de Heilige Schrijvers in die bepaalde betekenis gebruikt wordt, maar doorgaans en wel het allermeeest voor de ganse leer en prediking van Jezus en Zijn apostelen. Dan sluit het alles in wat de mens tot zaligheid te weten, te geloven en te betrachten heeft, of de gehele leer der waarheid die naar de Godzaligheid is. Dit kan elk die maar zonder vooroordeel de Schriften van de apostelen en in het bijzonder de brieven van Paulus leest, bijna op elke bladzijde vinden. Zie onder vele plaatsen: Gal. 1:6-9; 2:5, 7; 2 Thess. 1:8; 2 Tim. 1:8-10.

Daaruit volgt dat het vals is om uit de betekenis van dat woord te willen afleiden dat de echte prediking van het Evangelie daarin zou bestaan dat aan allen die daaronder verkeren die blijde boodschap moet gebracht worden dat Christus en Zijn heil aan hen in de beloften geschonken is. Want wat in Mark. 16:15 genoemd wordt het Evangelie te prediken, wordt in Matth. 28:19 genoemd onderwijzen, of zoals onze kanttekeningen ervan zeggen, discipelen te maken. Vergelijk Hand. 14:21, waar het Griekse woord zo vertaald wordt en wat opmerkelijk is, daar gebruikt Lukas die beide woorden, het Evangelie te prediken en discipelen te maken of te onderwijzen, om te verhalen wat Paulus en Barnabas te Derbe verricht hebben en wat daarvan de vruchten geweest zijn. Want Lukas zegt daar: "en als zij derzelve stad het Evangelie verkondigd en veel discipelen gemaakt hadden", enz. Hieruit ziet men dat zij geleraard hebben met de heidenen de ware God te leren kennen en hen te onderrichten aangaande hun diepe ellendestaat en aangaande de weg en wijze hoe God, met behoud van Zijn deugden, zondige mensen kan en wil zaligen. Daaruit volgt dan ook noodzakelijk dat zij Christus moeten prediken en het geloof in Hem om door Hem behouden te worden. En wanneer dat ingang vond dan was het eerst de tijd om de beloften van het Evangelie te verkondigen. Gelijk te zien is, Hand. 2:37, 38, 39, Hand. 10:34-44 en 16:29-33. Deze plaatsen verdienen wel ingezien te worden om te weten, hoe en tot wie zij het Evangelie (in de nauwste zin genomen) gepredikt hebben.

En daaruit volgt dat zij die meer direct of meer ingewikkeld de prediking van de wet (om de mens te brengen tot een rechte kennis van zijn ellendestaat) verzuimen of niet nodig achten en dat onder het schoonschijnend voorwendsel van het Evangelie te prediken, niet vrijgepleit worden van zich aan groot plichtsverzuim schuldig te maken. En daardoor geven zij aanleiding dat velen met een ingebeeld deelgenootschap aan Jezus verdiensten ongelukkig verloren gaan. Deze beide stukken moeten wij een weinig nader ophelderen.

Groot plichtsverzuim

Zulke Evangeliepredikers kunnen niet vrijgepleit worden van zich aan groot plichtsverzuim schuldig te maken. Want het is toch tot geen ander einde, dat God aan gevallen mensen Zijn wet die ook mede een wet van het werkverbond is, laat bekendmaken, ja Zelf in Zijn Woord bekend maakt, dan om de mens te brengen tot kennis van zijn diepe ellendestaat en om hem tegelijk alle gedachten te benemen van enige eigen waardigheid of gerechtigheid. Want uit de wet is de kennis der zonde, volgens Rom. 3:20, 7:7. De wet spreekt de vloek uit over de zondaar, Rom. 3:19, Gal. 3:10. De wet is een tuchtmeester tot Christus, Die er het einde van is, volgens Gal. 3:24 en Rom. 10:4. Hieruit volgt dat zij die zich daarvan onttrekken om het de mensen bekend te maken, geheel afwijken van het grote oogmerk waartoe God aan de gevallen mens Zijn wet bekend maakt.

Daarenboven hoe zal de mens er toe gebracht worden om Christus te kennen in Zijn noodzakelijkheid en dierbaarheid zo hij er niet door de prediking van de wet toe gebracht wordt? Ik meen grond te hebben om te zeggen dat zij die dit verzuimen veeleer de eigen aard van het Evangelie bedekken en toesluiten, wat toch is Christus als het einde van de wet bekend te maken aan de mens. Die door een recht inzien in de wet zijn diepe ellendestaat heeft leren kennen, daardoor van alle gedachten van eigen waardigheid is afgebracht, en tot die heilige wanhoop gebracht is, dat hij het bij zichzelf en bij alles wat er buiten Jezus is, voor eeuwig hopeloos moet opgeven. Zoals het zich zo toedroeg met de mannen op het Pinksterfeest, die verslagen werden in het hart en dus in verlegenheid uitriepen wat zullen wij doen mannenbroeders? En met de stokbewaarder die zeer bevende werd en uitriep lieve heren! Wat moet ik doen opdat ik zalig worde? Hand. 2:37; 16:29,30.

En zal de Heilige Geest de mens overtuigen van zonden, gerechtigheid en oordeel, het geschiedt op geen andere wijze dan dat Hij door Zijn verlichting de mens doet inzien in de spiegel van Gods Wet om zijn ten enenmale ellendige en rampzalige beeld daaruit te leren kennen. Dan komt eigenlijk het Evangelie

(in deszelfs bepaalde zin genomen) eerst te pas; dan is het een blijde boodschap, die als koud water is op een vermoeide ziel. Zie eens hoe de grootste Evangelieprediker, die Gezant, die Eén uit duizenden om de mens zijn plicht te verkondigen het Evangelie verkondigd heeft, Jes. 61:1,3. Het zijn zachtmoedigen, gebrokenen van hart, gevangenen, treurigen Sions, die een benauwde geest hebben. Deze allen zijn de voorwerpen aan wie Hij het Evangelie verkondigd heeft, vergelijk er mee Luk. 4:18-22. Maar omdat de Heilige Geest niet gewoon is zulk een ontdekking te doen dan door middel van de prediking, zo volgt dat zij die daarvan in hun prediking geen werk maken, zich ongetwijfeld schuldig maken aan een verregaand plichtsverzuim. Daardoor zijn zij de oorzaak dat de mensen niet aan zichzelf bekend gemaakt en op de rechte wijze voor het Evangelie vatbaar worden.

Met een ingebeeld deelgenootschap aan Jezus verloren

Ik zei ook dat zij aanleiding geven dat velen met een ingebeeld deelgenootschap aan Jezus verdienen verloren gaan. Dit klinkt (ik beken het) wel wat hard, maar het is toch waar. Want hoewel het de bedoeling van deze mensen niet is en zij zullen zeggen dat dit komt doordat de mensen er een verkeerd gebruik van maken, zo blijft toch het gestelde waar. Want hij moet helemaal geen kennis hebben van de arglistigheid van het hart van de mens en van de ten enenmale verdorven en verblinde eigenliefde die de mens van nature eigen is. Die niet weet dat er maar zo weinig voor nodig is om hem zonder grond gerust te stellen en om zich zaken toe te eigenen die hem niet toekomen, zoals de droevige ondervinding door alle tijden geleerd heeft, zie Jeremia 17:9. Vergelijk Jes. 44:20: “Hij voedt zich met as, het bedrogen hart heeft hem terzijde afgeleid; zodat hij zijn ziel niet redden kan, noch zeggen: Is er niet een leugen in mijn rechterhand?” Het is vanwege de blinde en bedorven eigenliefde van de mens dat hij niet kan hebben dat hem alle ingebeelde sterkten ontnomen wordt, hij naakt uitgeschud en tot aan de fundamenten toe ontbloot wordt. Daarom “zeggen zij tot de ziensers: Ziet niet; en tot de schouwers: Schouwt ons niet wat recht is; spreekt tot ons zachte dingen, schouwt bedriegerijen”, Jes. 30:10. Men moet wel blind of door eigenliefde en vooroordelen verblind wezen, die niet kan zien dat het net zo gesteld is met verreweg het grootste gedeelte van de mensen die onder de prediking van het Evangelie verkeren. En vooral zij die enige gewone overredingen in hun gemoed hebben en uit zulk een beginsel godsdienstig zijn.

Wanneer dan zulke mensen horen dat Christus welmenend aan allen die onder het Evangelie leven in de aanbidding geschonken wordt en geschonken is tot hun aller Zaligmaker en dat elk dat voor zichzelf moet geloven, ja dat dit het geloof is waarvan de Catechismus spreekt in het 21^e antwoord, wat moeten zulke mensen daaruit opmaken? Kunnen zij wel anders dan op die gedachte komen dat het met hen heel wel staat? Dat zij Christus hebben tot hun Zaligmaker? Dat Zijn verworven heil het hunne is? Blijkt het niet zichtbaar aan velen waar zich nooit enige blijken van hart veranderende genade heeft opgedaan, dat zij zo in een ogenblik grote en verzekerde Christenen worden? Daar het echter uit het bestaan en gedrag zonneklaar blijkt dat hun grondstaat onveranderd en nog dezelfde is die hij altijd geweest is. Althans dit is zeker dat zulk een wijze van voorstellen er zeer geschikt toe is. Het komt voor rekening van hen die zo onvoorzichtig spreken.

Wanneer zulke mensen horen dat de Goddelijke beloften, die Hij alleen aan Zijn volk of aan duidelijk daarbij bepaalde voorwerpen doet, zo algemeen behandeld en toegepast worden dat zij en ook anderen er niet anders uit op kunnen maken of zij behoren tot die allen, die onder het gehoor van het Woord verkeren. Kan het wel anders wezen of de dwaze eigenlievende mens moet er zichzelf mee vleien en ze op zichzelf toepassen? En door een eigen gemaakt, ingebeeld geloof zichzelf oefenen omtrent het getuigenis Gods, er zichzelf mee in slaap wiegen? Dit is zoveel te meer waarachtig als men met veel drift zoekt door te drijven dat er vele beloften zijn die algemeen zijn en ook aan onbekeerde mensen gedaan worden. Kan het wel anders zijn, of zulke mensen, hoewel hun consciëntie hun dikwijls zegt dat zij het ware bekeringswerk niet bevindelijk kennen, vleien zich daarmee? Want die en die beloften luiden aan onbekeerden en daarom behoeven zij zich over dat bekeringswerk zo angstvallig niet te bekommeren. Zij geloven dat Jezus hun tot een Zaligmaker geschonken is. Zij geloven dat God getrouw zal zijn in het vervullen van Zijn beloften en zo gaat men met een leugen in zijn rechterhand zoetvoerig heen en als de Heere het niet verhoedt, gaan zij ongelukkig verloren met hun beloften.

Wanneer zulke mensen horen dat zulk een verklaring en beschrijving van het geloof worden gedaan, dat zij en ook niemand anders er niets anders uit kunnen opmaken of het bestaat alleen daarin, dat men zich Christus en Zijn heil maar toeëigent, dat men vaststelt Christus is mijn Zaligmaker. Hij is mij

daartoe van God geschonken. Christus heeft het verzoeningswerk eenmaal volkomen afgedaan en daarom ben ik met God verzoend. En dat dit zo niet te geloven is ongelooft. Ja dat men het geloof zo maar onbepaald van de mensen eist, zonder dat er bij wordt aangewezen wat er al in de mens moet verondersteld worden van het werk van de Geest, zal hij het heil vattende geloof oefenen. Kan het wel anders wezen of zulke mensen moeten hun ongegronde toeëigeningen, zelfgemaakte vaststellingen (waarvoor zij geen andere grond hebben dan die algemene aanbieding en schenking van Jezus tot hun Zaligmaker) aanzien voor het ware zaligmakende geloof? Stel daar nu eens tegenover: het geloof van de tollenaar, Luk. 8:13,14. Het geloof van Lydia en van de stokbewaarder, Hand. 16:14,15 en vers 29-34 en vooral dat van Paulus, die in vers 7 en 8 van Fil. 3 verklaart als een gans ontblote, van alles wat er buiten Jezus was, afgebracht te wezen en afgezien te hebben. Dan laat hij daarop volgen dat zijn geloof, dat hem met Christus verenigd heeft en daarop maakte tot een bezitter van Christus gerechtigheid in de laatste woorden van het 8^e en 9^e vers (te gewichtig dan dat wij die niet zouden uitschrijven) dit doelwit had (dus laat hij zich horen) “opdat ik Christus moge gewinnen; en in Hem gevonden worde, niet hebbende mijn rechtvaardigheid, die uit de wet is, maar dit door het geloof van Christus is, namelijk de rechtvaardigheid, die uit God is door het geloof.” Dit verschilt zeer veel van dat zo straks vermelde geloof, vooral als men nagaat wat er bij de tollenaar, Lydia en de stokbewaarder, vooraf en gelijktijdig mee gepaard ging en vooral bij Paulus te zien, Hand. 9:3-19, vergelijk 22:6-16.

Wanneer zulke mensen horen dat er altijd wordt aangedrongen op geloof en wel een geloof van dat God welmenend Christus en Zijn heil aanbiedt en in de aanbieding schenkt aan allen die onder het Evangelie leven en er ondertussen zelden of nooit op aangedrongen wordt op het ware hartveranderende genadewerk des Geestes als het ware beginsel waaruit het ware heilvattende geloof geoefend wordt en men zo maar onbepaald stelt dat alle inwendige verandering in de mens uit het geloof voortvloeit, moet niet de mens bij gebrek aan genoegzaam en klaar onderwijs in deze zaak tot zulke gedachten komen, dat de mens dat van zichzelf wel kan doen? Dat zijn dood en ingebeeld geloof (waar we zojuist van spraken) het ware geloof is? Hoewel hij niets bij bevinding kent van die inwendige geestelijke levendmaking, van die grote verandering en omzetting van en in zijn gemoed, waaruit blijkt dat de mens van dood levend, van blind ziende, van gevoelloos gevoelig gemaakt wordt. Ik zal mij nu niet inlaten met het geschil of het geloof gaat voor de wedergeboorte of dat het laatstgenoemde gaat voor het eerste, maar zeg alleen dat zomin als er een levende daad in een dood voorwerp kan plaatsvinden of er door geoefend kan worden, tenzij het eerst wordt levend gemaakt, even zomin kan het levende heilvattende, met Jezus verenigde en rechtvaardigende geloof door de mens geoefend worden, tenzij hij eerst geestelijk levend gemaakt wordt. Dit zal ik zolang als een eeuwige waarheid vaststellen tot het tegendeel daarvan aangetoond wordt. Daarom is het zeker dat zij die in gebreke blijven van deze zaken tegelijk met het aandringen op geloven, de mensen met alle ernst voor te houden, niet vrijgepleit kunnen worden van aanleiding te geven tot bovengenoemde allergevaarlijkste dwalingen en misvattingen.

Blinde wetspredikers

Nu zal het gemakkelijk vallen om aan te tonen hoe ongegrond en liefdeloos het is zulke leraars en personen (die zich niet vergapen aan het woord Evangelie, en met alle ernst ook de wet prediken om de mens vatbaar te maken voor het Evangelie) uit te maken voor blinde wetspredikers die het koninkrijk der hemelen toesluiten voor de mensen. We merken hierover nu alleen maar op, dat indien men zulke leraars meent met grond te kunnen beschuldigen, dan ook noodzakelijk moet volgen dat dezelfde beschuldiging ook in haar volle kracht past op deze Heidelbergse Catechismus. Die, om de mens op goede gronden een troost in leven en sterven aan te wijzen diezelfde weg inslaat om hem de wet en daaruit zijn ganse ellendestaat te prediken, zoals blijkt in het eerste deel, Zondag 1,2,3,4. Terwijl opgemerkt moet worden dat op de vraag, hoeveel stukken nodig zijn om te weten om in die troost zalig te leven en te sterven, allereerst de mens bepaald wordt bij zijn ellendestaat, maar in het geheel geen gewag maakt van die genoemde schenking in de aanbieding. Hetwelk volstrekt noodzakelijk zou zijn, indien dat stelsel waarachtig was. Of zouden onze waardige opstellers blind geweest zijn in een zaak, die men nu als zulk een groot licht in de kerk opgegaan alom uitkraamt? Hierover laat ik alle weldenkenden oordelen.

Ja, dan moet de apostel Paulus op dezelfde wijze beschuldigd worden, die in de brief aan de Romeinen dezelfde orde aangeeft als de Catechismus (waaruit deze opstellers ze zullen ontleend hebben) waar hij in

hoofdstuk 1:18 en 3:24 de mens bepaalt bij zijn ellendestaat en wel hartelijk tot dat einde de wet predikt zoals iedereen die deze brief leest, zien kan.

Het één en ander tezamen genomen, toont zonneklaar dat die genoemde beschuldigde leraars dus niet naar eigen goedvinden handelen, maar èn Paulus èn de onderwijzer stipt op het spoor volgen. Al wat men nu aanvoert ter hunner beschuldiging moet dan ook vallen op Paulus en de onderwijzer en dit komt dan voor rekening van hen die zo liefdeloos spreken.

Maar laat ons nu na deze uitstap, waartoe de wonderlijke speling met het woord Evangelie ons aanleiding gaf, nu wederkeren tot de hoofdzaak. Namelijk het onderzoek of in die meermalen gemelde zogenaamde Evangelieprediking het echte en ware Evangelie prediken bestaat, zoals men voorgeeft om daarmee die zogenaamde algemene aanbidding te staven; wat we alsnog menen op goede gronden te moeten ontkennen. Deze ontkenning zullen we eerst met redenen zoeken te bewijzen. En dan zullen we een bedenking beantwoorden die met veel schijn voor die wijze van Evangelieprediking wordt opgegeven.

Men geeft breed op van die predikwijze, waartoe men het er steeds op toelegt om de mensen te beduiden dat God welmenende Christus en Zijn heil of leven en zaligheid aan een iegelijk wie Hij ze aanbiedt, ja in de aanbidding schenkt, als zijnde het rechte Evangelie prediken. Maar of en in hoeverre dit met grond gezegd wordt, zal het beste kunnen bepaald worden wanneer we deze predikwijze vergelijken met die van Jezus en Zijne apostelen.

De prediking van Jezus

Dat Jezus Zelf, als die Gezant, die Uitlegger, die Één uit duizend om de mens zijn rechte plicht te leren in de dagen van Zijn omwandeling op aarde het Evangelie gepredikt heeft, is buiten alle bedenking. In die hoedanigheid komt Hij voor in Jesaja 50:4; 61:1,2,3 en overal bij de vier Evangelisten, waar Zijn leerredenen staan aangetekend. Maar dan is nu de vraag of men in die leerredenen zulk een algemene aanbidding vindt als men nu predikt.

De bergrede

Mij dunkt zo men het elders vinden moet, dan moet het zijn in die uitvoerige bergrede die we vinden aangetekend in Matth. 5,6,7. Deze bergrede bevat naar het oordeel van geachte godgeleerden een breedvoerige beschrijving van de echte onderdanen, van handvesten, wetten, privilegiën en voorrechten van Zijn koninkrijk, die ook zeker gediend zullen hebben om mensen die het nog niet waren te maken tot Zijn onderdanen. Als het ooit te pas komt dan komt het hier te pas om door zulk een algemene aanbidding de mensen over te halen tot Zijn dienst en gehoorzaamheid, indien Hij ooit zulk een algemene aanbidding gedaan heeft. Maar tot mijn verwondering heb ik het daar nooit kunnen vinden, hoe dikwijls ik dezelve heb overgelezen.

Ik vind daar wel zaligsprekingen. Maar het is alleen over bepaalde voorwerpen, die al zulke eigenschappen worden toegeschreven, dat het alles alleen toepasselijk is op zulken waar zich blijken van ware genade in opdoen. Het zijn armen van geest, treurigen, zachtmoedigen, het zijn die hongeren en dorsten naar de gerechtigheid, enzovoort, Matth. 5:2-16. Deze teksten zijn het wel waard met aandacht nagelezen te worden, maar er is niets in te vinden van zulk een algemene aanbidding.

Ik vind daar wel de wet gezuiverd van de valse uitleggingen en overleggingen van de blinde Joodse leraars, maar geenszins de prediking van de Wet tegengesproken of minder nodig verklaard. Integendeel, al de zedenlessen die Jezus daaruit afleidt, is de Wet prediken tot overtuiging van zulken die er overtreders van waren en om ze voor te stellen als plichten voor Zijn onderdanen. Men leze met aandacht Matth. 5:17-48. Dit lijkt niet veel op het zogenaamde Evangelie prediken van onze dagen.

Ik vind daar wel aangewezen dat de poort wijd en de weg breed is die tot het verderf leidt en dat er velen zijn die erdoor ingaan. En bij tegenstelling, dat de poort eng en de weg nauw is dit tot het leven leidt, dat er weinigen zijn die ze vinden, Matth. 7:13,14. Als dit niet in kracht de bijzondere genade prediken is, dan is zij nog nooit gepredikt. Maar wat overeenkomst heeft dit met die algemene aanbidding en die algemene schenking in de aanbidding? Is er wel een zweemsel van te vinden? Zo ja? Men tone het dan.

Ik vind daar wel dat er zijn die zeggen Heere Heere! door belijdenis. Die als kerkleden in Jezus naam geprofeteerd hebben, in zijn tegenwoordigheid gegeten en gedronken hebben, enz. Zijn dat niet die, die

onder het Evangelie leven, die, die Jezus en Zijn heil in de aanbidding geschonken is? Maar Jezus zegt er van dat Hij ze nooit gekend heeft. Hoe sluit dat op Jezus te hebben tot een Zaligmaker? Kan men niet duidelijk daaruit zien dat zulken, al leven zij onder het Evangelie, in de gevolgen beschouwd niets voor hebben boven de heidenen en ongelovige Joden? Men lezen met aandacht Matth. 7:21-23 vergelijk Lukas 24:28.

Ik vind daar wel dat er zijn die hun huis op een zandgrond bouwen dat eenmaal ongelukkig instort. In tegenstelling van hen die het op een steenrots bouwen en tegen alles onwankelbaar blijft staan. Leert Matth. 7:24-27 niet dat zulken die door een levend geloof met Jezus als het enige fundament verenigd en in Hem gegrondvest worden alleen gelukkig zijn? Maar ook, dat zij die zich vergapen aan een aangeboden zaligheid en zich daarmee vleien, (de Heere weet hoeveel er van de zodanigen zijn, onder ons genaamd Evangelies Christendom) rampzalig bedrogen zullen uitkomen. Zie wat we gezegd hebben. Hierin kan ik tenminste zulk een algemene Evangelieprediking niet vinden.

Zeven gelijkenissen

Gaat men eens na wat we vinden in Matth. 13, waar deze grote Leraar der gerechtigheid voorkomt en zeven gelijkenissen tot de schare heeft gesproken. Men ga ze alle één voor één na. Zal men er ook iets in vinden dat zweemt naar zulk een algemene aanbidding? Het tegendeel is gemakkelijk uit elk in het bijzonder te tonen. Maar dit is te omslachtig. Laat ik er maar dit weinig hierover opmerken.

Wie zijn het toch die in de steenachtige aarde en onder de doornen gezaaid zijn? Zijn dat niet diegenen die onder de genademiddelen verkeren, maar waar de ware hartveranderende genade ontbreekt? Past dat niet eigenaardig op zulken, die met het Evangelie van een aangeboden zaligheid hun zielen gerust stellen? Heeft Jezus daar niet duidelijk geleerd dat het woord alleen daar vruchten voortbrengt, waar de grond van het hart verandert en tot een goede aarde gemaakt wordt? Zulk een verandering van het hart veronderstelt Jezus in dit gedeelte van de gelijkenis, dat gewrocht wordt door de Heilige Geest onder en door middel van de prediking, zowel van de Wet als van het Evangelie. Dat is te zien in de mannen op het Pinksterfeest. Hand. 2:37 en in Lydia welke hart de Heere opende onder de prediking van Paulus, hoofdstuk 14. En dit is volstrekt noodzakelijk, omdat er na de zonden geen vruchtbare akker gevonden wordt zonder de bewerking van de Landman, volgens Genesis 3:17 en 18. Alzomin is het hart van de mens een goede en vruchtbare aarde zonder de bewerking van de Heilige Geest, waardoor het wordt voorbereid om het zaad van het Woord in zich te ontvangen en vervolgens vruchten te dragen. Men vergelijk hierbij Jeremia 4:3 en Hosea 10:12. Uit het beloop van deze gelijkenis bleek dat er maar een vierde, dus het kleinste gedeelte van hen die onder de prediking van het Evangelie verkeren, dit deelachtig worden en bijgevolg ook maar van God bedoeld worden om ze zalig te maken door middel van die prediking. Is daar enige zweem in van zulk een algemene Evangelieprediking, omdat men zulke grote dingen zegt van die allen die onder het Evangelie leven? Omdat het toch blijkt dat onder de vier soorten van hoorders er maar één soort is waar het Evangelie van wezenlijk nut is. Moest men niet op deze dingen met alle ernst wijzen? Zou het dan wel mogelijk zijn zo ruim te spreken tot degenen die onder het Evangelie leven?

Maar vooral is opmerkelijk wat we lezen in het 13e hoofdstuk van Mattheüs vers 10-16. Daar vindt men Jezus, op de vraag van de discipelen, “waarom spreekt Gij tot hen door gelijkenissen?”, dit opmerkelijke antwoord geven, “omdat het u gegeven is de verborgenheden van het Koninkrijk der hemelen te weten, maar dien is het niet gegeven.” In het 10^e en 11^e vers en in het 13^e vers zegt Hij, “daarom spreek Ik tot hen door gelijkenissen, opdat zij ziende niet zien en horende niet horen noch verstaan.” Dan wijst Hij aan dat daarin vervuld wordt wat Jesaja voorspeld heeft aangaande het oordeel van de verblinding en verharding dat over het merendeel van het Joodse volk komen zou, vers 14 en 15, vergelijk Jesaja 6:9 en 10.

Wanneer men nu deze dingen maar met een weinig aandacht gadeslaat, zo meen ik dat het onmogelijk is te stellen dat Jezus, die ook in gelijkenissen het Evangelie gepredikt heeft, zulk een algemene aanbidding doet. Want de Heiland spreekt hier opzettelijk duister en ingewikkeld door gelijkenissen, omdat Hij niet wilde dat het door allen zou verstaan worden volgens vers 11,13. Wat onmogelijk is overeen te brengen met zulk een algemene aanbidding. Tenzij men wil stellen dat de Heiland wilde dat zij, voor wien het verborgen werd gehouden, een blind geloof zouden oefenen omtrent zaken waarvan zij niets verstonden.

De Heiland maakt duidelijk een uitzondering omtrent Zijn hoorders. Want aan de ene kant toont Hij dat Hij maar een gedeelte, en wel het kleinste getal van Zijn hoorders, wil begiftigen met de kennis van de verborgenheden van het Koninkrijk der hemelen. En dat zijn hier Zijn discipelen, zoals het Matth. en Lukas hebben beschreven. Maar Markus beschrijft ze nog onderscheidelijker. Hij noemt hen degene die omtrent Hem waren met de twaalf, Mark. 4:10, ten blijke dat dit het voorrecht was van alle liefhebbers van Hem, die in die tijd samen uitmaakten de gemeente van Christus, de uitverkorene en geroepene, uit de overige massa van de mensen. Zoals het ook het voorrecht zou worden van die allen, die in het vervolg naar het eeuwig voornemen Gods zouden geroepen worden. En zoals Jezus door middel van Zijn verklaring hen gebracht heeft tot de rechte kennis van deze verborgenheden, zo zou hij zulks in volgende tijden ook doen, door middel van Zijn apostelen en volgende leraren, gepaard gaande met de verlichting van Zijn Geest, aan die allen die van tijd tot tijd zouden worden toegebracht. Men vergelijkte Jesaja 54:13, Joh. 6:44, 45; 2 Kor. 4:6; 1 Joh. 2:20,27.

Maar aan de andere kant zijn er weer anderen en wel de grootste menigte, waarvoor alles verborgen bleef. En dat zijn die allen, die op die tijd wel onder Zijn prediking leefden (dus onder het Evangelie), maar nooit zouden toegebracht worden. Zoals het ook in de volgende tijden zo zou gaan met de grootste menigte, die, hoewel zij leven zouden onder het Evangelie, toch in hun blindheid zouden volharden, omdat het (achtereenvolgens Gods eeuwig en onveranderlijk raadsbesluit) hun niet zou gegeven worden de verborgenheden van het Koninkrijk der hemelen te verstaan, aangezien al het onderwijs, dat zij hadden te hunne opzichte, niet zou gepaard gaan met de verlichting van de Heilige Geest, want het Evangelie is bedekt in degenen die verloren gaan, 2 Kor. 4:3. Ja het is hun slechts een reuk des doods ten dode, volgens 2 Kor. 2:15 en 16. En het is opmerkelijk dat deze menigte, die in Matth. 13 genoemd worden dien of deze, in Lukas 8:10 genoemd worden de anderen, wat nog sterker uitgedrukt wordt in Markus 4:11 waar ze genoemd worden degenen die buiten zijn. Dit leert ten duidelijkste dat dit een geheel ander deel van de mensen is, die uit kracht van de Goddelijke bepaling in Zijn eeuwig en vrijmachtig raadsbesluit vastgesteld, niet behoren tot het lichaam der uitverkoren. Want andere redenen worden er door de Heilige Geest niet gegeven, alsdat het hun niet gegeven, dat is, dat het hun niet toegelegd is in dat raadsbesluit Gods. Ja dat zij buiten alle betrekking op Gods uitverkoren volk zijn, buiten alle betrekking op God en Christus. Ten opzichte van de genade en het verlossingswerk, zoals God hen in Zijn voornemen van de genade is voorbij gegaan en zij dus in het geheel niet bij Hem in aanmerking zijn gekomen. Zo ook in de bedeling van de genade in de tijd, in het geheel niet in aanmerking komen, maar met alles worden voorbij gegaan.

Conclusie

Als men nu het één en ander eens samenvat, zo meen ik dat het waarachtig is, dat het onmogelijk is, dat Jezus in Zijn prediking een algemene aanbieding aan allen die onder Zijn Evangelieprediking leefden gedaan heeft of zou willen doen. Want die iets aangeboden wordt, dient noodzakelijk kennis te hebben van wat hem aangeboden wordt, opdat hij op een redelijke wijze te werk gaat in het aannemen. Maar hier wordt opzettelijk alles verborgen gehouden voor de grootste menigte en bijgevolg wordt het hun niet aangeboden.

Zal het een algemene aanbieding zijn, dan moet het onbepaald aan allen worden voorgedragen. En zodra er een uitzondering gemaakt wordt, dan is het niet meer algemeen. Maar hier maakt Jezus een uitzondering, zelfs van de grootste menigte. Dus volgt dat wat er hierin van die aard ook te vinden is, dat alleen betreft die weinigen, dat kleinste getal.

En om niet meer op te halen, diegenen die hier uitgesloten worden, worden gesteld buiten alle betrekking op het genade- en verlossingswerk. (dat voor 't naaste, de verborgenheden van het Koninkrijk der hemelen zijn). Op wat grond zal het nu rusten, dat de Heiland hun leven en zaligheid aanbiedt? Zal het zijn om hen rechtvaardig te veroordelen? We antwoorden dat zij in die betrekking, zoals zij hier voorkomen al veroordeeld zijn, want God laat hen in hun ellendestaat liggen. Hieruit volgt dat zij eigenlijk niet veroordeeld worden om het verwerpen van het aangeboden goed.

Leven zij onder het Evangelie en zij nemen het niet aan, dan dient dat alleen om hen rechtvaardig te veroordelen of dat van eeuwigheid van God gevelde vonnis te rechtvaardigen. Want in Joh. 3:36 wordt wel gezegd: die de Zoon ongehoorzaam is, zal het leven niet zien, maar de toorn Gods blijft op hem. Niet

zij komt dan op hem, maar zij blijft, als rustende al op hem, eer dat hij die daad van ongehoorzaamheid oefende.

En bijgevolg lag deze menigte reeds onder het rechtvaardig vonnis van God, waarvan de weigering van de kennis van deze zaken een gevolg was. Hieruit kan men meteen opmaken hoe ongegrond het is te stellen dat Joh. 6:32 met die woorden “Mijn Vader geeft u dat brood”, zou gezegd worden, dat God de Vader Jezus als het Brood des levens in de aanbidding schenkt. Daar het voor het grootste gedeelte dezelfde of hetzelfde volk was dat hier zo duidelijk van alles wordt uitgesloten en onder zulk een vonnis bij God lag.

De prediking van de apostelen

Dat de apostelen en inzonderheid Paulus het Evangelie gepredikt hebben, is volstrekt buiten alle twist en behoeft daarom geen bewijs. Dat zij het gepredikt hebben op de rechte wijze, kan en zal niemand in twijfel trekken, die erkent dat zij in dat werk door de onfeilbare leiding van de Heilige Geest zijn bestierd geworden. Maar dan is de vraag of zij zulk een Evangelie verkondigd hebben, dat God door hen aan allen, die onder hun dienst leefden, welmenende aanbiedt en door die aanbidding schenkt? Zo ja, dan dient men het in hun schriften of in hetgeen er van hun prediking in de Handelingen der Apostelen staat opgetekend te zien. Laten we ons maar bij Paulus alleen bepalen, die zeker de grootste Evangelist van allen is.

Brief aan de Romeinen

We hebben tevoren al reeds met een woord aangewezen dat Paulus in zijn brief aan de Romeinen juist diezelfde orde houdt die de opstellers van de Heidelbergse Catechismus in navolging van hem houden en ook door alle tijden van alle rechtgeaarde gereformeerde leraars gehouden is. Om namelijk de mens (om hem tot behoudenis het Evangelie te prediken) eerst te bepalen bij zijn ellendestaat, zowel van schuld als van de straf en van de smet of de gans verdooven toestand waaronder hij van nature ligt. Zie Romeinen 1:18 tot 3:24 en de Catechismus Zondag 1,2,3,4. Wanneer het eigenlijk de tijd is om Christus te prediken en wanneer datgene dat men aanbidding zou kunnen noemen alleen behoort tot zulken die van hun ellendestaat overtuigd zijn geworden. Dat is de reden dat Paulus in het tweede deel van zijn brief begint met dat Goddelijk voorstellen van Christus tot verzoening door het geloof in Zijn bloed, enz. Rom. 3:25,26. Maar dit kan onmogelijk bestaan met een algemene aanbidding, omdat altijd de grootste menigte van de mensen die onder het Evangelie leven, leven in een staat van diepe zorgeloosheid, tot zolang God Zelf hen wakker maakt. Zie wat we gezegd hebben ten opzichte van de noodzakelijkheid om de wet te prediken tot ontdekking en ontgronding.

Paulus prediking

Voorts vestigen wij het oog op de prediking van Paulus. Waar ik hem ook naspeur, nergens kan ik vinden dat hij zulk een algemene aanbidding doet. Maar wel dat hij eerst aan allen die hij Christus prediken wil hun diepe ellendestaat onder het oog brengt en dan predikt hij Christus en Zijn heil, maar altijd onder voorwaarde van geloof en bekering. Maar daar zullen wij nu niet verder op ingaan, omdat we straks bij de behandeling van 2 Kor. 5:20 er nog nadere gelegenheid toe zullen vinden om van de wijze van het Evangelie prediken door deze apostel te spreken.

Alleen kan ik niet nalaten een ogenblik de aandacht te vragen voor de rede van Paulus uitgesproken bij het afscheid van de ouderlingen van Efeze, die hij te Miléte bij zich ontboden had, Hand. 20: 17-39. Hij geeft daar onder andere rekenschap van zijn driejarig verblijf en Evangeliedienst te Efeze. Indien Paulus zulk een Evangelie gepredikt had, diende men het daar te vinden, maar ik heb het daar tevergeefs gezocht, maar wel het tegendeel. Ik zal mij om het aan te tonen nu maar bepalen bij twee bijzonderheden die daar voorkomen.

1. Allereerst geeft Paulus daar een openhartige verklaring van de wijze hoe hij gepredikt heeft onder hen, vers 20,21: “Hoe ik niets achtergehouden heb van hetgeen nuttig was, dat ik u niet zou verkondigd en u geleerd hebben, in het openbaar en bij de huizen. Betuigende beide Joden en Grieken de bekering tot God en het geloof in onzen Heere Jezus Christus.” Dit is in het kort samengevat zijn prediking. Hierover merk ik op dat hij in het 20^e vers de getrouwheid en uitgestrektheid van zijn dienst aanwijst, want hij

had niets achtergehouden van hetgeen nuttig was, en dat niet alleen in het openbaar, maar ook in de huizen. Maar in het 21^e vers geeft hij de wijze en de inhoud aan van zijn prediking. En dat komt uit in die twee bijzonderheden: de bekering tot God en het geloof in de Heere Jezus Christus. Hierin vind ik niets van zulk een algemene aanbidding. En echt, als Paulus op die wijze het Evangelie gepredikt had en als hij geoordeeld had dat daarin het rechte Evangelie prediken bestond, hij zou het zeker gezegd hebben om de ouderlingen van Efezen te leren hierin zijn voorbeeld te volgen, omdat hij niet meer onder hen zou prediken volgens het 25^e vers. Uit dit stilzwijgen hierover meen ik veilig te mogen besluiten dat Paulus een tegenovergesteld begrip omtrent deze zaak had.

Maar beschouwen we nu eens de inhoud van Paulus prediking, dan word ik sterk in mijn vermoeden bevestigd, want bij Paulus vind ik hier de orde juist omgekeerd, in vergelijking met hen, die dat zogenaamde zuiver Evangelie prediken. Paulus heeft eerst aangedrongen op bekering en dan op het geloof. Maar dezen spreken altijd eerst van geloof als waaruit de bekering moet geboren worden. Dit maakt al een aanmerkelijk onderscheid. En hierin volgt Paulus het voetspoor van Johannes de Doper, ja van Jezus zelf, zie Matth. 3:2, Mark. 1:15, Matth. 4:17, zoals Jezus het Zijn apostelen bevolen heeft Luk. 24:47.

Dat Paulus in de eerste plaats heeft aangedrongen op bekering is een duidelijk bewijs dat hij de mensen hun ellendige, zondige en bedorven toestand heeft bekend gemaakt om hun dan Christus, het enige middel ter verzoening te prediken, om dit door geloof in Hem te zoeken. En dat doende kwam er geen aanbidding van leven en zaligheid te pas dan alleen voor hen die hun ellende kenden. Dat is waarlijk het rechte Evangelie prediken.

Dat Paulus de bekering vooraan plaatst, leert met volkomen zekerheid dat hij voornamelijk daarin het oog heeft op het eerste werk van de bekering zoals dat een begin neemt met het werk van de geestelijke levendmaking en de verandering van het hart als het beginsel waaruit het geloof geoefend wordt. Dat is waarlijk heel wat anders dan maar altijd en alleen op het geloof aan te dringen, zelfs bij mensen die nog gerust en in de natuurstaat zijn.

2. Maar vestigen we nu in de tweede plaats de aandacht op het 26^e en 27^e vers van Hand. 20 dan meen ik dat Paulus zulk een Evangelie van algemene aanbidding niet gepredikt heeft. Want in deze twee verzen vinden we eerst een allernadrukkelijkste betuiging van de apostel, waardoor hij verklaart van zijn getrouwheid ten volle bewust te zijn en volkomen vrijmoedigheid voor God te hebben over zijn dienst in Efeze, vers 26: "Daarom betuig ik ulieden op dezen huidigen dag, dat ik rein ben van het vloed van u allen." Dit bewijst ten sterkste dat Paulus zijn Evangeliedienst had uitgevoerd naar de wil van zijn Zender en daarom het hem niet verweten kon worden als iemand van het rechte spoor afdwaalde en verloren ging. En dan wijst hij tevens de grond waarop het rustte aan, dat hij zulk een betuiging kon doen, in 't 27^e vers. Want zegt hij: "ik heb niet achtergehouden, dat ik u niet zou verkondigd hebben al den raad Gods." Dit houdt in dat hij hun alles bekend gemaakt had wat zij tot zaligheid te weten, te geloven en te betrachten hadden, zonder daarvan iets voor hun te verbergen.

Hieruit leidt ik nu tot mijn oogmerk af dat het onmogelijk was dat Paulus zulk een algemene aanbidding van Christus en Zijn heil kon prediken, want hij kon hun niet verkondigen al den raad Gods tot zaligheid of hij moest hun ook verkondigen dat God van eeuwigheid een besluit der verkiezing en der verwerping gemaakt heeft. En dat hij dat zekerlijk zal gedaan hebben, stellen wij met veel zekerheid vast, omdat wij het duidelijk vinden in zijn brieven; zoals er geen van de heilige schrijvers is die het vaker, duidelijker en uitgebreider doet dan Paulus in zijn brieven. De plaatsen zijn bekend en te talrijk om ze uit te schrijven. Als dat nu zo is, wie kan dan geloven dat Paulus, als een gezant Gods zou verklaren dat God Christus en Zijn heil aan allen die onder het Evangelie leven geeft of geven wil? Zouden dat geen tegenstrijdige dingen zijn? Zou Paulus dan wel waarheid gesproken hebben?

Paulus kon niet de volle raad Gods verkondigen, of hij moest ook leren dat Christus niet is de Zaligmaker van allen die onder het Evangelie leven, maar alleen van het bepaalde getal der uitverkorenen. En dat doende kon hij onmogelijk leren dat God Christus tot een Zaligmaker in de aanbidding schenkt aan die allen die leven onder het Evangelie en nog veel minder dat die allen dat voor zichzelf geloven moeten. Zie hiervoor mede de hiervoor aangegeven schriftplaatsen.

Paulus kon niet zeggen, zonder iets achtergehouden te hebben, de raad Gods verkondigd te hebben, tenzij hij meteen leerde dat de verwerving en toepassing der zaligheid zich even ver uitstrekt. En dan was

het onmogelijk dat hij zulk een algemene schenking en aanbieding van zaligheid kon leren, omdat dat alles behoort tot de toepassing die zich dan verder zou uitstrekken dan de verwerving.

En om niet meer op te halen. Zou Paulus op die grond, van dat hij allen de raad Gods verkondigd had, kunnen zeggen dat hij rein was van het bloed van die allen die onder zijn dienst verkeerd hadden en nochtans verloren gingen, dan moest hij zich noodzakelijk zorgvuldig wachten van iets te leren waardoor de mens aanleiding kon krijgen om zich met een ingebeeld deelgenootschap aan Christus te misleiden en te bedriegen. En dan was het onmogelijk zulk een ruim Evangelie te prediken als in onze dagen door velen geschiedt.

V. Weerlegging van argumenten voor algemene aanbieding

Tot zover hebben we aangetoond dat die wijze van het Evangelie te prediken niets minder is dan het Evangelie op de rechte wijze naar het voorbeeld van Jezus en Zijn apostelen te prediken. Nu moeten wij nog een tweeledige bedenking beantwoorden die er tot staving van zulk een algemene Evangelieprediking wordt opgegeven. Deze tweeledige bedenking wordt doorgaans aangevoerd, omdat dit het beste middel is om de mensen te overreden dat elk wie hij zij de aangeboden weg ten leven moet aannemen om met vrijmoedigheid in Christus zijn behoudenis te zoeken. En ten tweede, dat God dan rechtvaardig degenen die verloren gaan ter eeuwige verdoemenis veroordelen kan, omdat zij geweigerd hebben de aangeboden Middelaar en de zaligheid in Hem aan te nemen. Daaruit wordt dan afgeleid dat de zodanigen niet verloren gaan om hun zonden, maar om hun ongelooft. Daarin ligt de grond van de rechtvaardige veroordeling van deze mensen. Deze bedenkingen kan men van de hand wijzen met te zeggen dat uit het voorgaande genoeg gebleken is dat het met het begrip van zulk een algemene aanbieding zo breed niet gesteld en deze noch zo niet bewezen is dat men er op bouwen en daaruit redeneren kan om er de juistheid uit af te leiden. Indien die opgegeven redenen tegen zulk een algemene aanbieding juist bevonden worden, dan vervalt deze redenering vanzelf en hoeft ze niet weerlegd te worden. Maar omdat de ondervinding leert dat de voorstanders en aanklevers van die algemene aanbieding met deze bedenkingen zeer veel op hebben en er vele oprechte en eenvoudige zielen zijn die hiermee ingenomen worden, net alsof er een beslissend bewijs voor die onderstelling in lag opgesloten, zo zal het wel de moeite waard en noodzakelijk zijn er ons wat nader en onderscheidelijker bij te bepalen en haar gewicht op de weegschaal van het Heiligdom te beproeven.

De voorgewende nuttigheid van de algemene aanbieding

En wel eerst het eerste gedeelte daarvan, dat is dat de prediking van zulk een algemene aanbieding het beste middel is om elk wie hij zij te overreden om de aangeboden Middelaar en de zaligheid in Hem aan te nemen en met vrijmoedigheid bij Hem te zoeken.

Mensen beter te overreden

Hierover merken wij allereerst op dat wij met heel ons hart toestemmen dat het de plicht is van alle gaarne getrouwe leraars en ook van elk die in de gelegenheid gesteld wordt, om alles aan te voeren wat mogelijk is om de mensen te overreden om hun behoudenis langs de rechte weg te zoeken. Daartoe bad Paulus de mensen in Gods naam en van Christus wege, "laat u met God verzoenen", 2 Kor. 5:20. Maar dan moeten zij zich bedienen van die beweegredenen die in Gods Woord en in de natuur van de zaak gegrond zijn. Maar dit kan men niet zeggen van zulk een algemene aanbieding, want die is noch in Gods Woord, noch in de natuur van de zaak gegrond. Wij menen dit reeds aangewezen te hebben. Dit zal ook nog nader blijken, wanneer we die plaatsen zullen toetsen waaruit men deze algemene aanbieding zoekt te bewijzen. Als men beweegredenen wil aanvoeren dan moet men zich bedienen van de diepe ellendestaat waarin alle mensen van nature zijn, van het onvermijdelijke verderf dat er te wachten is voor hen die in een onverzoende staat naar een eeuwigheid gaan, van de Goddelijke verklaring in Zijn Woord dat Hij zondaars, ja zelfs de voornaamste zondaren kan en wil zaligen. Men voert hierbij aan de grote gewilligheid van Jezus om elk, wie hij ook zij te willen zaligen zo hij maar op die wijze en langs die weg wil gezaligd worden als Jezus het wil doen en als de geopenbaarde weg der zaligheid leert. Hiermee wil ik geenszins te kennen geven dat er zulk een gewilligheid bij de mens moet voorafgaan eer Jezus hem zou willen zaligen, want dan zou de gewilligheid van Jezus afhankelijk gemaakt worden van de gewilligheid

van de mens. Maar het dient om er mee te willen zeggen dat de leraars niemand persoonlijk kunnen verzekeren dat Jezus hem wil zaligen dan alleen diegenen die op de genoemde wijze door Jezus willen gezaligd worden. En dat er niemand door Jezus gezaligd wordt dan diegenen waar zulk een gewilligheid plaats krijgt. Deze gewilligheid is al een beginsel van genade in de ziel en behoort tot de eerste wezenlijke geloofsdaden. Men mag er vrij bijvoegen dat Jezus die allen die het langs die weg zoeken zeker zal zaligen en dat er nooit een enige van die door Hem is afgewezen, noch ook afgewezen zal worden. Men trachte hem in te nemen met die zalige voorrechten die er in liggen opgesloten en die zij deelachtig worden die door Jezus gezaligd worden.

Meer vrucht op prediking

Ten tweede merken wij op dat de genoemde redenen van veel gewicht zouden zijn als het afhing van de wijze van voorstel om de mensen te overreden. Maar nog deze algemene aanbieding, noch die beweegredenen die wij hebben opgegeven zijn ertoe in staat, want de krachtigste en gegrondste drangredenen zijn en zullen wel altijd vruchteloos zijn, zolang als de Heilige Geest ze niet krachtig maakt. Het is toch de Heere die het hart moet openen, zal een zondaar acht geven op hetgeen gesproken wordt, Hand. 16:14.

Daarenboven is het nog niet gebleken, dat zulk een algemene aanbieding voor heeft boven die wijze van prediken, waar zulk een taal niet gehoord wordt, want het ontbreekt alsnog aan voldoende bewijzen dat er daardoor meer mensen zijn toegebracht. Wel is waar dat deze wijze van prediken veel toeloop heeft en dat er velen gevonden worden die er zich aan vergapen alsof er hemelse Godspraken mee verkondigd werden. Maar dat bewijs is niet voldoende. Want wil men weten of een wijze van prediken van wezenlijk nut is bij de hoorders, dan moet men niet aan het tellen gaan hoeveel er wel zijn die er smaak in vinden, maar dan moet men aan het wegen gaan om te onderzoeken welk gewicht zij hebben die voorgeven of vertonen er vrucht van te trekken. Zonder dat is het een oud kenmerk van de Paapse Kerk, van de echtheid van de leer en van de ware Kerk dat in genen dele door de Gereformeerde Gemeente wordt overgenomen. De schadelijkste leringen, (neem eens die van de Paapse Kerk) kunnen wel een grote toeloop en aanhang hebben. Men zie eens Openb. 13:3,8, daar wordt gezegd, dat de ganse aarde zich verwonderde achter het beest en het aanbaden. En bij tegenstelling, dat Jezus maar een klein kuddeke heeft, dat Hem volgt, Luk. 12:32. Vergelijk Openb. 14:1-5, waar dat kleine overblijfsel voorkomt, met het Lam op den berg zijnde. In tegenstelling van die menigte die het beest aanhingen. Zie ook Rom. 11:2-6, vergelijk 1 Kon. 19:14,18; Matth. 7:13,14.

Maar wanneer men eens nauwkeurig nagaat hoe het zich in deze zaak toedraagt dan zal het wel snel blijken waar de meeste wezenlijke nuttigheid gezien wordt. Of het is bij die waar zulk een algemene aanbieding plaats heeft, dan of het is bij die die zulk een taal niet spreken. Beschouwt men het eens aan de zijde van die menigte die dat leerstelsel van de algemene aanbieding aankleven en er verdedigers van zijn, dan zal het haast blijken, zoals ook al voor lang gebleken is aan de voorzichtige leraars en lidmaten van de gemeente, dat het daar met de wezenlijke vruchten lang zo breed niet gesteld is als het wel in de eerste opslag zich voor doet.

Om nu niet te spreken van een gehele aanhang, die zekere dwaalzieke mensen hebben en soms een flink getal uitmaakt, waarvan de één en de ander al verscheidene beroeringen in kerkelijke vergaderingen verwekt hebben. Die openlijk durven zeggen dat zij, zo niet alle, dan ten minste veel van hun bedorven stellingen daarvan ontleend en er uit afgeleid hebben. Terwijl het genoeg bekend is dat de algemene aanbieding en schenking van Christus aan allen die onder het Evangelie leven hun fundamenteel hoofdstuk is. Zodat dat stelsel van leerstellingen van deze lieden ook mag geteld worden onder de vruchten van dat zogenaamde Evangelie prediken, maar geenszins van de andere predikwijze, want die haten zij.

Maar ziet men eens nauwlettend naar de overige menigte die daar zoveel mee opheeft en zo breed opgeeft van de vruchten die zij daarvan trekken. Het is waar men hoort hen wel breed opgeven van hun geloof, maar het is ook waar dat er velen onder zijn die tevoren volslagen wereldse mensen waren, maar die zo in één ogenblik grote Christenen zijn geworden en een geloofstaal voeren die zo sterk is dat zelden gevonden wordt bij oude beproefde Christenen die al jaren op weg naar de hemel zich bevinden en duizenden malen in geloofsovertuigingen omtrent de verzoeningsweg en omtrent Jezus zijn werkzaam geweest. Terwijl die bovenvermelde grote gelovigen allen blijken geven van geen ware armoede van de

geest te kennen en bijgevolg nog nooit recht aan zichzelf zijn bekend gemaakt, waardoor zij hun vloekwaardige onreinen en ten enenmale bedorven uit- en inwendige staat hebben leren kennen en daardoor recht voor God verootmoedigd zijn geworden. Dat wordt toch bij alle ware gelovigen en vooral bij zulken die een verzekerd geloof oefenen, bevindelijk gekend. En mag men uit het bestaan en gedrag naar buiten oordelen over de inwendige gesteldheid van het hart, dan zou men moeten zeggen dat er velen zijn die in de grond nog dezelfde zijn die zij altijd geweest zijn, omdat er niets aan hen gezien wordt van het echte beeld van Jezus bestaande in ware nederigheid, zelfverloochening en verloochenheid aan, en afgescheidenheid van de wereld en in een ware heilige wandel. Om nu niet te melden dat zij hun genaamd geloof zo gemakkelijk kunnen oefenen, zonder dat zij er de invloeden en de bewerkingen van de Geest voor nodig hebben, tenminste daar hoort men hen nooit van spreken. Ondertussen wil ik dit niet toegepast hebben op de ware begunstigden, die daaronder vermengd zijn. Maar of zij door dit stelsel aan te kleven ook wel veel voortgang maken in ware nederigheid, armoede en kleinheid voor de Heere en vooral in een verborgen leven voor en met de Heere en in het werk van de binnenkamers, waarin dagelijkse onderhandelingen en gemeenschapsbeoefeningen met de Heere het voornaamste werk uitmaken en waarin van hen die er zich aan gewennen zo menigmaal gesmaakt en gezien wordt dat de Heere goed is, zal ik voor hun eigen geweten overlaten om het te bepalen. Hoewel het mij niet waarschijnlijk voorkomt, daar men volgens zulk een leiding zeer weinig ja niets met de bevinding opheeft.

Maar beschouwt men het eens aan de andere zijde, bij dat veel kleinere getal dergenen, die de van de oude dagen af bevestigde en van God zelf duizend malen goedgekeurde predikwijze volgen en aankleven en daarbij leven (waar het niet te nauwkeurig kan beschouwd worden). Dan zal het moeten blijken dat de vruchten veel echter en van betere kwaliteit zijn dan de voorgaande. Want hoewel wij niet ontkennen dat er daar ook onder zijn waar zich geen ware blijken van hartveranderende genade opdoen, zo is het toch zeker dat er zich niet zulk een grote aanhang van dezen zal voordoen. Die grote menigte van zogenaamde belijders die in een diepe zorgeloosheid leven en met dat alles volslagen wereldse mensen zijn, die komen hierin eigenlijk niet in aanmerking. Maar alleen zij die en met woorden en met daden blijken geven van die leer aan te kleven en met nut en zegen ervan spreken en er verdedigers van zijn. Want het is onmogelijk dat zij het er onder kunnen uithouden, zo zij niet als volslagen geveinsden daaronder verkeren. Terwijl van diegenen die er worden toegebracht echte blijken van het werk Gods, niet slechts aan, maar in hen worden gezien en moeten gezien worden, zullen zij erkend worden voor ware gelovigen. Dit durf ik met alle vrijmoedigheid aan het allerstrengste onderzoek overgeven.

Beschouwt men het bovendien eens van de zijde van de ware gelovige, dan vergenoegt men zich niet met een aangeboden Christus en zaligheid, maar met een Christus waarmee men door het geloof verenigd is, die men waarlijk tot zijn eigendom en in het bezit heeft. Daar vergenoegd men zich niet met een aangeboden verzoening door het Evangelie, neen maar men moet een waarachtige verzoening in het bezit hebben, een verzoening die door de Heilige Geest aan de ziel bevestigd wordt. Daar houdt men geen geloof voor echt, dan alleen dat geloof hetwelk bevindelijke blijken oplevert van dat werk dat voorkomt uit een nieuw levensbeginzel, waarvan de Heilige Geest de Werkmeester is en tot uitwerking heeft: kleinheid des harten, ware zelfverloochening, verloochening aan en afscheiding van de wereld en in en door dat alles zich vruchtbaar betoont in een heilige wandel, volgens hand. 15:9. Daar heeft men tot de oefening van het geloof en alle andere Gode-welbehoorlijke plichten, de onmiddellijke invloeden en bewerkingen van de Heilige Geest volstrekt nodig. Daar wordt het verborgen leven voor en met de Heere, in en onder het werk van de binnenkamer, dagelijks beoefend, dat als de ademtocht der ziel is. Hun zinspreuk en schibbolet is: "Ik ben met Christus gekruist; en ik leef, doch niet meer ik, maar Christus leeft in mij; en hetgeen ik nu in het vlees leef, dat leef ik door het geloof des Zoons Gods", Gal. 2:20. En als het al met enkelen nog niet tot die hoogte is gekomen, of indien zij zo ruim niet durven spreken, toch staan zij er met alle ernst naar. Eerder kunnen zij zich niet gerust stellen. En tot dat einde zijn zij steeds aanhoudend werkzaam in gedurige geloofsoefeningen, zowel omtrent de ware levensweg, als omtrent Jezus, terwijl zij achterdochtig zijn over hun eigen bedrieglijk hart. Nergens meer voor schrikken dan voor zelfbedrog, waarom zij duizendmalen hun hart, hun grondstaat en hun werkzaamheden van alle zijden beschouwen en de Heere ter beproeving voordragen; tot zolang dat zij er de Goddelijke goedkeuring, als op Zijn eigen genadewerk in hen, op mogen ondervinden.

Wie nu het ene met het andere vergelijkt, moet die nu niet zeggen dat het laatste het eerste verre overtreft? Wie, die enig besef heeft wat de wezenlijke vruchten van de Evangeliedienst zijn, zal niet met mij instemmen dat de voorgewende meerdere nuttigheid van die ruime Evangelieprediking al heel wat daalt bij het onderscheiden prediken, als het van andere zijde geschiedt? Dit durf ik met vrijmoedigheid ter beoordeling overgeven aan allen die in staat zijn om met uitschakeling van vooroordelen over deze zaken te oordelen.

Betere vrucht op prediking

Mijn derde aanmerking over die voorgewende meerdere nuttigheid van die algemene aanbidding is een bedenking die mij meerdere keren is voorgekomen. Waarom en met welk oogmerk wordt men bewogen om deze predikwijze te verkieszen boven die welke al sedert onheugelijke tijden bij de beste en Godvruchtigste leraars in gebruik is geweest? Deze bedenking wil ik graag aan beter oordeel onderwerpen.

Over het geheel genomen meen ik dat zij hierin bestaat. Waar men ziet dat de Evangelieprediking zo weinig vruchtbaar is tot waarachtige bekering en tot een meer bevestigde geloofsstaat bij degenen die zijn toegebracht, zijn sommigen op de gedachte gekomen om iets uit te denken waardoor de gewenste vrucht beter gezien en verkregen kan worden. Daarom staan zij dat zogenaamde Evangelie voor ter bereiking van dat op zichzelf prijzenswaardige oogmerk. Terwijl echter zulken die met onzuivere gronden omtrent de bijzondere genadeleer bezet zijn, zo zij er zijn, hier buiten gesloten worden.

Maar zo vaak als ik daar aan gedacht heb, zijn mij altijd de volgende dingen voorgekomen. Indien men de bijzondere genadeleer vasthoudt, zo weet men immers wel, dat door alle tijden het juist bepaalde getal moet worden toegebracht, niet één meer en ook niet één minder. Zo is het altijd en zal het ook altijd blijven. Als het was ten tijde van de apostelen, toen was het zo: “daar geloofden zovelen als er geordineerd waren tot het eeuwige leven”, Hand. 13:48, vergelijk Rom. 8: 8:28, 29, 30. Als men vasthoudt aan de krachtdadige genadeleer, dan weet men immers wel dat alle vrucht in de toebrenging van de mensen door de prediking afhangt van de krachtdadige werking van de Heilige Geest. En dat geen wijze van prediking, hoe genaamd ook, toereikend is tot dat einde, tenzij het bezield is door de Heilige Geest die het krachtig maakt. Daarom is het nu nog zo als ten tijde van de apostelen. Toen was het dat er soms een geopende deur in de dienst van het Evangelie gegeven werd en er enigen werden toegebracht, wanneer de Heere de harten opende om acht te geven op hetgeen er van hen gesproken werd, maar op andere tijden was het weer het tegendeel. Over het geheel, vooral onder de Joden moesten zij veelal klagen: “wie heeft onze prediking geloofd? En aan wien is de arm des Heeren geopenbaard?”, Jes. 53:1. Vergelijk hiermee de taal van de Messias zelf, hoofdstuk 49:1-4. Wat ook in de Handelingen der apostelen bijna op elke bladzijde is te zien. Ja het is altijd maar een klein getal geweest bij wie het van wezenlijk nut was, zie Matth. 7:13, 20:16, 22:14. Het één bij het ander genomen kwam het mij altijd voor dat het maar aan te merken was als een menselijke vinding wat dan eerst voor de beste en meest nuttige predikwijze kon gehouden worden, wanneer deze volkomen bewezen had, en uit Gods Woord en uit de uitwerking van meerdere nuttigheid, tot het einde waartoe zij uitgedacht werd en in alle delen overeen kwam met het samenstel van de leerstukken die in de Gereformeerde Gemeenten aangenomen zijn. Maar ik vond dat het daar altijd aan haperde. Want wat de bewijzen uit Gods woord aangaat, die zijn allang bevonden niets minder dan afdoende te zijn, zoals wij al enigszins in het voorgaande hebben aangewezen en nog nader zal blijken wanneer wij enige van de voornaamste plaatsen onderzoeken zullen, waaruit men meent het te kunnen bewijzen. Wat betreft het bewijs van de meerdere nuttigheid, daarvan menen wij al het tegendeel te hebben aangetoond. Wij voegen er nu alleen nog bij dat hoewel het al eens van nut geweest mocht zijn bij de één of andere bekommerde, twijfelmoedige en zeer geslingerde ziel, zo is dat op verre na niet algemeen en dit kan ook bereikt worden door de vanouds beproefde en gebruikelijke predikwijze. Ja ik durf wel zeggen wordt er ook mee bereikt. En dat op veel betere en veel vastere gronden dan die algemene aanbidding aan de hand geeft en geven kan, zoals uit de ondervinding genoeg bekend is. Vooral bij zulken die gewoon zijn bekommerde zielen te behandelen.

Maar dan moet men ook wel opmerken dat het gevaar veel groter is dan het voorgewende nut. We hebben het hiervoor al enigszins aangetoond. Daar voegen we nu alleen nog bij dat het ons altijd zo is voorgekomen dat de grootste menigte (die toch meestal blinde en onkundige mensen zijn) geen behoorlijk onderscheid weten te maken tussen een aangeboden zaligheid en een zaligheid die men in

dadelijk bezit heeft. En dat al heel makkelijk het eerste aangezien wordt voor het laatste en er zichzelf mee vleien. Om nu niet te spreken van hen, die wat algemene overredingen hebben en steeds zoeken naar gronden om zich gerust te stellen dat als zij sterven wel gelukkig zullen worden. Dit gevaar is naar mijn mening zeer groot en is nooit te wachten van een recht getrouwe en onderscheiden predikwijze.

De voorgewende noodzakelijkheid van de algemene aanbidding

Nu moeten wij ons nog een weinig nader bepalen bij het tweede gedeelte van die tegenbedenking. Die is, dat God zulk een algemene aanbidding doet en moet doen om zij die verloren zullen gaan, rechtvaardig te kunnen veroordelen tot de eeuwige verdoemenis. Sommigen voegen daar nog bij dat er geen één van die verloren gaat om zijn zonden, maar alleen om zijn ongeloof, dat hij geweigerd heeft de aangeboden Zaligmaker en in Hem de zaligheid voor zich aan te nemen.

Hier antwoorden wij op, dat we toegeven en ook alle rechtzinnige godgeleerden houden dit staande, dat die mensen die onder de dienst van het Evangelie leven en in hun onbekeerde en ongelovige staat volharden, zwaarder oordeel te wachten hebben, dan diegenen die dat voorrecht niet gehad hebben. Zie Luk. 10:10-16, vergeleken met Matth. 11:10-24.

Rechtvaardige veroordeling van hoorders Evangelie

Maar we menen ook dat daaruit veel te veel besloten wordt. Want als het waar is, zoals men zegt, dat God ook aan de verworpenen Jezus en Zijn heil aanbiedt; dan moet volgen dat God in deze aanbidding niet anders bedoelt dan om hen rechtvaardig te kunnen veroordelen. Want zij die vaten des toorns tot het verderf toebereid zijn, zijn niet alleen bij God bekend wie dat zijn, maar ze gaan ook uit kracht van de Goddelijke bepaling zeker verloren, omdat het besluit der verwerping toch net zo onveranderlijk is als het besluit der verkiezing. Want van God kan niet gezegd worden dat Hij hen die aanbidding doet met een wil om hen van het verderf te bevrijden. Want dan zouden zij ook waarlijk behouden worden van het verderf en dan was dat besluit veranderlijk en dan was het zowel mogelijk dat er uitverkorenen kunnen verloren gaan als dat verworpenen kunnen behouden worden. En zo God tot geen ander einde aan de verworpenen zulk een aanbidding doet, dan is het voor die mensen een allerzwaarst oordeel te leven onder de bediening van het Evangelie. Want dat komt dan niet van ter zijde in als iets dat hun oordeel verzwaart, omdat zij hun hart verharden tegen alle waarschuwing en vermaning in, maar omdat God door die aanbidding hun oordeel wil verzwaren. Ik durf niet denken en veel minder stellen dat iemand dat zal willen zeggen en toch vloeit het noodzakelijk uit deze stelling dat Hij die aanbidding aan de verworpenen doet, opdat hij hun rechtvaardig zou kunnen veroordelen. Daarenboven is deze stelling zeer bekwaam om de leer van de predestinatie in een allerhatelijkst daglicht voor te stellen. Want wat zullen velen daarvan zeggen? Zullen zij niet zeggen dat de Gereformeerden niet alleen een onveranderlijke predestinatie stellen ten verderve van sommige mensen, zoals het ook waarachtig is, maar ook dat God deze mensen leven en zaligheid komt aanbieden om hen temeer ongelukkig te maken? Dat is toch nooit de leer van de Gereformeerde Gemeenten geweest. Moet dit niet dienen om de laster over en de verbittering tegen de Gereformeerde leer te vermeerderen? Kan dat wel dienen om de mensen van de waarheid van die leer te overtuigen? Het tegendeel is waar.

Verloren om onze zonden en/of ons ongeloof

Sommigen gaan zo ver dat ze stellen dat niemand verloren gaat om zijn zonden, maar om zijn ongeloof, omdat hij geweigerd heeft de aangeboden zaligheid in Christus aan te nemen. Wij antwoorden dan dat de Gereformeerde Gemeente leert dat het besluit van de verwerping, zowel als van de verkiezing, een volstreekte bepaling is van Gods wil, waar wij geen andere reden van weten te geven dan dat het zo het soevereine welbehagen Gods was en dat het gaat over gevallen mensen, hetzij dat men stelt dat zij God zijn voorgelopen als reeds geschapen en gevallen zijnde of zullende geschapen worden en vallen dat in de zaak geen wezenlijk onderscheid maakt. Dit zo zijnde moet die gemelde stelling om drie redenen vervallen.

1. Want is het een volstreekte bepaling van Gods wil, zo volgt dat zij die verloren gaan zeker zullen verloren gaan uit kracht van dat besluit en dan komt in dat opzicht hun weigeren van die aangeboden zaligheid niet in aanmerking. Want al hadden zij die niet gehad, zij zouden evenwel verloren gaan. Dit

blijkt allerduidelijkst in de heidenen die zulk een aanbidding nooit gehad hebben en toch verloren gaan, omdat zij het middel van de verlossing uit het licht der reden niet kennen.

2. Is van deze bepaling van Gods wil geen andere reden te geven dan dat het zo het soeverein welbehagen Gods was, dan kan men niet zeggen dat zij alleen om hun ongeloof verloren gaan. Want was dat zo dan moest hun ongeloof de voorwaarde zijn die hun verwerping vaststelde, of waar het op rustte, dat zij verworpen werden. Wanneer het niet meer een soeverein willen Gods zou zijn, dan zou bij tegenstelling moeten volgen dat het geloof van de uitverkorenen de voorwaarde is waarop zij ten leven verordineerd zijn en dan hadden we het voorgezien geloof van de remonstranten dat altijd door de Gereformeerde Gemeenten verworpen is.

3. Gaat dat besluit der verwerping over gevallen mensen, dan leert dat dat God rechtvaardig zulk een besluit der verwerping kon vaststellen, omdat zij God voorkwamen als in Adam gevallen zijnde en liggende onder de vloek van het werkverbond (waar ook die lagen die ten leven verordineerd zijn). En daaruit volgt dan weer dat van hen niet gezegd kan worden dat zij niet om hun zonden, maar om hun ongeloof verloren gaan. Want voor zover als dat besluit ook mede behelst deze mensen om hun zonden wil rechtvaardig te straffen, zo sluit dat alle zonden in. Zowel erf- als dadelijke zonden, waaronder dan ook mede het ongeloof behoort. Maar niet alleen en zelfs kan het niet altijd gezegd worden de voornaamste zonde te zijn. Want ten opzichte van de heidenen, die nooit in de gelegenheid geweest zijn om het Evangelie en die voorgewende aanbidding aan te nemen, deze zullen ook rechtvaardig om hun zonden wil gestraft worden, maar geenszins om hun ongeloof. Hier geldt de vraag van Paulus, Rom. 10, "Hoe zullen zij Hem dan aanroepen, in Welken zij niet geloofd hebben? En hoe zullen zij in Hem geloven, van Welken zij niet gehoord hebben? En hoe zullen zij horen, zonder die hun predikt?" En vers 17: "Zo is dat het geloof uit het gehoor en het gehoor door het Woord Gods." Maar wil men weten om welke zonden de heidenen rechtvaardig gestraft worden, men leze Rom. 1:18-32 vergelijk hoofdstuk 2:6, 9, 12 en hoofdstuk 3:19.

En al wilde men het alleen bepalen tot diegenen die onder het Evangelie leven, dan gaat het nog niet in alle delen op, want welk een menigte mensen is er onder het zogenaamde Christendom die nooit gelegenheid hebben om de ware weg van de verzoening te horen prediken. Neem eens de gewone man onder het pausdom, vooral daar, waar die bijgelovige leer heerst, waar de mensen met list en geweld gehouden worden in een Egyptische duisternis. Zij gaan wel rechtvaardig verloren om hun zonden, wat toch daar al niet beter is dan onder het heidendom. Kan men zeggen dat zij alleen verloren gaan om hun ongeloof? Ik voor mij kan het niet zien.

En zelfs diegenen die onder de genadeleer leven, hetzij in een mindere of meerdere mate zuiver, ook daar moet enige uitzondering gemaakt worden. Want de ondervinding leert dat er zijn die niet alleen in een diepe onkunde leven, maar die ook zo onvatbaar zijn voor alle kennis en begrippen van de zuivere waarheden die tot de verzoeningsweg behoren dat zij geen redelijke begrippen zouden kunnen vormen van de eenvoudigste waarheden, al worden er de middelen toe aangewend. Daarin is wel te zien dat God hen met de bedeling van Zijn genade voorbij gaat. Maar men kan eigenlijk niet zeggen dat zij alleen verloren gaan om hun ongeloof, maar wel om hun zonden, zowel erf als dadelijke, hoewel deze echter enige verzwarende te wachten hebben, omdat zij de middelen gehad en er geen voordeel mee gedaan hebben.

Dan schieten alleen die over die en getrouwe middelen hebben en ook enige kennis gekregen hebben van de noodzakelijke waarheden. Bij dezen komt zeer zeker hun ongeloof mede in aanmerking als een reden waarom zij rechtvaardig verloren gaan en gestraft zullen worden. Maar niet alleen, want buiten dat hebben zij hun erf- en dadelijke zonden die hen strafbaar maken. En deze zondige en bedorven gesteldheid is de voornaamste reden, waarom zij weigeren van de ware verzoeningsweg gebruik te maken tot hun behoudenis. Hoevelen zijn er wel niet onder dezen die als zij de leer van de verzoening horen en beschouwen met hun redelijke vermogens, er dan ook wel zin in hebben. Maar komt het daartoe dat zij van alle zonden afstand zouden moeten doen dan deinken zij terug, want de zonde heerst in hen en is de bron van hun ongeloof of liever dat zij niet geloven, en daarom ook de naaste reden waarom zij verloren gaan en rechtvaardig gestraft worden, want de bezoldiging der zonde is de dood, Rom. 6:23 vergelijk hoofdstuk 2:12; 8:13, enz.

Daarenboven leert de Gereformeerde Gemeente dat de voornaamste daad van het besluit van de verwerping daarin bestaat dat God de verworpenen met de bedeling van Zijn genade voorbij gaat. Dit

leert ten duidelijkste dat deze mensen in de bepaling van de weg van de verlossing bij God in het geheel niet in aanmerking kwamen. En daaruit moet ook volgen dat deze mensen (die het toch alleen zijn die verloren gaan) niet alleen om hun ongeloof verloren gaan. Tenminste niet om dat ongeloof dat zij de aangeboden Christus en Zijn heil niet aannemen, want van hen kan niet gezegd worden dat zij door ongeloof niet aannemen dat wat hun niet wordt aangeboden. Dit stellen we net zolang vast tot ons bewezen is dat God hun waarlijk Christus en Zijn heil welmenend aanbiedt.

Maar hoe kan men nu zeggen dat zij om dat ongeloof alleen verloren gaan? Want alles wat er gepredikt wordt van Christus en Zijn heil gaat hen in het geheel niet aan. God bedoelt hen in het geheel niet in hetgeen Hij van Christus en Zijn heil laat en doet prediken, maar alleen diegenen die Hij uit de menigten van de gevallen mensen naar Zijn eeuwig voornemen elk op Zijn tijd wil trekken. Daarom zei Petrus tot Simon de tovenaer, gij hebt geen lot noch deel in dit Woord, Hand. 8:21. Zij zijn gesteld tot toorn en niet tot verkrijging der zaligheid, 1 Thess. 4:9. Opmerkelijk zijn de woorden die we hiervoor al eens hebben aangevoerd van Joh. 3:36: "Die den Zoon ongehoorzaam is, die zal het leven niet zien." Dit betekent dat al zulke mensen die zich aan Jezus ter gehoorzaamheid niet onderwerpen voor eeuwig zullen uitgesloten worden van alles wat leven kan genaamd worden. Dit sluit zeker hun ongeloof, of liever dat zij niet geloven in. Maar brengt dat hen dan eerst onder de toorn Gods? Neen, want dan zou er gezegd worden, de toorn Gods komt op hen, maar er wordt gezegd, de toorn Gods blijft op hen. Dit leert ten duidelijkste dat de toorn Gods al op hen rust, voordat zij die ongehoorzaamheid oefenden. En waarom? Omdat zij van hun geboorte af aan al lagen onder de schuld en de vloek. En omdat zij door eigen dadelijke zonden zich deze waardig gemaakt hebben. Terwijl God hen, door het voorbij gaan met de bedeling van Zijn genade, laat liggen onder de vloek waaronder zij met alle mensen liggen. Terwijl zulken waarop in deze plaats voornamelijk gezien wordt, namelijk die onder de getrouwste genademiddelen leven en er zich hardnekkig tegen verzetten en hun harten daartegen verharden, (zoals het met gros van de Joden in die tijd zo gesteld was) daardoor dit tot hun schulden en de vloek die reeds op hen lag nog dit toededen, waardoor het oordeel Gods over hen rechtvaardig werd en zij hun rechtvaardige straf noch zoveel te meer verzaarden.

Het tweede hoofddeel

Hierin worden de belangrijkste plaatsen waaruit men zulk een algemene welmenende aanbieding probeert te bewijzen, opgeven en naar mijn licht getoetst, om te zien of zij echt bewijzen wat men er mee wil bewijzen.

Jesaja 45:22

De eerste plaats waarop mijn aandacht valt, is Jesaja 45:22: “Wendt u naar Mij toe, wordt behouden, alle gij einden der aarde, want Ik ben God en niemand meer.”

Voordat ik tot deze tekst overga, moet ik vooraf enkele opmerkingen maken die vanzelf moeten leiden tot het rechte begrip van deze woorden.

I. Het verband van de tekstwoorden

Dit 45^e hoofdstuk bevat een profetie. In deze profetie komen de apostelen en eerste Evangeliegezanten voor in hun twistgedingen met de heidenen, en wel hun filosofen, de voorstanders van de heidense afgodsdienst. Zij betogen hierin de nietigheid van die afgoden en hun dienst. Daartegenover stellen zij dat de God van Israël die zij verkondigden alleen de waarachtige en levende God is. Zij hadden dit in het 44^e hoofdstuk al sterk betoogd en in dit 45^e hoofdstuk vervolgen zij dit met een bewijs ontleend aan wat de ware God al lang geleden had voorzegd en door Kores uitgevoerd zou worden. Kores zou niet alleen de Babylonische monarchie ten onder brengen, maar ook de Joden verlossing uit Babel bezorgen of er de grond toe leggen. Wat als verleden zaken (volgens taalkundigen) in de grondtaal als de verleden tijd wordt voorgesteld, als zaken die bij de heidenen bekend waren. Waarop de ware verlossing door de Messias aangebracht onder de heidenen gepredikt wordt en zij genodigd worden, om daarin hun eeuwig heil te zoeken. Met de verzekering dat zij die dat doen, het ook zullen vinden.

Wat betreft het verband waarin onze woorden voorkomen, daarover merk ik alleen op dat in dit hoofdstuk twee hoofddelen kunnen onderscheiden worden:

Het eerste behelst het betoog van de eerste Evangeliegezanten, zoals reeds gemeld bij het geval van Kores. Dat betoog moet begrepen worden uit hun prediking van het Evangelie onder de heidenen. Hiervan komt een kort bewijs voor in het 17^e vers: “Maar Israël wordt verlost met een eeuwige verlossing door de Jehova.” Dit alles komt voor in vers 1-17.

Het tweede hoofddeel behelst een aanspraak in zich tot diegenen uit de heidenen die hun oren begonnen te neigen tot wat hen door die Evangeliegezanten was bekend gemaakt. Zij waren tevens begerig geworden om alleen de waarachtige en levendige God te dienen en om ook deel te krijgen aan die eeuwige verlossing waarmee Israël verlost wordt. Vanaf vers 18 tot het einde komt een allernadrukkelijkste uiteenzetting voor, waarin de gezanten van God en van Christus, de ware God of de Jehova, de verlosser van Zijn volk, de Messias, sprekende invoeren. Zij verklaren dat Hij niet alleen was de Schepper van hemel en aarde. Tegelijk wijzen zij het einde aan waartoe Hij hen geschapen had. Maar zij wijzen ook aan dat Hij de ware Leraar der Gerechtigheid is en dat Hij zich door het heilbegerig zaad van Jacob nooit tevergeefs heeft laten zoeken, volgens het 18^e en 19^e vers.

Daarop volgt de aanspraak tot die gemelden uit de heidenen zelf, vers 20-25. Waarin aan duidelijk bepaalde hoorders, na voorafgaande opwekking tot aandacht op hetgeen die Jehova door de mond van Zijn gezanten hun te zeggen had, enkele belangrijke zaken nader bekend worden gemaakt die zij nodig hadden afzonderlijk te weten, vers 20, 21.

Die opwekking tot aandacht aan bepaalde hoorders komt voor in vers 20, eerste lid. Daar worden de bepaalde hoorders tot wie de aanspraak in dit deel en in het vervolg gericht wordt, tot het einde van dit hoofdstuk genoemd: “Gijlieden die van de heidenen ontkomen zijt”. En de opwekking tot aandacht op hetgeen Jehova door de mond van Zijn gezanten te zeggen had, wordt voorgesteld: “Verzamelt u en komt, treedt hier toe te zamen.”

De zaken zelf, die Jehova hun tot nadere onderrichting wilde bekend maken, of dadelijk aan hen bekend maakt, worden hun voorgehouden in vers 20b en 21. Waarin hun eerst onder het oog wordt gebracht het redeloze bestaan van hen die hun heil en behoudenis zochten bij de afgoden, die hen niet konden verlossen, vers 20, tweede lid: “Zij weten niets, die hun houten gesnedene beelden dragen, en een god aanbidden die niet verlossen kan.” Vervolgens worden zij nader onderwezen, aangaande Jehova de ware verlosser van Zijn volk, in vers 21. En wel dat Hij is de waarachtige en enige Jehova, die al die

voorgaande dingen van ouds af reeds verkondigd had: “Verkondigt en treedt hier toe, ja beraadslaagt te zamen: wie heeft dat laten horen van oudsher, wie heeft dat van toen af verkondigd? Ben ik het niet de Heere? en daar is geen God meer behalve Mij”, en dat Hij was de enige Heiland, die zelf God was, “een rechtvaardig God en een Heiland, niemand is er dan Ik.”

Nadat aan deze ontkomenen uit de heidenen afzonderlijk de voornaamste waarheden van het Evangelie waren bekend gemaakt, openbaart zich de Heiland aan deze heilbegeerige zielen in Zijn bereidvaardige gewilligheid en volle genoegzaamheid, door hen op het vriendelijkste te nodigen om hun geloofsogen op Hem te vestigen, zich naar Hem te wenden ter behoudenis, met verzekering van behouden te zullen worden, wat nader gestaafd en bevestigd wordt in de verzen 22-25. Die vriendelijke nodiging, waarin de Heiland zich aan hun voorstelt in Zijn gewilligheid en algenoegzaamheid met verzekering van behoudenis, in het 22^e vers. De nadere staving en bevestiging daarvan in de verzen 23, 24, 25.

II. Verklaring van de tekstwoorden

Uit deze opgegeven schets van zaken, vooral het tweede deel van dit hoofdstuk, zal het gemakkelijk vallen de ware mening van de Geest uit dit 22^e vers op te maken. Hiertoe zullen we vooraf proberen te bewijzen dat hier geen algemene aanbidding voorkomt. Vervolgens zullen wij een zakelijke schets geven van de zaken en waarheden die in dit vers liggen opgesloten.

Geen algemene aanbidding

Wat betreft het bewijs dat in dit vers geen algemene aanbidding voorkomt, merken we vooraf op dat, wanneer iemand er sterk op wil staan dat in dit vers één van de ruimste voorstellingen van het Evangelie voorkomt, waarin elk die onder deze prediking leeft, genodigd wordt door de uitwendige roeping om hun eigen behoudenis langs de van God zelf verordeneerde weg te zoeken, wij daarin geen grote zwaarigheid zouden vinden. Dan ligt er toch geen algemene aanbidding in opgesloten, want dan zou men toch moeten veronderstellen dat zij, die deze nodiging zullen opvolgen en hun behoudenis langs die weg zouden zoeken, al in zulk een staat zijn, of moeten gebracht worden, dat zij belang stellen in hun behoudenis. Dat is toch van de grootste menigte, die onder de prediking van het Evangelie leeft, niet waar. Zij bekommeren zich toch meestal nergens minder om, dan om behouden te worden, omdat zij geen gevaar zien of kennen. Het zou dus helemaal niet verstandig zijn zulke mensen steeds voor te houden, dat zij hun behoudenis bij Jezus moesten zoeken. Want zij zouden moeten antwoorden naar hun zorgeloos bestaan, wij zien geen gevaar, waarom zullen we behoudenis zoeken? En daarom moet hun eerst het gevaar bekend gemaakt worden. En wanneer zij dat zien dan zou het pas tijd zijn om de weg ter behoudenis aan te wijzen.

Daarenboven stel eens, (zoals gewoonlijk gebeurd) dat de apostelen, volgens het verband, zich bevonden te midden van het blinde en afgodische heidendom en zij roepen dit toe, wendt u naar Jezus om behouden te worden. Zou dat niet zijn alsof nu iemand onder de Indianen kwam en hun predikte dat zij behoudenis moesten zoeken? Kan men dan verwachten dat dat van enig nut zou zijn? O neen! Daar moet een geheel andere weg worden ingeslagen. Men zie eens na de ontmoeting van Paulus in Hand. 17:18-34.

Hoe het ook zij, hier komt geen aanbidding voor die onbepaald gedaan wordt, maar alleen op een duidelijk daarbij bepaalde voorwaarde het wenden naar Jezus. Wat aanduidt dat alleen behoudenis wordt toegezegd aan hen die dat deden of zouden doen en niemand anders. En dat voorondersteld moet worden dat zij die dat zullen doen reeds ogen gekregen hebben om hun gevaar te zien en vooral om op Jezus ter behoudenis te kunnen zien en voeten om zich naar Hem te kunnen toewenden.

Als men het dan al een aanbidding tot behoudenis wil noemen, dan is het alleen die langs de weg van geloof en bekering te wachten is. Zoals dit ook altijd door alle rechtzinnige en godvruchtige leraars gepredikt wordt, die toch wel hartelijk ontkennen zulk een algemene aanbidding aan allen die onder het Evangelie leven.

Maar, hoewel we erkennen dat het zo genomen zou kunnen worden, zo menen we echter redenen te hebben, om aan te kunnen tonen dat dit hier eigenlijk niet direct bedoeld wordt. Maar dat deze nodiging met verzekering van behoudenis, gericht is tot zulken die hun gevaar zagen en die het behouden worden, begon ter harte te gaan.

Wie hier aangesproken worden

En om die gedachten te bewijzen, moeten we eerst onderzoek doen naar diegenen die hier direct, in de tweede persoon worden aangesproken, die in de tekst genoemd worden “Alle gij einden der aarde.” Deze worden duidelijk aangewezen in het voorgaande 20^e vers, die genoemd worden, “Gijlieden die van de heidenen ontkomen zijt”, zoals de grote Vitringa in zijn verklaring van dit hoofdstuk heeft aangewezen. Hier worden niet bedoeld diegenen onder de heidenen die ontkomen zijn van het zwaard van Nebukadnezar of van het zwaard van de Meden en Perzen, noch de Joden die door Cyrus uit Babel verlost zijn, omdat die hier volgens het verband niet in aanmerking kunnen komen.

Maar dat die de ontkomenen van de heidenen, zoals de heer Vitringa zegt, de nieuwbekeerden uit de heidenen zijn, die God ter behoudenis beschikt had. Hij noemt ze nieuwbekeerden, die stonden in de eerste beginselen van hun bekering en die nog nader bevestigd worden in wat zij aangenomen hadden.

Niet alle heidenen

Hieruit besluiten wij, en zo wij menen op goede gronden, dat dit niet kan worden toegepast op alle heidenen, want die behoorden alsnog tot het geheel van die volken en daarom kon van hen niet gezegd worden dat zij van de heidenen ontkomen zijn.

Maar hier zijn bedoeld enigen uit die volken, bij wie de prediking van het Evangelie alreeds van vrucht geweest was, zodat zij de waarachtige en levende God hadden leren kennen en meteen de ware dienst van die God, zoals die door de kruisgezanten gepredikt werd en dus waren overtuigd geworden van het nietige van de afgoden en van het redeloze van de dienst van die niet-goden, die hen niet het minste heil konden aanbrenge.

Zij hadden enige kennis gekregen van de eerste en nodigste waarheden van het Evangelie, die hen door die gezanten gepredikt waren en dientengevolge van hun ellendestaat; zo lang zij aan die eeuwige verlossing door de HEERE de Messias aangebracht, voor zichzelf geen deel hadden.

Zij hadden door belijdenis van de waarheden van het Evangelie, niet alleen afstand gedaan van die redeloze afgodsdienst, maar waren ook overgegaan tot de gemeente van Christus, een kenteken dat zij langs die weg der behoudenis, die u gepredikt werd, hun behoudenis wilden zoeken en dadelijk zochten. Zij - als zij al niet moeten beschouwd worden als zulken, die door een waarachtige bekering en door een waarachtig levend geloof - waren overgegaan uit de duisternis tot het licht, uit de macht des satans tot God en een erfdeel onder de heiligen in het licht waren deelachtig geworden; ten minste (want minder kan die uitdrukking niet betekenen) moeten beschouwd worden als mensen die door middel van de prediking van het Evangelie waren tot stilstaan gebracht, die kennis hadden gekregen van het gevaar, waarin zij met alle mensen van nature waren en nu begonnen te vragen als bekommerden en heilbegerigen naar behoudenis, waarin zich de duidelijkste blijken opdeden van het werk Gods in hen, het waren dus mensen, waarin God dat werkte, waartoe Paulus met het Evangelie gezonden was, Hand. 26:18. Naar zulken als de mannen op het Pinksterfeest: “Die verslagen waren in hun harten”, Hand. 2:37. En als Saulus die uitriep: “Heere! wat wilt Gij dat ik doen zal?”, Hand. 9:6. Als Lydia, welker hart de Heere geopend had om acht te geven op hetgeen van Paulus gesproken werd, Hand. 16:14. Als de stokbewaarder, die uitriep: “Lieve heren! wat moet ik doen, opdat ik zalig worde?”, Hand. 16:30. En het allerduidelijkst bij de kamerling, Hand. 8:27-35.

En ten slotte, uit al het voorgaande mag men besluiten, dat deze ontkomenen van de heidenen, mensen waren, die nodig hadden dat Jezus Zichzelf nader aan hen bekend maakte in Zijn bereidvaardige gewilligheid en volle algenoegzaamheid, om elk in het bijzonder te willen en te kunnen helpen, door hen door het geloof aan Zijn aangebrachte verzoening en dus ook aan de zaligheid, waartoe de personele nodiging in ons 22^e vers dient, deel te doen hebben en dus gelijk aan Cornelius, voordat Petrus hem en zijn huis het Evangelie predikte, Hand. 10:33 en de kamerling, Hand. 8:26-37.

De ontkomenen van de heidenen

En deze, die dus van de heidenen ontkomen waren, zijn het, die hier in ons vers aangesproken worden, als de voorwerpen tot welke deze nodiging gericht is.

Dit kan men duidelijk daaruit opmaken, dat het dezelfde voorwerpen zijn, tot welke van vers 18 af de aanspraak gericht was en vooral vers 20 met zulk een uitzonderlijke beschrijving, waren aangesproken,

zoals wij gezien hebben. Nu kan men niet ontdekken dat er andere voorwerpen worden aangesproken in al de verzen, van vers 20 tot aan het einde, dan die, welke genoemd worden “Alle gij einden der aarde”, vers 22.

Die aanspraak in vers 22 wijst duidelijk op die voorwerpen, welke in vers 20 waren aangesproken, waartoe die bepalende woordjes “u” en “gij” dienen. Tenminste het laatste “gij” wijst ons inziens dit duidelijk aan, want als er bedoeld zou zijn “alle heidenen zonder onderscheid te roepen”, dan was dat “gij” niet nodig geweest. Als er zou staan “Wendt u naar Mij toe, wordt behouden, alle einden der aarde”, dan was de uitdrukking volkomen, doch nu wijst dat “gij” als met de vinger naar die gemelde voorwerpen, zoals dit meermalen die nadruk heeft, wat te zien is, vooral daar zekere voorwerpen te voren waren aangesproken en na enige tussenzinnen wederom aangesproken worden, waarvan vele voorbeelden voorhanden en bekend zijn. In Jesaja 43:14 en 15 was het volk Israël aangesproken en na een tussenrede van 6 verzen, waarin datzelfde volk enige zaken worden bekend gemaakt, in vers 22 wederom wordt aangesproken, “doch gij hebt Mij niet aangeroepen o Jacob!” enz. Zo ook Jesaja 55:3, 5. Jesaja 61:2 en 3, met vers 6 en elders.

Ook is het bij alle verstandige uitleggers van Gods Woord een welgegronde wijze van uitleggen, dat wanneer een zeker onder- of voorwerp genoemd wordt, men alle volgende gezegden toepasselijk moet maken tot dat bepaalde voor- of onderwerp, tot zolang, dat er een ander onder- of voorwerp wordt aangewezen of dat de gezegden zodanig zijn, dat ze op het tevoren gemelde voor- of onderwerp niet toepasselijk zijn. Dit komt hier niet voor, want ofschoon hier in dit vers een andere benaming voorkomt van “einden der aarde”, zo bewijst dit geenszins dat men hier aan andere voorwerpen moet denken. Want meerdere keren worden dezelfde voor- of onderwerpen met andere of verschillende namen benoemd. Hiervan zijn veelvuldige bewijzen voor te vinden, zie Deut. 32:9, 15. De gezegden die in dit vers voorkomen, verhinderen niet om deze niet uitsluitend te beperken tot die ontkomenen van de heidenen, maar deze zijn geschikt en recht gepast om te dienen namelijk, om die bekommerde heilbegerige zielen te overtuigen van de volkomen gewilligheid van die Heiland, die zich aan hen in het 21^e vers had bekend gemaakt, om zo alle beschroomheid weg te nemen en om de redeneringen van het ongelooft de mond te stoppen, opdat zij maar zonder uitstel zich naar Hem toe begeven met verwachting van door Hem geholpen te zullen worden.

De nodiging is van toepassing op heilbegerige zielen

Zo hebben we, volgens ons, de voorwerpen bepaald en aangewezen. Nu moeten wij nog aanwijzen, dat de hier voorkomende nodiging met de daarbij gevoegde verzekering, volkomen toepasselijk is tot zulke heilbegerige zielen, die zulke onderrichting naar tijd en toestand volstrekt nodig hadden, maar zeer bezwaarlijk toepasselijk kan gemaakt worden, tot allen die onder het Evangelie leven. Deze twee stukken zullen we een weinig afzonderlijk moeten aanwijzen en betogen.

Deze nodiging is bijzonder toepasselijk is op bekommerde heilbegerige zielen, die naar tijd en toestand zulk onderricht volstrekt nodig hebben.

De nodiging: Wendt u naar mij toe

Om dit zoveel mogelijk duidelijk te tonen, moeten we ons eerst bepalen bij de nodiging: “Wendt u naar Mij toe.” Volgens de grondtekst “Ziet op Mij.” Hier moet men wel opmerken dat deze spreekwijzen, hoe men die ook vertaalt, wezenlijke geloofsdaden te kennen geven. En dat in deze te oefenen het ware zaligmakende geloof geoefend wordt, behoef ik nu niet te bewijzen omdat dat allang door al onze godgeleerden overtuigend gedaan werd, zodat er zelfs geen nalezing voor anderen is overgebleven.

Daarom mogen we veilig veronderstellen dat de oefening van zulke geloofsdaden nooit valt of vallen kan in en geoefend worden door een mens in zijn natuurstaat. Hieruit blijkt dat het in degenen, door wie het zal worden beoefend, noodzakelijk moet worden verondersteld een beginsel van nieuw leven te hebben ontvangen, door de Heilige Geest, in het hart gewrocht, als het beginsel waaruit het beoefend wordt. Om nu niet te zeggen dat tot de dadelijke beoefening daarvan de invloeden en bewerkingen van de Heilige Geest volstrekt nodig zijn, is mede reeds lang bewezen, dat deze stelling als juist mag worden aangenomen.

Als we nu veronderstellen, dat de Goddelijke Spreker Zijn aanspraak richt tot diezelfde voorwerpen, die tevoren in vers 20 genoemd waren “ontkomenen uit de heidenen” (waartoe zij van nature behoorden), dan vinden we hier zulke mensen, waarin de Heilige Geest Zijn werk reeds begonnen is, wat toch zeker de aanvankelijke geestelijke levendmaking is. Dan vinden we mensen die de rechte en gepaste voorwerpen zijn, van wie de Heiland zulke daden eist, die zij uit kracht van hetgeen in hen gewrocht was, konden beoefenen en van wie de Heiland het ook met alle recht kon eisen.

Wanneer we stellen dat de toestand van zulke mensen noodzakelijk meebrengt, dat zij niet alleen het gevaar zagen waarin zij zich moesten beschouwen zolang als zij door het geloof in Jezus en Zijne gerechtigheid geen deel hadden, maar ook dat die toestand hen noodzakelijk deed uitzien naar redding en ontkoming. En dat daarin zich al een wil en begeerte in hun ziel openbaarde om langs die hun nu bekend gemaakte weg van behoudenis, behouden te worden. Wat reeds al geloof was. Deze nodiging dient:

- om hem aan te zetten om uit zichzelf uit te gaan en van alles wat buiten Jezus is af te zien en daar tegenover tot Hem de toevlucht te nemen, om Hem als de sterkte van Jehova aan te grijpen, om vrede met God te maken, Jes. 27:5.
- om hen aan te zetten om dat “willen en begeren”, dat zij in zichzelf ontwaren, uit te oefenen in zulke geloofsdaden, waaruit de echtheid van hun willen en begeren moest openbaar worden, als een willen dat geen luiardsbegeerte was, maar een willen dat hen werkzaam maakte, een willen, hetwelk door de beoefening van zulke daden openbaar maakte, dat het hen waarlijk ernst was. Dus van een geheel andere natuur dan dat flauwe en harteloze willen, dat wel eens bij mondbelijders plaats heeft. Ja een willen, waarin bleek dat het een werk Gods in hun was, omdat het hen werkzaam maakte om dadelijk tot Jezus te komen. Daar toch niemand tot Jezus kan komen, tenzij het hem van de Vader gegeven en hij van Hem getrokken wordt, Joh. 6:44 en 65.
- om hen de dichtsbijzijnde en kortste weg aan te wijzen, tot de dadelijke vereniging met Hem. Om op goede gronden te kunnen vaststellen, het deelgenootschap aan Zijn verworven Heil, welke vereniging toch alleen door het geloof geschiedt, gelijke in het 24e en 25e vers duidelijke het één en ander aan dat komen tot Hem wordt vastgemaakt. Men zal van Mij zeggen: “Gewisselijk in de Heere zijn gerechtigheden en sterkte; tot Hem zal men komen.” “In de Heere zullen gerechtvaardigd worden en zich beroemen het ganse zaad Israëls”, vergelijk Filip. 3:8-10.

En als we nu het één en ander samenvatten, dan ligt er in deze nodiging: “Wendt u naar Mij toe”, meteen opgesloten, een verklaring van de bereidvaardige gewilligheid van Hem, die hen naar Zich toeroept. Dat is juist een recht gepast woord voor heilbegerige zielen, zoals volgens ons deze voorwerpen der nodiging moeten gezien worden. Want door zulk een nodiging staat de Heiland, als met uitgebreide handen en armen en roept: “Ziet op, naar Mij toe, komt en vlucht tot Mij.” Het behouden worden zal er het onafscheidelijk gevolg van zijn, zoals in de volgende woorden duidelijke gezegd wordt.

Wat een gepast woord is dat voor bekommerde heilbegerige zielen. Te meer omdat er dat “Gij” en “U” in voorkomt. Hiermee wordt hun de heilige en veilige weg persoonlijk aangewezen. Hiermee worden zij overtuigd van de gewilligheid van Hem, die hen roept. Hiermee wordt aan alle redeneringen van het ongelooft de mond gestopt en alle inwerpingen van de leugengeest worden weerlegd. En dat is het juist dat de Heiland hun moest en wilde bekend maken, nadat Hij zichzelf als de enige Heiland, die alle volheid bezit, aan hun had bekend gemaakt, vers 21. Opdat zij niet alleen met de beschouwing van Hem zich zouden vergenoegen, maar ook om door dit zien op, en wenden naar Hem, van Hem gebruik te maken tot hun eeuwige behoudenis.

De verzekering: Wordt behouden

Zoals blijkt uit de verzekering die de Heiland er bij voegt: “Wordt behouden”, of “Gij zult behouden worden”. Waarbij we ons ten tweede bij moeten bepalen om aan te tonen dat deze nodiging bijzonder toepasselijk is op heilbegerige zielen. Ja tot hen alleen gericht is.

Dat in deze woorden een duidelijke verzekering ligt opgesloten, is duidelijk te zien en behoeft daarom geen bewijs. Maar het is tevens een verzekering, die gebouwd wordt op die voorwaarde dat zij op gezegde wijze tot Hem moesten komen.

Maar dat dit een verzekering is die alleen aan zulke heilbegerige zielen kan gedaan worden, blijkt uit al de plaatsen in het woord, waar de vergeving der zonden en daaraan op het nauwst verbonden volgende weldaden aan het geloof worden vastgemaakt, en aan zulke heilbegerigen worden toegezegd. Zoals te zien is in de zaligsprekingen van Jezus en wel bijzonder de vier eerste, Matth. 5:3, 4, 5, 6 en hoofdstuk 11:28, 29. "Komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven. Neemt Mijn juk op u, en leert van Mij, dat Ik zachtmoedig ben en nederig van hart; en gij zult rust vinden voor uwe zielen." Zie ook Hand. 26:18, vergelijk hoofdstuk 16:31.

En dan komt dit hier weer goed van pas, als woorden, die deze heilbegerige ontkomenen uit de heidenen, moesten bekendgemaakt worden. Want dan dienen ze hen te overtuigen van de volle genoegzaamheid van die Heiland, Die hen naar Zich toeriep, als zijnde zulk één bij Wie zij alles zouden vinden, wat zij tot hun volkomen behoudenis nodig hadden, waarin naar des Vaders welbehagen alle volheid woonde, Kol. 1:19. Dan dient dit ook om te leren, dat zij zich door niets moesten laten ophouden, maar dat zij maar moesten komen zoals zij waren. Want:

- hadden zij en zagen zij een talloos getal van zonden, Hij bezat volkomene gerechtigheid, die ten volle in staat was om ze op de volkomenste wijze voor eeuwig te verzoenen en een volkomen vrijspraak in de vierschaar Gods en van hun consciënties te bezorgen, zie vers 25 van ons hoofdstuk.
- kenden zij zich als onreinen, die ten enenmale in den grond bedorven waren, Hij had ook geheiligde genadegaven des Geestes, die Hij hun tot achtervolgende heiligmaking aan hun te koste wilde leggen.
- zagen zij zich onmachtig om als Zijn verlost eigendom voor Hem te leven, Hij wilde en kon hen gehoorzaam en getrouw maken, doordat Hij Zijn geest wilde geven in het binnenste van hen en maken, dat zij in Zijn inzettingen zouden wandelen, en maken dat zij Zijn rechten bewaarden en deden, Ezech. 36:27.
- waren zij bekommerd voor hun geestelijke vijanden, de duivel, de wereld en hun eigen verdorven vlees, o geen nood, Hij zou hun sterkte geven om er tegen te strijden en om eindelijk de overwinning te behalen, Rom. 16:20, 1 Joh. 5:5, Rom. 6:14.

Dit gaat zoveel te meer door, als dit wordt toegezegd aan die bepaalde personen, of dat bepaalde getal der ontkomenen, volgens die bepaling "Gij" en "U". Want zoals daarmee deze nodiging bepaald wordt tot dezen, zo is die belofte ook bepaald, aan en tot hen, evenals van de stokbewaarder, die vroeg: "Wat moet ik doen opdat ik zalig wordt?", zo was het antwoord van Paulus en Silas, wederom personeel: "Geloof in den Heere Jezus Christus, en gij zult zalig worden, gij en uw huis." Hand. 16:30, 31.

Dit komt volmaakt overeen met de natuur van de zaak en met de toestand van deze mensen, want zoals de ontdekking van zondaars, zal ze recht wezen, persoonlijk is, dat elk voor zichzelf, aan zichzelf wordt bekend gemaakt, zo moet niet alleen de nodiging persoonlijk aan hem bekend en van kracht gemaakt worden, maar ook de belofte aan de voorwaarde vastgemaakt, moet persoonlijk gemaakt worden, omdat het de zodanigen weinig baten kan, dat er anderen zijn, die van dat wenden tot Jezus, dat zalig vruchtgevolg trekken dat zij behouden worden. Neen; maar de behoudenis is bij hen de grote zaak en daarom worden zij door Hem, die hen tot zich roept, verzekerd, dat het behouden worden het zekere gevolg zal zijn van hun komen tot Hem.

De nodiging is niet van toepassing op allen die onder het Evangelie leven

Tot zover hebben we getoond dat deze nodiging met de daarbij gevoegde verzekering ten volle toepasselijk is op de hier bedoelde heilbegerigen. Nu moeten we nog wat nader verklaren, dat ze bezwaarlijk toegepast kan worden op allen die onder het Evangelie leven. Tenminste dat daarin in geen geval een algemene aanbieding voorkomt aan die allen. Want als dat zo is, dat deze nodiging met de daarbij gevoegde verzekering, behoort tot allen, die onder het Evangelie leven, dan moet volgens het bepaalde profetische oogmerk dat ook zijn waarheid hebben voor alle heidenen, onder wie de kruisgezanten met hun leer en prediking verkeerden.

De prediking van de apostelen

We vinden nergens in de Handelingen der Apostelen, waar de bedrijven en prediking van die kruisgezanten onder de heidenen op verscheidene plaatsen wordt aangetekend, dat zij ooit begonnen

zijn om de heidenen zomaar aanstonds te prediken, dat zij zich ter hunnen behoudenis naar Jezus moesten heenvenden en hun aanstonds te verzekeren dat zij behouden zullen worden. O neen, zij trachten hen te brengen tot de kennis van de ware God, de nietigheid van de afgoden en hun dienst; de ijdelheid van al die dingen waarmee zij zich ophielden en waarin zij hun heil zochten. Vooral legden zij het daar op toe om deze mensen tot bekering te brengen, tegelijk hun bekend makende, dat alle mensen eens voor het gericht Gods zullen moeten verschijnen en wat dies meer is. Om diegenen, wier harten de Heere opende om er acht op te geven en daardoor met begeerte aangedaan werden om behouden te worden, dan rechttoe rechtaan naar Jezus te wijzen om in en bij Hem, hun heil te zoeken, met verzekering van het ook te zullen vinden. Wat helemaal overeenkomt met wat hier in ons hoofdstuk voorkomt van vers 16 tot het einde en bijzonder de verzen 20, 21, 22 die het waard zijn om met aandacht te lezen. Het bedrijf en de prediking van Paulus te Lystra, Hand. 14:6-21. Te Athene, Hand. 17:18-33, vergelijk hoofdstuk 20:18-36 en vooral met Paulus brieven aan de gemeenten, die vergaderd waren uit de heidenen. Hieruit kan men met zekerheid oordelen over de inhoud van de prediking van die Apostel en zo ook van de anderen.

Waren zij echt zo te werk gegaan met een algemene aanbieding aan die allen en hadden zij op zulk een wijze het Evangelie gepredikt, wat zou dat anders geweest zijn dan "Het Heilige de honden te geven, en de paarden voor de zwijnen te werpen". Waartegen zij door hun Meester zo ernstig waren gewaarschuwd geworden, Matth. 7:6.

Verkondigen van de weg der zaligheid

Maar laten we nog wat verder de zaak onderzoeken of en hoever deze nodiging met de daarbij gevoegde verzekering, toepasselijk kan en mag gemaakt worden op allen die onder het Evangelie leven, en vooral of zij zulk een algemene aanbieding bevat, die de Heiland doet aan die allen.

Of en in hoeverre deze nodiging met de daarbij gevoegde verzekering op hen toepasselijk gemaakt kan en mag worden, hebben we al aangewezen. Dat zullen we hier nu niet weer doen. We merken alleen nog op dat het buiten alle tegenspraak is, dat gezegden, die hier en elders, aan duidelijk bepaalde personen of voorwerpen gedaan worden, altijd van dezelfde kracht zijn, en hetzelfde aanduiden voor hen, die in dezelfde staat en omstandigheden verkeren als die, waaraan ze onmiddellijk gedaan worden, al behoren zij tot een ander volk en al leven zij in een andere tijd en op een andere plaats. Dus wat hier gezegd wordt (volgens ons) tot de heilbegerigen, die leven onder de heidenen, zegt in alle delen hetzelfde voor alle heilbegerige onder het christendom, of waar zij ook mogen zijn. Dit heeft geen verder bewijs nodig.

Deze woorden mogen en moeten ook gebruikt en aangevoerd worden, tot nut van hen die niet behoren onder het getal der ware heilbegerigen. En wel om hun bekend te maken, dat die weg ter behoudenis, die daar in wordt voorgesteld, de enige weg is om behouden te worden. En dat zolang zij die weg niet bewandelen, zij door dat zien op en dat wenden naar Jezus, hun behoudenis niet bij Hem zoeken, zij niet de minste grond hebben om zich die behoudenis te kunnen beloven. Maar wel het tegendeel, Joh. 3:36. Er kan dus niet sterk genoeg worden aangedrongen op de noodzakelijkheid van het geloof. En wel als een daad, die van de mens moet geoefend worden, zal hij ooit behouden worden. En dat wel met zulk een geloof, waardoor men met Jezus verenigd wordt en in en door Hem een deelgenoot wordt van al Zijn verworven heil. Ja men mag en moet hun verzekeren uit deze woorden, dat wanneer zij zulk een geloof oefenen, dan de hierbij gevoegde verzekering ook hen raakt en voor hen waarachtig is. Maar niet eerder dan wanneer deze voorwaarde bij hen gevonden en door hen geoefend wordt.

De eis van geloof en bekering

Maar hoewel, op de wijze zoals gezegd, deze nodiging met de bijgevoegde belofte tot aller nuttigste einden, ten opzichte van allen die onder het Evangelie leven, mag en moet aangevoerd worden, zo wil dat niet zeggen, dat zij rechtstreeks aan die allen gedaan en het geloof van hen allen gevorderd wordt. Tenminste niet van hen die onder dat alles in hun natuurstaat en onbekommerd omtrent hun behoudenis leven. Omdat, volgens het tevoren aangegeven verband niet alle einden der aarde zo onbepaald, niet alle volken, waaronder de Kruisgezanten verkeerden, worden angesproken. Maar alleen die ontkomenen van de heidenen, wat door dat bepaalde woordje "Gij" duidelijk wordt aangewezen, zoals we tevoren al bewezen hebben. Daarom worden de woorden uit hun verband gerukt

en er een verklaring aan gegeven die er beslist niet inligt, als men ze opvat alsof ze luidt aan allen, die onder het Evangelie in een staat van zorgeloosheid leven.

Het is helemaal niet eigen aan de stijl van Gods Woord om van onbekeerden die geen belang stellen in hun behoudenis, (zoals toch altijd de grootste menigte is, die onder het Evangelie leven) te eisen dat zij hun ogen vestigen op Jezus, door zich naar Hem toe te wenden en in die staat hun behoudenis bij Hem te zoeken. Mij zijn tenminste nog geen plaatsen bekend waar zoiets duidelijk gezegd wordt, of die zoiets schijnen te zeggen. Of de voorwerpen waartot zij gericht worden, komen voor in zulk een toestand, dat zij belang beginnen te stellen in hun behoudenis.

In het eerste geval wordt er vooraf bekering gevorderd, Mark. 1:15. "Bekeert u, en geloof het Evangelie". En in Matth. 4:17 wordt alleen gezegd: "Bekeert u", waaruit blijkt dat Jezus het geloof niet vooraan plaats, maar de bekering.

In het tweede geval, waar het geloof in de eerste plaats gevorderd wordt, daar betreffen het zulken die reeds aan zichzelf waren bekend gemaakt en tengevolge daarvan belang stelden in hun behoudenis. Zoals te zien is in de mannen op het Pinksterfeest, Hand. 2:36-40 en in de Stokbewaarder, hfd. 16:30, 31 vergelijk hfd. 20:20, 21.

Bovendien is het al heel opmerkelijk, dat Jezus in het geval van Nicodémus, Joh. 3:1-8, in Zijn eerste en tweede antwoord aan die man, helemaal niet spreekt van het geloven in Hem. Wat, als het het eerste was dat geëist moest worden en als zij het maar direct moesten oefenen in zijn natuurstaat, het dan zeker zou gezegd zijn op de vraag van Nicodémus, vers 2. Neen, maar Hij brengt hem onder het oog, dat hij wederomgeboren moet worden. Leert dat niet duidelijk dat Jezus niet met het geloof, maar met de hartveranderende genade begint? Is dat niet heel anders dan men nu spreekt? Zou men nu niet zeggen, Gij moet geloven dat Jezus u in aanbidding geschonken en dus uw Zaligmaker is? Komt dat nu overeen met dit allervolmaakste voorbeeld van Evangelie prediken? Niets is minder waar dan dat!

Daarenboven komt het ook niet overeen met de staat van zulke mensen, die in hun natuurstaat en onbekommerd omtrent hun behoudenis leven, om op zulk een wijze de weg ter behoudenis te prediken, want zij kennen geen gevaar. Zij hebben wegens hun blindheid geen behoudenis nodig. En zijn niet de meeste van hen diep zorgeloos omtrent hun behoudenis? Zijn niet de meesten in hun ogen deugdzaam mensen, die een goed hart hebben? Willen en kunnen zij wel geloven, dat zij verdoemelijke, walgelijke, onreine schepselen zijn voor God? Verbeelden zij zich niet, dat, als zij zo enige geest- en levenloze plichten betrachten en zich in geen grove buitensporigheden begeven, hun zaken heel goed bij God staan? Ontbreekt er dan nog iets aan, steunen zij dan niet op een ingebeelde barmhartigheid van God? Is niet Jezus, waarnaar toe zij zich tot hun behoudenis moeten wenden, hun ten enenmale onbekend? Ja zelfs bij velen niet de klanken van de woorden, die Gods Woord daarvoor gebruikt. Daarom is dit alles vergeefs en doet hun geen nut, tenzij zij eerst in die staat gebracht worden dat zij hun ellendestaat leren kennen en Jezus hun langs die weg noodzakelijk en dierbaar begint te worden.

Bovendien moeten mensen, die naar Jezus zullen zien en zich naar Hem toe zullen wenden, immers ogen hebben om te kunnen zien, voeten om tot Hem te vluchten. Maar dat ontbreekt zulke mensen en daarom is het tevergeefs om tot hen te zeggen, dat zij naar Hem moeten zien en tot Hem de toevlucht moeten nemen. Immers als men dat zo maar zonder nadere bepaling tot hen zegt, tenzij men van gedachte is, dat de mens dit in eigen kracht kon doen, of tenminste er een begin mee kon maken. Dit schijnt de schrijver van de orde des heils gezien te hebben. Daarom is hij er toe gekomen om te stellen dat de mensen in de natuurstaat nog zo vele krachten zijn overgelaten, dat hij naar Jezus begerig kan wezen; dat hij de weg ter behoudenis kan omhelzen en wat dies meer zij. En wel op grond dat God anders het geloof van hem niet met recht kan eisen, zoals hij meent dat in deze onze tekst geschiedt. Wanneer dan nu blijkt, dat zulk een geloof van de mens in de natuurstaat niet geeist wordt, als waarvan in deze tekst gesproken wordt, zoals we tot dusver betoogd hebben, zo vervalt de gehele veronderstelling van de schrijver en tegelijk alles wat men uit deze plaats zoekt af te leiden voor zulk een algemene aanbidding.

III. Geen algemene aanbidding in deze tekst

Wij moeten hier nog opmerken, dat de Heiland op deze plaats volstrekt geen algemene aanbidding doet aan allen die onder het Evangelie leven. Wat volgens ons, nu met weinig woorden kan worden betoogd.

Want als men er al sterk op wilde staan, dat wat de Heiland hier zegt, gezegd wordt tot allen die onder het Evangelie leven, dan zou er nog niets meer uit kunnen bewezen worden, dan alleen, dat de weg ter behoudenis, alleen door het geloof in Jezus, volgens de orde des heils wordt aangewezen. En dat alles wat er van de belofte of verzekering van behouden te zullen worden, gezegd wordt, alles gegrond wordt op die voorwaarde van naar Jezus te zien en zich tot Hem te wenden. Wat we al gesteld hebben, dat uit deze plaats mag en moet afgeleid worden.

Maar dat is dan nog geen algemene aanbieding van behoudenis. Het is slechts een verklaring van de weg ter behoudenis en een nodiging om langs die weg zijn behoudenis te zoeken, als men belang stelt in behouden te worden. Maar dan raakt dat alleen de zodanigen en geen anderen zoals we alreeds tevoren bewezen hebben.

Bovendien zijn de woorden van aanbieding en nodiging tot behoudenis volstrekt geen woorden van dezelfde betekenis. Tenzij men er een andere betekenis aan wil geven dan de eigenlijke betekenis volgens goed Nederlands is. Dit blijkt steeds te gebeuren door voorstanders van de algemene aanbieding. Want als Jezus zegt in Joh. 6:32: "Mijn Vader geeft u dat brood", dan betekent dat schenken in de aanbieding. En als de Catechismus, antw. 21, de spreker doet zeggen dat hem vergeving van de zonden enz. geschonken is, dan betekent dat een aanbieding door het Evangelie. Zo ook hier, als de Heiland bekommerden nodigt om zich naar Hem toe te wenden tot hun behoudenis; dan moet dat betekenen een aanbieding aan allen van behoudenis. Maar ten opzichte van de grote menigte kan het niets anders betekenen, dan een verklaring en aanwijzing van de enige weg langs welke de zondaar kan behouden worden. Maar ten opzichte van bekommerden geeft het een allersterkste verzekering te kennen van behouden te zullen worden langs deze hun hier voorgeschreven weg.

Als men toch wil staande houden dat de Heiland met deze woorden een welmenende aanbieding van behoudenis doet aan allen die onder het Evangelie leven, dan moet hieruit volgen:

- dat Hij daarmee een verklaring doet, die strijdig is met het eeuwige voornemen van de genade. Dit voornemen is volstrekt niet alle mensen die onder het Evangelie leven, maar alleen de voorgekenden in liefde te behouden. Zoals we reeds hebben aangewezen. Hier geldt niet de uitvlucht, dat wij niet weten wie uitverkoren zijn, want Hij die hier spreekt heeft ook gezeten in Gods raad, tussen Wien en Jehova de raad des vredes gehouden is, Zach. 6:13;
- dat Hij behoudenis aanbiedt, ook aan hen voor wie Hij de borgtocht niet op Zich heeft genomen en dus de behoudenis niet heeft verworven (zoals er toch altijd een groot aantal van hen onder de dienst van het Evangelie leven en ook onder Zijn eigen prediking geleefd hebben). Op welke grond biedt de Heiland de behoudenis dan aan, aan degenen, voor wie Hij die niet verworven heeft? Is er dan nog een andere grond waarop de Heiland deze aanbiedt dan Zijn eigen zoenverdienste? Wil Jezus mensen behouden van wie Hij in die grote dag zal zeggen: "Ik heb u nooit gekend." Matth. 7:22, 23; Luk. 13:25, 26, 27. Zie hierover verder wat we gezegd hebben van de Evangelieprediking van Jezus over Matth. 12. Wie daarvan overtuigd wil worden dat Jezus niet allen die onder het Evangelie leven wil zalig maken, die leze met aandacht het 17^e hoofdstuk van het Evangelie van Johannes, bijzonder de verzen 9, 19-21 en 34-28.

IV. Slot

Hier zou ik volgens mijn belofte een zakelijke verklaring moeten laten volgen van dit tot zover beschouwde vers. Maar omdat dit betoog langer is geworden dan ik mij in het begin had voorgesteld en ik vind dat dit hele werk uitgebreider is geworden dan ik bij het opmaken van mijn hoofdopzet gedacht had. Daarom zal ik het alsnog tenopzichte van deze plaats hierbij laten. Mogelijk zou de genoemde verklaring, die ik klaar heb wel als een aanhangsel achter dit werkje kunnen volgen. Maar daarover kan ik nog niets zeggen.

Korinthe 5:20

De tweede plaats waarop men zich beroept om daaruit zulk een algemene welmenende aanbidding te bewijzen is 2 Kor. 5:20. “Zo zijn wij dan gezanten van Christuswege, alsof God door ons bade; wij bidden van Christuswege, laat u met God verzoenen.”

In deze plaats stelt men dat Paulus voorkomt als een gezant van God en Christus en aan de Korinthiërs en in hen aan allen die leven onder het Evangelie, de verzoening in Gods naam aanbiedt. Uit kracht hiervan zou elk mens tot wiens oren dit komt, verplicht zijn te geloven dat God hem waarlijk met Zich wil verzoenen. Ja, dat hem die verzoening in de aanbidding geschonken wordt en is.

Maar wij menen dat hieruit veel te veel wordt afgeleid. Om dit nader aan te wijzen, zullen we de zakelijke inhoud van de tekstwoorden nader bezien en dan daaruit trachten te bewijzen dat hier zulk een algemene en welmenende aanbidding niet voorkomt.

I. Betekenis van de tekstwoorden

Vooraf merken we op dat deze woorden behoren tot dat gedeelte van deze brief waarin Paulus tegen de valse apostelen rekenschap geeft van de Evangeliedienst van hem en zijn getrouwe medewerkers, waarmee hij zich bezig houdt van hoofdstuk 3:3 tot 5:21. Terwijl hij van het 16^e vers t/m het 21^e vers van dit hoofdstuk nader aanwijst dat zij het Evangelie openlijk en zuiver prediken zonder op enigerlei wijze het deksel van Mozes wet daarop te leggen. Waar hij zegt dat de schaduw van de Wet heeft afgedaan en deze dienst niet meer bij hen in aanmerking komt, vers 16 en 17. Dit wordt door Paulus nader uitgebreid en betoogd, van vers 18 tot 21. Hij geeft daar eerst de grond van zijn redenering aan: namelijk dat het geen uitvinding van hem en zijn medewerkers was, maar van God Zelf zijn oorsprong had, vers 18a: “En alle dingen zijn uit God.” Dan wijst hij nader aan dat zij een Goddelijke zending hadden om de volmaakte verzoening te prediken, vers 18b, 19. Die Goddelijke zending wijst hij aan in vers 18b: “Die ons met Zichzelfen verzoend heeft door Jezus Christus, en ons de bediening der verzoening gegeven heeft”. Hij toont tegelijk de grote uitgestrektheid van die volmaakte verzoening aan, vers 19: “Want God was in Christus de wereld met Zichzelfen verzoenende, hunnen zonden hun niet toerekenende.” Uit het één en ander maakt Paulus het besluit op aangaande de eigen aard van de prediking van het Evangelie door hem en zijn medewerkers. Die betreft de wijze hoe zij de verzoening prediken, vers 20, en de grond waarop die rust, n.l. de slachting van het enige en volmaakte zondoffer, hetwelk Christus Zelf was, vers 21: “Want Dien Die geen zonde gekend heeft, heeft Hij zonden voor ons gemaakt, opdat wij zouden worden rechtvaardigheid Gods in Hem.” Uit dit verband van zaken blijkt dat het 20^e vers een verklaring bevat van de wijze, hoe Paulus en zijn medewerkers de leer van de volmaakte verzoening predikten.

In het kort zullen we de zakelijke zin proberen aan te wijzen. We kunnen hier twee hoofdzaken onderscheiden, ten eerste: een aanwijzing van het ambt en het karakter dat Paulus en zijn medewerkers bekleedden, en ten tweede: de wijze waarop zij dat werk uitvoerden.

Het ambt en karakter

Hij zegt: “Zo zijn wij dan gezanten van Christuswege, alsof God door ons bade.” Hier wordt door hem gewezen op het ambt en karakter van dat werk dat zij bekleedden. Door de woorden “zo dan” toont Paulus dat hij, wat hij hier zegt, bij gevolgtrekking afleidt uit zijn voorgaande redenering, want was hun de bediening der verzoening gegeven, dan was het zeker dat zij zulk een ambt in dat werk bekleedden.

Gezanten van Christus wege

Paulus noemt zichzelf en zijn medewerkers gezanten, dat is rijksgezanten en ambassadeurs aan wie Jezus Zijn geheimen bekend maakte en toevertrouwde. Dat ziet voornamelijk op het Apostelambt waarmee de onfeilbare leiding van de Geest gepaard ging, Hand. 9:15; 13:2; Matth. 10:19 en 20 en Joh. 16:13 en 14. Maar ook met nadruk gezanten “van Christuswege”. Dit duidt aan dat zij hun last van Hem alleen hadden en in Zijn naam spraken en dat wat zij in die hoedanigheid leerden, aan te merken was als het woord van Christus Zelf.

Alsof God door ons bade

Dit zijn allemaal zaken waarover ik nu niet verder hoef uit te wijden, omdat hij er onmiddellijk aan toevoegt: "Alsof God door ons bade". Dit duidt aan dat wat door hen in deze verricht werd van Goddelijk gezag was, waaraan men zich moet onderwerpen. Paulus stelt hierin hun verrichting voor onder de benaming van "bidden." Naar het zeggen van taalkundigen is het Griekse woord van een zeer ruimte betekenis, wat verschillend vertaald wordt, namelijk dan eens door vermanen dan weer door vertroosten en zoals hier, door bidden. Hierdoor meen ik op goede gronden te mogen afleiden dat Paulus hiermee het oog heeft op de prediking van het Evangelie, zoals die door hem en zijn medewerkers, als leraars van het Nieuwe Testament, verricht werd, zoals dit woord daarvoor gebruikt wordt in Kol. 3:16; 1 Thess. 2:3 en 5:11; 1 Kor. 14:3; vergelijk Hand. 13:15-41.

En dat dit woord dan recht geschikt is om ons een denkbeeld te geven van de prediking van zulke leraars als hier voorkomen en anderen ten voorbeeld moeten strekken als bestaande in vermanen (dat altijd met leren gepaard gaat), met zachtheid, vriendelijkheid en bescheidenheid geschiedt, zoals overall waar zij prediken te zien is. In bidden, wat de ijver en ernst aanduidt, waarmee zij in dat werk bezig waren en als met heilig geweld zochten uit te oefenen op de gemoederen dergenen die hen hoorden. Hoewel met dit onderscheid: als de aard der voorwerpen het vorderde. Ja het bestond ook in vertroosten, dat bij uitstek te pas kwam bij bekommerde, heilbegerige en verlegen zielen, of die onder verdrukkingen en verzoeken zuchten. Immers, "die profeteert, spreekt den mensen stichting en vermaning en vertroosting." 1 Kor. 14:3. Dit vermanend, biddend en vertroostend prediken, stelt Paulus nader voor in z'n Goddelijk gezag, als hij zegt, "alsof God door ons bade." Daarmee wil Paulus naar mijn inzien twee hoofdbijzonderheden te kennen geven.

Allereerst dat zij in dat werk voorkwamen als gezanten Gods en Christus, zoals hij hen reeds genoemd had. Die dan als zodanig hun opdracht - niet alleen van aanstelling tot dat ambt, maar ook en vooral, aangaande de wijze hoe zij daarin zich te gedragen hadden - van Denzelve ontvangen hadden. En vooral dat zij zich in de uitvoering stipt daaraan gehouden hebben zonder op enigerlei wijze daarvan af te wijken, zoals Paulus zich daarop wel durfde beroepen in zijn afscheidsrede bij de ouderlingen van Efeze, Hand. 20:17-27.

Ten tweede dat (wat uit het voorgaande noodzakelijk volgt) wat zij als zodanigen spraken of schreven niet hun eigen woord was, maar Gods Woord en daarom van een consciëntie verbindend gezag was, waaraan zich niet alleen alle Christenen, maar ook alle volgende leraars moeten onderwerpen. Die hebben daarin het volmaakte voorschrift waarnaar zij hun prediken hebben in te richten. Zie onder anderen 1 Kor. 3:10, 14 en 1 Thess. 2:13.

Uitvoering van het ambt

Dit leidt ons vanzelf tot het tweede deel van de tekst. Paulus wijst daar nog wat onderscheidenlijker aan op welke wijze zij de leer van de verzoening predikten, als hij zegt: "wij bidden van Christus wege laat u met God verzoenen".

Hierin ligt de grote zaak die Paulus predikte en waartoe zij mensen zochten te brengen, het verzoenen met God. Wanneer Paulus spreekt van God in onderscheiding van Christus dan is het buiten alle bedenkingen dat hij daardoor God de Vader verstaat, de eerste Persoon in het hoogwaardig Opperwezen. Die volgens het huishoudelijke werk van de drie Goddelijke Personen het Rechterambt bekleedt en daarin het hele Goddelijke Wezen representeert en haar gerechtigheid handhaaft en dus voorkomt in het verzoeningswerk als de beledigde partij aan Wiens gerechtigheid Christus moest voldoen, zou Hij ooit zondige mensen genade bewijzen en met Wie de mens verzoent moet worden zal hij ooit ten leven kunnen ingaan. Dat zijn allemaal zaken die voor geoefenden in Gods Woord bekend zijn en onze opzet laat niet toe dat wij daar nu verder op ingaan.

Laat u met God verzoenen

We bepalen ons dan bij de grote zaak zelf, die is: "zich met God laten verzoenen". Dan verstaat hij daardoor op deze plaats in geen geval die verzoening die Christus eenmaal door gehoorzaamheid en lijden heeft daargesteld. Want dat heeft Hij eenmaal en voor eeuwig in de plaats van al de uitverkorenen afgedaan. Dat is eigenlijk de verwerving van de verzoening. Dit was het waarvan de Heiland, op dat

ogenblik dat Hij de geest zou geven, zei: “het is volbracht!”, Joh. 19:30, vergeleken met Heb. 9:12 en 10:14.

Maar Hij verstaat er die verzoening door die bestaat in de krachtvolle toepassing van die bovengemelde eenmaal daargestelde verzoening die alleen te beurt valt aan de verordeneerden ten leven. Die allen en ook die alleen voor wie Christus haar verworven heeft. Dat geschiedt langs verscheidene trappen. Het begint vanaf dat ogenblik dat God Zijn genadehand aan hun legt en eindigt in de volmaakte gelukzaligheid na dit leven. En dus zal men lichtelijk begrijpen dat dit een stuk is van een wijde uitgestrektheid en alles insluit wat er toe behoort. Dat de verordeneerden ten leven gesteld worden in die bezitting en toegelaten worden tot het genot van het heil dat Christus voor hun verworven heeft. Daartoe behoort onder andere:

- De inwendige krachtvolle roeping door middel van de prediking van het Evangelie, waardoor hun de ogen en het hart geopend worden om wat gepredikt wordt te kunnen verstaan, zowel ten opzichte van hun ellendestaat als ten opzichte van de noodzakelijkheid om aan Christus gerechtigheid deel te moeten hebben, zullen zij ooit met God in een verzoende staat komen;
- Dat zij door de levendmakende kracht van de Heilige Geest een nieuw levensbeginsel als het beginsel van het geloof deelachtig worden en dus het geloof verwekt wordt in het hart, volgens Efeze 2:5, Ezechiël 36:26;
- Dat zij door de Heilige Geest bewrocht worden tot de oefening van het geloof omtrent Jezus als het enige verzoeningsmiddel om met Hem verenigd te worden en dat Zijn volwichtige gerechtigheid hun wordt toegerekend, waardoor eigenlijk de verzoening (bestaande in de vrijspraak van schuld en straf) tot stand wordt gebracht met de toewijzing van het recht ten eeuwige leven wat daaraan op het nauwst verbonden is, wat gelijktijdig geschiedt;
- Dat Hij het ingewerkte genadeleven in hun doet toenemen, waardoor het tot doorbreken komt en zij naar buiten in hun bestaan en gedrag openbaar en kenbaar worden nieuwe schepselen te zijn, maaksels van God, geschapen in Christus Jezus tot goede werken, om in dezelve te wandelen, Efeze 2:10, 2 Kor. 5:17.
- Waarbij dan nog komt dat de Heilige Geest hen inwendig verzekerd van hun verzoening met God, waarin de verzoening met God haar volle beslag krijgt. Zie Efeze 1:13, 14 en Rom. 5:1, 2.
- En zoals in de bovengemelde bijzonderheden de bewijzen liggen opgesloten dat de redenen van vijandschap aan de zijde van God weggenomen zijnde, God hun van een vijand in een vriend veranderd is; zo leggen ook zij door die bewerking van de Geest de vijandschap tegen God af, werpen de wapenen van vijandschap weg en onderwerpen zij zich vrijwillig aan Zijn gehoorzaamheid, Jes. 44:5. Hiervan ziet men meteen enige blijken zodra de Heere hen overreedt en te sterk wordt. Wanneer al meteen zulk een grote en zichtbare omzetting zich in het gemoed openbaart, zoals blijkt in Saul. Nauwelijks had Jezus hem op de weg naar Damascus aangegrepen met te zeggen: “Saul, Saul wat vervolgt gij Mij, ‘t zal u hard vallen de verzenen tegen de prikkels te slaan”, of het was meteen, “Heere wat wilt Gij dat ik doen zal”, Hand. 9:5, 6. Maar in het vervolg doen er zich meer en duidelijker blijken van op wanneer zij bij hun herhaalde geloofsoefeningen meer uitgewikkeld verklaren Jezus zowel en also sterk te begeren tot heiligmaking als tot rechtvaardigmaking en dat zij zelfs hun liefste begeerlijheden ter verbreking aan Hem voordragen. Wat zo vaak als dat gebeurt telkens nieuwe bewijzen oplevert van het wegwerpen van alle wapens van vijandschap en van een gehele en onbepaalde onderwerping tot alle gehoorzaamheid.

Maar dit verzoenen met God stelt de apostel zo voor ten opzichte van de verkrijging ervan, dat het blijkt dat het geen vrucht is van des mensen eigen akker, wanneer hij zegt laat u met God verzoenen. In welke wijze van voorstel onder anderen ligt opgesloten dat dit grote werk de verzoening van de zondaar met God, niet het werk van de mens is, maar Gods werk. Zoals de apostel in het 18^e vers al gezegd had: “al deze dingen zijn uit God, Die ons met Zichzelf verzoend heeft door Jezus Christus” en in het 19^e vers: “want God was in Christus de wereld met Zichzelf verzoenende, hun zonden hun niet toerekenende”. Wat ten opzichte van de verwerving van de verzoening volstrekt waarachtig is alsof er door de mensen niets het minste aangedaan of toegebracht wordt. Hierop wordt wel voornamelijk gezien in het voorgaande 18^e en 19^e vers. En dit leert onze apostel allerduidelijkst in Rom. 5:6,10: “Christus als wij

nog krachteloos waren, is te Zijner tijd voor de goddelozen gestorven” en als vijanden zijn zij met God verzoend door de dood Zijns Zoons.

En ten opzichte van de toepassing van de door Christus aangebrachte verzoening heeft dit ook zijn volle waarheid, want:

- Het is Gods werk de zondaar aan zichzelf bekend te maken en hem te doen zien dat hij met de gehele wereld voor God verdoemelijk is, dat hij ligt onder de toorn Gods, ja dat hij een vijand van God is en God wederom zijn vijand is;
- Het is Gods werk de weg en het middel ter verzoening aan hem bekend te maken, niet alleen door en in het woord, maar ook aan het hart door de Heilige Geest;
- Het is Gods werk het geloof te werken in het hart, de wil en de genegenheden van de onwillige zondaar over te buigen en hem zo gewillig te maken, ja in staat te stellen om van de geopenbaarde weg van de verzoening gebruik te kunnen maken;
- Het is Gods werk op de geloofswerkzaamheden, de gerechtigheid van Christus aan de geloofsoefende zondaar toe te rekenen en er die rechterlijke uitspraak over te doen tot zijn eeuwige rechtvaardiging in Zijn vierschaar;
- Het is Gods werk de zondaar van zijn verzoening te verzekeren en er hem de aangename vruchtgevolgen van te doen ondervinden.

Maar omdat Paulus dit vermanender wijze voorstelt: “laat u verzoenen”, zo geeft hij daarmee duidelijk te kennen dat hij de mens in dit stuk van de toepassing van de verzoening (waarvan Hij hier alleen spreekt) niet als geheel lijdelijk of werkeloos beschouwt, zoals de mens in andere plaatsen van Gods Woord wel degelijk als werkzaam voorgesteld wordt. Wat blijkt uit al die plaatsen waarin het geloof (als het enige middel om aan die verzoening deel te krijgen) als een plicht van hem gevorderd wordt. Zie Jes. 27:4,5, Johannes 6:29, Hand. 16:31 en op verscheidene andere plaatsen. Wat naar de onderscheide voorwerpen van hun prediking ook onderscheidenlijk moet worden opgevat, want als het mensen waren die tot dusver in hun natuurstaat geleefd hadden en nog zorgeloos waren, dan geeft het te kennen dat zulke als redelijke mensen zich moesten laten overreden van hun diepe ellendestaat en van de noodzakelijkheid om door het geloof aan Jezus en aan Zijn aangebrachte verzoening deel te mogen verkrijgen als de enigste weg om vrede met God te maken.

Maar als het mensen waren die alreeds geraakt en getroffen waren over hun ellendestaat, die nu zagen welk een akelige staat het was te liggen onder de schuld en de straf van de zonden, dat zij van een rechtvaardig God niets anders dan een rechtvaardige wraak te wachten hadden en vanwege hun vijandig bestaan tegen Hem tot een vijand hadden. Dan ligt er eensdeels een verklaring in opgesloten als van een gezant Gods en Christus dat God met zulken nog wel vrede wilde maken, als zij de weg door Hem voorgesteld daartoe wilden inslaan, en dat Christus tot geen ander einde als de verzoenende Middelaar gepredikt en aan hun bekend gemaakt werd, dan daartoe dat zij tot Hem de toevlucht zouden nemen om door Hem en met Hem tot de Vader te gaan als de enige heilige en veilige weg om vrede met God te maken. Evenals Jes. 27:4, 5: “Grimmigheid is bij mij niet, wie zou mij als een doorn en distel in oorlog stellen dat ik tegen hem zou aanvallen en hem tegelijk verbranden? Of hij moest Mijne sterkte aangrijpen, hij zal vrede met mij maken, vrede zal hij met mij maken.

Andersdeels ligt erin dat laat u met God verzoenen een allervriendelijkste nodiging om maar zonder uitstel te komen zoals zij zijn. Met al hun schulden en met al hun ongesteldheden zoals zij die kenden met belofte en verzekering van in gunst aangenomen te zullen worden als zij maar lust hadden om alle wapenen van vijandschap weg te werken en zich geheel en onbepaald in gehoorzaamheid aan Hem te onderwerpen, omdat de gerechtigheid van Christus ten volle genoegzaam was om hen met God te verzoenen.

Ten derde ligt er een belofte in opgesloten van hun (die dus heilbegering waren om vrede met God te maken) alle genade te willen schenken die zij daartoe nodig hadden om de verzoening met God op de rechte wijze te zoeken en te vinden, kwamen zij tot Hem, wilden zij zich met Hem laten verzoenen, de Heere wilde hen geloofsgenade geven tot vereniging met Jezus. Hij wilde zelfs de vijandschap in hun harten verbreken. Hij wilde zelfs zich in gehoorzaamheid onderwerpen met verbreking van alle banden en strikken van de Satan die hen nog vasthielden of vervolgens daarin belemmerden zouden.

Wij bidden van Christus wege

Zoals dit de grote zaak was waartoe Paulus en zijn medewerkers hen zochten te brengen door middel van hun prediking, zo wijst hij tevens de wijze aan hoe zij dit hun werk aanleiden om dat gewenste oogmerk te bereiken. Hij zegt: wij bidden van Christus wege, laat u, enz.

Daar spreekt de apostel andermaal van bidden, dat zij deden omtrent degenen tot wie zij het Woord Gods spraken. Hier staat in de grondtekst een ander Grieks woord als het voorgaande. Dit woord geeft eigenlijk een aanhoudend gesmeek te kennen dat met verscheide drangredenen werd aangedrongen en veeltijds gebruikt wordt van een eigenlijk gezegd bidden, zoals dat door mensen omtrent God geschiedt, maar wat hier voorkomt als door mensen omtrent mensen te geschieden. Hieruit volgt meteen vanzelf dat hier moet opgevat worden, overeenkomstig de aard van het voorwerp waartot het gericht werd.

Daarom zal dat bidden de ijver van Paulus en zijn medewerkers aanduiden om als het mogelijk was mensen en in het bijzonder overtuigde en verlegen zielen te bewegen om zich met God te verzoenen. Hiertoe hebben zij zich van verschillende drangredenen bedient. Zoals bijvoorbeeld:

- Hun het grote gevaar onder het oog brengen waarin zij verkeren, zolang zij nog niet met God verzoend waren. En bij tegenstelling hun de zalige staat voorhouden en de heugelijke gevolgen van met God verzoend te zijn.
- Hun de korthed van de tijd en de onzekerheid van het sterfuur onder het oog brengen om toch zonder uitstel die grote zaak zich ter harte te laten gaan om daarin niet door de dood verrast en daardoor de zaak onmogelijk gemaakt te worden.
- En vooral door bekommerde zielen alle zwarigheden uit de hand te nemen die hun van de vijand en van het ongeloof werden voorgeworpen alsof het onmogelijk was dat zij ooit tot zulk een zalige staat kunnen komen.

Ten tweede zal dat bidden hier aanduiden de gedurige hervatting van datzelfde stuk evenals rechte plijtbidders die telkens weer hervatten en niet ophouden net zolang tot zij hun oogmerk bereikt hebben van mensen tot Christus en in het bijzonder heilbegerige zielen tot wezenlijke rust voor hun zielen gebracht te hebben.

Ten derde ligt dan in één en ander een duidelijk bewijs van de heersende liefdezucht die erin hun zielen huisveste tot hun medemensen en vooral tot zulke bekommerde zielen die zij daarin openbaar maakten dat zij graag alle middelen wilden aanwenden om hen ook te brengen tot die zalige staat waarin zij zelf waren. En daarom wilden zij hen door hun aanhoudende bidden moeilijk lastig vallen tot hun wezenlijk geluk.

Maar dit hun bidden omschrijft Paulus nader met aan te wijzen in welke betrekking zij dat deden, als hij zei, wij bidden van Christus wege. Deze uitdrukking kan meer als een betekenis aannemen, naar de gebruiken van het Griekse woord van wegen, wat soms betekent van en door. Wanneer dit bidden van Christus wege zou te kennen geven dat Paulus en zijn medewerkers daarin voorkwamen als daartoe van en door Christus aangesteld, wat dan zou aanduiden een bidden dat zij deden in de hoedanigheid als van rijksgezanten van Christus. Maar dit werd meer bedoeld in de voorgaande uitdrukkingen, hiervoor verklaart.

Soms betekent het woord voor, of in de plaats als vers 15 van dit hoofdstuk, indien een voor, dat is: in plaats van allen gestorven is. Zie ook vers 21. Dan is bidden van Christus wegen, een bidden wat aangemerkt kan en moet worden als van hem zelf door de mond van Zijn knechten tot het gericht te zijn. Alsof Paulus zei, wat wij van u begeren is hetzelfde dat Christus van u biddende begeert, die onze mond gebruikt om al biddende van u te begeren dat gij, heilbegerige zielen u toch met God laat verzoenen.

Maar het kan ook betekenen voor. Dat is ten goede en ten nutte van Christus. Zo wordt het gebruikt in Matth. 5:44: "Bidt voor degenen die u geweld aandoen", Heb. 13:17, die waken voor dat is ten beste en ten nutte van uwe zielen. Wanneer dat bidden van Christus wege zal aanduiden een bidden waardoor zij als Christus rijksgezanten de eer en heerlijkheid van Christus bedoelen die toch nergens meer in verheerlijkt wordt dan daarin dat mensen door Hem met God verzoent worden en vooral dat bekommerde zielen met al hun lasten en pakken tot Hem komen met en door Hem tot de Vader gaan, verzoening vinden en dan vrijwillig, plechtig met wegwerping van alle wapenen van vijandschap zich onbepaald in gehoorzaamheid aan Hem onderwerpen. Dat zij bedoelen om langs deze weg hen tot wie

zij dus baden de Heere Christus als toe te bereiden en toe te brengen als Zijn vrijwillig volk op de dag Zijner heikracht in zulke sieraden des Heiligdoms, ps. 110:3.

II. Twee uit de tekst afgeleide opmerkingen

Zo hebben we de betekenis van de woorden volgens Paulus bedoeling aangewezen. Nu moeten we nog enkele opmerkingen die tot onze bedoeling dienen daaruit afleiden.

Schets van de Evangeliedienst van Paulus

Allereerst dat in deze woorden wel een voorstel of schets van de Evangeliedienst van Paulus en zijn medewerkers voorkomt. En wel vooral van de wijze van hun dienst als leraars van het Nieuwe Testament waarin hij toont hoe zij nu Christus openlijk tot verzoening prediken zonder op enigerhande wijze het deksel van Mozes te spreiden over het Evangelie. Zoals dat uit het verband waarin deze woorden voorkomen ontegenzeggelijk blijkt. Hieruit volgt vanzelf:

- dat zij dan Christus en Zijn verdiensten tot verzoening alleen moesten prediken, als het enige dat de mens nodig heeft om gesteld te worden in een staat van vrede en vijandschap met God. En zo kwam er geen offerande, noch besnijdenis, noch wettische reiniging meer in aanmerking.
- dat zij Christus volgens de bedeling van het Nieuwe Testament zo ruim moesten prediken dat het bleek dat niet alleen Joden, maar ook heidenen, niet alleen zondige mensen, maar zelfs van de voornaamste zondaars werden geroepen om (als zij belang stelden in hun eeuwige zielsbehoudenis) hun verzoening met God in Christus te zoeken.
- dat zij om zulk een heilzaam doel te bereiken dat moesten aankondigen en bekendmaken aan allen die hun voorkwamen. Zij werden geroepen te prediken, opdat niemand door hun verzuim onkundig zou blijven van zulke gewichtige zaken.
- dat zij daarin met alle getrouwheid en ernst te werk moesten gaan en zo met bidding en smeking bij de mensen aanhouden om zo mogelijk de mensen te overreden dat zij hun leer aannemen om volgens de hun voorgestelde orde des heils hun verzoening en vrede met God te zoeken en te vinden.
- dat zij iedereen wie hij ook is als gezanten van Christus wege op het sterkst konden, mochten en moesten verzekeren dat als zij de weg ter verzoening inslaan door hun voorgesteld, als zij als armen en ellendigen tot God en Christus de toevlucht namen om zowel van de zondedienst als van haar schuld en straf verlost te worden, zij dan nooit van de hand gewezen zouden worden, maar zeker vrede met God zullen maken en voor eeuwig in de gunst van God op- en aangenomen zullen worden. Zoals Paulus dat de stokbewaarder verzekerde, Hand. 16:31, zeggende: "Geloof in de Heere Jezus Christus en gij zult zalig worden, gij en uw huis." Zie ook Joh. 3:14-18; 6:37, 40. Vergelijk Ezech. 33:11.

Onderscheidenlijke prediking

Maar ten tweede dat elk die enigszins begrijpt wat er al toebehoort, de verzoening met God in en door Christus te prediken en dat tot mensen die niet alleen allemaal voor God verdoemelijk zijn, maar ook liggen onder de macht van de zonden en van de Satan, waaraan zij als vrijwillige slaven dienstbaar zijn. En die dan daarenboven nog vijanden van God zijn, onwillig en afkerig van de ware verzoeningsweg, omdat zij liggen onder het verbroken werkverbond, langs welke weg zij alleen willen zalig worden (als zij het nog enigszins in acht nemen) en omdat zij nergens minder lust toe hebben dan om de dienst van de zonde te verlaten en dus zowel geheiligd als gerechtvaardigd te worden. Om nu niet de diepe zorgeloosheid op te halen waarin de mensen van nature leven onder de prediking van het Evangelie. Ik zeg, die goed begrijpt wat er al toebehoort tot en onder zulke mensen het Evangelie van de verzoening te prediken, die zal ook meteen begrijpen dat het dit niet alles was wat zij predikten, laat u met God verzoenen. Dat was wel het belangrijke einde dat zij bedoelden, maar dat was het in de verste verte niet alleen.

Want de natuur van de zaak en de onderscheide gesteldheden van de mensen eisten dat zij hierin met groot onderscheid te werk gingen, want volgens de natuur van de zaak waren zij verplicht met onderscheid te prediken. En dus zowel tot ontdekking, overtuiging en bestraffing om de mensen voor

het Evangelie vatbaar te maken, als dat zij moesten prediken tot onderrichting, bemoediging en vertroosting, volgens die Goddelijke last, Jes. 3:10, 11: “Zegt den rechtvaardigen dat het hem welgaan zal, dat zij de vrucht hunner werken zullen eten. Wee den goddeloze, het zal hem kwalijk gaan; want de vergelding zijner handen zal hem geschieden”. Zij moesten het kostelijke van het snode uittrekken, zouden zij als God mond zijn, Jeremia 15:19. En volgens de eigen bepaling van Jezus moesten er zowel Boanergessen, zonen des donders als Barnabassen, zonder der vertroosting wezen. Ja dezelfde personen moesten dan eens Boanergessen en dan eens Barnabassen zijn, naardat zij de voorwerpen vonden en kenden waartot zij spraken. En zo tonen dat zij zich wel over enigen ontfermen, door onderscheid te maken; maar anderen behouden door vreze en hen grijpen uit het vuur, volgens Judas vers 22, 23. En onze Paulus zelf sloeg ook die weg in dat hij niet alleen door het liefelijke Evangelie, maar ook door de schrikkelijke bedreigingen te prediken zijn oogmerk zocht te bereiken. Want in vers 11 van dit hoofdstuk zegt hij: “wij dan wetende de schrik des Heeren bewegen de mensen tot het geloof en zijn Gode openbaar geworden.

En de onderscheidene gesteldheden van de mensen eisen ten hoogste dat zij in de prediking van de verzoening onderscheidenlijk te werk gingen, wilden zij de paalen niet voor de zwijnen werpen en het heilige de honden niet geven, Matth. 7:6. En dat kan men ook duidelijk ontdekken wanneer men nauwkeurig de leerredenen en gesprekken nagaat die er van hun aangetekend zijn, voornamelijk in de Handelingen der Apostelen. En dit geeft Paulus te kennen met die nadrukkelijke betuigingen, aangaande zijn gedrag en de wijze van zijn prediking, 1 Kor. 9:19-22: “Want daar ik van allen vrij was, heb ik mijzelf allen dienstbaar gemaakt, opdat ik er meer zou winnen. En ik ben den Joden geworden als een Jood, opdat ik de Joden winnen zou; dengenen die onder de wet zijn, ben ik geworden als onder de wet zijnde, opdat ik degenen die onder de wet zijn, winnen zou. Dengenen die zonder de wet zijn als zonder de wet zijnde, opdat ik dengenen die zonder de wet zijn, winnen zou. Ik ben de zwakken geworden als een zwakke, opdat ik de zwakken winnen zou; allen ben ik alles geworden, opdat ik immers enigen behouden zou.”

Deze betuiging van Paulus kan niet aanduiden dat hij zich veinzende gedragen heeft bij die onderscheidene soorten van mensen door zich in zijn gedrag en leefwijze te voegen naar hun onderscheidene begrippen, door zich dan eens aan te stellen als een Jood en als levende na de schaduwwet, en dan eens als een heiden, de de Joodse godsdienst en plegtigheden verwierp en tegensprak, enz. Maar hij wil er mee te kennen geven dat hij zich in zijn prediking en gesprekken met veel wijsheid wist te voegen naar de geaardheid en de begrippen van deze mensen om hen uit hun eigen gronden aan te tasten en te overreden van die waarheden waarvan hij wist dat zij naar vereis van hun toestand meest nodig hadden te weten om hen te brengen tot het geloof in Jezus en daardoor tot de verzoening met God. Zie over deze plaats J. Creyghon in zijn voorbericht voor de verklaring van S. van Thil, pag. 201-212.

III. Conclusie

Waaruit we dan concluderen dat de prediking van Paulus en zijn getrouwe medewerkers niet alleen bestaan heeft in het maar bij iedereen, wie hij ook is aandringen om zich met God te laten verzoenen. Want verreweg de meeste van hun hoorders waren daarvoor onvatbaar.

Prediking onder de Joden

De Joden immers, voor wie Christus de gekruiste een ergernis was, konden zolang als zij in dat vooroordeel stonden nooit besluiten hun gerechtigheid in de gekruiste Christus te zoeken, tenzij zij van die vooroordelen waren afgebracht. En daarom moesten deze Godsgezanten eerst bewijzen dat Jezus van Nazareth de ware en lang beloofde Messias was, waardoor Hij de verzoening verworven heeft. En dat niemand aan die verworven verzoening deel kan krijgen, dan alleen langs de weg van een waarachtige onberouwelijke bekering en de dadelijke oefening van dat geloof wat met Jezus verenigt en hen die het oefenen maakt tot deelgenoten van zijn volwichtige gerechtigheid; behalve dat zij allen stonden in de grond van eigen gerechtigheid, vooral vanwege de onderhouding van de schaduwwet. Wie ziet nu niet dat er nog een groot aantal waarheden vooraf aan die mensen moesten bekend gemaakt worden, voordat zij daar toe konden komen om hen te bidden laat u met God verzoenen? Wie moet niet erkennen dat er door de Heilige Geest nogal wat moest gedaan worden aan het hart van deze mensen zouden zij er ooit

toe komen om op de rechte wijze hun gerechtigheid voor God te zoeken alleen in die volwichtige verdiensten van Christus? Hiertoe kan Paulus zelf tot een doorluchtig voorbeeld strekken, Fil. 3:4-11. Dit gedeelte is wel waard om met alle aandacht te lezen en te vergelijken met de geschiedenis van zijn bekering en wat Ananias aan hem gedaan heeft, Hand. 9:3-18. En heeft iemand lust om deze handelwijze van de apostelen met eigen ogen te zien, dan moet hij zijn aandacht vestigen op:

- de redevoering van Petrus in Hand 2, in het bijzonder de verzen 22-41. Daar zal men zien dat Petrus eerst Jezus predikt als de ware Messias, vers 22-26. En dan de verzoening in en door Hem en dat wel bepaald aan hun die geraakt en getroffen waren door die prediking, vers 37-41.
- De redevoering van Petrus en Johannes, eerst in de tempel tot het volk en daarna voor de Joodse Raad, Hand. 3:12-26 en 4:1-12.
- De belangrijke redevoering van Paulus te Antiochië in Pisidië in de synagoge van de Joden, Hand. 13, in het bijzonder de verzen 23-41. Waar Paulus kort bewijst dat Jezus is de Zaligmaker van de wereld, vers 23, 24, 25. En dan maakt hij daarop een onderscheiden toepassing. En wel eerst tot die uit de Joden die reeds indrukken hadden verkregen van wat Hij hun gezegd had en dus bekommerd waren geworden. Die hij in vers 26 zo nadrukkelijk aanspreekt: "Mannen broeders, kinderen van het geslacht Abrahams en die onder u God vrezen, tot u is het woord dezer zaligheid gezonden." Zij zijn het aan wie hij de aanbidding van de verzoening bekend maakt. Maar alleen onder de voorwaarde van het geloof, vers 38, 39: "Zo zij u dan bekend, mannen broeders, dat door Dezen u vergeving der zonden verkondigd wordt; en dat van alles, waarvan gij niet kondet gerechtvaardigd worden door de wet van Mozes, door Dezen een iegelijk die gelooft, gerechtvaardigd wordt." En dan verkondigt hij de bedreigingen aan hen die in hun ongelooft volhardden, vers 40, 41.

Prediking onder de heidenen

De heidenen voor wie de prediking van een gekruiste Christus een dwaasheid was, waren niet minder onvatbaar voor de prediking van de verzoening die zij in die gekruiste Christus alleen moesten zoeken en vinden, tenzij dat zij vooraf kennis kregen van nog verscheiden andere waarheden die daarop een nauwe betrekking hebben en vooraf gekend moeten worden. Zoals we ten opzichte van de heidenen al hebben aangewezen en het onnodig is dat hier te herhalen.

Geen algemene aanbidding

Uit het voorgaande volgt dat deze woorden geen algemene aanbidding van de verzoening in zich behelst aan allen die onder het Evangelie leven. Want zolang als het vaststaat dat Christus de verzoening niet voor die allen verworven heeft, zolang staat het ook vast dat God die verzoening niet aan die allen welmenende aanbiedt. Want zo weinig als God zondaars met zich kan verzoenen zonder voldoening aan de eis van Zijn gerechtigheid, zo weinig kan God die verzoening met een wil om ze te geven aanbieden aan diegenen voor wie Christus niet heeft genoeg gedaan, omdat die genoegdoening de enige grond is waarop het rust dat God zulk een verklaring doet aan degenen die Hij het waarlijk wil schenken.

Daarenboven behelzen de tekstwoorden, zoals zij daar liggen dat ook niet volgens het oogmerk van de apostel, want volgens het bepaalde oogmerk zeggen zij niet dat Paulus door dit schrijven aan de Korinthiërs zulk een aanbidding doet, maar alleen een verklaring van de wijze hoe hij en zijn medearbeiders de leer der verzoening predikten en waarin zulk een persoonlijke aanbidding komt, dan alleen voor en aan diegenen die aan zichzelf waren bekend gemaakt, die begonnen bekommerd te worden over hun ellendestaat en dien ten gevolge zagen dat zij volstrekt zulk een verzoening nodig hadden als er geprekeerd werd, zoals wij te voren uitgebreider hebben aangewezen. Dit is tenminste zeker:

- dat een mens die nog gerust en zorgeloos leeft, volgens die toestand geen verzoening nodig heeft, want hij ziet noch kent zijn schuld en vloekwaardigheid. Maar veeleer denkt hij dat hij een deugdzaam mens is. Wat hem belet ooit naar een verzoening met God om te zien. Wat zal het hem baten dat men hem aanzet om zich met God te laten verzoenen, als hij niet vooraf van zijn blindheid genezen en aan zichzelf bekendgemaakt wordt?
- dat een mens die nog een vrijwillige slaaf is van de satan, de wereld, en zijn eigen begeerlijkheden en waarin hij zich gedraagt als een vijand van God zulk een verzoening (waardoor hij zijn vijandschap aflegt, de wapens wegwerpt en vrede met God maakt, door zich in gehoorzaamheid aan Hem te

onderwerpen) niet nodig heeft, wat hij ken daar niets van. Zulk een verzoening wil hij helemaal niet, maar wel het tegendeel. Wat zal het baten hem te bidden, laat u met God verzoenen? Zal hij er ook gehoor aan geven? Zal hij er niet veel eerder tegen aandruissen, zolang als hij ook hierin niet aan zichzelf wordt bekend gemaakt?

- als men de mens eens beschouwt in de natuurstaat, als enigszins beschaafd, deugdzaam en voor het uitwendige als godsdienstig, hebben zulken verzoening met God nodig? Berusten zij niet in hun deugdzaamheid en godsdienstigheid? Maken zij er niet hun gerechtigheid voor God van? Worden zij niet gemelijk als men hun onder het oog brengt dat zij met al hun deugden en godsdienstigheid verdoemelijk voor God zijn, dat zij met dat alles vijanden zijn en blijven van God, die ook hun vijand is? Wat is het nut voor hen dat men hen bidt dat zij zich met God laten verzoenen, zolang als zij in die staat zijn? Ja zij zijn de allerminst gepaste voorwerpen voor de ware verzoening en nooit wordt ze vruchtelozer gepredikt dan voor zulke mensen en zal ook wel voor altijd vruchteloos blijven zolang als zij niet van hun gevaarlijke staat overtuigd worden.
- Hieruit volgt nu vanzelf dat zulk een bidden om zich met God te laten verzoenen eigenlijk niet gericht kan zijn tot alle mensen die onder het Evangelie leven, maar alleen tot hen die enige kennis gekregen hebben van hun ellendestaat waarin zij van nature zijn en beginnen te zien dat zij zulk een verzoening nodig hebben als God in Zijn Woord bekend maakt. Waarom de Heere ook altijd die weg houdt met diegenen die Hij met zichzelf wil verzoenen. Dat hij hen eerst aan zichzelf bekendmaakt, van alle valse gronden buiten Christus afstoot en onder en met dat alles toebereidt om voor de verzoening vatbaar te worden. Om dus niet alleen een verzoening te willen hebben, waardoor zij worden ontheft van de schuld en de straf van de zonden, maar ook om zo vrede met God te maken, dat zij van hun zijde de wapens van vijandschap wegwerpen, het de Heere gewonnen geven en zich aan Hem geheel tot gehoorzaamheid onderwerpen. Het is daarom dat de apostelen in de prediking van de verzoening niet alleen het geloof als het voornaamste middel daartoe eisen, maar ook de bekering, die zij altijd vooraan plaatsen. Zoals te zien is in Lukas 24:47, waar Jezus hun in Zijn naam belast te prediken bekering en vergeving van de zonde, bekering tot God en het geloof in de Heere Jezus Christus, Hand. 20:1. Vergelijk hoofdstuk 2:37, 38; 3:19; Markus 1:15, waar die bekering die voor het geloof en de vergeving van de zonden moet plaats krijgen, niet minder kan betekenen dan dat er die beginselen van de bekering bestaande in ontdekking aan zichzelf en droefheid over zijn ellendestaat, gepaard gaande met een zucht om ook van het leven in de zonden afstand te doen, zoals men dat meteen zag in Saulus, die toen hij net getroffen was tot zijn ontdekking, meteen uitriep: "Heere wat wilt gij dat ik doen zal". En wat in dit voorbeeld alle opmerking verdient is dat daarna Ananias eerst tot hem gezonden is om hem de verzoening te prediken en op zijn geloof aan hem door de doop te verzegelen, Hand. 9:4-6, 15-19. Vergelijk 22:7-16.

En al wilde iemand er sterk op staan dat Paulus met deze woorden aan de Korinthiërs de verzoening aanbiedt, dan dienen zij nog niet om er een algemene aanbieding aan allen die onder het Evangelie leven mee te bewijzen, want de Korinthiërs aan wie Paulus schreef en tot wie hij hier onmiddellijk spreekt zijn niet alle mensen die onder het Evangelie leven, maar het is de gemeente van Christus, bestaande uit uitverkorenen en krachtadig geroepenen tot de gemeenschap van Christus. Zoals te zien is in 1 Kor. 1:2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 30; 6:11, 15, 19, 20; 2 Kor. 1:21, 22; 8:7, 9 en verscheidene andere plaatsen in de twee brieven aan hun.

Hieruit volgt dat de Korinthiërs reeds gelovig en al met God verzoend waren, zoals Paulus duidelijk van hun zegt, 1 Kor. 1:4-9, 30; 6:11 als ook vers 18:21.

En hieruit volgt weer dat Paulus onmogelijk zulk een aanbieding van verzoening kan doen als men wil dat gedaan wordt aan allen die onder het Evangelie leven, want er is een al te groot onderscheid tussen deze en die. De Korinthiërs hadden zich al met God laten verzoenen, omdat zij reeds ware gelovigen waren. Daar integendeel de grootste menigten die onder het Evangelie leven in een staat van zorgeloosheid leven en geen verzoening nodig hebben, zoals we hierboven aangetoond hebben. Welk onderscheid al te groot is om er deze woorden van Paulus zomaar onbepaald op toe te passen.

Doe daar nog eens bij dat als hier al een aanbidding van de verzoening moet gevonden worden, dan bestaat ze alleen maar daarin dat Paulus de Korinthiërs aanspoort om verzoening bij God te zoeken over hun dagelijkse zonden en struikelingen waarom Gods verzoende kinderen nog dagelijks moeten bidden, zoals de Heiland hun Zelf leert in de vijfde bede. Of wat hier met het bepaalde oogmerk van deze brief wel het meest overeenkomt, de verzoening vanwege het verval en bederf dat er in deze tijd onder de Korinthiërs plaats hadden. Wanneer er alles toebehoort dat we te voren tot de prediking van de verzoening gebracht hebben, zoals dat plaats heeft, wanneer begenadigden opstaan uit een groot verval en verzoening bij God zoeken te vinden. Maar dan past deze aanbidding niet op die menigte die onder het Evangelie nog gerust in de zonden leven, zoals het zo bestaat met alle mensen in de natuurstaat.

Wanneer wij dit alles samenvatten, dan moet volgen dat men deze woorden niet verder betrekkelijk mag maken op andere mensen dan voor zover die andere mensen in een soortgelijke staat en toestand zijn als die tot wie deze brief en dien ten gevolge ook de aanspraak onmiddellijk gericht is. Waaruit noodzakelijk moet volgen dat als de Korinthiërs slechts natuurlijke mensen waren, levende onder de bediening van het Evangelie en dus nog in een onverzoende staat met God, dan dienen deze woorden ook om zulk een aanbidding van de verzoening te doen aan alle andere mensen die onder de prediking van het Evangelie leven. Maar ik kan mij niet indenken dat iemand zal durven stellen dat de Korinthiërs tot wie Paulus hier spreekt in zulk een staat waren, omdat wat Paulus in deze brieven op verscheide plaatsen van hun zegt, van zulk een aard is dat men het onmogelijk op allen die onder het Evangelie leven kan toepassen, zonder de woorden geweld aan te doen en men ze tegen alle redenen en billijkheid dienstbaar wil maken aan zijn eigengemaakte veronderstellingen, wat waarlijk een –zorgelijk vooruitzicht zou zijn voor Gods Woord. En toch laat de ervaring zien dat onder de driftige voorstanders van dat ruime Evangelieprediken zijn die openlijk durven zeggen dat zij zonder zich te bekreunen aan het verband en oogmerk van de spreker of schrijver in enig deel van Gods Woord deze en andere woorden maar nemen zoals zij daar staan en dan soms er de ongezoutenste dingen mee willen leren en bewijzen, waardoor niet zelden kleinwetende mensen ellendig misleid worden.

Maar als de Korinthiërs mensen waren die al naar Gods voornemen geroepen en gerechtvaardigd waren, zoals duidelijk gezegd wordt in 1 Kor. 1:26-30 en 6-11, dan behelzen deze woorden geen aanbidding van de verzoening aan allen die onder de prediking van het Evangelie leven, waarvan de meeste niets anders dan dat uitwendige gemeen hebben met deze gemeente te Korinthe.

De opdracht aan de gezanten

Mijn laatste opmerking over deze plaats is dat Paulus en zijn medearbeiders hierin voorkomen als gezanten van God en Christus. Dien ten gevolge hadden zij hun opdracht van Hem, waaraan zij zich stipt moeten houden en zich ook zeker gehouden zullen hebben. Wanneer dan nu blijkt dat het geenszins het oogmerk van God was om allen die onder het Evangelie leven met zich te verzoenen, dan is het zeker dat hun opdracht niet kan behelzen zulk een algemene aanbidding te doen aan die allen (wat niet minder kan betekenen dan dat God het aan die allen waarlijk wil geven, zoals we hiervoor getoond hebben) en dan kunnen deze woorden niet zulk een algemene aanbidding behelzen.

De eerste stelling van dat het geenszins de bedoeling van God is om alle mensen die onder het Evangelie leven met Zich te verzoenen hebben we al bewezen te zijn de echte leer van de Gereformeerde Kerk, die zij allang bewezen en verdedigd heeft tegen alle voorstanders van de algemene genade en verdiensten van Christus. Daarom is deze stelling bij alle rechtgeaarde Gereformeerden waarachtig en kan door hun niet in twijfel worden getrokken zonder van die naam afstand te doen.

Hieruit volgt dat dan de twee volgende stellingen waarachtig moeten zijn, want wat de eerste betreft dat volgens de hierboven gemelde stelling de opdracht die God Zijn gezanten en vooral zulken als Paulus (die een onmiddellijke zending en daarbij de onfeilbare leiding van de Geest had) gegeven heeft, geenszins in zich kan behelzen zulk een welmenende algemene aanbidding der verzoening en dat aan elk die onder de prediking van het Evangelie leeft. Dit hebben we in deel 1 al betoogd. Daarom veronderstellen we dit hier zonder de bewijzen weer op te halen.

En dan moet de tweede stelling ook waarachtig zijn, namelijk dat er in deze plaats zulk een algemene aanbidding niet kan voorkomen, want daar zijn alle redenen die mij en iedereen die Paulus apostelschap eerbiedigen, verplichten om vast te stellen dat Paulus en zijn getrouwe medearbeiders zich stipt zullen gehouden hebben aan hun ontvangen opdracht zonder daarvan op enigerhande wijze iets af of er iets bij

te doen. En daarom dat zij, zoals Paulus het doet zich voor God en mensen daarop wel durfden beroepen van niets achter gehouden te hebben in te verkondigen en te leren van wat nuttig was. Ja niets achtergehouden te hebben in te verkondigen de volle Raad Gods, Hand. 20:20, 27.

Dan moet volgen dat als Paulus hier zulk een algemene aanbieding doet dat een van tweeën waar moet zijn, of Paulus doet hier zulk een algemene aanbieding en gaat daarin zijn opdracht te buiten of deze woorden behelzen zulk een algemene aanbieding niet.

Het eerste te stellen zou grote inbreuk maken op de onfeilbare leiding van Paulus en op het goddelijke gezag van zijn schriften, die behalve die van Johannes de meeste en in zeker opzicht de belangrijkste zijn onder de schriften van de apostelen. Daarom moet het tweede de waarheid zijn, dat deze woorden niet zijn aan te merken als zulk een algemene aanbieding van de verzoening aan alle mensen behelzende. Wat we uitgebreider bij de verklaring van de woorden en de daarop volgende opmerkingen menen betoogd te hebben.

Maar men zal hierop deze tegenwerping maken, dat het hebben van de onfeilbare leiding van de Geest niet met zich meebrengt te weten wie verordineert zijn ten leven en wie niet. Wij antwoorden dat we dit ten volle toestemmen, alzo het hun werk niet was om dit vooraf de mensen bekend te maken. Hoewel het niet onwaarschijnlijk is dat het hun nu en dan van één of ander is bekend gemaakt, of van te voren, of op die tijd als zij elders geroepen werden om, of iemand toe te brengen, of ook om het goddelijke vonnis ter veroordeling aan iemand aan te kondigen. Men leze met aandacht Hand. 8:29; 9:15; 7:51, 52, 53; 8:20, 21; 13:8, 9, 10, 46, 47; 28:25-28. Vergelijk 1 Kor. 5:3-5 en 1 Tim. 1:20.

Maar die onfeilbare leiding van de Geest bracht noodzakelijk mee dat zij aangaande Gods Raad en voornemen een allerzekerste kennis hadden en daardoor tenvolle verzekerd waren dat Gods oogmerk niet was al die mensen die onder hun prediking kwamen met zich te verzoenen. Daarom konden zij zulk een algemene aanbieding aan die allen in Gods naam niet doen, als men wil dat in deze of dergelijke plaatsen voorkomt.

Uit het feit dat zij zulk een leiding van de Geest en daardoor een zekere en onfeilbare kennis hadden van Gods onveranderlijke raad en voornemen moeten wij dan ook noodzakelijk afleiden dat niemand een uitleg aan hun woorden mag geven die in enig opzicht strijdig is met andere delen van Gods Woord. En gebeurt het zo nu en dan dat ons woorden voorkomen die zulke tegenstrijdigheden schijnen te behelzen, dan is het onze plicht daaraan zulk een uitleg te geven als met de regelmaat van het geloof en met de orde des heils overeenkomt, die God op andere plaatsen duidelijk heeft bekend gemaakt. Om niet tot dat gevaarlijke uiterste te vervallen dat men de Heilige Geest in het woord sprekende strijdige dingen doet zeggen. En tenminste ons zorgvuldig te wachten van onze opgevatte eigengemaakte veronderstellingen in enig deel van Gods Woord in te dringen en zo daaraan dienstbaar te maken wat ook een zorgelijk uitzicht voor Gods Woord zou zijn.

Openbaring 22:17b

De derde plaats waarbij we de aandacht hebben te bepalen, zijn de woorden in Openbaring 22:17b : “*En die dorst heeft, kome; en die wil, neme het water des levens om niet.*” Men meent uit deze tekst zulk een ruime prediking van het Evangelie te kunnen bewijzen, dat de weldaden van het genadeverbond worden aangeboden aan alle mensen tot wie de prediking van het Evangelie komt. Maar wij menen dat men zich hier enorm vergist. We vinden het de moeite daarom wel waard om ons wat nader bij deze woorden te bepalen en er de ware mening van na te speuren.

I. Verklaring van de tekstwoorden

Wat het verband betreft waarin deze woorden voorkomen, merken wij nu alleen maar op dat van dit 17^e vers tot aan het einde van dit hoofdstuk een narede van Johannes voorkomt tot nadere bevestiging van het besluit van dit boek van de Openbaring, zoals dat door Jezus zelf besloten was, met name van vers 12-16. Daarop volgt dit besluit van Johannes, waarover wij nu alleen maar nodig hebben op te merken dat in dit 17^e vers in het eerste lid de Geest en de bruid (de ware gemeente van Christus door de Geest bezielde en gedreven) alsmede allen die het getuigenis van Jezus horen, (omhelzen en aannemen) sprekende worden ingevoerd. Zij geven hun rijkhalzende begeerte te kennen naar Jezus laatste komst om Zijn kerk in te voeren in de volmaakte heerlijkheid als het einde van al Gods wegen met hen. Beide zeggen kom. In het tweede lid laat Johannes een nodiging volgen, die gericht is tot alle heilbegeerige zielen om te komen tot en gebruik te maken van het water des leven dat afvloeit van de Fontein van het heil, tot vervulling van hun zielsgebrek. We zullen in onze tekstwoorden eerst de zakelijke betekenis proberen te geven en dan zullen we aan het eind proberen te betogen dat daarin zulk een algemene aanbidding van die weldaden niet te vinden is.

We bepalen ons dan wat nader bij de tekstwoorden zelf, waarvan we de korte inhoud hierboven hebben opgegeven. In de tekstwoorden zelf komen deels duidelijke bepaalde voorwerpen voor waartot de nodiging gericht is, deels de nodiging zelf van deze voorwerpen, tot het komen tot en gebruik maken van de wateren des levens.

Wie worden genodigd?

De bepaalde voorwerpen waartot de nodiging gericht wordt, die worden met twee onderscheiden benamingen voorgesteld: die dorst heeft en die wil. Deze tweeledige benaming van de voorwerpen moeten we eerst elk in het bijzonder op zichzelf beschouwen.

Die dorst heeft

De eerste is, die dorst heeft. De eigenschap van de hier aangesproken voorwerpen is dorst hebben. Wat dorst hebben in het natuurlijke is, weet iedereen uit ervaring. Het bestaat uit een smartelijk gevoel van gemis van verkoelende en dorstlessende vochten. Deze dorst valt onder de smartelijkste aandoeningen die een mens in dit leven ondervindt. Deze dorst is zo groot dat ze de mens zou doen sterven als er niet op tijd vervulling van het gebrek kwam. Dit deed de held Simson zeggen: “zal ik dan nu van dorst sterven?”, Rich. 15:18, vergelijk 1 Sam. 30:11, 12. Deze dorst is een aandoening die zulk een geweld op de mens oefent, dat hij nooit iets te dierbaar zal achten dat hij er niet voor zou willen geven om maar datgene te mogen genieten, dat zijn dorst stillen kan, Gen. 25:30-34. Deze dorst is een aandoening die nooit gestild kan worden, dan alleen door datgene dat de dorst lest. Daarom zal een dorstige liever alles verachten, wat men hem ook aanbiedt, in vergelijking van dat wat de dorst lest.

Maar men zal begrijpen dat hier niet van een lichamelijke dorst gesproken wordt. Nee, het is alleen een geestelijke dorst. Wij meenden echter zulk een uitgebreide beschrijving van de lichamelijke dorst te moeten geven om des te beter de geestelijke dorst, in haar eigen aard, ons te kunnen vertegenwoordigen. En om dit recht te doen, moet men onderscheid maken tussen wat die dorst vooronderstelt en waarin ze eigenlijk bestaat. Wat hier voorondersteld wordt, is een gemis van wat hier aan dorstigen wordt voorgedragen, wat is de staat van alle mensen. Maar daarom zijn wij nog geen dorstige mensen. Want verreweg de grootste menigte heeft daarvan noch kennis, noch gevoel en daarom geen begeerte naar de

vervulling van hun gebrek. Waarin eigenlijk deze dorst bestaat is in de volgende bijzonderheden gelegen, die bij alle geestelijke dorstigen gevonden wordt:

- Een levendige bevindelijke kennis van hun gebrek. Die bij ondervinding zien dat zij het ook niet kunnen vinden bij enig schepsel, wie dan ook. Want het gebeurt niet zelden dat zulken in het begin, als zij hun gebrek beginnen te zien, zich wenden tot verscheide wegen en middelen om als het mogelijk is daarin en daardoor hun gebrek vervuld te krijgen. Maar tot hun droefheid of liever tot hun groot geluk moeten ze vaststellen dat het allemaal gebroken bakken zijn, die geen water houden en dat zij met al hun gebrek ledig moeten terugkeren.
- Dorstigen zijn mensen die bij de kennis van hun gebrek tegelijk een smartelijk gevoel ervan hebben en daarom er met smart over zijn aangedaan. Wat hen vaak zo gevoelig treft dat ze met Simsons woorden wel eens uitroepen, zal ik dan nu van dorst sterven? Het leven van dorstigen wordt in Jes. 41:17 beschreven: “De ellendigen en noodduftigen zoeken water, maar er is geen, hun tong versmacht van dorst.” Het smartelijk gevoel in de dorst wordt duidelijk aangegeven, wanneer er gesproken wordt van een versmachten van dorst, Amos 8:13, vergelijk Hos. 2:2. Opmerkelijk hierin is de taal van David in Psalm 143:6, 7: “Ik breid mijn handen uit tot U; mijn ziel is voor U als een dorstig land. Verhoor mij haastiglijk Heere, mijn geest bezwijkt; verberg Uw aangezicht niet van mijn; want ik zou gelijik worden dengenen, die in den kuil dalen.”
- Die dorst hebben zijn zulken die met een allersterkst en onverzettelijke begeerte zijn aangedaan naar datgene dat hun gebrek vervullen, hun smachtende begeerte stillen en zo hun dorst lessen kan. (wat toch alleen die wateren zijn die hier en elders aan zulken voorgesteld en aangeboden worden, die alleen in staat zijn om de begeerte van zulken te kunnen vervullen) Want zo min als men een lichamelijk dorstige met woorden, beloften en aanbiedingen van andere dan dorstlessende zaken – al waren zij nog zo schoon – tevreden stellen en hun dorst lessen kan, zo min kan men zulke heilbegeerige zielen tevreden stellen, zonder het dagelijks genot van deze genadewateren. Zie Psalm 42:2, 3: “Gelijk een hert schreeuwt naar de waterstromen, also schreeuwt mijn ziel tot U, o God! Mijn ziel dorst naar God, naar den levenden God; wanneer zal ik ingaan en voor Gods aangezicht verschijnen?” En Psalm 63:2: “O God, Gij zijt mijn God, ik zoek U in den dageraad; mijn ziel dorst naar U; mijn vlees verlangt naar U, in een land, dor en mat, zonder water.”
- En zoals een dorstige niets te waardig is dat hij er niet aan wagen en er voor geven zou en geen verrichting hem te zwaar voorkomt die hij niet ter hand zou willen nemen, om maar dorstlessende middelen te krijgen, zo is dat ook een eigenschap van zulke geestelijke dorstigen naar die levende wateren. Die wil er graag de wereldse gemakkelikheden en alles wat hem voorheen dierbaar was van de dingen van de tijd aan opofferen, als hij maar mag drinken van die wateren van het heil die uit de levende fontein van Christus afvloeien. Zulk een zegt: “Hetgeen mij gewin was, heb ik schade gerekend en acht ik drek te zijn, opdat ik Christus moge gewinnen, etc.”, Fil. 3:8, 9. Die wil ook graag en met de uiterste gewilligheid al die middelen ter hand nemen die hem kunnen leiden tot de fontein van het heil, die geopend is tegen de zonden en tegen de onreinigheid. Waaruit duidelijk blijkt dat die begeerte geen luiaards begeerte is, wiens handen weigeren te werken, en onderscheiden is van dat flauw en harteloos wensen dat wel eens bij uitwendige mondbelijders gevonden wordt. O neen! Deze dorst prikkelt hen al te sterk en daarom willen zij graag alles in het werk stellen en betrachten wat het maar enige mogelijkheid biedt om ertoe te komen dat zij hun zielsgebrek vervuld krijgen. Zulken betuigen: “Met mijn ziel heb ik U begeerd in den nacht, ook zal ik met mijn, die in het binnenste van mij is, U vroeg zoeken.”, Jer. 26:9, vergelijk Ps. 27:4.

Ondertussen moet opgemerkt worden dat de voorwerpen van de nodiging niet slechts in het abstracte dorstigen worden genoemd, maar met een bijzondere nadruk, als met een vingerwijzing worden aangesproken. Die dorst heeft wordt er gezegd. Wat een manier van voorstelling is die zeer eigen is aan de stijl van Gods Woord. Zie onder anderen, om maar alleen bij dit zinnebeeld te blijven, Jes. 55:10: “Alle gij dorstigen, en gij die geen geld hebt, etc.” Wat volgens de wijsheid van Gods Geest, die in het Woord spreekt aan elke onbevooroordeelde meteen de nadruk geeft:

- dat zij zo worden aangesproken om daardoor als gekenmerkt en onderscheiden te worden van alle anderen die dit kenmerk of die eigenschap niet hebben, dat zij dorst hebben. Zoals we hebben aangewezen over de natuur van de dorst;
- dat de aanspraak en nodiging tot deze alleen gericht is, met uitsluiting van anderen, die de naam van dorstigen niet kunnen dragen;
- dat hier dan wel een aanbieding van deze wateren des levens kan gesteld worden, maar alleen aan deze bepaalde en als met de vinger aangewezen voorwerpen, die alleen genoemd worden dorstigen.

Die wil

De tweede eigenschap van de hier bedoelde voorwerpen is, die wil. De daad zelf, waarnaar de voorwerpen benoemd worden, is willen. Dat willen is een daad van de redelijke ziel van de mens, die hij oefent omtrent één of ander voorwerp, na voorgaande kennis en beschouwing van het verstand. Het verstand keurt het voorwerp of kwaad of goed, kent het aangenaam en nuttig of onaangenaam en schadelijk, waarna de wil ook daaromtrent werkzaam is. Als het op die manier met de wil niet toegaat, dan is alles maar een redeloze drift, die bijna niets verschilt van de redeloze drift van de dieren. Deze redelijke daad van de wil wordt hoofdzakelijk op tweeërlei wijze geoefend. Want als zulk een voorwerp aan het redelijke verstand voorkomt als kwaad, onaangenaam en nadelig, dan is er een afneiging van de wil, waardoor zij datgene niet begeert, ja er een afkeer van en een tegenzin in zichzelf ontwaart wordt, dit zegt zo iets niet te willen. Maar als zulk een gekend voorwerp aan het verstand voorkomt als goed, aangenaam en nuttig, dan ontstaat er in de wil een toeneiging tot het voorwerp met een verborgen trek tot de nabijheid, de bezitting of genieting ervan en dat maakt samen de begeerte uit die de redelijke ziel oefent omtrent zulk een voorwerp. Dat het er zo aan toegaat met de neiging van de wil van de mens, wanneer die op redelijke wijze werkzaam is, kan elk redelijk mens bijna alle ogenblikken ontdekken als hij maar met een weinig bedaardheid acht geeft op hetgeen er bij hem omgaat, wanneer hem een voorwerp voor de zin komt.

En zoals het zo in het natuurlijke is, zo is het ook op dezelfde wijze gesteld in het geestelijke en omtrent geestelijke zaken en voorwerpen, die nooit hoog geschat, begeert en gezocht worden dan nadat het aanvankelijke verlichte verstand ze heeft leren kennen in haar waardij, noodzakelijkheid en nuttigheid. En omdat dit zo is, meen ik op goede gronden vast te moeten stellen dat als er in het woord gesproken wordt van een willen omtrent één of ander geestelijk voorwerp, dat dan in het algemeen gehouden moet worden voor de daad van de nieuwe mens of van het geestelijk leven en wel in het bijzonder dat zulk een willen een wezenlijke daad is van het ware heilvattende, met Jezus verenigende, rechtvaardigende en zaligmakende geloof. Wat degene die het oefent de bezitting en het dadelijk genot van het heil dat Jezus verworven heeft in het recht stelt, waarvan het tegengestelde is een niet willen, wat het ongeloof is, of liever niet geloven. Dit hebben we elders uitvoerig betoogd. We zeggen nu alleen maar dat dit gestelde in het algemeen blijkt uit een groot aantal plaatsen waarvan zulk een willen gesproken wordt, wat door verscheidene belangrijke Godgeleerden allang duidelijk betoogd is. Ik zal er nu maar een paar noemen:

- Wanneer Jezus in Joh. 5:6 vroeg aan de geraakte die aan het badwater lag: “Wilt gij gezond worden?” dan was dat hetzelfde als wat Hij wel eens meer vroeg: “geloof gij dat Ik dat doen kan?” Dit geloof eiste hij gewoonlijk, vergelijk Matth. 9:28 met vers 2.
- Wanneer Jezus zegt: “Zo iemand wil Deszelfs wil doen, die zal van deze leer bekennen, of zij uit God is, dan of Ik van Mijzelf spreek.”, Joh. 7:17. Dat wil zeggen, degenen die Mijn leer geloven, die zijn daartoe alleen in staat. Vergelijk hoofdstuk 6:29, 40.
- Paulus die de eigen aard van de vrijmachtige verkiezing van God aanwijst, zegt: “Zo is het dan niet desgenen die wil, noch desgenen die loopt, maar des ontfermenden Gods.”, Rom. 9:16. Dat wil zeggen het is geen voorgezien geloof of goede werken, waarom zij verkoren zijn, maar de vrije ontferming van God.
- Hier tegenover staat niet willen, dat wil zeggen niet geloven, Joh. 5:40.

Wanneer dan hier in onze plaats gesproken wordt van een willen, met betrekking tot het levende water dan kan dat willen hier geen andere betekenis hebben dan dat het een geloofswillen is, of een willen waarin zulk een wezenlijke daad van het geloof geoefend wordt. Want als het dat hier niet is, dan zal men niet makkelijk kunnen aanwijzen wat het is, of het moest zijn dat iemand hier wil denken aan

overgebleven natuurkrachten of natuurlijke verbeterde zielsvermogens in de mens in de natuurstaat, zoals een zeker geleerd man in onze dagen in zijn zogenaamde orde des heils heeft proberen aan te wijzen. Wat niets minder dan Gereformeerd en daarom ook voor hem van zulke onaangename gevolgen geweest is. Dit zal zoveel te meer duidelijk worden als men opmerkt dat er uit dit willen nog twee andere geloofsdaden voortvloeien, die ook altijd en bij allen gevonden worden waar dat willen plaats heeft en er de gevolgen van zijn, en dat is het komen en het nemen van het water des levens. Daarover straks meer. Dit willen wordt nu weer op dezelfde wijze beschreven als het dorsten. Het is die wil die weer dezelfde bijzonderheden insluit. Deze bijzonderheden zijn dat hier zekere personen gekenmerkt worden als zulken die willen en daardoor van anderen worden onderscheiden waar dat willen niet geoefend wordt. Het zijn dezen alleen tot wie de aanspraak gericht wordt en de nodiging gaat ook alleen het aan. En de aanbidding (als men dat zo wil noemen) wordt alleen aan dezen, die willen, gedaan en ze raakt dan geen anderen.

Die dorst heeft en die wil

Maar het verdient ook opgemerkt te worden dat deze twee eigenschappen van de voorwerpen van de nodiging samen worden gevoegd en aan elkaar verbonden door en. Het is die dorst heeft en die wil. Dit dient om het verband aan te wijzen wat er tussen beide is, zodat het ene zonder het andere geen plaats heeft en dat het laatste, het willen, noodzakelijk voortvloeit uit het eerste, het dorsten. Het is immers onmogelijk dat er zulk een willen, wat een wezenlijke geloofsdaad is, en zich werkzaam betoont in uitgestrekte verlangens na de wateren van het leven, kan plaats hebben, tenzij de zodanigen hun gebrek kennen, daarvan een smartelijk gevoel hebben en daardoor een onverzettelijk trek in zich gewaar worden naar die wateren die hun dorst lessen en hun gebrek vervullen kunnen. Want wat zal toch een mens bewegen om een verlangen te oefenen naar iets dat zijn gebrek vervullen kan zolang hij zijn gebrek niet kent en er geen gevoel van heeft? Niet minder is het onmogelijk dat er zulk een dorsten kan plaats hebben, zonder dat daar zulk een willen uit zou geboren worden naar datgene dat de dorst lessen kan. Zo min als men in het natuurlijke een mens kan begrijpen die echt dorst heeft en toch onverschillig zou zijn of hij te drinken kreeg of niet. Dit zou een volslagen tegenstrijdigheid zijn, waarvan men onder mensen die bij hun verstand zijn geen één voorbeeld kan aanwijzen. Maar het tegendeel leert iedereen dagelijks bij ondervinding.

Maar deze twee eigenschappen worden hier samengevoegd als vereisten in degenen die genodigd worden tot deze wateren om dat daarin een volledige beschrijving voorkomt van ware heilbegerige zielen. Want in dat zij dorstig zijn, komen zij voor als mensen aan wie God Zijn genadehand gelegd heeft, door een beginsel van leven in hun te werken, waardoor zij gevoel gekregen hebben van hun gebrek en behoefte en dus als zulken die God aan zichzelf heeft bekend gemaakt, die nu het leven van hun hand niet meer kunnen vinden en daarom armen van geest zijn, die noch bij zichzelf, noch bij iets anders hun gebrek kunnen vervuld krijgen dan alleen bij en in die wateren die afvloeien van de fontein van het heil. Hoe meer zij die wateren leren kennen in hun heilzaamheid en dorstlessend vermogen, hoe meer hun dorst toeneemt in uitgestrekte verlangens om ze tot zulk een einde te mogen genieten en te drinken. Dat zij heilbegerige zielen zijn, blijkt ook daarin dat zij zulken zijn die willen. Dat willen is de eerste wezenlijke geloofsdaden oefenen, (die geboren worden uit een gevoel en gezicht van hun gebrek) waarmee zij betonen dat zij werkelijk datgene uitoefenen dat in het dorsten meer ingewikkeld lag opgesloten. Dat is dat begeren van en verlangen naar die wateren van het heil, omdat in dat willen, hun wil en al de genegenheden van hun ziel zich daarnaar uitstrekken. Wat van zulk een aard is bij de zodanigen dat het onmogelijk is dat het niet zou werkzaam maken in het ter hand nemen en betrachten van alle plichten en middelen die dienen kunnen om hun begeerte vervuld te krijgen, wat toch is het drinken van die levendige en levendigmakende wateren uit de fontein van het heil.

Maar zoals die twee eigenschappen de zodanigen aftekenen als ware heilbegerigen, zo dienen zij ook om te tonen dat zij het zijn, en wel zij alleen tot wie de nodiging gericht is en aan wie de beloften gedaan zijn van toegelaten te worden tot en van het dadelijk genot te zullen hebben van die heilwateren. Zulken zijn het immers alleen die genodigd worden. Dit blijkt uit het samenstel van de woorden in de tekst, omdat het komen en nemen van de wateren van hun en wel van hun alleen gevorderd wordt, maar van geen anderen. Zoals ook op veel andere plaatsen geschiedt. Een van de vele plaatsen is Matth. 11:18: "Komt herwaarts tot mij, allen die vermoeid en belast zijt, etc." En het was daarin dat de Heiland een tong der

geleerden was gegeven om met de moede een woord ter rechter tijd te spreken, Jes. 50:4. Immers daarin dat hij de zodanigen de weg van het heil aanwijst en hen op het vriendelijkst daartoe nodigt. En dat is hetzelfde met een blijde boodschap te brengen den zachtmoedigen met te verbinden de gebrokenen van harten en de gevangenen vrijheid uit te roepen, etc, Jes. 61:1, vergelijk Luk. 4:18, 19 en Jes. 55:1.

Zulken zijn het ook alleen aan wie de beloften gedaan worden van het genot te zullen verwerven van deze heilwateren, tot stilling van hun smachtende begeertens. Als ik al die plaatsen die dit bevestigen moest uitschrijven, dat zou ik niet weten waar ik moest beginnen en waar ik moest eindigen. Zijn het niet alleen de armen van geest, de treurigen, de zachtmoedigen, de hongerende, de dorstende naar de gerechtigheid, die zalig gesproken worden, dier het Koninkrijk der Hemelen (dat is de weldaden ervan) is, die vertroost en verzadigd zullen worden? Zijn het niet hongerigen die met goederen vervult worden, in tegenstelling van hen die ledig worden weggezonden?, Luk. 1:53. Zie om niet alles uit te schrijven, Jes. 75:15, 61:3, 66; Jer. 31:25.

Nu we de voorwerpen van de nodiging onderscheidenlijk aangewezen hebben, moeten we nu nog even stilstaan bij de nodiging zelf. De nodiging is: kome en neme het water des levens om niet. Hierin kunnen we wel wat korter zijn, omdat het ons oogmerk niet is een formele verklaring van deze woorden te geven, maar om te tonen dat hier niet zulk een algemene aanbieding voorkomt.

Waartot wordt genodigd?

In deze nodiging moeten we ons allereerst bepalen bij het goed, waartot deze bepaalde voorwerpen genodigd worden. Dit goed wordt hier beschreven als het water des levens. Wat de spreekwijze naar de woorden betreft, die is niet moeilijk te begrijpen. Het kan te kennen geven:

- water dat levendig is als wat gedurig ontspringt uit levendige fonteinen of wellen en vandaar een levendige en altoos durende stroom van een beek of rivier formeert en een bestendige loop heeft te bevochtiging van zulke plaatsen, waar anders gebrek aan water zou zijn. Zo wordt er gesproken van levendig water in Joh. 4:10; 7:38, vergelijk Ps. 104:10, 11;
- water dat een levendmakende kracht heeft, zoals bij amechtige (=buiten adem) en bezwijkende mensen. Zie 1 Samuël 30:11, 12. Zo ook op verdorde en uitgedroogde landen, waar alles vanwege de droogte versterft, maar door overstromingen of een overvloedige regen alles weer begint te herleven. Hierop wordt gezien in Jes. 44:3;
- minerale wateren die een genezende kracht hebben, hetzij door zich daarin te baden, of ze te drinken. Hierop wordt mogelijk gezien in Ezech. 47:9.

Wat de echte betekenis en bedoeling betreft van deze uitdrukking, is het buiten alle bezwaar dat hier alleen bedoeld wordt een geestelijk water, wat zijn kracht oefent aan de redelijke geest van de mens. En om deze wateren aan te wijzen, moeten we onderscheidenlijk deels dit water zelf beschouwen en deels aanwijzen wat het betekent dat het nader wordt omschreven te zijn water des levens.

Wat het eerste betreft, daar wordt gesproken van het water. Hierdoor moet verstaan worden het bloed van Christus. Dat is zijn bloedig lijden, wat gepaard ging met en tegelijk ook insluit zijn dadelijke gehoorzaamheid, wat diende tot wegneming van de zondesschuld. Zo wordt er gesproken van een fontein, die geopend zou worden voor het Huis van David en voor de inwoners van Jeruzalem tegen de zonden en tegen de onreinigheid, Zach. 13:1. Dit hoort mede tot dat water dat geschept zou worden uit de fontein van het heil, Jes. 12:3, vergelijk Openb. 7:14.

Maar voornamelijk heeft men door dit water de genadegaven van de Heilige Geest te verstaan. Zowel tot reiniging van de nog overgebleven verdorvenheden in en tot het werk van de heiligmaking, als ook tot verkwikking, vertroosting en levendmaking van amechtige en bezwijkende heilbegerige zielen. Die dan ook mede dienen tot vruchtbaarmaking om Gode vruchten te dragen. Wat in enige van de hierboven genoemde plaatsen mede ligt opgesloten. En vooral in Joh. 7:37, 38, waar de Heiland degenen die dorst hebben nodigt om tot Hem te komen en te drinken, met verzekering dat uit hun stromen van het levendige water zouden vloeien tot in het eeuwige leven. En dit verklaart de Evangelist in vers 39: "dit zeide Hij van den Geest, denwelken ontvangen zouden die in Hem geloven." Vergelijk Jes. 44:3 en Joh. 4:10.

De redenen waarom dit alles onder de zinnebeeldige benaming van water wordt voorgesteld is overal te vinden bij de schrijvers, onder andere over de sacramenten, de doop en het avondmaal, waar de overeenkomsten in menigte te vinden zijn, als daar is de reinigende, dodende, levendigmakende, verkwikkende, dorstlessende en vruchtbaarmakende kracht van het water, dat ook in de betekende zaak gevonden wordt. Ik hoef daarover nu niet uit te breiden, omdat het niet tot mijn oogmerk dient.

De nadruk die erin ligt dat die water nader omschreven wordt als een water des levens of levendig water, hoef ik ook (omdat dat niet tot mijn oogmerk dient) niet breedvoerig aan te wijzen. Ik merk alleen maar op dat als men de betekenis van levendig water neemt zoals het genoemd wordt in Joh. 4:10, 11; Jer. 2:13, Hoogl. 4:15 en elders meer, dat het dan aanduidt zulk water dat uit de levendige fontein of wel van Christus ontspringt en altijd vloeit zonder enige vermindering. Daarin wordt Hij de springader en de put van het levende water genoemd, Jer. 2:13; 17:13; Hoogl. 4:14.

En als men de spreekwijs van water des levens behoudt dan duidt het aan dat dit water een levendigmakende kracht heeft. Maar dan moet men wel in het oog houden dat als er van een drinken gesproken wordt, dat een daad is van een levendig mens. En dan kan dat levendig maken niet betekenen een dode levendig maken, want een dode kan niet drinken en er is nooit een eigenlijke dode levendig gemaakt door het water op hoedanige wijze er ook gebruik van gemaakt wordt, maar wel in bezwijming of verflauwing van het leven. Zie 1 Sam. 30:11, 12.

Wat wordt van de genodigden geëist?

De nodiging van zulke dorstigen en willenden is dat zij moesten komen en nemen die wateren des levens om niet. Hierin komen twee bijzonderheden voor die aan deze dorstenden en willenden en wel aan hun alleen ter betrachting worden voorgeschreven. Deze tweeledige plichtsvordering moeten we eerst op haar zelf beschouwen.

Kome

De eerste is kome. We stellen dat dit een wezenlijke geloofsdaad is, die een onmiddellijk en onafscheidelijk gevolg is van dat dorsten en willen. Dat de spreekwijs van komen een daad van het geloof aanduidt, of dat in dat komen een daad van het ware heilvattende geloof geïmponeerd wordt, is zo duidelijk in Gods Woord dat iemand die dat wilde ontkennen zich echt verdacht zou maken van zijn ogen opzettelijk te sluiten voor dat licht. Daarom is het net zomin nodig om dit breedvoerig te bewijzen, als het nodig is om voor de volle middagzon een kaars te ontsteken om haar licht bij te zetten. Ik zal met voorbijgaan van een groot aantal plaatsen die dit bevestigen, alleen maar deze enkele noemen die dit buiten alle bedenking stellen:

- Jes. 45:24: “Men zal van Mij zeggen: Gewisselijk, in den HEERE zijn gerechtigheden en sterkte; tot Hem zal men komen.” En daaraan wordt in vers 25 de rechtvaardiging vastgemaakt: “In den HEERE zullen gerechtvaardigd worden en zich beroemen het ganse zaad Israëls.” Vergelijk hfd. 55:1, 3.
- Joh. 6:35: “die tot Mij komt, zal geenszins hongeren, en die in Mij gelooft zal nimmermeer dorsten.” Waar komen en in Hem geloven onderling verwisseld worden als hetzelfde betekende, vergelijk vers 37, 44.
- Joh. 7:37, 38. Deze plaats is in alle delen gelijk aan de onze. Daar zegt de Heiland: “Zo iemand dorst, die kome tot Mij en drinke. Die in Mij gelooft, stromen des levenden waters zullen uit zijn buik vloeien.” Dit wordt door Johannes bepaald tot die in Hem geloofden, vers 39.

En niet alleen is dat komen een geloofsdaad, maar het is een geloofsdaad die onmiddellijk en onafscheidelijk vloeit uit dat dorsten en willen. Want zoals dat dorsten een staat aanduidt waarin een smartelijk gevoel van het gebrek plaatsheeft en alreeds een begeerte insluit om door een gepast middel dat gebrek vervult te krijgen, zo is het ook onmogelijk dat zoen, zodra hij kennis krijgt van zulk een middel, zich niet onmiddellijk daarheen zou begeven. Dat is dat komen dat elders wenden en toevlucht nemen genoemd wordt, Jes. 45:22, Ruth 2:12.

Zoals dat willen in een gewilligheid van het hart bestaat, waardoor zich de wil en al de genegenheden uitstrekken naar de fontein van het heil om door de wateren die uit Hem afvloeien hun dorst te lessen en zo hun gebrek vervult te krijgen, zo betoont zich dat willen (dat een daad van de ziel is) naar buiten

werkzaam in het verlaten en afzien van alles wat niet in staat is om de dorst te lessen en de begeerte te vervullen en in een zich wenden en begeven tot deze heilvolle fontein. En dat is dat komen, dat wanneer het dadelijk geoeffend wordt het zekerste bewijs oplevert van dat het willen het ware geloofswillen is. Wat degenen, bij wie het gevonden wordt onmogelijk werkeloos kan laten. Maar integendeel door en in dat komen wel degelijk werkzaam maakt en daardoor zich duidelijk onderscheidt van het flauwe en harteloze willen dat wel eens bij uitwendige mond-belijders gevonden wordt en die daarom nooit tot deze fontein van dit levendige en levendigmakende water komen.

Neme het water des levens om niet

Het tweede dat van deze dorstenden en willenden geëist wordt, is nemen van de wateren des levens om niet. Hierin wordt niet alleen de daad zelf opgegeven die zij ter gebruikmaking van dat water te betrachten hebben, maar ook de wijze hoe wordt opgegeven.

Neme het water des levens

Wat het eerste betreft de daad zelf, die wordt genoemd nemen van dat water. Wat de letter van de spreekwijs betreft, die is niet moeilijk te begrijpen. Men moet alleen wel opmerken dat dit nemen bepaaldelijk betrekkelijk gemaakt wordt tot het water, waarvan in de tekstwoorden gesproken wordt. En zo neemt men het water wanneer men het gebruikt tot reiniging van vuiligheid of besmetting die de handen of andere delen van het lichaam aankleven. Zo nam Pilatus water en waste zijn handen, Matth. 27:24. Vergelijk Joh. 13:5. Of wanneer men het gebruikt om te drinken en de dorst te lessen. Dan sluit het nemen het drinken mede in. Zo wordt er gezegd dat Jezus de edik genomen, dat is gedronken had, Joh. 19:30.

Maar het is hier geen uitwendig nemen van het water, want het water is hier een geestelijk water. Dus is het nemen een geestelijk nemen, wat mede een geloofsdaad is, wat zakelijk hetzelfde zal zijn met aannemen in een bepaalde betekenis genomen. Hoewel die laatstgenoemde spreekwijze soms wel een ruimere betekenis heeft. Dit is tenminste zeker dat men dat nemen hier ter plaatse in een bepaalde betekenis moet opvatten voor zulk een geloofsdaad die volgt op het komen en in zoverre daarvan onderscheiden is, zoals het ook altijd zo genomen moet worden wanneer twee of meer woorden gebruikt worden van dezelfde zaak. Zoals vaak gebeurt wanneer elk van die woorden een bijzondere betekenis moet hebben wil men niet een onnodig herhaal van woorden stellen. Wat strijdig zou zijn met de wijsheid van Gods Geest die in het Woord spreekt. Daarom zal dan het nemen van dat water aanduiden een nemen ervan door een toeëigenende toepassing of een dadelijk gebruiken ervan. Als het gebruikt wordt tot reiniging van de geestelijke besmetting en onreinigheden die voornamelijk de ziel aankleven dan sluit het een dadelijk gebruikmaken in door geloofsaanneming van het bloed van het ganse zoenlijden van Christus tot rechtvaardigmaking. Dat is die verzoening door het geloof in Christus bloed met waartoe Christus en zijn bloed in het Evangelie wordt voorgesteld aan allen die lust hebben om met God verzoend te worden. Wat anders genoemd wordt door het geloof gerechtvaardigd te worden. Zoals het één en ander wordt opgegeven in Rom. 3:24, 25, 28. Dan sluit het ook een gelovig gebruik maken van de Heilige Geest en Deszelfs genadegaven tot heiligmaking in. Dit is het hart te reinigen door het geloof, Hand. 15: 8, 9.

Maar omdat de voorwerpen van de nodiging onder andere ook genoemd worden dorstigen, zo zal dat toeëigenende gebruikmaken van dit water vooral een drinken ervan moeten insluiten, wat dan een toeëigening aanduidt door een allernauwste vereniging door het geloof met dat water. Evenals iemand die drinkt zich op het nauwste verenigt met wat hij drinkt, wat ook met hem verenigd wordt en als tot zijn natuur overgaat. Zo spreekt Jezus van een eten van Zijn vlees en een drinken van Zijn bloed, Joh. 6:56. En wel tot zulk een nauwe vereniging, wanneer hij er bijvoegt: die blijft in Mij en Ik in hem. En zo spreekt de Heiland ook van een drinken van het water dat Hij de dorstigen aanbiedt, wat de genadegaven van de Heilige Geest zijn, Joh. 7:37, 39. Waar ook duidelijk zulk een vereniging in ligt opgesloten, want Hij zegt, die in mij gelooft, (wat hetzelfde is met het drinken) stromen des levendigen waters zullen uit zijn buik vloeien, vers 38.

Het drinken van dat water duidt ook een toeëigenend gebruikmaken tot verkwikking, vertroosting, versterking en tot wasdom in de genade aan. Zoals allernaast wordt aangewezen door het drinken van een dorstige, wat voornamelijk plaats heeft omtrent de genadegaven van de Heilige Geest, die uit kracht

van de vereniging met Christus door het geloof –verkregen en genoten worden. Wat Paulus voor de gelovige Efezers van God smeekte, Efeze 3:1.6, 17: “Opdat Hij u geve, naar de rijkdom Zijner heerlijkheid, met kracht versterkt te worden door Zijn Geest in den inwendigen mens; opdat Christus door het geloof in uw harten wone en gij in de liefde geworteld en gegrond zijt.” Zie ook het 18 en 19^e vers van hetzelfde hoofdstuk.

Het nemen van dit water als een wezenlijke geloofsdaad zal onder andere de volgende werkzaamheden van de ziel insluiten, die in een minder of meerdere mate bij alle ware heilbegerigen geoefend worden in hun geloofsoefeningen en onderhandelingen in het verborgen voor en met de Heere. Dan nemen dorstigen en willenden dit water:

- wanneer zij voor Hem verklaren dat zij met afzien van alles, tot het bloed en de geest van Christus alleen de toevlucht nemen en zich geheel onbepaald daaraan aanbieden en opdragen, om de toepassing daarvan tot wegneming van de schuld en van de besmetting van de zonden te mogen ondervinden en om ook de vertroostende invloeden van de Heilige Geest deelachtig te mogen worden. Om zo te mogen smaken de kracht, de zoetigheden, het zielvervullende, en zielverkwikkende van dat levendige en levendigmakende water dat afvloeit uit de fontein van het heil. In welke werkzaamheid zulke heilbegerige zielen als dorstigen en willenden hun mond wijd open doen en hun handen uitstrekken om dat water aan te nemen en te mogen drinken. Vergelijk hiermee de taal van de dichter in Ps. 42:2, 3; 63:2, 3, 4, 5, 6.
- wanneer zij gelovig werkzaam zijn omtrent de Goddelijke beloften en toezeggingen die Hij in Zijn Woord doet aan heilbegerige zielen. Door ze voor waarachtig te houden als zo onfeilbaar zeker als de belovende God Zelf onfeilbaar is. Door ze gedurig aan te nemen en aan te grijpen en daarop te plijten als beloften aan heilbegerigen en dus ook aan hun gedaan, zeggende met David, 2 Sam. 7:28: “Nu dan, Heere HEERE, Gij zijt die God en Uw woorden zullen waarheid zijn en Gij hebt dit goede tot Uw knecht gesproken.” Door zich daarop te gronden en hun ziel te bemoedigen in een gelovig afwachten van de vervulling zonder evenwel trap en mate, tijd en wijze te willen bepalen, zeggende: “Ik zal uitzien naar den HEERE, ik zal wachten op den God mijns heils; mijn God zal mij horen.”. Micha 7:7. En met de spreker in Ps. 119:81: “Mijn Ziel is bezweken van verlangen naar Uw heil: op Uw woord heb ik gehoopt.”
- wanneer zij door het geloof een toeëigenende toepassing daarvan voor zichzelf maken; als door het opmaken van een gelovige sluitreden onder de inlichting en bewerking van de Heilige Geest en zo het zich toeëigenen. Wanneer zij uit vergelijking van wat er bij hen omgaat met wat Gods Woord van de oefening van het ware geloof zegt het besluit opmaken dat wat zij dagelijks oefenen het ware heilvattende geloof is. Waaruit dan weer het besluit op goede gronden wordt gemaakt tot hun deelgenootschap aan Christus zoenbloed en ook aan de genadegaven van de Heilige Geest zonder welke die geloofswerkzaamheden niet konden geoefend worden. Zo handelde de spreker in de 27^e Psalm, vers 8, 9: “Mijn hart zegt tot U: (of van uwentwege) Zoekt Mijn aangezicht; Ik zoek Uw aangezicht, o HEERE. Verberg Uw aangezicht niet voor mij, keer Uw knecht niet af in toorn, etc.” Hierin houdt hij de Heere zijn eigen werk voor en daarop plijt hij. En dit wil Johannes de gelovigen leren oefenen, 1 Joh. 4:13: “Hieraan kennen wij, dat wij in Hem blijven, en Hij in ons, omdat Hij ons van Zijn Geest gegeven heeft.” Hij maakt hier duidelijk in hen, uit de gaven van de Geest, het bestendige deelgenootschap aan Christus op en in Hem aan de Vader. Vergelijk 1 Joh. 1:3 en Joh. 17:23. Zie ook Rom. 8:9, 14. Door een dadelijk in het geloof aannemen van dat water, wanneer de Heilige Geest hen onder hun geloofswerkzaamheden inwendig vergewist van hun verzoening met God en van de steeds blijvende inwoning en bewerking van de Geest in hun. Wat doorgaans gepaard gaat met inwendige verkwikkingen en blijdschap alsook van sterkte en gemoedigheid in de wegen waarin God hen leidt om voortaan met vernieuwde lust het pad van Gods geboden te lopen, evenals een dorstige, die door een goede dronk verfrissend en dorstlessend water verkwikt, verfrist en versterkt wordt om zijn werk en weg met nieuwe lust te hervatten tot hij aan het einde komt.
- wanneer zij door herhaalde geloofsoefening omtrent Jezus als ranken aan Hem de Wijnstok zuigen om zo levenssappen, tot volharding in het leven, tot wasdom in de genade en om vruchten te dragen uit Hem zoeken te trekken en ook dadelijk halen, omdat zij weten dat zij zonder Hem niets kunnen doen, Joh. 15:4, 5 en zo water scheppen uit de fontein van het heil, Jes. 12:3

Om niet

Het tweede dat in deze nodiging voorkomt is de aanwijzing van de wijze hoe de neming van dat water moet gebeuren. Het is om niet. Dit duidt aan dat dit water aan zulke dorstenden en willenden wordt voorgesteld en in zoverre ook aangeboden wordt als een vrij genadegeschenk en het dienvolgens als zodanig maar hadden aan te nemen. Zulk een wijze van voorstelling komt meermalen voor en wel omtrent datzelfde voorwerp, als te zien is in Openb. 21:6; Jes. 55:1. Dit moet niet zo worden opgevat alsof dat zo maar uit genade gegeven wordt zonder dat er iets tussen beide komt, als de grond waarop God het aan zondige en vloekwaardige mensen op een hem betamelijke wijze geven kan. Zoals Socinus en allen die die noodzakelijkheid van de voldoening loochenen willen. Daarmee zullen we ons nu niet ophouden. Maar het moet in die zin worden opgevat dat het ten opzichte van hun, die er deel aan krijgen alleen is aan te merken als een geschenk dat zij uit vrije genade ontvangen en als zodanig hebben aan te nemen. En dus wordt daarmee niet alleen de verdienstelijkheid van de werken uitgesloten, maar ook alles wat er van de zijde van de mens zou kunnen uitgedacht worden, wat hen die het ontvangen, enigszins zou waardig maken boven anderen. Deze bepaalde voorwerpen, de dorstenden en willenden zijn niet waardiger of beter dan anderen. Want ook dezen zijn van nature kinderen des toorns, gelijk ook de anderen, Ef. 2:3. Zij kunnen en willen ook geen beter gebruik maken van hun natuurlijke en door het Evangelie redelijk verbeterde vermogens, om de zaligmakende genadeweldaden te verkrijgen. Zoals men in onze dagen uit de school van de remonstranten en semi-pelagianen, de onkundigen probeert wijs te maken. Want zulke verbeterde natuurkrachten die daartoe bekwaam zijn, zijn alleen maar hersenschimmen die nergens anders een bestaan hebben dan in de verbeelding van haar de uitvinders en voorstanders ervan, zoals al genoeg getoond is door anderen. Ook komt hier niet in aanmerking hun gestalte van dorstige en willende als iets waarin enige waardigheid zou liggen of dat zij het daarom boven anderen zouden waardig zijn. Want dat is geen vrucht van hun eigen akker, maar het is Gods werk en genadegave in hun. Daarom wordt het in de gelijkkluidende plaats, Openb. 21:6 genoemd een geven: "Ik zal den dorstige geven uit de fontein van het water des levens voor niet."

Dat nemen moet (dat het geloof is, zoals we getoond hebben) aan hun zijde of van hun geoefend worden zonder hetwelk zij het nooit als een genadegeschenk kunnen aannemen en ontvangen en dat vanwege het verband dat God heeft gelieven te leggen tussen de oefeningen van het geloof en het verkrijgen van Zijn zaligmakende genadeweldaden. En dat is de reden waarom dat nemen geëist wordt om zulk een geschenk deelachtig te worden. Evenals in Jes. 55:1, waar het verkrijgen van deze zelfde genadeweldaden (onder de zinnebeelden van water, wijn en melk voorgesteld) wordt aangewezen door een kopen en wel een kopen zonder geld en zonder prijs, ten blijke dat de mens in het verkrijgen van die weldaden wel degelijk werkzaam is. Terwijl ook die werkzaamheden hoe noodzakelijk ook geenszins in rekening komen van enige waardigheid. Want daar is niets dat alle eigen waardigheid meer tegenstaat en verloochend dat het geloof, Zie Ef. 2:4, 5, 7, 8, 9.

Deze nodiging wordt hier bepaaldelijk gedaan aan diegenen die dorst hebben en die willen. Dit leert ten duidelijkste:

- dat zij het alleen zijn die genodigd worden. Zoals we bij de nadere beschouwing van die eigenschappen alreeds hebben aangewezen. Hieruit volgt dat al wie dit verder uitstrekt dan tot deze met de vinger aangewezen voorwerpen, de woorden uit hun verband wringt en Gods Geest iets doet zeggen, wat Hij niet meent.
- dat zij het allen zijn (zoals we ook al in het voorgaande opgemerkt hebben) die maar dorsten en willen, zonder enige uitzondering, zonder te bepalen hoe ver die dorst zich uitstrekt, of hoe groot de mate daarvan is. Als er maar dat willen plaats heeft, dan hebben zij recht om toe te treden, die wateren te nemen en er hun ziel mee te verkwikken.

II. Hier komt geen algemene welmenende aanbieding voor

Zo hebben we dan de betekenis van deze woorden aangewezen. Nu moet ik nog aanwijzen dat hier geenszins een algemene welmenende aanbieding aan allen die leven onder de prediking van het Evangelie voorkomt. Dit zou voor onbevooroordeelden niet eens nodig zijn. Maar omdat er zijn die deze plaats, hoe ongegrond ook, toch daartoe aanvoeren, zo moet ik nog enkele opmerkingen daarover

maken. Deze opmerkingen bestaan daarin dat ik eerst de redenen zal aanwijzen waarom hier zulk een algemene aanbieding aan allen die onder het Evangelie leven niet kan gesteld worden. Vervolgens zal ik een belangrijke tegenbedenking die de voorstanders van dat gevoelen daarop gewoon zijn te maken, toetsen.

De voorwerpen van de nodiging

De redenen waarom in deze tekst geen algemene aanbieding voorkomt aan allen die onder het Evangelie leven, ontlene we uit de tekst zelf. En wel dat hier de voorwerpen duidelijk bepaald en als met de vinger aangewezen worden en dat met zulke kenmerken dat het helemaal niet past op allen die onder het Evangelie leven.

Dorstigen

Want allereerst worden zij genoemd dorstigen of die dorst heeft. Wat zoals we gezien hebben, betekent mensen die niet slechts gebrek hebben, maar die daarvan ook een smartelijk gevoel hebben en daaruit en daardoor met een allersterkste begeerte zijn aangedaan om door gepaste middelen dat gebrek vervult te krijgen. Die dan ook alles daaraan wel willen wagen om die begeerte te vervullen en die dorst geleest te krijgen. Dat dit nu eigenlijk de dorst uitmaakt, weet iedereen die maar ooit dorst gehad heeft en vooral die er eens in een grote mate de scherpe prikkelingen van ondervonden hebben, zoals we in de verklaring bewezen hebben. Daarom is nu de vraag of dit met enige schijn gezegd kan worden van die allen die onder het Evangelie leven. Mij dunkt dat niet makkelijk iemand zal durven ondernemen om op deze vraag ja te beantwoorden.

Want de grootste menigte van die mensen kennen geen gebrek, maar leven in het midden van hun gebrek in een diepe zorgeloosheid en hebben daar niet het minste besef of gevoel van. Zoals zij die in een hete brandende ziekte liggen, zodat zij bijna inwendig verbranden en onder dat als bedwelmt van hersenen zijn en er daardoor niet het minste besef van hebben. Dit zijn zij die gezond zijn en de medicijnmeester niet nodig hebben, Matth. 9:12. Die zeggen "Ik ben rijk, en verrijkt geworden, en heb geens dings gebrek; en gij weet niet dat gij zijt ellendig en jammerlijk en blind en naakt.", Openb. 3:17. Dit zijn geen dorstigen!

Anderen zijn er die een oppervlakkige kennis hebben van hun gebrek, maar zij hebben er niet het minste smartelijke gevoel van. Het is een ziekte die zij wel kunnen dragen en daarom hebben zij geen zin om ergens anders heen te gaan om hun gebrek te vervullen. Dit is dat volk dat met geen lust bevangen wordt, Zef. 2:1. Deze kunnen geen dorstigen genoemd worden!

Een derde soort is er die nu en dan wel eens enige aandoenlijke prikkelingen gevoelen en wel eens beginnen te klagen over hun gebrek, maar dat weer gemakkelijk kunnen verzetten met ijdelheden en gemakkelikheden van de wereld. Of dat water des levens is hun niet zoveel waard dat zij er alles aan zouden willen wagen om het te hebben. En daarom kunnen zij ook de naam van dorstigen al niet dragen!

Nog een vierde soort is er die een beredeneerde kennis hebben van hun gebrek. Zij weten met hun verstand uit de waarheden wel op te maken en te verklaren hoe het van nature met de mens gesteld is, maar zelf hebben zij er geen indruk, noch gevoel van, doordat zij nog nooit bij ontdekkend licht van de Geest bij hun eigen gebrek bepaald zijn geworden. Geen wonder dat zij met een beredeneert drinken hun dorst stillen en hun gebrek genezen kunnen. Dit is in het bijzonder eigen aan zulken die zich met een geschonken Christus in de aanbieding zo wel kunnen tevreden stellen en hun dorst stillen. Wat de reden is dat hun gebrek hen niet uitdrijft naar de ware fontein van het heil. Dit zijn ook nog geen ware dorstigen!

Willenden

De voorwerpen van de nodiging worden ten tweede genoemd willenden. Die wil, is het. We hebben in de verklaring van de tekst gezegd en bewezen dat zulk een willen een daad is van het nieuwe levensbeginsel, dat God in de ziel gewrocht heeft en daarom een wezenlijke geloofsdaad is. Nu is de vraag of dat ook gevonden wordt bij die allen die onder het Evangelie leven. Maar hoe is het nu met de grootste menigte van die mensen gesteld? Wie geen vreemdeling is in Gods kerk en die een recht begrip vormt van de gesteldheid van de mens zolang als hij de natuurstaat is, zal hierop onmiddellijk moeten

antwoorden dat dit bij verreweg de grootste menigte niet gevonden wordt, ja onmogelijk kan gevonden worden. En dit zal aan elk die niet door vooroordelen verblind is onmiddellijk vanzelf duidelijk worden, als men eens nagaat hoe het met die menigte gesteld is.

Een grote menigte is er die de duidelijkste blijken geeft dat zij, hoewel zij leven onder het licht van het Evangelie, zo verregaand blind zijn omtrent de inhoud van het Evangelie, dat zij er niets van kennen of verstaan. Ik zou dat kunnen tonen van al de leerstukken van het Evangelie die volstrekt noodzakelijk zijn om tot zaligheid gekend, geloofd en betracht te worden, maar dat zou te uitvoerig worden. Het is ook genoeg bekend bij allen, zowel leraars als verstandige lidmaten van de kerk, die dat dagelijks tot hun droefheid ondervinden in de verkering en gesprekken met de mensen, en zelfs zulken die vele jaren onder de middelen verkeerd hebben. Waarin zich de duidelijkste blijken opdoen van dat het de zulken ontbreekt van alle verlichting van de Geest. Hieruit blijkt nu al onmiddellijk dat er dat willen geen plaats heeft, want is het mogelijk dat een redelijk mens iets kan goedkeuren, hoogachten en begeren dat hij niet kent? Moet men niet eenparig roepen: neen? 1 Kor. 2:14; 2 Kor. 4:3, 4.

Als men onderzoekt of die mensen gewillig zijn, of dat willen door hun geoefend wordt, zal met het dan ook vinden bij de grootste menigte? Immers niets minder dan dat!. Want de verregaande onverschilligheid om aan het bloed van de verzoening en de reinigmakende gaven van de Geest deel te hebben, die bij de grootste menigte plaats heeft, zodat zij zich nergens minder over bekommeren dan daarover, toont duidelijk genoeg aan welk een gewilligheid er bij hen plaats heeft. Het is onnodig dit uitvoeriger te bewijzen, want dat is ten overvloede bekend.

En al is het dat enkelen wel eens woorden spreken en vertoningen maken met hun kerk- en avondmaalsgang en anderszins alsof zij echt wilden, zo is het toch zeker dat er bij velen niets minder gevonden wordt dan dat willen, want behalve dat het hen buiten die uitwendige plichten van de godsdienst ten enenmale werkeloos laat. Vandaar dat berusten in en dat zich gronden op die uitwendige plichtsbetrachtingen. Zo kan men gemakkelijk tonen dat zij echt niet willen, want zodra men hun onder het oog brengt dat zij nooit aan de verzoening deel kunnen krijgen of zij moeten ook geheiligd worden en alles vaarwel zeggen om Christus wil, wat hun naar hun bedorven staat aangenaam is, dan staat hun de verzoening niet aan. Zouden zij er de vermakelijkheden, hun vleselijke genoegens aan geven, waar zij in de wereld zoveel mee op hebben? O neen! Dat is het hun niet waard. Velen zijn er die net zo bestaan als die overste die in Luk. 18:18 vroeg: "Goede meester, wat moet ik doen, zal ik het eeuwige leven beërven?" Hij scheen gewillig, hij had veel deugden, zie vers 20, 21, maar toen het er op aankwam op het verkopen van alles, ging hij bedroeft weg, vers 22, 23. Vergelijk Matth. 13:45, 46 en Fil. 3:7, 8. Nu vraag ik waar is dat willen?

Ja het is er zo ver bij vandaan dat dat willen zou gevonden worden bij die allen die onder het Evangelie leven, dat er integendeel bij de grootste menigte recht het tegendeel plaats heeft. Want, wat heerst er bij velen een sterke tegenstand en vijandschap tegen de ware verzoeningsweg! Stel hun eens met ernst de noodzakelijkheid van de wedergeboorte voor, het ingaan door de enge poort en het wandelen langs de smalle weg naar het leven en dat zij langs geen andere weg ten leven kunnen ingaan. Als velen niet uitbarsten in openbare vijandschap (wat vaak gebeurt) dan zullen zij toch met hun vertoning en gedrag duidelijk laten zien dat zij volstrekt niet willen. Op zijn best zullen zij met Agrippa zich half laten overreden en weggaan om er maar af te komen of met een Felix uit bevreesdheid het afwijzen tot een andere tijd, die nooit komt, tenzij de Heere met Zijn krachtadige overredingen de wil overbuigt en hen gewillig maakt. Om nu niet de vijandschap en tegenstand op te halen, die er in de harten van veel hoorders van het Evangelie huisvest tegen de echte aanklevers en bewandelaars van de ware levensweg. Waaruit duidelijk is op te maken welk een gewilligheid er bij de zulken gevonden wordt.

Heilbegerige zielen

Deze twee eigenschappen worden in de tekst samengevoegd om te tonen dat diegenen bij wie ze gevonden worden (zoals we getoond hebben) ware heilbegerige zielen zijn aan wie God Zijn genadewerk reeds begonnen heeft en reeds in dat willen de eerste wezenlijke geloofsdaden oefenen. Maar kan men dat zeggen van die allen, die onder het Evangelie leven? Immers neen! Want heilbegerig te zijn en tegelijk zorgeloos te leven, zoals de grootste menigte doet, zijn de grootste tegenstrijdigheden die ooit kunnen bedacht worden. Een beginsel van ware levendigmakende en hartveranderende genade te hebben en toch in al het in- en uitwendige bestaan en gedrag de wereld gelijkvormig te zijn (zoals het

toch is met de meeste mensen) kan net zo weinig samen bestaan, als dat dezelfde mens op dezelfde tijd dood en levend, licht en duisternis kan wezen. Zie Ef. 2:5; 5:8. Waar het eertijds van dood en duisternis wordt gesteld tegen het nu levend en licht zijn. Tegelijk lijfeigenen en vrijwillige slaven van de zonden en van de satan te zijn en tevens van die slaafse banden ontslagen en vrijwillige dienaars van God en Christus te zijn. Zoals dit laatste waarachtig is van die allen aan wie God Zijn genadehand tot verandering gelegd heeft. Zie dat in Saul, Hand. 9:6. Dit is in diezelfde zin net zulk een grote tegenstrijdigheid als al het andere. Hier de uitvlucht op te maken dat de mens door overgebleven natuurkrachten, geholpen door het Evangelie, waardoor een zedelijke verbetering aan de redelijke vermogens wordt toegebracht de zaligmakende genade kan willen en oprecht begeren, is net zo ongerijmd en ongegrond alsof men wil stellen dat een dode door een geneesmiddel aan zijn ogen en oren te strijken, kon zien en horen, zonder dat zo'n dode eerst werd levend gemaakt.

Conclusie

Uit deze duidelijke bepaling van de voorwerpen van de nodiging, die duidelijk aanwijst dat het geenszins plaats heeft bij allen die onder het Evangelie leven, volgt nu ontegenzeggelijk dat deze nodiging (of als men het zo noemen wil aanbieding) geenszins gericht is tot die allen, maar alleen tot die, die hier zo duidelijk beschreven en daardoor van de overigen onderscheiden worden. Zij zijn die dorst hebben en die willen, wat we hiervoor hebben aangewezen bij de verklaring, vanwege het woordje die, dat bij elk van die twee eigenschappen met nadruk vooraan wordt geplaatst. Iemand die wil ondernemen om dit betrekkelijk te maken tot allen die onder het Evangelie leven, verplicht zichzelf dat hij moet bewijzen dat of al deze eigenschappen plaatshebben bij allen die onder het Evangelie leven, waarvan we het tegendeel menen aangewezen te hebben. Of dat de mens door zijn verbeterde natuurkrachten kan dorsten en willen (wat ongerijmd is). En dan is het nog niet algemeen, want de voorstander van dat misselijke gevoel moet immers toestaan dat het niet allen zijn die zo met hun verbeterde natuurkrachten werken, maar alleen diegenen die haar door zaligmakende genade deelachtig worden. Maar omdat we met veel vertrouwen vaststellen dat zij dat niet kunnen bewijzen, zo volgt dat daar bepaalde voorwerpen genoemd worden. Deze zijn het alleen tot en van wie gesproken wordt. Niemand anders kan in aanmerking komen, wat wij ons te betogen hadden voorgesteld.

III. Tegenbedenking

Nu moeten we nog een belangrijke tegenbedenking toetsen waar de voorstanders van die algemene aanbieding zeer veel mee ophebben en hun tot een hoofdbewijs dient voor die algemene aanbieding. Deze tegenbedenking is dat alle mensen dorstigen zijn vanwege hun staat van gebrek waarin zij allen van nature zijn. En dit bevestigt men nader met zich daarop te beroepen dat een land een dorstig land genoemd wordt alleen om die reden dat het gebrek aan water heeft, omdat daarbij zulk een dorsten geen plaats kan hebben. Deze gemaakte moeilijkheid behelst deels een onderstelling in zich, deels een bewijs voor die onderstelling. Deze beide zullen we beantwoorden.

Alle mensen zijn dorstigen

De gemaakte onderstelling is dat alle mensen dorstigen zijn vanwege de staat van gebrek waarin zij allen van nature verkeren. Hierop antwoorden wij dat als men al toestaat dat een mens een dorstige genoemd kan worden vanwege de staat van gebrek waarin hij is, dat dat dan daarom nog niet altijd toepasselijk is op alle mensen. Want deze plaats en verschillende andere plaatsen in Gods Woord spreken zodanig van dorstigen dat dezen, die zo benoemd worden daardoor allerduidelijkst van anderen worden onderscheiden. Van deze plaats hebben we het bij de opening duidelijk aangewezen en buiten deze zijn er nog andere die net zulke vingerwijzende bepalingen hebben. Zoals bijvoorbeeld:

- Jes. 55:1: "O alle gij dorstigen en gij die geen geld hebt, etc." Daar toont dat o alle gij, duidelijk dat tot deze allen en wel deze alleen de aanspraak gericht wordt en dat wel in onderscheiding van alle anderen die dit met dezen niet gemeen hebben. En dat te meer omdat deze beschreven worden als geen geld te hebben. Dat betekent bij het gezicht en gevoel van hun gebrek tegelijk armen van geest te zijn. Deze plaats is in alle delen gelijk met Matth. 5:3, 4, 5, 6, waar armen van geest, treurigen,

zachtmoedigen, en die hongeren en die dorsten, etc. bijeen gevoegd worden als eigenschappen die in dezelfde onderwerpen altijd samengaan.

- Jes. 41:17: “De ellendigen en nooddruftigen zoeken water, -, hun tong versmacht van dorst. Hier worden de nooddruftigen vooraf beschreven als ellendigen en nooddruftigen en dan wordt hun dorst nader beschreven, hun tong versmacht van dorst. Dit wijst duidelijk het smartelijke gevoel aan dat zij hadden van hun nooddruftige toestand.
- Joh. 7:37: “Zo iemand dorst heeft, die kome tot mij en drinke.” Hierin onderstelt de Heiland ten duidelijkste dat er onder die menigte die er op die tijd van het feest tegenwoordig waren enige, ja velen waren die zulk een dorst, als waarvan Hij spreekt, niet hadden. En bij tegenstelling dat er enige, ja weinigen waren die waarlijk zulk een dorst hadden die dan ook alleen door Hem genodigd worden dat zij komen en drinken. Dit is in alles hetzelfde met wat in onze plaats, Openb. 22:17 voorkomt.
- Men vergelijk het hierboven gezegde met de taal van de spreker in Psalm 42:2, 3 en 63:2. Daar komt deze niet alleen voor in een behoeftige toestand, maar ook wel degelijk in een allersmartelijkst gevoel van zijn gemis. Ik acht dat genoeg bewezen te zijn. In de eerste plaats is het: “Gelijk een hert schreeuwt naar de waterstromen, also schreeuwt mijn ziel tot U, o God! Mijn ziel dorst naar God, naar den levenden God; wanneer zal ik ingaan en voor Gods aangezicht verschijnen?” En de tweede plaats: “O God, Gij zijt mijn God, ik zoek U in den dageraad; mijn ziel dorst naar U; mijn vlees verlangt naar U, in een land, dor en mat, zonder water.” Wie dit alles kan verklaren alleen van een staat van gebrek, die doet het, maar wij verklaren plechtig daaraan geen deel te willen hebben.

Wie dan zulke en dergelijke duidelijke bepalingen in Gods Woord leest, moet die niet (als hij niet door vooringenomenheid verblind is) meteen erkennen dat Gods Geest met wijsheid zo en niet anders spreekt? Kan er wel een andere reden van gegeven worden dan dat Gods Geest daardoor zekere mensen wil aanwijzen die door zulke benamingen of beschrijvingen van andere onderscheiden zijn die dit met hun niet gemeen hebben? Of zal men zulke bepalingen maar over het hoofd zien, alsof ze niets betekenen? Wat zal er dan worden van de hoge wijsheid van Gods Geest die in het Woord spreekt? Kan die wel iets overtolligs spreken? O neen! Het zal toch dit moeten zijn, wanneer de woorden, die gij, alle gij, zo iemand, of wat dies meer is, niet hun bijzondere nadruk hebben ten opzichte van degene of van hetgeen waarvan gesproken wordt, zoals honderdmalen in andere gevallen plaats heeft.

Daarboven betekent de spreekwijs van dorstigen of van dorst hebben eigenlijk niet zozeer of tenminste niet alleen een staat van gebrek, maar (zoals we vaker gezegd hebben) een smartelijk gevoel en aandoening van het gemis van vochten, die gepaard gaan met een trek en begeerte naar zulke middelen die dat smartelijk gevoel kunnen verminderen en wegnemen. Ik ben verzekerd dat elk wie hij ook is en vooral zij die ooit gevoeld hebben wat dorst is in het lichamelijke nooit een ander denkbeeld zullen hechten aan de spreekwijs van dorst of dorstigen. En de reden is gemakkelijk te vinden, want allen die gebrek hebben zijn daarom juist geen dorstigen, hetzij dat zij door een andere ongesteldheid in het lichaam geen besef of gevoel hebben van het gebrek van vochten (zoals het in het geestelijke gesteld is met alle mensen in de natuurstaat, die vanwege hun zielsongesteldheid onkundig en ongevoelig zijn omtrent hun gemis van het water van het leven), hetzij dat door iets anders ongemerkt dat gemis vergoed wordt. Men zie dit in Mozes, die veertig dagen met God op de berg was en niet at of dronk, Ex. 34:28. Zo ook Elias die veertig dagen in de woestijn ging door de kracht van de spijze die hij genoten had, 1 Kon. 19:8. Zoals ook de Heiland veertig dagen vaste in de woestijn, Matth. 4:2. In welke tijd van veertig dagen Mozes, Elias en Jezus immers in een staat van gebrek waren, maar zij waren daarom geen hongerigen en dorstigen. Daarom zegt Lukas met zoveel nadruk: “en als de veertig dagen geëindigd waren, hongerde Hem (Jezus) ten laatsten.”, Luk. 4:1, 2.

En aan de andere zijde zijn allen die wel eens dorst hebben, daarom nog niet in een staat van gebrek. Want men kan gemakkelijk een mens vertegenwoordigen die dorst heeft en toch overvloed heeft van alles wat zijn dorst lessen kan. Alleen kan men zeggen dat hij voor die tijd het genot niet heeft van wat hij overvloedig bezit, wat hem echter een smartelijke gewaarwording voor die tijd aanbrengt. Zo is de dorst die er wel eens in het geestelijke bij Gods volk plaats heeft, nadat zij reeds tot de fontein van het heil gekomen zijn en val de wateren ervan gedronken hebben, en welker wateren nimmer ontbreken, wat wel een smartelijke gewaarwording insluit, die daaruit ontstaat dat zij voor die tijd het verkwikkende

genot niet hebben van die wateren. Maar dat verschilt verschrikkelijk veel van die dorst, die zij gevoelen, toen zij eerst hun volslagen gemis te zien kregen en nog nooit van die wateren gedronken hadden. Dit geeft de Heiland te kennen als Hij zegt, “wie gedronken zal hebben van het water dat Ik hem geven zal, die zal in eeuwigheid niet dorsten, Joh. 4:14. Om nu niet te zeggen dat zij in het midden van of onmiddellijk op het genot van dit water, dorst krijgen dat is, begeerte er naar oefenen omdat de aangenaamheid en de nasmaak daarvan weer nieuwe begeerten in hun ontsteekt. Kan men dan zeggen dat hun dorst alleen bestaat in een staat van gebrek?

Maar het is er zover vandaan dat we zouden toestaan dat de dorst eigenlijk zou bestaan in een staat van gebrek (wat alle mensen na de zondeval eigen is) dat we volstrekt het tegendeel staande houden. Namelijk dat het altijd (wanneer het door mensen gezegd wordt) een smartelijk gevoel van het gemis te kennen geeft met een begeerte om dat gemis vervuld te krijgen, zowel in het lichamelijke als ook in het geestelijke en dat het in het geestelijke nooit van alle mensen gezegd kan worden dat zij dorstigen zijn. Om dit te bewijzen beroep ik mij op het oordeel van alle redelijke mensen, die er nooit iets anders door zullen verstaan, zoals we gezien hebben.

Daarenboven zijn er plaatsen die duidelijk laten zien, als men zijn ogen maar niet sluit, dat het onmogelijk kan betekenen zulk een staat van gebrek die alle mensen eigen is. Want behalve dat ik reeds eerder heb getoond dat de naam van dorstigen niet past op allen die onder het Evangelie leven, met duidelijke plaatsen uit Gods Woord, zo beroepen we ons op Matth. 5:6: “Zalig zijn ze die hongeren en dorsten naar de gerechtigheid, want zij zullen verzadigd worden.” Wat Lukas met een bijzondere nadruk bepaalt tot zekere bijzondere mensen: “Zalig zijt gij die nu hongert, want gij zult verzadigd worden.”, Luk. 6:21. Zo ook Luk. 1:53.

Als nu de onderstelling doorgaat dat alle mensen dorstigen zijn vanwege hun behoeftige staat waarin zij van nature zijn, dan moet volgen dat zij niet alleen alle zalig zijn, maar ook dat zij allen hun gebrek zullen vervuld krijgen. Want de Heiland zegt ervan dat zij zullen verzadigd worden met een stellige toezegging die niet een mogelijkheid kan betekenen, zoals in de aanbidding. Maar het moet noodzakelijk een stelling verzekering aanduiden van dat het zal geschieden. Want anders is er geen stellige toezegging die God in Zijn Woord doet, waarop enige staat te maken is dat ze vervuld zal worden.

En dit wordt nader bevestigd uit het zeggen van Maria in Luk 1:53: “Hongerigen heeft Hij met goederen vervuld en rijken heeft Hij ledig weggezonden. Hier komt niet alleen dezelfde toezegging voor, zoals die bij de hungerigen vervuld is geworden, maar zij worden daar tegenover de rijken gesteld, die ledig worden weggezonden. Als de hongerige mensen die gebrek hebben gelijk zijn aan alle andere mensen, wie zijn dan nu die rijken? Wie daarin niet kan zien dat daar tweeërlei mensen van een heel onderscheiden aard tegen elkaar worden gesteld en dat de hungerigen betekent zulke mensen, zoals we getoond hebben dat de dorstigen zijn (wat toch in het zinnebeeldige op het zelfde uitkomt), die moet door liefde tot een onderstelling zeer verblind zijn.

Uit het gezegde meen ik nu veilig en op goede gronden te mogen besluiten dat men die stelling, alle mensen zijn dorstigen alleen uit verlegenheid heeft bedacht en dat ze door anderen onvoorzichtig is overgenomen. Want men moet wel bemerken dat als men zulke nodigheden, zoals die voorkomen in Jes. 55:1, Joh. 7:35 en andere soortgelijke, verklaren voor aanbiddingen, die welmenend gedaan worden aan allen die onder het Evangelie leven, dan meteen het bezwaar zou wezen dat het dorstigen zijn aan wie de aanbidding gedaan wordt. Nu moest er een middel gezocht worden om zich uit dit bezwaar te redden en dat was er geen andere weg open dan te stellen dat alle mensen in een staat van gebrek zijn (wat waar is) en daarom zijn zij alle dorstigen. Maar welk gevolg niets minder dan wettig is, zoals we, volgens ons, genoeg betoogd hebben. En daarom als men die onderstelling niet aangenomen had dat God welmenende aan allen die onder het Evangelie leven Christus en Zijn heil aanbiedt dan zou men er niet makkelijk toe gekomen zijn om zulk een beschrijving van de dorstigen te geven als men nu doet.

En om dit nu nog met één woord op de plaats die we nu bespreken, toe te passen, merk ik nog op dat als men wil stellen dat deze plaats in zich een aanbidding behelst van de wateren van het leven aan allen die onder het Evangelie leven, welke men niet zal durven stellen, alle aanvankelijk begenadigde mensen te zijn. Zo moet volgen dat die allen met een begeerte kunnen aangedaan zijn naar die wateren en dat zij waarlijk dezelve kunnen willen. Want het is die dorst heeft, kome die wil neme de wateren, etc. en zo zou men al ongemerkt in die stelling vervallen van de heer Kleman, die zo algemeen wordt afgekeurd als

niets minder dan Gereformeerd. Niemand die deze dingen wel inzien zal tenminste gemakkelijk kunnen zien dat er voor de voorstanders van die algemene welmenende aanbieding maar weinig toebehoort (als zij hun onderstelling willen staande houden) om het gevoelen van Kleman te omhelzen, als niet velen er al mee besmet zijn, hoewel zij om redenen die hun het best bekend zijn, het nog verbergen.

Bewijs dat men aanvoert dat alle mensen dorstigen zijn

Nu schiet er nog over dat we ons een weinig bepalen bij het bewijs dat men aanvoert voor die onderstelling. Dat bewijs is dat een land wel eens een dorstig land genoemd wordt. Daaruit leidt men af dat omdat zulk een land op zulk een wijze niet dorstig kan zijn, als het bij mensen plaats heeft, dan daaruit moet volgen dat dorsten of dorstig zijn een staat van gebrek betekent, omdat toch zulk een land genoemd wordt een dorstig land alleen daarom omdat het gebrek aan water heeft. Wij merken daaromtrent op dat als men al toestaat dat er hier of daar een enkele plaats gevonden wordt waar de dorst (in overeenkomst met een land) een beschrijving was van een staat van gebrek (wanneer daartoe zeker in aanmerking zou komen, Jes. 44:3 en Ps. 143:6), dat dat nog niet bewijst dat het altijd en overal in diezelfde betekenis moet genomen worden en nog minder dat het een beschrijving zou zijn van een staat waarin alle mensen van nature zijn. Want wij hebben tevoren duidelijk bewezen dat de naam van dorstigen of dorst hebbenden geenszins toepasselijk is op alle mensen, ja zelfs niet eens op allen die onder het Evangelie leven. En niet minder hebben we getoond dat er doorgaans zulke gezegden voorkomen en zo van de dorstigen gesproken wordt dat zij daardoor als gekenmerkt en onderscheiden worden van anderen, zie onze plaats Jes. 41:17 en 55:1 en Joh. 7:37, wat we hiervoor al hebben aangewezen. Daarenboven komt er in zulke beschrijvingen alleen maar een aanwijzing voor van de behoeftige staat van de mens. Maar dat is geenszins een volledige beschrijving van de dorst, omdat we ook staande houden dat in de dorst altijd gebrek voorondersteld wordt. Maar dat is de dorst zelf niet, maar het kennen en gevoelen van dat gebrek met een trek naar hetgeen wat dat gebrek vervullen kan. Dat maakt eigenlijk de dorst uit.

Maar hoewel we dit alles zouden kunnen toestaan, zo menen we echter gewichtige redenen te hebben om al dat toegestane weer in te trekken, want als men niet onbezonnen te werk wil gaan met het geven van een betekenis aan de woorden en spreekwijzen die in Gods Woord voorkomen, dan moet men niet alleen nauwkeurig nagaan in welke betekenis Gods Geest doorgaans gewoon is zulk een woord of spreekwijs te gebruiken, van welke gewone betekenis men nooit mag afgaan, zolang als er zich geen dringende redenen voordoen om die gewone betekenis te verlaten. Nu ben ik verzekerd dat, als men met behoorlijke aandacht al die plaatsen nagaat die tot mensen spreken van dorst of van dorst te hebben, men er geen één zal vinden die noodzakelijk vereist dat het alleen moet verstaan worden door een staat van gebrek. Maar wel het tegendeel, zoals we al getoond hebben. Maar ook moet men wel in acht nemen wat het onderwerp is waarvan gesproken en iets gezegd wordt om zo de betekenis van de gezegden te bepalen overeenkomstig het onderwerp waarvan ze gebruikt worden. Als dat niet in acht wordt genomen, zou dat oneindige verwarring kunnen veroorzaken en alles zou ten opzichte van de betekenis los en onzeker worden. Wordt dan elders van een land (dat een levenloos en redeloos schepsel is) gezegd dat het dorstig is, dan moet het zo worden opgevat en er zulk een betekenis aan gegeven worden als de aard ervan meebrengt. Maar wordt die zelfde spreekwijs gebruikt van de mens, het levendig en redelijk schepsel, dan is het immers zeker dat diezelfde spreekwijs moet worden opgevat en er een betekenis aan gegeven wordt overeenkomstig de aard van zulk een redelijk onderwerp. Dit leert nu meteen vanzelf dat er voorzichtigheid nodig is om zulk een gezegde die van het land ontleend is, over te brengen op de mens en tegelijk, dat het in beide, niet dezelfde betekenis kan hebben, maar soms aanmerkelijk van de andere onderscheiden is. Ja we menen te mogen vaststellen dat de spreekwijs van dorsten ten opzichte van de mens niet is ontleend van het land of aardrijk, maar dat ze is een figuurlijke betekenis van de mens op het aardrijk is overgebracht. En dan volgt dat men om te bepalen wat dorst is bij de mens helemaal mistast als men dat wil aanwijzen uit wat bij het land de dorst uitmaakt.

Ten tweede staat het er nog niet eens zo breed mee dat de dorst van het land alleen zou bestaan in gebrek aan water, want Gods Geest gebruikt er spreekwijzen van die wat meer zeggen. Niet alleen dan wanneer het land bevochtigd wordt, dan wordt het gezegd water te drinken. Zo zegt Mozes: "het land drinkt water bij den regen des hemels", Deut. 11:11. Maar ook ten opzichte van de dorst van het land wordt er gezegd in Ps. 65:10, dat God het begerig gemaakt heeft. Dat is juist hetzelfde als waarin

eigenlijk de dorst van een mens bestaat. En waarlijk men kan immers zeggen dat het land op zijn wijze zoiets doet, wat veel overeenkomst heeft met wat er bij de mens plaats vindt wanneer hij dorst heeft. Want zoals een dorstig mens verzwakkingen en flauwten onderhevig is en verwelkt, tenminste tot geen verrichtingen bekwaam is, zo verwelkt ook het land, bezwijkt het, wordt het onvruchtbaar en neemt het een dodelijke gedaante aan als het droog is. En zoals een dorstig mens al hijgende reikhalst en zijn mond open doet om enig vocht tot lavenis te mogen ontvangen, zo berst ook het aardrijk vaneen, opent het zich door scheuren en gaten, die erin komen. Is het dan niet alsof het zijn mond open doet naar de Hemel om uit de wolken lavenis te mogen ontvangen? Is het niet alsof het tot God roept om regen en zo vruchtbaar gemaakt te worden en uit zich op te geven waarmee het bezwangerd is? Zou men (wat ik er nu bijgevolg uit afleid) niet verstandiger en voorzichtiger handelen wanneer men om te verklaren wat dorsten is, zich bedient van deze dingen als men al van het land tot de mensen wilde redeneren? Zou men dan niet veel beter spreken overeenkomstig de aard van de zaak dan wanneer men zegt de dorst bestaat alleen in gebrek? Ja zou men dan wel kunnen stellen dat alle mensen dorstig zijn daar de grootste menigte noch kennis, noch gevoel hebben van hun gebrek en nog nooit een redelijke begeerte geoefend hebben naar de wateren van het leven?

Weerlegging van twee aangehaalde schriftplaatsen

Laat ik eindelijk nog één en andere korte aanmerking maken op twee plaatsen die we hiervoor al gemeld hebben, omdat zij wel de voornaamste zijn waarop men zich beroept om te bewijzen dat dorstig zijn alleen bestaat in een staat van gebrek, en ook hier zouden kunnen worden tegengeworpen.

Psalm 143:6

De eerste is Ps. 143:6: 'Ik breid mijn handen uit tot U; mijn ziel is voor U als een dorstig land.' Hierover moet ik vooraf opmerken dat men met deze plaats niets kan uitvoeren om te bewijzen dat alle mensen en zelfs ook onbegenadigden dorstigen kunnen genoemd worden. Uit alles wat hier namelijk voorafgaat en volgt, is duidelijk te zien dat hier David voorkomt die van zichzelf spreekt in een tijd dat hij door een zekere vijand geweldig werd aangevallen. Hij bevond zich in grote engte en was toch gelovig werkzaam in het bidden, oefende vertrouwen en zag op alle wijze uit naar redding. Dit past helemaal niet op onbegenadigden en onbekommerde mensen en daarom kan het niets bewijzen voor de geliefde stelling die wij hier tegenspreken. Wat de tekst zelf betreft, daarin zegt David twee dingen. Het eerste is: "ik breide mijne handen uit tot u." Dit geeft het bidden te kennen waarin hij nu werkzaam was, zoals die spreekwijs vaker gebruikt wordt. Zie Job 11:13; Ps. 44:21, 63:5, 88:10; Klaagl. 2:19, 3:41; Ps. 141:2. En dan ligt er meteen het vurige verlangen en de sterke begeerte in opgesloten waarmee David onder dat bidden was aangedaan. Omdat hij met dat uitbreiden van zijn handen tegelijk de handen, dat is de begeerte van zijn ziel voor God uitbreidde en tot Hem ophefte, zoals hij zegt in Ps. 25:1: "Tot u o Heere heft ik mijn ziel op." Daar voegt hij ten tweede bij: "mijn ziel is voor u als een dorstig land." Hiermee draagt hij het smartelijke gevoel aan de Heere voor dat hij had van het gemis van bevochtigende en vertroostende invloeden van de Geest en dat in een tijd dat hij deze zo nodig had om het in de strijd met zulk een vijand te kunnen uithouden. Zonder die invloeden zou hij moeten bezwijken, zoals hij zegt in het zevende vers: "Verhoor mij haastiglijk HEERE, mijn geest bezwijkt; verberg Uw aangezicht niet voor mij; want ik zou gelijk worden dengenen, die in den kuil dalen." Vooral duidt hij daarmee de heftigheid van de begeerten van zijn ziel aan, die allang geen regen heeft ontvangen. Hij zet zijn mond in wijdgapende begeerten voor de Heere open met de uitgestrektste verlangens om die vervuld te krijgen. Dit zullen degenen die ooit in hun toenadering tot de Heere met zulke verlangens en begeerten zijn aangedaan geweest, beter begrijpen dan ik het met woorden kan uitdrukken. Wanneer men dus die woorden opvat zoals elk ziet dat ze vanwege de aard van de spreker en de omstandigheden waarin hij zich bevindt, moeten opgevat worden, zo volgt vanzelf, dat ze in het geheel niet passen op de toestand van alle mensen, zoals die van nature gesteld zijn. En als men de dorst zo begrijpt als ze hier voorkomt dan past het ook alleen op zulken die hun gebrek kennen, gevoelen, daarover met smart zijn aangedaan en met de sterkste zielsbegeerten werkzaam zijn voor de Heere ter vervulling van dat gebrek. Dit verschilt verschrikkelijk veel van een staat van gebrek zonder bewustheid, zoals het met de meeste mensen zo gesteld is.

Jesaja 44:3a

De tweede plaats is Jes. 44:3a: "Ik zal water gieten op den dorstige en stromen op het droge." Hieruit meent men te bewijzen dat de dorst bestaat in een staat van gebrek. Hierover zal ik, zonder mij bepaald met het profetische oogmerk op te houden, kort deze betekenis van de woorden opgeven en dan zal ik het tot mijn oogmerk brengen.

Wat het eerste betreft, de betekenis van de woorden, daarin komen de onderscheiden voorwerpen voor, de dorstigen en het droge. Hierover verschillen de gedachten van de uitleggers enigszins. Enigen passen het alleen toe op het Joodse volk, maar anderen op Joden en heidenen samen.

Degenen die het alleen toepassen op het Joodse volk verstaan door de dorstigen de heilbegerigen onder Israël die in het begin van het N.T. op de vertroosting van Israël waren wachtende, het zaad van de ware kerk in die tijd die de kinderen van de belofte ware, Gal. 4:26-28; Rom. 9:7, 8. Hoedanigen voorkomen in Luk. 4:18-21, vergelijk Jes. 61:1, 3; Jes. 55:1 en Joh. 7:37, 38, 39. En het droge zijn dan de uitverkorenen uit Israël, die in het laatste der dagen zullen worden toegebracht, nadat het oordeel van de verwerping zal zijn afgelopen, waarin in het vorige hoofdstuk 43, vers 28 gesproken was, die zijn de nakomelingen van dat heilige zaad, vergelijk Rom. 11:25-27 met Jes. 59:20, 21.

Die het op de tweede bovengemelde wijze opvatten, verstaan door de dorstigen dezelfde die we zo meteen als het heilige zaad, het overblijfsel naar de verkiezing van de genade gemeld hebben, die dorstende reikhalsden naar de komst van de Messias en Zijn heil, volgens de hierboven genoemde plaatsen en Luk. 2:25, 38. En het droge zijn dan de uitverkorenen uit de heidenen, die nog nooit waren bevochtigd geworden met de regen van het Evangelie en de genadegaven van de Heilige Geest, waarvan het begin gezien werd in het geval van Cornelius en zijn huis, Hand. 10:1-48, vergelijk hoofdstuk 11:14-18.

Wat nu deze onderscheidene bevattingen aangaat, we zullen ons niet uitlaten om deze te beslissen, omdat het tot ons oogmerk om het even is, hoe men het neemt.

De beloften aan deze voorwerpen gedaan is water te gieten op die dorstigen en stromen op dat droge en de Geest op dat zaad te gieten en de zegen op die nakomelingen. Hierin worden de weldaden aan die gemelde voorwerpen voorgesteld met vier onderscheiden uitdrukkingen, die doorgaans zo verklaard worden dat de laatste twee een nadere verklaring zijn van de twee eerste en dus allen worden toegepast op de ruime bedeling van de Geest, zoals die onder het N.T. zou plaats hebben. Maar ik geef eens in bedenking (met onderwerping aan beter oordeel) of men het niet zo zou kunnen nemen dat de twee eerste uitdrukkingen zien op de ruime prediking van het Evangelie, vergelijk Jes. 5:6, Joël 2:23 en dat met de twee laatste spreekwijzen bedoeld wordt de ruime bedeling van de Geest die met die prediking zou gepaard gaan, vergelijk Jes. 59:21. En dit komt hier voor als een belofte, die de Heere doet aan de hier vermelde voorwerpen, ik zal water gieten, etc. Ik zal mijn geest op u zaad gieten. Deze belofte wordt eigenlijk gedaan aan de eerste moederkerk uit de Joden, die in het eerste en tweede vers was aangesproken, betreffende weldaden, die derzelve geestelijk zaad en nakomelingen zouden deelachtig worden. Dit zijn dus beloften die in zo verre ook gedaan worden aan dat zaad en die nakomelingen. Hoewel die daar niet dadelijk tegenwoordig zijn, zijn ze toch van God voorgekend en verordineert, hun namen staan in het boek des levens aangeschreven en dus in de Goddelijke voorkennis als voor Zijn ogen. Ja, beloften die stellig, zonder enige bijgevoegde voorwaarden worden voorgesteld en daarom ook noodzakelijk moeten en zullen vervuld worden aan die dorstigen en dat droge dat het zaad en de nakomelingen zijn van dat in vers 1 gemelde Jakob en Israël, zonder dat er een van versteken kon blijven. Hiervan worden de vruchtgevolgen aangewezen in het volgende vierde en vijfde vers.

Dit achten we nu genoeg tot aanwijzing van de inhoud van deze toezegging. Het zal er nu maar op aankomen of er in deze plaats een bewijs ligt opgesloten van wat men nu eruit wil bewijzen. Dit is deels dat alle mensen vanwege hun staat van gebrek, dorstigen genaamd worden. Deels dat hier een belofte voorkomt die gedaan wordt aan allen die onder het Evangelie leven.

Wat het eerste betreft, al die bewijzen die we tevoren hebben opgegeven om te tonen dat de dorst niet bestaat in gebrek, maar alleen in een smartelijk gevoel ervan, komen ook hier van pas en zo lang als dit waarachtig is, zo volgt dat de benaming van dorstigen geen benaming is van alle mensen, maar van een zeker soort, die door die benaming van anderen worden onderscheiden (waarvoor we de bewijzen hiervoor hebben opgegeven). Zoals hier duidelijk alleen van zulke mensen gesproken wordt die het zaad en de nakomelingen zijn van de ware kerk. En daarom ziet de staat van dorstig te zijn op wat deze

mensen eens zouden worden, in die tijd, waarin deze beloften zouden vervuld worden. En de staat van droog te zijn, ziet op die staat die er aan vooraf zou gaan, gedurende al de tijd dat zij in hun natuurstaat zouden volharden. Tot welker kennis zijn zouden gebracht worden door middel van de prediking van de wet en het Evangelie, wanneer dat zou gepaard gaan met de ontdekkende werking van de Geest. En dus kan men uit deze plaats niets meer bewijzen, dan hoe de verordeneerden ten leven voorkomen dan wanneer de Heere hen met genade voorkomt. En dat is een staat die gelijk is aan een dor en droog aardrijk, dat zij met alle andere mensen gemeen hebben. Maar die van dat ogenblik af, dat God hen met genade voorkwam, dorstigen zouden worden, wanneer dat gieten en stromen met deze wateren een begin zou nemen. En dus ligt er geen bewijs in dat alle mensen in Gods Woord worden voorgesteld onder de benaming van dorstigen.

Wat nu het tweede betreft, dat hier een belofte voorkomt die gedaan wordt aan alle mensen die onder het Evangelie leven, daarover is veel te zeggen als ik mij daarover in het brede zou uitlaten. Maar dit zou hier wat al te breed uitlopen (mogelijk bepalen wij ons wel eens opzettelijk bij dit allergewichtigste stuk, naar aanleiding van Ezech. 36:26). We zeggen dan nu met betrekking tot deze plaats die we hier nu onder handen hebben, dit weinige.

Vooreerst dat uit deze plaats allerduidelijkst blijkt dat deze belofte gedaan wordt aan duidelijk in de tekst bepaalde voorwerpen. Want die eerst genoemd worden, de dorstigen en het droge, die worden daarna genoemd het zaad en de nakomelingen van de ware kerk, die in het 1^e en 2^e vers zo beschreven wordt, dat die beschrijving zonder de woorden geweld aan te doen, onmogelijk kan worden toegepast op een genaamde uitwendige kerk. Nu mogen de voorstanders van zulke algemene beloften hun krachten wel eens beproeven of zij in staat zijn om te kunnen betogen dat dat zaad en die nakomelingen al die mensen zijn die leven onder het Evangelie. Hiertoe durven we hen wel uit te dagen in die verzekering dat zij er niet toe in staat zijn zonder tot meer dan een ongerijmde stelling te moeten vervallen.

Ten tweede komt hier een stellige belofte voor die niet gegrond is op enige voorwaarde. Deze belofte is van zulk een aard dat ze volstrekt zonder enige bepaling moet vervuld worden aan de bepaalde voorwerpen, zoals het ook van tijd tot tijd geschied is en zal geschieden tot aan de voleinding der wereld. Maar nu zijn de voorstanders van zulke algemene beloften verplicht om te tonen dat dit ook zijn waarheid heeft omtrent allen die onder het Evangelie leven. We durven hen daartoe ook wel uitdagen. Als ze dat niet kunnen doen, moeten ze erkennen dat hier geenszins zulk een algemene belofte voorkomt.

Laat ik er dit ene nog bijvoegen. Als er hier of elders zulk een algemene belofte voorkomt die gedaan wordt aan alle mensen die onder het Evangelie leven, dan moet daaruit volgen, dat er in het Woord van God zowel beloften zijn voor het zaad van de slang, als voor het zaad van de vrouw. Dat is dat God in Zijn Woord verklaart dat Hij zowel aan de eerstgemelde als aan de laatste, zaligmakende weldaden (en zoals hier) de gaven van de Geest wil geven, die nochtans volgens Gods onveranderlijke raad van dezelve zullen en moeten verstoken blijven en dus Goddelijke verklaringen die strijden tegen hetgeen van eeuwigheid bij Hem bepaald en vastgesteld is, ten ware men kon bewijzen dat er zulke mensen nooit leven onder de prediking van het Evangelie, dat we volstrekt onmogelijk achten.

En uit het laatste moet weer volgen dat God beloften doet die nooit zullen vervuld worden. Dit zou met volle nadruk waarachtig zijn van zulke beloften als hier in onze plaats voorkomen, welke volstrekt en zondere enige bijgevoegde bepaling of voorwaarde gedaan worden. Als het zo staat met de zaak, welke staat is er dan te maken op de Goddelijke beloften? Hoe zal men staande houden dat God onveranderlijk is in het vervullen en waarmaken van Zijn beloften? Wil een vijand van Gods Woord hier eens op aanvallen en de Goddelijkheid van Hem betwisten, hoe zal men het toch maken om zich te redden uit dit bezwaar. Ik weet er helemaal geen raad mee, maar het staat voor rekening van hen die zo onbezonnen van zulke algemene Goddelijke beloften spreken.

Mattheüs 23:37

De vierde plaats waarop mijn aandacht valt, die wordt aangevoerd om er zulk een algemene welmenende aanbieding mee te bewijzen is Matth. 23:37: “Jeruzalem, Jeruzalem, gij die de profeten doodt, en stenigt die tot u gezonden zijn, hoe menigmaal heb Ik uw kinderen willen bijeenvergaderen, gelijkterwijs een hen haar kiekens bijeenvergadert onder de vleugelen, en gijlieden hebt niet gewild.”

Wij zullen de tekstwoorden eerst op zichzelf beschouwen en er de zakelijke betekenis van opgeven en dan zullen we het overbrengen tot onze bedoeling om te tonen dat daarin zulk een algemene aanbieding niet voorkomt als men daaruit zoekt af te leiden.

I. Verklaring van de tekstwoorden

In de behandeling van de tekstwoorden zelf hebben we de aandacht te bepalen bij de nadrukkelijke bepaling en omschrijving van de voorwerpen waar de Heiland Zijn aanspraak tot richt en bij de woorden van de Heiland tot de voorwerpen.

1. De voorwerpen waartot de Heiland spreekt:

Betreffende het eerste de voorwerpen, daarin vinden we eerst een aanspraak waarmee de voorwerpen benoemd worden en ten tweede een bijgevoegde nadere omschrijving ervan.

Jeruzalem, Jeruzalem

Eerst benoemt en bepaalt de Heiland de voorwerpen in zijn aanspraak tot hen, wanneer hij zegt: Jeruzalem, Jeruzalem. Hij noemt ze Jeruzalem. Dit is een benaming die eigen is aan die beruchte stad in het land Kanaän, die in die tijd de hoofd- en moederstad van de Israëlieten was. Daar was de zetel van de godsdienst en de burgerlijke regering. Voorheen van alle twaalf stammen van Israël, maar nu alleen van het rijk van Juda. We veronderstellen dat dit bekend is.

Maar het is ook bekend dat deze naam ook gegeven wordt aan de inwoners van deze stad, of ook wel aan een belangrijk gedeelte ervan. En in deze betekenis menen we dat ze hier ter plaatse moet worden opgevat, omdat de gezegden die hier van dit Jeruzalem voorkomen zodanig zijn dat ze niet passen op de stad zelf, maar wel op haar inwoners. En vooral op dat aanzienlijkste gedeelte, die als de hoofden van het volk haar vertegenwoordigden.

Dat deze naam meermalen gegeven wordt aan de inwoners van die stad en dat zelfs in die ruimte dat er ook de bewoners van andere delen van het land onder begrepen worden, is allang door verschillende godgeleerden bewezen. Daarom hoeven we dit niet met bewijzen te staven. Men kan de bewijzen die daarvoor zijn overal vinden. Wil men uit velen een duidelijke plaats, dan moet men Lukas 19:41, 42 lezen: “En als Hij nabij kwam en de stad zag, weende Hij over haar, zeggende: Och of gij ook bekendet, ook nog in dezen uw dag, hetgeen tot uw vrede dient! Maar nu is het verborgen voor uw ogen.” Hiermee wordt bedoeld op al die rampen en ellenden die niet alleen de stad, maar ook het volk van die stad, ja het hele volk treffen zouden. Op dezelfde wijze worden onder de benaming van Chorazin, Bethsaida, Kapernaüm en Sidon verstaan, het volk van die steden en landen, Matth. 11:21-23.

Maar als men al de gezegden in de tekst nauwkeurig bekijkt in het verband waarin ze voorkomen, is het volgens mij duidelijk op te maken dat de Heiland onder de naam van Jeruzalem voornamelijk, ja hier alleen, de hoofden van het volk verstaat, in de kerk- en burgerstaat.

Het is meer als waarschijnlijk dat de naam Jeruzalem die betekenis heeft, Matth. 2:3,4, waar gezegd wordt dat de koning Herodes en geheel Jeruzalem beroerd werd op het vragen aan de wijzen waar de geboren Koning der Joden is. En daarop volgt dat Herodes vergaderde de Priesters en de schriftgeleerden van het volk. Dus wordt ook door de gemeente haar voorgangers verstaan, Matth. 18:17.

Het hele beloop van dit hoofdstuk vanaf vers 13 toont allerduidelijkst dat Jezus alleen spreekt tot en van de farizeeën en de schriftgeleerden. Die Hij niet alleen in hun eigen karakter uittekent, maar over wie Hij ook het wee uitspreekt en niet alleen de zwaarste tijdelijke straffen aankondigt, maar ook de helse verdoemenis, vers 13-36. Terwijl dit 37^e vers dient om het rechtvaardige van die oordelen en straffen aan te wijzen die de Heiland aankondigt.

Wat de Heiland zegt over het wangedrag van dit Jeruzalem, dat zij de profeten doden en wat meer volgt, past eigenlijk op deze hoofden van het volk, maar niet op het volk in het algemeen. En als het volk al eens in het één of ander geval de hand gehad hadden in zulke mishandelingen, dan is dat altijd geschied op aanhitsen van die hoofden. Zoals duidelijk kan gezien worden in de veroordeling van Jezus Zelf in de lijdensgeschiedenissen.

En als men door Jeruzalem verstaat de inwoners in het algemeen dan moet men vragen: Wie zijn dan haar kinderen? Wanneer men dacht aan kleine kinderen, maar daarop past in geen geval wat Jezus zegt over wat deze kinderen gedaan hebben.

Ondertussen heeft het zijn nadruk dat de Heiland dit Jeruzalem aanspreekt met verdubbeling, het is Jeruzalem! Jeruzalem! Dit komt uit op die twee hoofdbijzonderheden: deels de sterke gemoedsaandoening van de Heiland in en onder dit spreken, deels de gevoeligheid die Hij had van de verregaande boosheid van deze voorgangers en van de zware rampen die hen stonden te treffen.

Gij die de profeten doodt en stenigt die tot u gezonden zijn

Maar niet alleen noemt en bepaalt de Heiland de voorwerpen waarvan Hij spreekt, maar Hij onderscheidt ze nader ten opzichte van hun goddeloos gedrag. Gij die de profeten doodt en stenigt die tot u gezonden zijn. Omdat dit niet dient tot ons huidige oogmerk zullen we dit niet verder verklaren.

2. De aanspraak van de Heiland

Wij gaan dan over tot het tweede deel van de tekst dat in zich behelst het gezegde van de Heiland tot dit Jeruzalem. Dat is: “hoe menigmaal heb Ik uw kinderen, enz.” Wij moeten deze woorden op zichzelf beschouwen. Ze behelzen een verklaring van Jezus, deels aangaande Zijn eigen gedrag, deels een aanwijzing van het gedrag van dit Jeruzalem.

De verklaring die Jezus doet aangaande Zijn eigen gedrag, stelde Hij voor met deze woorden: “hoe menigmaal heb Ik uw kinderen bijeen willen vergaderen, gelijk enz.” Het voorstel dat de Heiland doet aangaande hetgeen Hij gedaan heeft is tweeledig. Deels hetgeen de zaak zelf uitmaakt, deels een nadere opheldering met een gelijkenis. Hetgeen de Heiland aangaande de zaak zelf zegt is: “Ik heb uw kinderen bijeen willen vergaderen”.

Uw kinderen

Hierin komt ons eerst voor, voorwerpen waarover Jezus verklaart iets verricht te hebben, die Hij noemt uw kinderen. Om deze voorwerpen recht te kennen, moet vooraf worden opgemerkt dat Hij van ze spreekt in de derde persoon, terwijl Hij vanaf het 13^e vers en vooral in de zeven laatste verzen dit Jeruzalem aanspreekt in de tweede persoon. Dit levert een duidelijk bewijs op dat Hij deze kinderen onderscheidt van dit Jeruzalem, dat zoals we getoond hebben de hoofden van het volk in de kerk- en burgerstaat zijn. En allerduidelijkst wordt aangewezen wanneer de Heiland in de laatste woorden tot haar in onderscheiding van haar kinderen die Hij heeft willen vergaderen zegt: “gijlieden hebt niet gewild.” Dit onderscheid in spreken moet men niet maar zo ongemerkt voorbij stappen, want het is van groot belang om te weten tot en van wie gesproken wordt wanneer er enig gezegde in Gods Woord voorkomt. Zoals toch vaak door zulk een manier van spreken onderscheiden voor- of onderwerpen worden aangewezen en van elkaar onderscheiden worden.

- Zo worden die weinige namen te Sardis, die hun kleren niet bevlekt hebben (van wie Jezus in de derde persoon spreekt) onderscheiden van die, welke werken Hij niet vol gevonden heeft (en door Hem in de tweede persoon aangesproken worden), Openb. 3:4.

- Zo spreekt de Heiland tot de Joden van Zijne schapen in de derde persoon en onderscheidt ze daardoor van hun tot wie Hij spreekt in de tweede persoon, “Ik heb nog andere schapen die niet van deze stal zijn, etc”, Joh. 10:16. En vers 26: “Maar gijlieden gelooft niet, want gij zijt niet van Mijn schapen, gelijk Ik u gezegd heb.” Daar komt juist diezelfde onderscheiding voor als in onze tekst.
- Deze zelfde onderscheiding komt ook voor, maar in een omgekeerde volgorde, in Matth. 13:11. Jezus die daar antwoord op de vraag: “Waarom spreekt Gij tot haar door gelijkenissen?” zegt: “Omdat het u gegeven is de verborgenheden van het Koninkrijk der hemelen te weten, maar dien is het niet gegeven.” Zie ook de volgende verzen 12-17.

Nu we dit vooraf opgemerkt hebben, staat het vast dat deze kinderen onderscheiden zijn en worden van de hoofden van het volk tot wie de Heiland in de tweede persoon spreekt. Daarom moeten wij nu nog wat nader aanwijzen wie deze kinderen zijn, en meteen tonen wat de reden van de benaming “uwe kinderen” is. Dit alles zal daarna weer te pas komen bij het opmaken van ons betoog over deze plaats.

Wanneer dan de Heiland spreekt van kinderen van dit Jeruzalem, die Hij duidelijk van haar onderscheidt, dan moet redelijk de vraag zijn: Wie zijn deze?

Men kan in het algemeen antwoorden dat het de onderdanen zijn van deze hoofden van het volk in de burgerstaat en die de leden waren van de gemeente van Israël over wie de hoofden in de kerkstaat het opzicht en de regering was toevertrouwd. Daarin zou men kunnen berusten als men door dat vergaderen van dezen alleen de uitwendige roeping verstaat door de prediking van het Evangelie. Maar wij menen dat men door dat vergaderen dat de Heiland wilde doen, en alleen bepaald wordt tot deze kinderen, wat meer verstaan moet dan alleen die uitwendige roeping. En dat menen we te zijn, die roeping, die naar Gods voornemen geschiedt en ook inwendig en krachtdadig is (zoals straks nader zal blijken). Dan menen we dat men door deze kinderen moet verstaan het overblijfsel naar de verkiezing van de genade dat er in die tijd onder Israël was. Hetzij dat zij als reeds aanvankelijk begenadigden op de vertroosting van Israël aan het wachten waren. Zulken worden aangewezen in Luk. 2:38 en Joh. 1:35-52. Hetzij dat ze nog in de natuurstaat waren en door de dienst van Jezus en Zijn apostelen, gedurende de tijd van Zijn omwandeling op aarde moesten worden toegebracht. Hiervan worden verscheidene voorbeelden door de Evangelisten opgegeven. Deze samen waren die verloren schapen van het huis Israëls, tot welke Hij zond, en gezonden was, Matth. 10:6; 15:24.

De redenen nu waarom deze genoemd worden kinderen van die hoofden en voorgangers is dezelfde waarom onderdanen kinderen van hun overheden en de leden van de gemeente kinderen van hun leraars en opzieners genoemd worden en zij hun vaders. Zoals altijd bij de verklaring van het vijfde gebod van de wet wordt aangewezen en daardoor genoeg bekend is. Daarom hoef ik daar niet verder in te treden.

Willen bijeen vergaderen

Zo hebben we dan de voorwerpen aangewezen. Nu moeten wij de aandacht nog wat nader bepalen bij wat de Heiland zegt aangaande zijn verrichting omtrent deze kinderen. Hij stelt dit voor met te zeggen dat Hij hen heeft willen vergaderen. De Heiland noemt daar de daad of het werk zelf, een vergaderen van deze kinderen. De Heiland heeft met dit te zeggen het oog op de leer en prediking zowel van Hemzelf als van Zijn discipelen, niet alleen de twaalf, maar ook de zeventig discipelen. Hij had ze uitgezonden om te prediken. Het is zeker dat dat toen en nu nog het door Hem verordende middel is waardoor Hij dit vergaderen uitvoert.

We merken nog op dat dit vergaderen op twee manieren kan worden opgevat:

- Of een vergaderen van deze kinderen, waardoor zij als zulke, die nog geheel van Hem afgescheiden en vervreemd waren, werden opgezameld uit de overige massa van de mensen en aan Hem als Zijn eigendom worden toegebracht. Dan ligt daarin het ware hartveranderende genade- en bekeringswerk in opgesloten, zoals deze spreekwijze voorkomt in Joh. 11:52. Johannes geeft daar van die trotse taal van Kajafas: “dat het nut was dat een mens voor het volk sterft” deze verklaring, vers 51: “dit zeide

hij niet uit zichzelf: maar zijnde hogepriester deszelve jaars, profeteerde hij, dat Jezus sterven zou voor het volk." Dat betekent voor de uitverkorenen uit de Joden. Waarop hij nader aanwijst dat dit zich ook zou uitstrekken tot de uitverkorenen uit de heidenen. In het 52e vers zegt hij: "En niet alleen voor dat volk, maar opdat Hij ook de kinderen Gods, die verstrooid waren, tot één zou vergaderen." Zie ook Matth. 24:31: "En Hij zal Zijn engelen uitzenden met een bazuin van groot geluid, en zij zullen Zijn uitverkorenen bijeenvergaderen uit de vier winden van het ene uiterste der hemelen tot het andere uiterste derzelve." Dit ziet op de prediking van het Evangelie onder alle volken, na de verwoesting van de stad Jeruzalem en de kerk- en burgerstaat van de Joden. En dan is dit vergaderen hetzelfde als wat de Heiland noemt het toebrengen van Zijn schapen, Joh. 10:16. Vergelijk Jes. 43:6, 7; 56:7, 8 met Hand. 26:17, 18.

- Of een vergaderen van zulken die wel al waren toegebracht, maar als verloren schapen omdoolden, wegens gebrek aan Herderlijke zorg van hen die het opzicht over hen was toevertrouwd.. Deze worden nu door deze getrouwe herder opgezocht en bijeen vergaderd tot Zijn getrouwe herderszorg. Zo wordt het genomen in Ps. 50:5 (wat mogelijk wel op deze zelfde tijd en zaak ziet, waarvan in ons hoofdstuk vers 33-38 gesproken wordt): "verzamelt Mij Mijn gunstgenoten, die Mijn verbond maken met offerande!" Zie deze Verzamelaar bezig in dit werk in Matth. 11:28,29: "Komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven. Neemt Mijn juk op u en leert van Mij, dat Ik zachtmoedig ben en nederig van hart; en gij zult rust vinden voor uw zielen." En allerbijzonderst en uitvoerig wordt de Heiland als de grote Verzamelaar van Zijn omzwervende ellendige schapen, vertoond in dit werk van de verzameling, Ezech. 34. Het is te veel om dit hele hoofdstuk hier uit te schrijven, maar het is wel dubbel waard hierbij met alle aandacht nagelezen te worden. Hierin worden niet alleen de hier bedoelde schapen in hun ellendige staat uitgetekend (vers 4,5,6,16,31), maar worden ook de trouweloze herders die hen verzuimden en verwaarloosden naar het leven afgetekend (vers 2,3,7,8). En bij tegenstelling word deze getrouwe en liefderijke Herder omstandig beschreven en met name aangewezen (vers 11-16, 23,24, etc.) Men vergelijk hiermee Jes. 40:10,11; 61:1,2,3. Vergelijk Luk. 4:18,19,20,21.

Maar omdat wij te voren gezegd hebben dat de Heiland met dit zeggen het oog heeft op de prediking van Zichzelf en Zijn discipelen, zo kan echter in bedenking komen of Hij hiermee niet alleen bedoelt de uitwendige roeping door die prediking, die algemeen was voor allen die Hem hoorden. Zoals toch meestal in deze plaats wordt opgevat. Wij antwoorden dat wij die vooral niet willen uitsluiten. Maar integendeel hier wel in de eerste plaats in aanmerking nemen, omdat zowel in het eerste toebrengen van de uitverkoren zondaar als in de verzameling van de verstrooide kinderen van God, vooral in zulk een tijd als de tegenwoordige waarin de Heiland dit sprak, de Heere altijd gewoon is zich te bedienen van die uitwendige prediking van het Woord. Volgens die vastgestelde orde van Paulus, in Rom. 10:14-17 beschreven.

Maar wij kunnen geenszins geloven dat het alleen die uitwendige roeping is, die de Heiland door dat vergaderen bedoelt, want behalve dat de spreekwijs van vergaderen wat al te sterk is om er de uitwendige roeping alleen mee te benoemen, zo schijnt het mij toe dat er geen plaats gevonden wordt waar het die betekenis alleen heeft. Tenminste ik heb, hoe ik ook gezocht heb, er nog geen kunnen vinden. Zo zou men dan ook gemakkelijk kunnen vaststellen dat Jezus met Zijn prediking en die van Zijn discipelen niet een enig mens waarlijk had toegebracht, omdat de uitwendige roeping alleen niet machtig is om een enig mens te bekeren.

Maar dit zal nader beslist worden wanneer we eens nagaan wat de Heiland daarmee wil te kennen geven wanneer Hij zegt dat Hij deze kinderen heeft willen vergaderen. Veelal, en vooral door hun die hier graag een welmenende algemene aanbieding willen vinden, wordt dit zo opgevat dat iets te willen nog onderscheiden is van iets te doen. En daarom menen ze dat de Heiland spreekt van de wil des bevels, waardoor Hij geloof en bekering eist van die allen die onder de prediking verkeren, met belofte van dat zij die dat gehoorzamen, dan ook waarlijk zullen behouden worden. Wij merken hierover op dat de Heiland hier niet spreekt van iets dat Hij aan anderen heeft voorgeschreven om te doen. Hij zegt bepaaldelijk wat Hij zelf heeft willen doen. Hij zegt: "Ik heb uw kinderen willen vergaderen." Daarom komt het er eigenlijk maar op aan wat men door dit willen van Hem te verstaan heeft. Hierover kan men

wel zeggen dat de Heiland eigenlijk niet spreekt van de wil des besluits die Hij zou hebben bekend gemaakt aan deze kinderen. Dit vinden wij genoegzaam nergens wanneer de Heiland werkzaam is om mensen door middel van de prediking tot Zich te vergaderen, dan alleen dat Hij de Raad van God tot zaligheid heeft bekend gemaakt, etc. Maar als men nauwkeurig zal spreken, dan moet men door dit willen van de Heiland verstaan die wil, die Hij als de God-Mens had om deze kinderen te brengen tot Zijn gemeenschap en nabijheid. Om hen ook te maken tot Zijn volk en onderdanen en om hen zo te bevrijden van het verderf en in tegendeel hen al die weldaden deelachtig te maken die Zijn volk in Zijn gemeenschap deelachtig worden. En dan behoort het tot de uitvoering van wat in Gods Raad over die kinderen is beraamd en vastgesteld. En wel bepaald tot dat gedeelte dat de toepassing uitmaakt van dat heil dat de Heiland voor Zijn volk verworven heeft, of nu werkelijk bezig was door gehoorzaamheid en lijden te verwerven. Dan is de wil van de Heiland dezelfde als de wil van de Vader, die Hem tot zulk een einde in de wereld heeft gezonden. Dit noemt de Heiland in Joh. 17:6: "Ik heb Uw Naam geopenbaard den mensen, die Gij Mij uit de wereld gegeven hebt." En behoort ook tot, ja maakt een belangrijk deel uit van dat werk, dat Hem de Vader gegeven heeft om te doen en om de Vader te verheerlijken op de aarde. Volgens vers 4 van dat hoofdstuk, vergelijk Joh. 6:40. Dan behoort het ook tot het einde waartoe Christus in de wereld is gekomen, hetwelk is om zondaars zalig te maken, volgens 1 Tim. 1:15. Dit is toch alleen het grote doelwit van al Zijn prediking, lokkingen en nodigingen geweest.

Maar wanneer men nu dat vergaderen alleen wil verklaren van de uitwendige roeping, of zegt dat het alleen de uitwendige roeping is, die de Heiland zo benoemd heeft:

- dan moet volgen dat de Heiland niets anders bedoeld heeft met Zijn prediking dan alleen deze kinderen zo uitwendig te roepen. Want hij toont in deze vergaderingen wat Zijn wil is en Zijn wil wordt door Hem in die vergaderingen dadelijk geoefend. En dat zelfde moet dan ook de wil van de Vader zijn, die Hem tot dat einde tot deze kinderen gezonden heeft. Maar ik kan niet denken dat er iemand makkelijk toe zal komen om dit te stellen, dan alleen diegenen die de inwendige en krachtdadige roeping ontkennen. Dat zal zeker geen rechtgeaarde gereformeerde doen.
- Dan moet volgen dat de Heiland, maar in het onzekere daarheen gepredikt heeft zonder bijzondere personen te bedoelen en zonder zeker te kunnen weten wie ze zijn, bij wie Hij Zijn oogmerk tot hun behoudenis zou bereiken. Dat is niet minder ongerijmd.

Wil men hier tegen inbrengen dat Jezus met die uitwendige roeping, die algemeen was, de inwendige en krachtdadige heeft laten gepaard gaan voor enigen die Hij waarlijk wilde brengen tot geloof en bekering, zoals het toch altijd zo gaat, waar de uitwendige roeping geoefend wordt. Dat kunnen wij in zoverre toestaan als er van Jezus prediking en van de vrucht en uitwerking ervan gesproken wordt. Maar dat voldoet nog niet aan de vraag wat Jezus verstaat door dit willen vergaderen. Want als men dat in die ruimte neemt, dan moet dat willen vergaderen een tweërlei, van elkaar zeer verschillende, betekenis aannemen. Want ten opzichte van degenen die waarlijk tot geloof en bekering gebracht worden, is dat willen krachtdadig en heeft onfeilbaar, volgens de wil van de Heiland, die uitwerking dat zij waarlijk aan Hem worden toegebracht. Jezus bereikt er Zijn oogmerk mee, wat Hij wilde. Maar ten opzichte van de overigen, die van Hem vervreemd blijven, is die wil ten enenmaal vruchteloos en krachteloos. En wat zal dan dat vergaderen betekenen? Bij sommigen mogelijk zulk een uitwendige roeping dat zij zich uitwendig bij Zijn discipelen voegen. Maar bij anderen niet, want daar zijn er velen onder Jezus hoorders geweest die zich nimmer bij Hem en Zijn discipelen gevoegd hebben. En toch moet volgens die onderstellingen gezegd worden dat Jezus hen wil vergaderen.

Daarenboven is het zo wat te zeggen zulk een tweërlei, zo ver van elkaar verschillende betekenis aan deze woorden van de Heiland te geven. Kan men dat overeen brengen met de wijsheid van Hem die hier spreekt? Kan men deze woorden van de Heiland dan wel vrijpleiten van dubbelzinnigheid, wanneer eens een vijand van Gods Woord daarop wil aanvallen?

Wanneer men nu het een en ander in overweging neemt, zo menen wij op goede gronden te moeten besluiten dat de Heiland hier alleen spreekt van een willen vergaderen, wat krachtdadig was. Waardoor deze door Hem bedoelde kinderen waarlijk door Hem zijn vergaderd geworden. Zoals het zo de wil was

van de Vader, die Hem gezonden heeft om zondaars zalig te maken. En dat was ook Zijn wil als Middelaar, die in dat werk altijd hetzelfde wilde als de Vader. Deze wil kan nooit krachteloos zijn, maar heeft altijd en bij die allen, waaromtrent het gewild wordt, haar uitwerking, zonder dat het ooit bij iemand vruchteloos is. Want wie heeft Zijn wil wederstaan?, Rom. 9:19. Dit wordt genoemd: een roepen dat in een onafscheidelijk verband staat met de Goddelijke voorkennis en voorverordeningen om het beeld van Gods Zoon gelijkvormig te worden en tegelijk met de rechtvaardiging en verheerlijking, volgens vers 29 en 30 van Rom. 8.

Tot deze opvatting verplicht mij de eenvoudigheid en duidelijkheid van de woorden van de Heiland, die men dan niet in zulk een dubbele betekenis behoeft te wringen. En dan hebben de woorden een volle en nadrukkelijke betekenis, die toch altijd het beste met de diepe wijsheid van Jezus overeen komt. Ja dan wordt de pas afgesneden aan die allen die er een verkeerde toepassing van willen maken, zoals in het vervolg nog wel zal blijken. Dan vindt men hier ook de vervulling van die zo nadrukkelijke voorzegging aangaande deze enige Herder in het opzoeken, vergaderen en terecht brengen van Zijn schapen. In tegenstelling van die trouweloze herders, waarvan gesproken wordt in Ezech. 34.

Gelijk een hen haar kiekens bijeen vergadert onder haar vleugelen

Wat de Heiland tot zover gezegd heeft wat Hij gedaan heeft omtrent deze kinderen, heldert hij nader op met een gelijkenis. Wanneer Hij zegt: “Gelijk een hen haar kiekens bijeen vergadert onder haar vleugelen.”

De letterlijke betekenis van deze gelijkenis is genoeg bekend. Zij wordt vaak gezien. Daarom zal ik mij daarover niet uitlaten. We zullen alleen enkele opmerkingen daaruit trekken die tot ons huidige oogmerk dienen. En wel in het algemeen dat de Heiland Zichzelf niet vergelijkt bij een hen, maar alleen bedoelt Zijn vergadering van die kinderen van dat Jeruzalem te vergelijken bij wat zulk een dier doet wanneer het haar kiekens tot zich en onder haar vleugelen bijeen vergadert. Daarom heeft men in het aanwijzen van de bijzonderheden die er in die vergelijking liggen opgesloten zich alleen bij datgene te bepalen dat hier duidelijk in de letter genoemd wordt. Daarin dient men dan ook al de bijzonderheden in aanmerking te nemen, terwijl men ook acht dient te geven op de gevolgen, die wel niet genoemd worden, maar toch natuurlijk daaruit voortvloeien.

Nu we dit vooraf bepaald hebben, zullen we kort drie bijzonderheden aanwijzen die wij menen dat volgens ons oogmerk en de aard van de zaak bedoeld worden.

1. Bijzondere betrekking

Allereerst zegt Jezus dat zulk een hen haar kiekens bijeen vergadert. Dit doet zij niet omtrent andere die de hare niet zijn. Hieruit meen ik redelijk te mogen afleiden:

- Dat het niet alle kinderen van dit Jeruzalem waren die Jezus wilde vergaderen, maar slechts enige. En wel zoals bij de uitkomst gebleken is, maar enige weinigen, dat bepaalde getal dat de Vader Hem gegeven heeft, volgens Zijn eigen verklaring, Joh. 6:37: “Al wat de Vader geeft zal tot Mij komen, etc.” Vergelijk hoofdstuk 17:2,6.
- Dat het juist die, en die alleen waren, op wie Hij een nauwe betrekking had (zoals een hen heeft op haar kiekens), in onderscheiding van anderen. Deze betrekking van Jezus op zijn kiekens kan en mag op tweeërlei wijze begrepen worden. Zoals wij al hebben aangewezen over het vergaderen. En dit is: of dat zij al waren toegebracht, maar door Hem onder Zijn nauw opzicht werden genomen en als de Zijne behandeld. Wat van Jezus Zelf, hoewel in een andere gelijkenis (wat toch hetzelfde zegt) wordt voorgesteld in Joh. 10:14: “Ik ben de goede herder; en Ik ken de Mijne, en word van de Mijnen gekend” en vers 27: “Mijn schapen horen Mijn stem, (net als de kiekens de stem van de hen kennen tot wie ze behoren) en Ik ken dezelve, en zij volgen Mij.” Dit is ook van de hen en van de kiekens waarachtig. Vergelijk vers 3, 4, 5 van dat hoofdstuk en Matth. 11:25, 26, 28, 29 en 30. Of dat zij nog toegebracht moesten worden, maar wel behoorden onder het getal van hen die zich elk op Zijn tijd tot Hem begeven, onder Zijn vleugels schuilen, door Hem gekoesterd en bezorgd zouden worden. Zulk een betrekking op zulke voorgekenden wijst de Heiland duidelijk aan, Joh. 10:16: “Ik heb nog andere schapen, die van deze stal niet zijn; deze moet Ik ook toebrengen, en zij zullen Mijn stem horen, en het zal worden één kudde en één Herder.” Dit is weer een andere gelijkenis, maar het zegt

in alle delen hetzelfde als de Heiland met de gelijkenis van een hen en haar kiekens zeggen wil. Deze betrekking van Jezus op de uitverkorenen, die nog niet waren toegebracht, wijst Jezus duidelijk aan met voor haar te bidden, Joh. 17:20: “Ik bid niet alleen voor dezen (de gegevenen die al toegebracht zijn, vers 9, 15, 16, 17), maar ook voor degenen, die door hun woord in Mij geloven zullen.” Vergelijk Hand. 9:15 en Jes. 43:1.

- Dat men niet kan zeggen dat Jezus, aangemerkt als Middelaar, zulk een betrekking had op de overige kinderen van dat Jeruzalem, als die is, die een hen heeft op haar eigen kiekens. Want de betrekking op hen als Schepper komt hier niet in aanmerking, omdat Hij hierin alleen voorkomt als Middelaar. Dat was Hij niet voor de Israëlieten, maar alleen van de uitverkorenen onder hen. En als men wil denken op die betrekking die Jezus had op dit volk, uit kracht van het Sinaitische Verbond, zo kan dat hier ook niet bedoeld worden, want dat lag al opgesloten in die benaming van kinderen van dat Jeruzalem, als wat volgens Gal. 4:24: “Kinderen tot dienstbaarheid baarde”. Terwijl dit vergaderen van die kinderen daartoe ingericht was om hen van onder dat juk van de dienstbaarheid te verlossen en hen te brengen onder dat zachte juk en de lichte last, waaronder Jezus Zijn ware discipelen wilde brengen. En in die betrekking komen deze hier voor als Zijn kiekens. Vergelijk Matth. 11:28-30.

2. Bijzondere liefde

Ten tweede zegt Jezus dat zulk een hen haar kiekens vergadert onder haar vleugels. Daaraan gelijk stelt Hij Zijn vergadering. Hierover moet ik nog het volgende opmerken, als gegrond op die onderstelling dat wat zulk een hen doet, het alleen doet aan haar kiekens en aan geen anderen. En daarom zijn het geen anderen die Jezus tot Zich wil vergaderen, dan die op wie Hij een nauwe betrekking heeft, zoals wij hiervoor bewezen hebben. Hieruit moet dan noodzakelijk volgen dat zoals zulk een hen in dat vergaderen duidelijk een allersterkste drift toont van liefde te hebben tot haar kiekens, dat zo ook de Heiland in dat Zijn vergaderen van hen op wie Hij zulk een betrekking heeft, ten duidelijkste vertoont met welk een liefde Hij omtrent hen aangedaan is. Maar welk een liefde? Een algemene liefde die Hij tot hen heeft als mensen? Neen! Want Hij komt hier voor als Middelaar, Wiens werk het was, niet enige algemene weldaden te bezorgen aan de Zijnen (dit behoort tot het werk van de algemene voorzienigheid). Neen!, maar om hen in Zijn gemeenschap zalig te maken en dat in zijn volle nadruk.

Hieruit volgt dat de liefde waarmee Hij omtrent deze mensen werkzaam is, geen andere is dan die waardoor Hij van eeuwigheid het grote verzoeningswerk voor hun op Zich heeft genomen; dan die waardoor Hij nu werkelijk voor hun allerlei lijden, haat, smaad en de kruisdood onderging. En die Hij niet minder vertoont daarin dat Hij een iegelijk van hun, elk op zijn tijd brengt tot Zijn gemeenschap en onder Zijn vleugels veiligheid bezorgt, of als zij afdwalen en in gevaar zijn dan meteen uit datzelfde beginsel van liefde hen opzoekt en tot zich vergadert en zo beveiligt tegen dat gevaar, dat hen anders makkelijk zou kunnen treffen tot hun verderf. Dit zijn allemaal zaken die bekend zijn en bij andere gelegenheden uitvoeriger bewezen worden. Zie Joh. 10:10-18; 14:18. Ezech. 34:11, 12, 16. Jes. 40:11; 41:8, 9, 10, 13, 14.

Hieruit mag ik dan weer veilig afleiden dat deze liefdezorg zich niet verder uitstrekt dan alleen tot die, die Hij met zulk een liefde lief heeft. Maar dan is dat voor geen anderen dan voor dezen, die volgens de gelijkenis Zijn kiekens genoemd worden. Dat zijn zeker niet alle mensen, niet alle Israëlieten, maar slecht enigen uit hen.

3. Bijzonder geluid

Laat ik er dit nog bij doen (om niet alles op te halen, wat ik uit de aard van de gelijkenis wel zou kunnen ophalen). Wanneer een hen haar kiekens vergaderen wil, dan maakt zij een bijzonder geluid, dat haar alleen eigen is. Het zijn haar kiekens die dat alleen verstaan en bereidwillig opvolgen.

Dit geluid kan nu niets anders betekenen dat de liefelijke Evangeliestem van Hem, die Zijn kiekens tot Zich wil vergaderen. Ik denk niet dat dit iemand makkelijk in twijfel zal trekken. Dit is dan dat bijzondere geluid, dat Hij dan doet horen, wanneer Hij Zijn kiekens wil vergaderen en daartoe dient het ook alleen. Hetzij dat Hij hen de spijs wil aanwijzen waardoor zij verkwikt en versterkt worden en hun wasdom bekomen. Hetzij dat Hij hen wil waarschuwen voor gevaar en veiligheid bezorgen. Hetzij dat Hij hen wil koesteren en verwarmen of wat dies meer is. Maar dat alles is alleen voor Zijn kiekens en voor niemand anders. Het is daarom “troost mijn volk zal ulieder God zeggen”, Jes. 40:1. “De Heere, HEERE

heeft Mij een tong der geleerden gegeven, (let wel) opdat ik wete met den moede een woord ter rechter tijd te spreken”, Jes. 50:4, vergelijk vers 13. Ziet het Hem ook zo uitvoeren, Matth. 11:28-30, waar het alleen zijn vermoeden en belasten die Hij lokt om bij Hem, (en als onder zijn vleugels verschuiling en) rust te vinden. Zie ook Jes. 55:1, 2, 3 en 61:1.

Maar zo wel als deze stem voor haar kiekens alleen is, zo zijn deze het ook alleen die ze verstaan en bereidwillig opvolgen. Dit leert immers dat zij tot wie de Evangeliestem alleen gericht is, allen kennis krijgen van de inhoud ervan. Aan die wordt het ook alleen gegeven de stem te verstaan. In tegenstelling tot hen voor wie, wanneer Hij Zijn lokkende stem laat horen, de inhoud verborgen is en blijft. Zij mogen de uitwendige klanken horen, dat is het al. Maar van de wezenlijke inhoud verstaan zij niets, ja zij maken er doorgaans hele verkeerde dingen van. Immers, “de natuurlijke mens begrijpt niet de dingen die des Geestes Gods zijn, zij zijn hem een dwaasheid en hij kan ze niet verstaan, omdat zij geestelijk onderscheiden worden.” Om die reden zei Jezus tot de Joden in Joh. 8:43: “Waarom kent gij Mijn spraak niet? Het is, omdat gij Mijn woord niet kunt horen” en vers 47: “Die uit God is, hoort de woorden Gods; daarom hoort gijlieden niet, omdat Gij uit God niet zijt.” Daar wordt juist dezelfde tegenstelling gemaakt, dat die uit God zijn, die hun bestaan als kiekens van Jezus uit God hebben; in tegenstelling van anderen die dat niet zijn. Vandaar is het dat zij die het geklank kennen, dat is verstaan en onderkennen van alle ander vreemd geluid, welgelukzalig genoemd worden en de toezegging hebben van te zullen wandelen in het licht van het aangezicht van de Heere, Ps. 89:16. En daarom zodra zij ze horen, uitroepen: “Dat is de stem mijns Liefsten, ziet Hij komt”, Hoogl. 2:8, want het wordt hun gegeven het te verstaan, Matth. 13:11.

Maar deze zijn het ook alleen die, omdat zij die lokkende stem horen, ze dan ook bereidwillig opvolgen door onder de vleugels van Zijn almachtige bescherming zich te begeven, daar gekoesterd en verkwikt te worden, en hun veiligheid te zoeken en te vinden. Zulk een was Ruth, die gekomen was om onder de vleugels van Jehova toevlucht te nemen, Ruth. 2:12. Verklarende met de dichter, Ps. 63:8,9: “Gij zijt mij een Hulp geweest, en in de schaduw Uwer vleugelen zal ik vrolijk zingen. Mijn ziel kleeft U achteraan; Uw rechterhand ondersteunt mij”. Zie ook Ps. 17:8; 36:8; 75:2, etc.

Hoe menigmaal

Nu schiet er alleen nog over wat de Heiland in dit voorstel van Zichzelf zegt. Wij gaat dit met enkele woorden na, wat de nadruk is van de wijze hoe de Heiland dit aan de Joden, die hoofden van het volk, voorstelt als hij zegt: “Hoe menigmaal heb ik etc.”

Hierin stelt de Heiland vast dat Hij dat menigmaal gedaan heeft en beroept zich daarbij op de bewustheid die zij daarvan hadden of immers konden hebben. Hij stelt dan vast dat Hij dat werk van het vergaderen van hun kinderen menigmaal verricht heeft. “Hoe menigmaal heb ik, etc.”, zegt Hij. Hiermee geeft Hij te kennen dat dit het voornaamste doelwit geweest is van al zijn prediking. Want de inhoud daarvan loopt altijd op die twee hoofdbijzonderheden uit. Namelijk om dat overblijfsel naar de verkiezing van de genade, dat onder hen was, te maken tot onderdanen van Zijn geestelijk en hemels koninkrijk, waardoor zij verlost zouden worden van dat oude juk van de dienstbaarheid en in tegendeel gebracht zouden worden onder dat zachte juk en de lichte last van Zijn zalige liefdedienst. En om degenen die onder hen lagen onder het zegel van de verkiezing over te brengen uit de natuur- in de genadestaat. Deze twee hoofdbijzonderheden kunnen gemakkelijk uit de leerredenen van Jezus worden opgemaakt. Vooral uit zijn Bergreden, Matth. 5, 6, 7.

Dat hij vaak, steeds en bij aanhoudendheid daarin bezig is geweest, niettegenstaande al de tegenstand die Hij daarin ontmoet had, tot zolang dat Hij ook in dit opzicht kon zeggen: “Ik heb U verheerlijkt op de aarde; Ik heb voleindigd het werk, dat Gij Mij gegeven hebt om te doen. Ik heb Uw Naam geopenbaard den mensen, die Gij Mij uit de wereld gegeven hebt.”, Joh. 17:4,6.

En hierin beroept Hij zich op de bewustheid, die deze hoofden van het volk daarvan hadden. Hij geeft dit te kennen met het vraagswijze voorstel van het woordje, “hoe menigmaal, etc.”

Wel is waar dat deze hoofden van het volk blind waren in het ware oogmerk van Jezus. Dat kwam doordat zij de sleutel van de kennis verloren hadden en daardoor Hem niet kenden en daarom averechtse bevattingen maakten van Zijn leer en prediking en van Zijn oogmerk.

Maar dat nam geenszins weg dat zij met hun ogen zagen dat Hij door Zijn prediking velen van hun kinderen tot Zich trok en dat Hij aanhoudend daarmee bezig was, gedurende Zijn omwandeling onder

hen. Vooral, dat Hij bij velen Zijn oogmerk bereikte, die Hem volgden als Zijne kiekens. Dit geven zij duidelijk te kennen, Joh. 11:47, 48, zeggende: “wat zullen wij doen? Want deze Mens doet vele tekenen. Indien wij Hem alzo laten geworden, zij zullen allen in Hem geloven, etc.” En hoofdstuk 12:19: “De farizeeën dan zeiden onder elkander: Ziet gij wel, dat gij gans niet vordert? Zie, de gehele wereld gaat Hem na.”

Wanneer men deze wijze van voorstel betrekkelijk maakt tot hetgeen de Heiland van Zichzelf getuigt, dan ligt er geenszins enige twijfelachtigheid aangaande de uitleg van zijn willen vergaderen in opgesloten. Niets minder dan dat, hoewel sommigen het zo opvatten, waaraan men de volgende woorden, en gijlieden hebt niet gewild, hoewel tegen haar oogmerk, dienstbaar maakt. Want het is bekend dat zulk een wijze van voorstel dient om een gezegde te bevestigen als waarachtig. Zo gebruikt Paulus het in Hebr. 2:3: “Hoe zullen wij ontvlieden, indien wij op zo grote zaligheid geen acht nemen?” Dat betekent, daar zal zeker geen ontvlieden aan zijn. Zo ook de Heiland Zelf in Joh. 5:44: “Hoe kunt gij geloven, gij, die eer van elkander neemt, en de eer die van God alleen is, niet zoekt?” Dit zegt weer dat het volstrekt onmogelijk is dat gij als zodanigen kunt geloven.

Daarenboven hebben wij al aangewezen dat de Joden heel goed wisten dat Jezus echt dat gedaan had en bij de stukken zagen dat Hij vele discipelen maakte, die zich bij Hem en als onder Zijn vleugels begaven. Dit was één van de redenen waarom zij in vijandschap tegen Hem ontstoken werden en Hem zochten te doden. Volgens Joh. 11:47, 48; 12:19.

Ondertussen is het ook waar dat de Heiland hiermee niet duidelijk zegt van welk een uitslag dat Zijn willen vergaderen geweest is, of het Hem gelukt is en Hij zijn oogmerk bereikt heeft of niet. Maar dat was niet nodig, en de Heiland had belangrijke redenen waarom Hij dit verzweeg in Zijn aanspraak tot die hoofden van het volk. Want wat in dit hoofdstuk voorkomt, in het bijzonder in vers 13, is de laatste afscheidsrede van deze blinde leidlieden. Hij kondigt hierin hun de zwaarste oordelen aan, zowel tijdelijke als eeuwige. En daarom was het niet nodig om hen enig nader bericht te geven van de uitslag van Zijn werk. Hun verregaande vijandschap had hen ten enenmaal onwaardig gemaakt, dat Hij hen enig nader onderwijs gaf. En daarom verzwijgt de Heiland terecht de vrucht, die Hij met Zijn willen vergaderen gedaan had. En allerbijzonderst hadden zij zich die gunst onwaardig gemaakt, omdat zij altijd en bij alle gelegenheden Hem hadden zoeken te verhinderen Zijn kiekens onder Zijn vleugels te vergaderen. Dit blijkt uit het tweede hoofddeel van wat de Heiland tot dit Jeruzalem gezegd heeft. Dit besluit het gedrag van deze hoofden van het volk in zich. Dit gedrag staat recht tegenover het gedrag van de Heiland en tegen Zijn bedoeling. Het betreft deze woorden: “en gijlieden hebt niet gewild”.

Gijlieden

Hierin bepaalt de Heiland de voorwerpen tot, en van wie Hij spreekt met de benaming gijlieden. Dit kunnen geen anderen zijn dan diezelfde tot wie de Heiland in dit hoofdstuk van vers 13 af onafgebroken gesproken heeft. Diezelfde aan wie de Heiland de helse verdoemenis en verscheide andere zware oordelen gedreigd en aangekondigd heeft. En vooral diezelfde, die Hij zo nadrukkelijk in Zijn aanspraak beschreven heeft als het Jeruzalem, dat de profeten doodt en stenigt die tot haar gezonden worden en daardoor duidelijk onderscheiden worden van haar kinderen, die Jezus wilde vergaderen en ook daadwerkelijk vergaderd heeft, volgens het voorgaande in dit vers en dat zijn geen anderen dan de hoofden van het volk, bijzonder in de kerkstaat, zoals wij hiervoor getoond en bewezen hebben.

Ik weet wel dat er zijn en vooral zij die hier graag zulk een algemene aanbieding willen vinden, die dit willen toegepast hebben op de kinderen van dat Jeruzalem. Om dit goed te maken, bedient men zich van de volgende redenen:

Vooreerst zegt men dat Jeruzalem was aangesproken in het enkelvoud, maar hier worden de voorwerpen aangesproken in het meervoud, gijlieden. Wij antwoorden hierop:

- Dat het redelijk tot verwondering moet strekken dat men zo nauw let op de wijze van spreken, als men denkt dat men er iets in vinden kan, dat zijn onderstelling begunstigd, maar als men er dat niet in kan vinden, ziet men het gemakkelijk over het hoofd. Dit blijkt daarin dat men van Jeruzalem en haar kinderen hetzelfde maakt, waar de eerste in de tweede persoon worden aangesproken en van de laatste wordt gesproken in de derde persoon. Maar dit laat men ongemerkt passeren. Want zij die

nu weer in de tweede persoon worden aangesproken, moeten dezelfde zijn, waarvan in de derde persoon gesproken was.

- Wij menen dat de Heiland met recht dat Jeruzalem dat Hij in het enkelvoud had aangesproken, nu aanspreekt in het meervoud. Want het waren de hoofden van het volk, in één lichaam samengevat, en zo was het enkelvoudig. Maar dat lichaam bestond uit vele leden en dan is het meervoudig. Zodat al het onderscheid maar daarin bestaat, dat zij door Jezus in een tweërlei opzicht zijn beschouwd en ook zo door Hem worden aangesproken.
- Ja men kan gemakkelijk de redenen ontdekken, waarom de Heiland hier nu van spreekwijs verandert. Dit dient tot opluistering van de diepe wijsheid waarmee de Heiland (zoals altijd, zo ook hier) spreekt. Hij geeft daar duidelijk mee te kennen dat Hij diezelfde bedoelt die Hij tevoren van vers 13 af in het meervoud schriftgeleerden, farizeeën en blinde leidlieden genoemd had. Dit zijn dezelfde die samen het lichaam van de grote raad voor het meervoud uitmaakten. Dit brengt niet weinig toe om door Jeruzalem die raad te verstaan. Hij geeft daarmee te kennen dat wat Hij tevoren van hun gezegd had, en nu nog zeggen zal, wel dat gehele lichaam raakt, maar ook dat het een ieder van hen, elk persoon in het bijzonder betrof. En daarom dat het met allen en elk in het bijzonder zo bestond en diezelfde oordelen te wachten hadden; zodat niemand van hun zich zou kunnen verschonen, want het was hun tot hun waarschuwing allen in het algemeen en elk in het bijzonder gezegd.
- Tot slot kan het ook tot staving van onze gedachten dienen, dat de grote Godgeleerde Kulenkamp heeft aangewezen in zijn verhandeling van Jesaja 5 dat in het 3^e vers dat de onze vertaald hebben inwoners van Jeruzalem en mannen van Juda, eigenlijk in de grondtekst staat in het enkelvoud, inwoner van Jeruzalem en de man van Juda. Deze maken samen de kerkelijke en burgerlijke vergaderingen uit. (wat uit vergelijking van Matth. 21:34-45 blijkt deze zelfde Joodse raad of hoofden van het volk te zijn, want in dat laatste genoemde vers zegt Matth.: “Als de overpriesters en de farizeeën deze Zijn gelijkenis hoorden, verstonden zij, dat Hij van hen sprak.) Nu deze die in vers 3 in het enkelvoud werden aangesproken, die worden in vers 5 evenals hier in het meervoud aangesproken: “Ik zal ulieden nu bekend maken, etc.”

Ten tweede meent men om deze laatste woorden van de Heiland toe te passen op de kinderen die Jezus wilde vergaderen, dat hier een stilzwijgende spraakwending voorkomt tot die kinderen. Maar:

- Men zal veel werk hebben om deze onderstelling goed te kunnen maken, omdat men bezwaarlijk zulk een spraakwending in Jezus prediking zal kunnen aanwijzen. Ik zie ook niet dat men er bewijzen voor opgeeft. En daarom menen wij het zo lang te mogen verwerpen, totdat men het bewezen heeft.
- Daarenboven, wanneer iemand onbevooroordeeld de hele redevoering van vers 13 af leest, dan zal met niet alleen zien dat de aanspraak tot aan het einde toe onafgebroken gericht is tot de hoofden van het volk, maar ook dat er zich geen redenen opdoen, waarom de Heiland zich in de laatste woorden van dit vers tot andere voorwerpen zou wenden. Want dat zo maar te stellen, is niets minder dan voldoende. Men zou moeten tonen of dat er zich duidelijke kentekenen opdoen in de gezegden, die doen zien dat er geen ander voorwerp wordt aangesproken. Of dat de gezegden zodanig zijn dat zij niet kunnen toegepast worden op de voorwerpen die te voren waren aangesproken. Maar niets van die natuur komt hier voor. Integendeel past alles wat Jezus in deze laatste woorden zegt volmaakt, ja in een veel volmaaktere zin op deze hoofden, dan op die kinderen die Jezus heeft willen vergaderen, zoals meteen zal blijken. Ik wil ook niet denken dat men ooit tot die stelling zou zijn gekomen, was het niet dat men deze plaats graag wil dienstbaar maken aan een aangenomen onderstelling, die moeilijk valt te kunnen bewijzen.

Hebt niet gewild

Zo hebben we dan de voorwerpen bepaald tot wie de Heiland in deze laatste woorden spreekt. Nu moeten wij ons nog een weinig nader bepalen bij de woorden: “gijlieden hebt niet gewild”. Hiervan zullen wij eerst de juiste betekenis moeten naspeuren en dan moeten wij het brengen tot het oogmerk van de Heiland.

Wat de ware betekenis en mening betreft, bepaald met betrekking tot dat Jeruzalem, die hoofden van het volk. Deze is niet dat zij zich niet hadden willen laten vergaderen door de lokkende stem van de Heiland. Maar dat zij met de daad getoond hadden dat zij dat niet wilden, wat Hij wilde, ja dat zij recht tegengesteld en het tegendeel gewild hadden. Opmerkelijk zijn hierover de woorden van onze geleerde taal mannen in hun kanttekeningen, no. 44 over deze woorden. Dat is, gij hebt zulks (dat vergaderen van hun kinderen) altijd zoeken te verhinderen en toch heeft Christus tegen hun dank, al de Zijnen uit haar vergaderd. En zij tekenen er bij aan het 13^e vers van dit hoofdstuk.

Maar laat ik mijn opgegeven stellingen wat onderscheidenlijker voorstellen. Deze zijn tweeledig. Vooreerst zeg ik dat zij met de daad getoond hebben dat zij dat niet wilden, wat de Heiland wilde. Wat de wil van de Heiland was had Hij altijd al bij de stukken getoond en heeft het zo dadelijk gezegd, namelijk dat Hij hun kinderen wilde vergaderen als Zijn kiekens. (zoals wij het in verscheide bijzonderheden hebben aangewezen). Maar wilden zij dit ook? o Neen! En daarin bestond de misdaad van deze hoofden van het volk. Want zij waren volgens hun ambt verplicht Hem als de ware Messias aan het volk hun kinderen, van wie zij Leraars waren, uit Mozes en de profeten aan te wijzen, ze tot Hem te vergaderen, zoals Johannes de Doper hen was voorgegaan, zie Joh. 1:15, 20, 26-37. Maar niets van die aard werd er bij hen gevonden, hun verregaande blindheid in wat Mozes en de profeten van Hem gezegd hadden en hun vleselijk vooroordeel was oorzaak dat zij Hem niet kenden en daarom konden en wilden zij Hem dan ook niet aan het volk bekend maken en nog veel minder Hem aan het volk aanprijzen. Het is daarom opmerkelijk wat Jezus tot hen zegt in Luk. 11:52: "Wee u, gij wetgeleerden, want gij hebt den sleutel der kennis weggenomen; gij zelf zijt niet ingegaan, en die ingingen, hebt gij verhinderd." En ten blijke van dat het dit was dat zij niet wilden, werden zij met nijdigheid vervuld, wanneer zij vernamen dat er waren die tot Hem vergaderd werden. Zie Joh. 11:47-53 en 12:19 en daarom terecht, "gijlieden hebt niet gewild."

Ten tweede, ik zei ook dat zij juist het tegendeel wilden. Dat toonden zij daarin dat zij die wil van Jezus en de uitvoering daarvan op alle mogelijke wijze tegengestaan en zoveel mogelijk verhinderd hebben. Zou ik hier alles ophalen waarin gebleken is dat zij zich zo gedragen hebben omtrent die wil van Jezus, waar zou ik dan beginnen en waar eindigen? Ik moest dan al de vijandige handelwijzen aantekenen die zij tegen Jezus en Zijn prediking in het werk hebben gesteld en alleen ingericht waren om die prediking vruchteloos te maken. Het is ook niet nodig, want het is degenen die bedreven zijn in de schriften van de Evangelisten genoegzaam bekend, want die zijn er vol van. Dit had de Heiland hun al verweten in het 13^e vers van dit hoofdstuk, met daarom het wee over hen uit te spreken: "Wee u gij schriftgeleerden en farizeeën, gij geveinsden, want gij sluit het Koninkrijk der Hemelen voor de mensen, overmits gij niet ingaat, noch degenen die zouden ingaan, niet laat ingaan." Dit drukt Lukas in de hierboven opgegeven plaats nog sterker uit, Luk. 11:52: "Gij zelf zijt niet ingegaan, en die ingingen hebt gij verhinderd." Hierin ligt duidelijk opgesloten dat hoewel zij niet konden beletten dat Jezus degenen vergadert die Hij wil, zij toch zoveel belemmeringen hebben aangebracht als hun maar mogelijk was en daarom: gij hebt niet, ja het tegendeel gewild, van wat Ik wilde.

Dit is volgens mij de ware bedoeling van de woorden: "gijlieden hebt niet gewild" en daarom dat de Heiland hier ter plaatse niet spreekt van een onwilligheid, waardoor zij zich door Hem niet wilden tot Zich laten vergaderen. Dit volgt zeer natuurlijk uit de samenhang van de woorden, want Jezus heeft tot hen niet gezegd, Ik heb u willen vergaderen, maar Hij bepaalde dat alleen tot hun kinderen. En daarom komt die onwilligheid, waardoor zij zich niet door Hem wilden laten vergaderen in het oogmerk van Jezus hier niet te pas.

Ik voorzie wel dat men mij hierop zal tegenwerpen dat het evenwel een waarheid is dat deze Joden onwillig waren om zich door Jezus te laten vergaderen. Wij antwoorden dat dit waarachtig is, want als er maar de minste gewilligheid bij hen geweest was, dan zouden zij onmogelijk het bij anderen hebben kunnen verhinderen, zoals zij nu deden. En dit was het dat de Heiland hun al tot hun veroordeling gezegd had, Joh. 5:40: "Gij wilt tot Mij niet komen, opdat gij het leven mocht hebben." Maar dan is het meteen ook ten volle zeker dat die onwilligheid niet alleen bestond in dat zij weigerden datgene aan te nemen wat Jezus leerde aangaande de weg ten leven, maar in een onwilligheid die haar oorsprong had uit opzettelijke boosheid en nijdigheid tegen de persoon van Jezus en hen gebracht had tot dat gruwelijke besluit om Hem van kant te helpen. Hierin maakten de meesten zich schuldig aan zonde tegen de Heilige Geest. Hiervan werden nu al de beginselen gezien van dat oordeel van de verblinding

en verharding dat eerlang als zij de maat van hun ongerechtigheid zouden vol gemaakt hebben in de volle nadruk op hen zou rusten. Volgens de uitspraak van Jezus, Matth. 13:12-15 en de verklaring die Johannes geeft van hun ongelooft, Joh. 12:37-40.

Maar omdat de Heiland alleen spreekt van een willen vergaderen van hun kinderen en niet van een willen vergaderen van hen, zo volgt dat deze onwilligheid alleen moet bepaald worden tot wat de Heiland zegt. En dan ligt er geen aanbieding aan hun in. Dit zal blijken wanneer wij tot slot het betoog zullen opmaken van dat er in deze plaats geen algemene aanbieding voorkomt.

Dit laatste gezegde, betreffende het gedrag van deze hoofden van het volk hecht de Heiland vast aan wat Hij van Zichzelf gezegd heeft door het woordje “en”, “en gijlieden hebt, etc.” Dit duidt wel het nauwe verband aan dat deze twee gezegden met elkaar hebben. Zoals al doorgaans het gebruik van dit koppelwoordje is. Want Jezus gesproken hebbende van wat Hij gedaan had omtrent hun kinderen, voegt er bij het gedrag van deze voorgangers met betrekking tot wat Hij gedaan heeft. Maar niet minder is het gebruik van dat woordje, dat het twee zaken die van een onderscheiden aard zijn van de andere onderscheidt en een soort van tegenstelling maakt, zoals het zo voorkomt in vers 24 van ons hoofdstuk: “Gij blinde leidlieden, die de muggen uitzuigt en de kemelen doorzwelgt.” Hierin maakt het duidelijk een soort van tegenstelling en die nadruk komt ook hier van pas. Want hierin stond de wil van deze blinde leidlieden recht over en direct tegen de wil van Jezus. Jezus wilde hun kinderen vergaderen, maar zij wilden juist het tegendeel, ja zij hadden een wil om het te beletten. En om deze onderscheiden wil van deze Joden hun tot hun verwijt onder het oog te brengen, voegt er de Heiland dit bij, “gij hebt niet gewild.”

Conclusie

Wanneer wij nu deze gehele uitspraak van Jezus samenvatten, zowel van wat Hij van Zichzelf als wat Hij van deze hoofden van het volk zegt, dan ontdekt elk waarachtig beschouwer daarin een alleraanmerkelijkste onderscheiding en tegenstelling van de wil van Jezus en van deze voorgangers onder Israëel, die zo ver van de ander verschilt als de afstand van het licht van de duisternis is. Want hier komt de Heiland voor als de enige Herder en Opziener van de zielen, die het er op toelegt om zielen te behouden. Maar deze voorgangers komen hier voor als trouweloze herders en blinde leidlieden, die zoveel mogelijk de hun toevertrouwde schapen ten verderve leiden, want zij houden ze af van Hem bij Wie alleen het leven is, Spr. 8:35 vergelijk Ezech. 34. Hier komt de Heiland voor als de getrouwe Gezant van de Vader die de opdracht Hem toevertrouwd, getrouwelijk uitvoert en uitgevoerd heeft omtrent die allen en ook die alleen die Hem door de Vader gegeven zijn. Maar deze trouweloze herders komen hier voor als zulken die Hem dit op alle mogelijk wijze zoeken te betwisten en zo mogelijk vruchteloos te maken, Luk. 11:52.

Uit deze tegenstellingen zal een aandachtig beschouwer ook gemakkelijk de reden kunnen opmaken waarom de Heiland ten opzichte van wat Hij gedaan heeft alleen spreekt van een willen vergaderen van hun kinderen en niet van een dadelijk vergaderen van hen. Zoals Hij kon gezegd hebben om zo het grote onderscheid te tonen dat er was tussen Zijn en hun wil. Want alles wat Hij in deze wilde was goed, Gode aangenaam en kwam volmaakt overeen met de wil van God. Niet alleen Zijn bevelende, maar ook de besluitende wil. Hij kon zo zeggen: “Ik heb lust o mijn God om Uw welbehagen te doen.”, Ps. 40:9. En “dat het Zijn spijs was dat Hij deed de wil van Zijn Vader en Zijn werk volbracht”, Joh. 4:34. Vergelijk hiermee Matth. 11 waar Jezus in vers 25 en 26 met verwondering en aanbidding het eeuwige en vrije voornemen van de genade van de Vader beschouwt om die dingen de wijzen en verstandigen te verbergen en ze de kinderkens te openbaren. Daarop wijst Hij in vers 27 aan hoe de Vader Hem deze Zijn wil geopenbaard heeft en daarop bouwt Hij Zijn nodiging van vermoeden en belasten, met verzekering dat zij tot Hem komende de ware rust deelachtig zullen worden, vers 28, 30. Maar de wil van deze voorgangers was kwaad, God had er een afkeer van, want die streed tegen de besluitende en bevelende wil van God. En Hij wil dat onderscheid vooral tussen Zijn en hun wil aanwijzen. Dat Zijn wil zekerlijk en onfeilbaar Zijn oogmerk bereikt heeft in het vergaderen van die kinderen van hun, die Zijn kiekens waren en wel die allen en die alleen. Hij heeft dus nooit iets vruchteloos gewild en kan met alle zekerheid zeggen: “Al wat Mij de Vader geeft, zal tot Mij komen; en die tot Mij komt zal ik geenszins uitwerpen”, Joh. 6:37. Vergelijk vers 39, 40. Hij toont dat de wil van de Vader en Zijn wil dezelfde is. Maar met hun bleef het alleen maar bij willen of niet willen, meer konden zij niet doen. Zij konden zelfs

geen een van Zijn kiekens verhinderen dat het niet elk op Zijn tijd door Hem vergaderd werd en veel minder de vergadering van die allen. Opmerkelijk is de taal van hun zelf in Joh. 12:19: “De farizeeën dan zeiden onder elkander: Ziet gij wel, dat gij gans niet vordert? Zie de gehele wereld gaat Hem na.” Vergelijk hoofdstuk 11:47-52. En zo blijkt het dat hun wil kracht- en vruchteloos was ten opzichte tot wat Hij wilde, wat zij nimmer konden verhinderen. “Want het welbehagen des Heeren moest door Zijn hand gelukkig voortgaan, Jes. 53:10. Vergelijk Joh. 17:2-9, 20-26.

Tenslotte blijkt uit deze tegenstelling van de wil van deze ontrouwe voorgangers tegen die van Jezus de verregaande boosheid van het bestaan en het gedrag van hun die zo door Jezus gemerkte worden en tegelijk de rechtvaardigheid van de oordelen die de Heiland hen aankondigt, vers 33, 35, 36, 38, 39. Uit deze tegenstelling blijkt de verregaande boosheid van het bestaan en gedrag van deze voorgangers onder Israël. Want zij geven duidelijk hierin hun gedrag te kennen. Allereerst de verregaande haat en vijandschap waarmee zij omtrent Jezus waren aangedaan, omdat zij Hem niet alleen niet wilden erkennen voor degene die Hij was, maar ook niet konden dulden dat Hij vergaderde degenen, die Hij wilde vergaderen. Zij moesten het tegen hun wil, hun haat en vijandschap openbaarden zij meteen door een besluit te nemen om Hem te doden. Joh. 11:47, 48, 53. Tegelijk toonden zij dat zij zoveel mogelijk alles in het werk wilden stellen wat dienen kon om Zijn wil en daarin de wil van God tegenstand te bieden en de uitvoering ervan te verhinderen. Zoals ze zo staan afgetekend, Ps. 2:1, 2, 3 wat genoeg bekend is uit wat zij gedaan hebben omtrent deze persoon, de prediking en wonderwerken van de Heiland in hetgeen de Evangelisten daarvan hebben aangetekend. Maar niet minder kan daaruit worden opgemaakt hoe rechtvaardig de Heiland tot acht keer toe het wee over hun heeft uitgesproken, hoe billijk de Heiland hen de helse verdoemenis en allerzwaarste tijdelijke oordelen aankondigt, omdat zij zich deze door hun wangedrag hadden waardig gemaakt en in het vervolg noch zouden waardig maken. Want allereerst vervulden zij daarin de maat van de ongerechtigheid van hun goddeloze voorvaders, wier bloed op hen zou komen, met hun eigen bloed, volgens vers 34-36. Ten tweede begonnen zij daarin de maat van hun ongerechtigheid vol te maken, omdat in hun gedrag zich de duidelijkste bewijzen voordeden van dat zij de rotssteen van het Heil verwierpen en nu gereed waren om Hem tot een dood lichaam te maken, volgens Deut. 32:15, vergelijk Joh. 11:53. Want diezelfde haat en vijandschap, die zij betoonden in niet te kunnen dulden dat Jezus de Zijnen vergaderde, diezelfde haat en vijandschap was het waardoor zij Hem onrechtvaardig veroordeeld hebben (Hem verklarende te zijn een verleider en een godslasteraar) om Hem eindelijk aan het kruis te nagelen, zoals uit de lijdensgeschiedenis genoeg bekend is. En daarom dat eindelijke en allerzwaarste oordeel ten gevolg hebben:

- Dat hun huis woest zou worden gelaten. Voor zoveel zij burgerhoofden waren, hun huis de stad Jeruzalem en voor zoveel zij kerkelijke personen of hoofden waren, hun huis, de tempel en meteen hun hele burger- en kerkstaat, volgens vers 38 van dit hoofdstuk.
- Dat zij ten enenmaal aan de verblinding en verharding zouden worden overgegeven volgens vers 39: “Want ik zeg u: Gij zult Mij van nu aan niet zien, totdat gij zeggen zult: Gezegend is Hij, Die komt in den Naam des Heeren.” Vergelijk Deut. 32:18-26.

II. Geen welmenende aanbieding van genade

Nu schiet er ten opzichte van deze plaats alleen nog over dat wij volgens onze opzet het betoog moeten opmaken dat hier in deze woorden van de Heiland geen welmenende aanbieding van genade voorkomt, die gedaan wordt aan die allen, die verkeerden onder Zijn Evangelieprediking. En daaruit volgt dat men niet bewijzen kan dat dat nu nog onder de Evangelieprediking gebeurt. Het zijn dus twee zaken die wij nu nog wat nader te betogen hebben naar aanleiding van deze plaats.

De hoofden van het volk worden hier aangesproken

De eerste is dat er in deze woorden geen welmenende aanbieding voorkomt die gedaan wordt aan allen die onder Zijn Evangelieprediking verkeerden. Dit moet vanzelf volgen uit wat wij van de zakelijke betekenis van de woorden gezegd hebben. Want uit de aanspraak is gebleken dat het de hoofden van het volk, zowel in de kerk als in de burgerstaat zijn tot wie Jezus Zijn aanspraak richt, tot wie dan ook alleen het verwijt behoort dat Hij in deze woorden doet. Hieruit trek ik de conclusie:

- Dat dit geenszins allen zijn die onder de dienst van het Evangelie van Jezus verkeerd hebben. Ja men kan uit de historiën van de Evangelisten gemakkelijk opmaken dat deze hoofden buiten de twistredenen die zij met Jezus gehouden hebben zeer zeldzaam daaronder verkeerd hebben en als het al eens geschiede, was het al meest met die boze toeleg om iets te vinden tot Zijn beschuldiging en veroordeling vanwege die wrok die zij al meteen in het begin van Zijn openbare bediening tegen Hem opgevat en sedert altijd in hun hart gekoesterd hebben. Vergelijk Johannes 2:13-15 en bijzonder vers 18-21 met Mattheüs 26:61; 27:39, 40, 41, 42.
- Dat dan die algemene aanbidding al voor een groot gedeelte zal verminderen. Ja dat Jezus aan hun niet zulk een welmenende aanbidding gedaan heeft, tenminste niet sinds zij hadden beginnen openbaar te maken welk een haat en vijandschap zij tegen Hem en Zijn dienst hadden. Want dan zou men (als men wilde staande houden dat Jezus waarlijk zulk een welmenende aanbidding aan hun gedaan heeft) gemakkelijk kunnen betogen dat Jezus het hun welmenende aanbiedt, zonder dat Hij een wil had om het hun te geven, want zij lagen al voor lang onder het oordeel van de verharding. Zie dat in Joh. 12:39, 40: “Daarom konden zij niet geloven, dewijl Jesaja wederom gezegd heeft: Hij heeft hun ogen verblind en hun hart verhard; opdat zij met de ogen niet zien, en met het hart niet verstaan, en zij bekeerd worden, en Ik hen geneze.” Dit past bij uitstek op deze hoofden van het volk die daarin de voornaamste waren. En al worden er anderen van het gewone volk onder begrepen, die in de voetstappen van die voorgangers traden (wat uit het voorgaande van dit hoofdstuk wel waarschijnlijk is) zo klemt dit bewijs zoveel te sterker de uitvlucht die men hier op zou kunnen maken van dat Jezus het hun aanbiedt om hen rechtvaardig te veroordelen.
- En al wil men niet toestemmen dat onder de naam van Jeruzalem de hoofden van het volk verstaan worden, maar dat het een benaming is van het volk, zo heeft men nochtans daarin geen voordeel voor die algemene aanbidding. Want Jezus zegt niet, Ik heb u of ulieden, maar uw kinderen willen vergaderen, waardoor zij die aangesproken worden duidelijk worden uitgesloten, zoals wij bij de verklaring al hebben aangewezen.

Het overblijfsel naar de verkiezing van de genade wil Jezus vergaderen

En wat betreft hetgeen de Heiland in de tekst tot Jeruzalem zegt, daaruit kan men al net zo min met steekhoudende bewijzen zulk een algemene aanbidding betogen, want als wij het oog slaan op hetgeen de Heiland van Zichzelf getuigt, dan ligt er niets in wat kan dienen tot staving van die gedachten. Want Jezus zegt wel dat Hij de kinderen van dat Jeruzalem heeft willen vergaderen. Wij hebben daarvan getoond dat de voorwerpen waaromtrent Hij zegt iets gewild te hebben niet zijn dat Jeruzalem, maar de kinderen ervan. Daarvan hebben wij, zo wij menen met reden, getoond dat het spreken van hun in de derde persoon dat duidelijk leert. En tegelijk dat het alleen die zijn, die het overblijfsel naar de verkiezing van de genade uitmaakten. En daarom zijn het maar enige en wel het kleinste getal.

Als men dit niet wil toestaan, maar het algemeen opvat, dan moet volgen dat Jezus geen reden had waarom Hij zo en niet anders gesproken heeft. Maar wie durft het denken en veel minder zeggen dat Hij die de opperste wijsheid Zelf is, zo onnauwkeurig spreken zou? En geen gewichtige redenen gehad zou hebben waarom hij zo sprak? Maar dit staat ter verantwoording van hun die dit algemeen opvatten. Wij voor ons verklaren plechtig er geen deel aan te willen hebben. Dan moet volgen dat de Heiland dat Jeruzalem en haar kinderen ondereen vermengt, omdat de woorden handtastelijk een onderscheid te kennen geven door de eerste aan te spreken in de tweede persoon, maar van de tweede spreekt Hij als van anderen in de derde persoon. Als men dit onderscheid toestaat, is het een uitgemaakte zaak dat hier geen algemeenheid plaats heeft. En zo veel te ruimer als men dit Jeruzalem neemt, zo veel te meer blijkt het dat de kinderen ervan maar een bepaald getal van mensen zijn. Waar blijft dan nu die algemeenheid die men hier meent te vinden?

Uit het één en ander menen wij nu veilig te moeten besluiten dat deze kinderen dat genoemde overblijfsel naar de verkiezing van de genade alleen zijn, waarvan de Heiland alleen spreekt. Maar wat grond is daar nu in om hier zulk een algemene aanbidding te zoeken? Hij moet wel een vreemde wijze van denken volgen die toch hier zo iets zoeken wil!

Willen vergaderen is niet alleen de uitwendige roeping

Maar vestigen wij de aandacht op wat de Heiland zegt aangaande wat Hij gedaan heeft omtrent deze kinderen, wat is dat Hij ze heeft willen vergaderen. Wij hebben daarover getoond dat er verscheidene redenen zijn waarom wij door dit vergaderen niet alleen kunnen verstaan de uitwendige roeping. Dit nu zo zijnde, ligt er niet alleen niets in wat algemeen is, maar wel het tegendeel. Want de inwendige krachtadige roeping (waartoe de uitwendige roeping het middel is) is immers alleen bepaald tot de uitverkorenen en tot niemand anders. Dat hoef ik nu niet te bewijzen. Maar dan ligt er niets in voor zulk een algemene aanbidding, want het vergaderen is alleen bepaald tot enige, met naam bij God bekende personen en ook bij de Heiland, en geenszins tot die allen die onder de prediking van Jezus tegenwoordig waren, of het moest zijn dat men van aanbieden en vergaderen hetzelfde wil maken. Maar wie ziet niet dat het woorden zijn van een zeer verschillende betekenis die onmogelijk dezelfde denkbeelden en kundigheden kunnen opleveren? Wie ziet niet dat men zo denkbeelden aan de woorden hecht die geheel verschillen van de klank en de betekenis die eraan door alle weldenkende mensen in alle talen natuurlijk eigen zijn? Hierin durf ik mij wel vrijmoedig beroepen op de uitspraak van allen, hij zij, wie hij zij, en ik houd mij ten volle verzekert dat zij, zo zij niet door vooroordelen verblind zijn, uit een mond zullen verklaren dat zulke woorden al te veel van elkaar verschillen en daarom onmogelijk hetzelfde kunnen betekenen.

Wie ziet niet dat als dit zou doorgaan men dan de uiterste verwarring in de wereld brengt? Dat men dan van geen één spreekwijs in het woord een zekere bepaling kan maken, want elk zal er dan maar een betekenis aan hechten die met zijn onderstelling overeenkomt. Maar wat is dan waarheid?

Wil men hier tegen inbrengen: de aanbidding is de vergadering zelf niet, maar de vergadering geschiedt door middel van de aanbidding en wanneer de aanbidding wordt aangenomen. Hierop antwoorden wij dat men zo sprekende zelfs erkent dat het vergaderen en het aanbieden twee van elkaar onderscheiden zaken zijn en daarom niet met één benaming benoemd worden. Maar dan is de vraag, hoe men hier aan de aanbidding komt? De tekst spreekt duidelijk alleen van vergaderen. Immers op geen andere wijze dan dat men het er zelf in studeert omdat men het er graag in wil hebben. Dit is niet uitleggen, maar inleggen in Gods Woord. Omdat men door zulk een handelwijze er dingen inbrengt die er niet in zijn. Dit is ook niet minder gevaarlijk voor Gods Woord omdat daarvan een allerschadelijkste en een allergevaarlijkst misbruik kan gemaakt worden.

Willen vergaderen moet krachtadig begrepen worden

Ja maar men zal (om hier een algemene aanbidding te vinden) het daar zoeken, dat de Heiland niet zegt dat Hij Jeruzalems kinderen vergaderd heeft, maar alleen dat Hij ze heeft willen vergaderen. Wat men door dit willen vergaderen te verstaan heeft, hebben wij, volgens ons, breedvoerig genoeg in de verklaring van de tekst aangewezen en getoond dat volgens de eigen aard van dat willen van Jezus dat vergaderen onmogelijk alleen tot de uitwendige roeping kan gebracht worden en dat dat willen noodzakelijk krachtadig moet begrepen worden als zijnde een willen waardoor de Heiland waarlijk Zijn oogmerk bereikt heeft in het vergaderen van diegenen die Hij wilde vergaderen. Maar dit zo zijnde, ligt er immers niets in voor zulk een algemene aanbidding. Want als men die er in wil vinden, dan moet men noodzakelijk deze wil van Jezus zich voorstellen als de wil van een bloot mens of als die van een leraar die alleen maar een mens is en Gods verborgen raadsbesluit over de mensen, die onder Zijn dienst verkeren, niet weet en daarom wel een wil kan hebben om die allen te brengen tot bekering. Maar ik denk dat men daarin grotelijks mistast. Want wat Jezus aangaat, Die is immers zowel de waarachtige en alwetende God als dat Hij een mens was. Hij was het Die in Gods Raad gestaan had. Ja Hij was Die man, Wiens Naam is Spruite (wat zeker ziet op de oorsprong van Zijn menselijke natuur, zoals Hij uit David gesproken is, volgens Jer. 23:5) tussen Wie en de Jehova de Raad des Vredes was, Zach. 6:12, 13. Die kon zeggen: Wij spreken wat Wij weten en getuigen wat Wij gezien hebben, Joh. 3:11. En dat de Heiland in het oefenen van Zijn profetische bediening ook daarvan gebruik gemaakt heeft en uit dat beginsel is werkzaam geweest, kan daaruit blijken dat Hij als Die de harten kent van Zijn hoorders, wel wist wie van allen in waarheid in Hem geloofden. Zeer opmerkelijk is in deze wat de Evangelist Johannes zegt in Johannes 2. Daar zegt hij dat er velen in Jezus Naam geloofden ziende Zijn tekenen, vers 23, en laat er op volgen in vers 24, 25: "Maar Jezus Zelf betrouwde hun Zichzelve niet, omdat Hij hen allen kende." En opdat niemand zou denken dat dit een kennen alleen uit ondervinding is, doet Hij er

meteen op volgen “En omdat Hij niet van node had, dat iemand getuigen zou van den mens; want Hij Zelf wist, wat in den mens was”. Vergelijk Joh. 6:64 en Openb. 2:23 met Jes. 11:3.

Dat Hij wel wist wie zij waren die door Hem zouden vergaderd worden. Zowel als Hij wist wie het waren die daarvan verstoken zouden blijven. Dat moet wel worden opgemerkt, dat Hij Zijn prediking daarnaar heeft ingericht, als Hij Zelf zegt in Matth. 13:11: “Hij zeide tot hen, omdat het u gegeven is de verborgenheden van het Koninkrijks der hemelen te weten, maar dien is het niet gegeven.” Na in vers 12 daarvan de reden gegeven te hebben, verklaart Hij Zich daarover nader in vers 13: “Daarom spreek Ik tot hen (Zijn overige hoorders) door gelijkenissen, omdat zij ziende niet zien, en horende niet horen noch ook verstaan.”

Hij wist wel wie het waren die onder het zegel van de verkiezing lagen, zoals Hij Zelf zegt van Zacheüs. Luk. 19:9: “Heden is deze huize zaligheid geschied, (let wel) nademaal ook deze een zoon Abrahams is.” Dat is van het geestelijke zaad van Abraham, vergelijk Luk. 13:16 en van Nathanaël, Joh. 1:48: “Jezus zag Nathanaël tot Hem komen, en zeide van hem: Zie, waarlijk een Israëliet, in welken geen bedrog is.” En nadat Nathanaël daarover met Hem gesproken en Jezus hem voldaan had, riep Nathanaël uit: “Rabbi, Gij zijt de Zone Gods, Gij zijt de Koning Israëls.” Hij bespeurde in Hem een Goddelijke alwetendheid, zowel in het opzicht van Gods Raadsbesluit, als in opzicht van de kennis van zijn hart en van zijn verborgen werkzaamheden. Vergelijk vers 49, 50, zowel als hij wist wie daarvan waren uitgesloten. In Joh. 10:26 zegt Jezus tot deze zelfde vijandige Joden: “gijlieden gelooft niet, want gij zijt niet van Mijn schapen, gelijk Ik u gezegd heb.” Hiermee ziet Hij duidelijk op wat Hij in vers 16 gezegd had van schapen die de Zijne waren uit kracht van de voorverordining, maar echter nog van Hem moesten toegebracht worden. Daarmee toonde Hij wel te weten dat deze Joden niet behoorden tot dat getal en daarom de gaven van het geloof niet verkregen hadden. Wat de nadruk is van het woord “want” in deze tekst. Had Jezus willen zeggen dat zij als ongelovigen niet gerekend konden worden onder Zijn schapen, dan zou Hij gezegd hebben “gijlieden zijt niet van Mijn schapen, want gij gelooft niet”. Maar nu spreekt hij juist omgekeerd en vindt de reden van hun ongelooft daarin dat zij niet behoorden tot Zijn verordineerde schapen (zie ook onze kanttekenars no. 43). En onder diegenen die onder het Evangelie geleefd hebben, zullen er zijn van wie Hij eens zal zeggen: “Ik heb u nooit gekend.” Dat behoort niet alleen tot die, maar ook tot al de voorgaande tijden, omdat men de tijd van Zijn openbare prediking niet kan nog mag uitsluiten.

En al wil men de Heiland in Zijn prediking zich alleen als een bloot mens voorstellen, en dus daarin te werk gaan als andere getrouwe leraars, dan kan men er toch dat voordeel niet in vinden dat men zich daarvan wel verbeeldt. Want de onzondige mensheid, die geen verduistering van het verstand onderhevig was en daarbij zo rijkelijk met de gaven van de Geest was bedeed geworden (mag men redelijk stellen), zal wel zoveel kennis gehad hebben van de verzoeningsweg dat Hij wel zal geweten hebben dat het geenszins het oogmerk van God was, die allen te willen zaligen, die onder Zijn predikdienst verkeerden, zoals blijkt uit de te hiervoor bijeengebrachte plaatsen. Hij wist wel dat er velen geroepen zijn, maar weinigen uitverkoren waren, Matth. 20:16; 22:14. Ja, zelfs andere leraars, die alleen maar blote mensen zijn en nooit in Gods Raad hebben ingezien die kunnen, ja wel, wat hun wens en de zucht van hun ziel aangaat een begeerte hebben, dat, was het mogelijk, alle mensen die onder hun dienst verkeren, bekeert mogen worden. Maar zij kunnen nog mogen dat niet gezettelijk willen en van de Heere bidden omdat zij (zo zij niet besmet zijn met de misvatting van de voorstanders van een algemene genade en verdiensten van Christus) wel weten, of immers wel kunnen weten dat daarin hun wil strijdig is met de wil van God en dat zij zo biddende, niet naar, maar tegen de wil van God bidden. En daarom hebben verstandige en godvruchtige leraars zich wel gewacht zulks van de Heere te begeren. Zij hebben zich altijd bepaald tot de voorgelovenden in liefde, of op een diergelijke wijze (hoewel dit in onze dagen bij de ruime Evangeliepredikers zo al niet smadelijk veracht, tenminste helemaal niet in acht genomen wordt). Daaruit mogen we veilig besluiten dat de Heiland dit ook altijd wel in het oog zal gehouden hebben.

Maar laten wij nu eens het besluit uit dit alles opmaken. Kan iemand die niet opzettelijk door vooroordelen de ogen sluit, van zich verkrijgen te geloven dat Jezus waarlijk die allen die onder Zijn prediking leefden wilde vergaderen? Zo ja, dan heeft Hij of de wil van God niet geweten of hij heeft datgene gewild dat Hij wist strijdig te zijn met die wil van God. Hier willen wij wel laten kiezen wat men wil en het zal altijd op ongerijmdheden uitkomen. Zo nee, dan is er niet de minste grond om in dat

willen vergaderen een algemene aanbieding te vinden. Maar integendeel, moet het daarop uitkomen (zoals we in de verklaring gezegd en bewezen hebben) dat dit willen zich alleen bepaald heeft tot het overblijfsel naar de verkiezing van de genade onder Israël. Welke, zowel als al de overige van dat volk om de opgegeven redenen kinderen van dat Jeruzalem waren en genoemd konden worden.

We hebben getoond dat dit onder andere het oogmerk is van die vergelijking, waardoor Hij Zijn vergadering vergelijkt met die van een hen omtrent haar kiekens. We hebben daarover aangetoond dat de aard van de gelijkenis in al haar bijzonderheden beschouwd, duidelijk leert dat dat willen vergaderen van de Heiland zich alleen bepaald tot zulken onder hun kinderen op wie Hij zulk een betrekking heeft als een hen op haar kiekens. En daarom ook bij die alleen van uitwerking geweest is. Dit zo zijnde, doet er zich niets in dit zeggen van de Heiland op wat genoegzame redenen aan de hand geeft om in dit willen vergaderen een algemene aanbieding te vinden. Maar deze vergelijking geeft in tegendeel de sterkste redenen aan de hand voor het tegendeel. Want zij leert dat dit willen vergaderen bepaald is tot diegenen die Jezus Zijn kiekens kon noemen. Deze stelling wordt nader bevestigd uit de uitkomst en uitwerking die de prediking van Jezus en Zijn apostelen bij en onder dit volk gehad heeft.

Hiervan geeft het woord de duidelijkste berichten aan de hand dat het altijd maar een zeer gering getal was (in vergelijking van die overige menigte) die door Hem en hen zijn vergaderd geworden. En om ons nu alleen maar bij Jezus Zelf te bepalen (dat van Zijn apostelen en andere leraars zal daarna nog wel te pas komen) wat was het getal niet klein van hen die Jezus volgden? En wat waren er niet weinige onder die Hem in waarheid aankleefden en hun heil bij Hem zochten? Die hem voor een wijle tijds aankleefden, verlieten Hem al wederom lichtelijk. Zie Joh. 6:66 en onder de twaalve was een duivel, volgens vers 67-71. Daar het blijvend werk was, was het maar een klein kuddeke, wien het het welbehagen des Vaders was, hen te geven, Luk. 12:32. Het zijn maar weinigen die ingaan door de enge poort om op de nauwe weg te wandelen, Matth. 7:14. Daarom moest de Heiland klagen dat Hij tevergeefs gearbeid had, dat Hij Zijn kracht onnuttelijk had toegebracht, Jes. 49:4.

Maar dit zo zijnde, moet elk onbevooroordeelde doen zien dat het geenszins het oogmerk en de toeleg van Jezus geweest is om die allen te vergaderen die onder Zijn prediking verkeerden. Want was het dat geweest dat zou het ook zekerlijk geschied zijn. Dit houdt de Gereformeerde Kerk altijd staande tegen alle Pelagiaansgezinde voorstanders van de krachten van de vrije wil van de mensen. Daarom behoorde het geenszins in bedenking te komen bij iemand die belijdt de leer van de Gereformeerde Kerk toegedaan te zijn. Als men dan wil staande houden dat dit willen vergaderen zich verder uitstrekt dat alleen tot die enige, op wie de Heiland zulk een betrekking had, dan moet volgen dat een van beide waarheid is: of dat de Heiland in dit Zijn willen, Zijn opdracht waartoe Hij aangesteld was te buiten gegaan is; of dat Hij in Zijn bedoeling is teleurgesteld door de onwilligheid dergenen die Hij wilde vergaderen.

Het eerste is niet waar, want het zou lasterlijk voor de Heiland zijn, te denken dat Hij zelfs maar met een enige gedachte zou afgegaan zijn van die opdracht waarmee Hem de Vader belast en die Hij vrijwillig op Zich genomen had. Want Zijn werk was, niet alle mensen, niet alle Israëlieten, die onder Zijn dienst verkeerden, maar dat Hij de kinderen van God die verstrooid waren tot één zou vergaderen, volgens Joh. 11:52. Dat zijn dezelfde als die Hij Zijn schapen noemt, Joh. 10:16, 26, 27, 28, 29, 30 en haar kiekens, die Hij in dat 29e vers noemt de schapen die Hem de Vader gegeven heeft. Maar dat Hij in de uitvoering van Zijn opdracht zich stipt eraan gehouden heeft, is nodeloos te bewijzen, omdat het tegendeel in Hem zonde zou geweest zijn, die Hem tot het Middelaarswerk ten enenmaal onbekwaam gemaakt zou hebben. Hoe stipt Hij zich daaraan gehouden heeft, kan men duidelijk daar lezen, waar Hij in Zijn Hogerpriesterlijk gebed van Zijn gedane werk rekenschap geeft aan de Vader. Zie onder andere vers 2, 4, 6, 7, 8 van Johannes 17.

Dit kan het dan niet zijn; dan moet het (als Hij die allen, die Hem hoorden, wilde vergaderen) daar aan haperen dat Hij zijn oogmerk niet bereikt heeft, dat Hij door de onwilligheid van hen die Hij wilde vergaderen in Zijn verwachting en bedoeling is teleurgesteld, waardoor Hij niet verkreeg wat Hij wilde. Maar dit is het stuk wat we nog te onderzoeken hebben, omtrent de laatste woorden van de Heiland in dit vers.

De hoofden van het volk hebben niet gewild

Dit is het tweede deel van wat de Heiland gezegd heeft, zeggende: “en gijlieden hebt niet gewild.” Hiervan hebben wij de verklaring bewezen met oplossing van de bezwaren die er tegen kunnen ingebracht worden. Dat dit niet gezegd werd tot of van hen die Jezus wilde vergaderen, maar alleen tot en van de hoofden van het volk die dat op alle mogelijke manieren hebben proberen te verhinderen. Hieruit volgt dat alles wat men uit deze woorden van de Heiland bewijzen kan, alleen daarin bestaat dat deze hoofden van het volk, dat niet wilden. En bij tegenstelling alles hebben geprobeerd wat zij konden om de wil van Jezus vruchteloos te doen uitvallen. Maar tevergeefs! Want Hij (volgens de kanttekenaars) heeft tegen hun wil die allen vergaderd, die Hij wilde vergaderen.

Maar wat voordeel ligt hier dan toch in voor zulk een algemene aanbieding? Die, waarvan hier gezegd worden niet te willen, zijn het niet die Jezus wilde vergaderen. Dit had de Heiland alleen bepaald tot hun kinderen. Maar dan komt hier nu weer te pas die vraag of Jezus dan ook niet deze hoofden van het volk heeft willen vergaderen? We antwoorden, volgens de hiervoor gelegde gronden, neen! Maar men dient wel op te merken dat we dit niet zo onbepaald zeggen van allen die wel tot de Joodse raad behoord hebben of mogelijk nu nog wel behoorden in deze tijd. Want een Nikodemus en Jozef van Arimathea waren daar ook leden van. En zo er daarna nog iemand van hun bekeerd is geworden die moeten hiervan worden uitgezonderd en die behoren ook tot die, welke Jezus wilde of zou vergaderen. Maar dit verzwakt geenszins onze voorgaande stellingen, omdat het wel meer gebeurt dat er iets van een vergadering wordt gezegd, als die gehele vergadering betreffende, hoewel er wel een enkel lid van moet uitgezonderd worden. Immers is het bekend dat een vergadering van mensen wel eens volledig genoemd wordt, hoewel er aan dat getal één of ander lid mocht ontbreken. Zo wordt het gezelschap van de apostelen, de twaalve genoemd, hoewel toch Judas niet aanwezig was. Zie Joh. 20:24, 1 Kor. 15:5. En het is bij ons ook genoeg bekend dat iets van een vergadering (hetzij kerkelijk, hetzij wereldlijk) gezegd wordt, hoewel één of ander lid daar geen deel aan heeft. En de genoemde twee leden van de Joodse raad worden duidelijk gemerktekend in de Schriften van de Evangelisten als zulken, die van dat lichaam van de vergadering moeten worden uitgezonderd.

Want dat Jezus Nikodemus heeft willen vergaderen en ook dadelijk vergaderd heeft, blijkt uit Joh. 3:1-21 en hij heeft er ook achteraf blijk van doen zien. Niet alleen toen, wanneer hij de Joden hun onbetamelijk gedrag omtrent Jezus onder het oog bracht, met te zeggen: “Oordeelt ook onze wet den mens, tenzij dat zij eerst van hem gehoord heeft en verstaat wat hij doet?”, Joh. 7:50, 51. Maar vooral, wanneer Jezus gestorven was en het nu met de discipelen van Jezus scheen gedaan te wezen, toen kwam hij mede op en begeerde het lichaam van Jezus. Hiermee verklaarde hij in die gevaarlijke tijd een discipel van Jezus te zijn, Joh. 19:39.

En van Jozef van Arimathea wordt duidelijk gezegd dat hij een discipel van Jezus was, Joh. 19:38. En ook dat hij een raadsheer was en een goed en rechtvaardig man, deze had niet mede bewilligd in hun raad en handel, ja dat hij zelf het Koninkrijk Gods verwachtte, Luk. 23:50, 51.

Zoals er mogelijk nog wel één of ander zal geweest zijn, die minder bekend zijn en toch van dit verworpen lichaam van deze vergadering moet worden uitgezonderd, wat waarschijnlijk kan worden opgemaakt uit Joh. 12:42 vergeleken met de voorgaande 39, 40, 41 verzen.

Maar dit behoort tot dat lichaam dat hier van Jezus niet alleen in dit vers, maar ook in deze gehele redevoering van vers 13 af wordt aangesproken, aan wie Hij niet alleen de zwaarste tijdelijke oordelen, maar ook de helse verdoemenis aankondigt. Deze zijn het van wie in Joh. 12:39, 40 gezegd wordt: “Daarom konden zij niet geloven, dewijl Jesaja wederom gezegd heeft: Hij heeft hun ogen verblind en hun hart verhard; opdat zij met de ogen niet zien, en met het hart niet verstaan, en zij bekeerd worden, en Ik hen geneze.” Vergelijk Matth. 13:11, 13, 14, 15, wat duidelijk aanwijst dat het oordeel der verblindings en der verharding alreeds in deze tijd op hen lag.

En als iemand daarop al wil laten vallen dat er na die tijd onder de dienst van de apostelen een of ander van die leden bekeerd zijn, mogelijk van die, waarvan in Joh. 12:42, 43 melding gemaakt wordt, dan blijkt het toch een waarheid dat Jezus hen door Zijn prediking niet heeft willen vergaderen. Dezen lagen wel niet onder dat oordeel, maar het was voor hun de tijd nog niet dat zij moesten vergaderd worden. Toch was de overige grootste menigte daarvan geheel uitgesloten. Mogelijk is dit één van de redenen waarom de Heiland in deze laatste woorden van spreekstijl verandert en zegt gijlieden, net alsof Hij met

de vinger op hen wees, die Hij zich in Zijn gedachten voorstelde met uitsluiting van enkelen die Hij kende.

Maar men zal mogelijk daarop vallen dat Jezus zegt dat zij niet gewild hebben, dat is dat zij onwillig waren om zich door Hem te laten vergaderen. We antwoorden dat het ten volle waarachtig is dat deze hoofden van het volk daartoe onwillig waren. Want als zij dat niet geweest waren, dan zouden zij het bij anderen niet hebben proberen te verhinderen. Maar we hebben hiervoor aangetoond dat het niet willen alleen betrekkelijk moet gemaakt worden tot het vergaderen van hun kinderen, wat zij hebben proberen te verhinderen. Daarom komt hun onwilligheid in opzicht tot het vergaderen van hun hier niet te pas en loopt geheel buiten het oogmerk van Jezus die daarvan in deze woorden helemaal niet spreekt. Dat zullen we zolang staande houden, totdat men zal bewezen hebben dat Jezus hen waarlijk heeft willen vergaderen en vooral dat Jezus in deze woorden hun die onwilligheid van zich door Hem niet te willen laten vergaderen onder het oog brengt.

Maar als iemand niet tegenstaande alles wat we gezegd hebben dat Jezus niet spreekt van een onwilligheid omtrent wat Hij omtrent hen heeft willen doen, maar alleen van een onwilligheid omtrent wat Hij aan anderen, hun kinderen, heeft willen doen. Ik zeg, zo iemand toch wil staande houden dat die onwilligheid betrekkelijk gemaakt moet worden op de wil van Jezus om hen te vergaderen, dan moet dat “gijlieden hebt niet gewild” zoveel zeggen alsof er voluit stond “gijlieden hebt u niet door Mij willen laten vergaderen, hoewel Ik zulks wilde doen” en dus is de wil van Jezus omtrent hen krachteloos geweest. Hij is in Zijn wil en bedoeling door hun onwilligheid teleurgesteld. Want dat deze hoofden van het volk nooit door Jezus zijn vergaderd geworden, is zeker. Het oordeel van de verblinding en van de verharding dat nu al op hen lag, is eindelijk tot de hoogste volkomenheid op hen gekomen. Want zij zijn in hun hardnekkige vijandschap omtrent Jezus voortgegaan, niet tegenstaande al wat er gebeurd is dat hen van gedachten had moeten doen veranderen. En zij hebben ten laatste hun bitterheid doen zien in de behandeling van de apostelen en belijders van Jezus zonder dat zij ooit tot inkeer zijn gekomen. Daarom spreekt Paulus in Hand. 28:24-28 datzelfde oordeel van verblinding en verharding over hun uit dat in Joh. 12:39, 40, 41 als de oorzaak waarom zij niet konden geloven, uit Jes. 6:9-11 over hen uitgesproken was, vergelijk Hand. 13:46. Maar dan moet ook volgen dat hun onwilligheid de oorzaak is geweest dat zij niet zijn vergaderd geworden, niettegenstaande Jezus hun wilde vergaderen. Maar als men dit wat sterk wil doordrijven, dan zou ook moeten volgen dat de onwilligheid van de mens kon beletten dat Jezus Zijn oogmerk in het vergaderen niet bereikte. En bij tegenstelling dat de gewilligheid van anderen oorzaak was dat Hij Zijn oogmerk hierin al bereikte. Anderen hebben hiervan de ongegrondheid en gevaarlijkheid zowel als het ongereformeerde hiervan overtuigend aangewezen.

III. Conclusie

Nu moeten we volgens onze gemaakte opzet nog met enkele woorden aantonen dat men in onze dagen zulk een algemene welmenende aanbieding uit deze plaats niet kan bewijzen. Hierover is geen brede omslag nodig. De volgende stellingen zullen het voldoende kunnen afdoen.

Allereerst is het een aangenomen en ook onbetwistbare stelling dat een plaats of stuk dat in verschil ligt niet mag aangevoerd worden om er een andere zaak mee te bewijzen. Als iemand dat doet, is zijn bewijs van generlei waarde, tenminste in geen geval voor een bewijs dat steek houdt kan doorgaan. Zo is het met deze plaats ook gelegen. Voornamelijk godgeleerden hebben ze zo verklaard dat er niets in voorkomt wat zulk een algemene aanbieding begunstigt, maar eerder het tegendeel. Daarom komt men nu tevergeefs met deze plaats aan om het genoemde daarmee te bewijzen.

Ten tweede is het zo, zoals wij bij de verklaring getoond en bij de verdere opmerkingen bewezen hebben dat Jezus diegenen die Hij hier aanspreekt niet heeft willen vergaderen, maar alleen hun kinderen, en die nog niet eens allen, maar alleen enigen op wie Hij een betrekking heeft als Zijn kiekens. Hoe zal men dan nu uit deze plaats bewijzen dat Jezus dat wil doen aan allen die onder het Evangelie leven? Of zou men ook wel denken dat Jezus zulk een betrekking heeft op die allen?

Zo neen, dan is het zeker dat Jezus die allen niet wil vergaderen, maar alleen enigen van hen. Wat Jezus met deze woorden duidelijk zegt. En dan is er niet alleen geen algemene aanbieding in deze plaats te vinden, maar is ze direct tegen die stelling.

Zo ja, Jezus heeft zulk een betrekking op allen die onder het Evangelie leven. Maar dan zou men moeten tonen waarin die betrekking gegrond is. Zou het zijn omdat zij leven onder de dienst van het Evangelie? Maar er leven er velen onder het Evangelie die verworpen zijn en dienvolgens zeker zullen verloren gaan. Immers zijn het zulken van wie de Heiland zeggen zal: "Ik heb u nooit gekend.", Matth. 7:22, 23. Vergelijk Luk. 13:26, 27. En daar zijn er altijd wie het Evangelie als zulken die verloren gaan, een reuk des doods ter dood is, zowel als er zijn die het een reuk des levens ten leven is en behouden worden, 2 Kor. 2:15, 16. Als men nu daar in dat deze mensen leven onder het Evangelie een betrekking wil zoeken, die Christus op hen heeft, zoals men schijnt te moeten opmaken uit verscheide gezegdens van die voorstanders van die algemene aanbidding, als dat Christus hun tot een Zaligmaker geschonken is en dat zij behoren tot de gemeente van Christus en wat dies meer is. Dan moet volgen dat die betrekking algemeen is, zelfs Socinianen, Deïsten en wie niet al, die zich maar ophouden onder de Christenen en nu en dan zich onder de prediking van het Evangelie laten vinden. Dan moet ook volgen dat dan Christus een betrekking heeft op die voorwerpen die nooit zalig worden en die Christus ook niet wil zalig maken. Wat een vragen zouden hierover al kunnen gedaan worden? Wij laten dat over aan het oordeel en de overdenking van verstandigen.

Maar ik kan niet denken dat iemand die niet geheel met blindheid geslagen is, zulk een betrekking zal durven vaststellen. Tenminste, een rechtgeaarde gereformeerde zal het niet doen. En dan schiet er niets anders over dan alleen die tweërlei betrekking die wij in de verklaring hebben aangewezen, als namelijk of dat zij reeds aanvankelijk zijn toegebracht of dat zij liggen onder het zegel van de verkiezing, van wie Christus de behoudenis wil en ook zekerlijk zal uitvoeren en het krachtdadig tot Zich vergaderen. Maar dan is de vraag of men dat zeggen kan van allen die onder het Evangelie leven? Immers neen, want de grootste menigte van die mensen geven de overtuigende blijken dat zij nog volslagen in de natuurstaat zijn en dus heeft de Heiland nog nooit Zijn genadehand aan hen gelegd. En daar is dan zulk een betrekking van Jezus op hen niet.

Ook kan men van die allen niet zeggen dat zij liggen onder het zegel van de verkiezing, want behalve dat er al een grote menigte van de zodanigen zijn heengegaan in hun oude natuurstaat, zonder dat er zich de minste blijken van waar genadewerk bij hen heeft opgedaan, wat in dit leven moet geschieden, als zij verordineerd waren ten leven, volgens Rom. 8:29, 30. Ja, het is nu nog zo, dat onder de vele groepen, weinigen uitverkoren zijn, volgens Matth. 20:16; 22:14. Dit zo zijnde, is het besluit zeker dat Christus die allen, die Hij niet voor de Zijne kent, ook niet wil vergaderen, maar alleen dat bepaalde getal van degenen die Hem door de Vader gegeven zijn.

Het eindelijke besluit uit al het gezegde is dat uit deze plaats geen algemene aanbidding kan bewezen worden, want zij leert dat Jezus niet alle, maar enigen waar Hij een betrekking op heeft, wil vergaderen. Wat nu niet anders is dan toen. Of het moest zijn dat men wil stellen dat Jezus het de overigen liet aanbieden zonder het te willen geven, wat ongerijmd is en het welmenende van dat aanbod vanzelf vernietigt.

Ten derde. Volgens deze plaats zegt Jezus niet van diegenen die Hij wilde vergaderen dat zij niet wilden, maar alleen van hun die dat zochten te verhinderen. Dus kan met uit deze plaats of uit dit gezegde wel bewijzen hoedanig het bestaan en gedrag is van zulke hoofden in de burger- en kerkstaat die een getrouwe Evangeliedienst tegenstand doen of verzuimen en daardoor zoveel mogelijk verhinderen dat er mensen tot Jezus vergaderd worden en anderen die het willen, belemmeren. Maar geenszins, dat diegenen die onder het Evangelie leven door hun ongeloof de aangeboden zaligheid weigeren aan te nemen, zoals vaak deze plaats en deze uitspraak van Jezus daartoe wordt aangevoerd. Want als dit niet in de woorden volgens het oogmerk van Jezus ligt opgesloten (zoals we bewezen hebben) kan men het er ook niet uit bewijzen en wil men het toch doen, dan wringt men de woorden buiten haar verband en oogmerk en geeft er een betekenis aan die de Heiland er geenszins mee bedoeld heeft.

Wil men zeggen dat echter de zaak zelf waarachtig is dat de grootste menigte van de mensen volstrekt onwillig zijn om de inhoud van het Evangelie tot hun behoudenis aan te nemen. We antwoorden dat men dit geenszins uit deze woorden bewijzen kan, want Jezus bedoelt er dit niet mee. En hoewel we die onwilligheid niet ontkennen, maar ook stellen dat het echt zo gesteld is met de grootste menigte die onder het Evangelie leven, zo kan dit toch de reden niet zijn waarom zij niet vergaderd werden, zoals men ook al veel zo van die onwilligheid spreekt dat men er niet anders uit kan opmaken of dat het daar

alleen bij toekomt dat zoveel mensen verloren gaan. Maar als men het stuk wel inziet, dan kan met daaruit alleen bewijzen dat deze mensen vrijwillig en zo door eigen schuld verloren gaan. Maar geenszins dat hun onwilligheid de eigenlijke reden is, waarom zulke mensen niet tot Christus vergaderd worden, want als dat waar is dan moet bij tegenstelling volgen dat de gewilligheid van degenen die tot Hem waarlijk vergaderd worden de reden is waarom Jezus bij deze, in tegenstelling van die anderen zijn oogmerk bereikt. Maar zulks te denken is niets minder dan Gereformeerd en nog minder overeenkomstig de eigen aard van de zaken gedacht. Want zo het van de gewilligheid of onwilligheid van de mensen afhangt dat zij niet of al tot Christus vergaderd worden, dan durf ik wel ruim en breed verzekeren dat er nooit iemand tot Hem zal vergaderd worden, omdat zij die tot Hem vergaderd worden van nature en in de grond net zo onwillig zijn als alle anderen. Hier geldt wat Paulus zegt in Rom. 9:16: "Zo is het niet desgenen die wil, noch desgenen die loopt, maar des ontfermenden Gods."

Als het niet of al willen de reden is van het niet of al vergaderd worden tot Christus, waar blijft dan de vrije voorkomende en krachtdadig werkende genade in het toebrengen van de mensen tot Christus? Juist twee leerstukken waar de Gereformeerde Kerk zo veel mee op heeft dat zij deze stelt onder de eerste en fundamenteelste leerstukken van haar theologie, die haar onderscheidt van genoegzaam allen die buiten haar zijn. Deze kunnen dan niet langer stand houden, maar moeten daarin worden uitgeschrapt, want men zoekt uit deze plaats te bewijzen dat Jezus allen die onder het Evangelie leven, wil vergaderen, maar de onwilligheid van de mensen is oorzaak dat Hij Zijn oogmerk niet bereikt dat Hij wil. Kan met dit overeenbrengen met Paulus verklaring, Rom. 9:18: "Zo ontfermt Hij Zich dan, diens Hij wil, en verhardt, dien Hij wil." Als het zo met deze zaak staat, zou dan Saul (die woedende vijand van Christus) wel ooit in een Paulus en een eerste voorstander van Hem en Zijn zaak verandert geworden zijn, zoals toch geschied is? Zie Hand. 9:1-21; Gal. 1:13-16; 1 Tim. 1:13, 14; 1 Kor. 15:9, 10 vergeleken met Joh. 6:41, 65 en Kol. 1:12, 13.

Eindelijk ten vierde onderzoeken we eens of men met deze en soortgelijke plaatsen zo te verklaren (als men tot staving van dat ruime Evangelieprediken nu te werk gaat) wel veel vordert tot overwinning van het ongeloof aan het Evangelie, zoals men het noemt, wat op zichzelf beschouwd wel een prijzenswaardig oogmerk is, maar ik kan nog niet inzien dat men daartoe de rechte weg inslaat en vooral niet dat die ruime Evangelieprediking daaraan zeer bevorderlijk is. Want ten opzichte van zulke mensen die waarlijk ongelovigen zijn, kan men er dat voordeel niet mee doen, dat men zich daarvan wel verbeeldt, want als het zulken zijn die de inhoud van het Evangelie loochenen, dan is er dat voordeel niet van te wachten, maar daar moeten geheel andere wegen ingeslagen worden willen zulken tot het aannemen van de leer van het Evangelie gebracht worden, om nu niet te zeggen dat er onder dezen gevonden worden die schrander genoeg zijn om te kunnen zien dat men in dat ruime Evangelieprediken zich al vaak bedient van gezegden die niet anders dan met veel moeite kunnen overeengebracht worden met andere leerstukken. Daarom is het meer geschikt om er hun een afkeer tegen te doen opvatten dan hen ze te doen aannemen.

En zijn het zulken die wel de letter van de waarheid aannemen en belijden en met dat alles blind blijven in de ware inhoud van het Evangelie, dan kan men er ook dat voordeel niet mee doen. Want vindt de blinde eigenliefde er te veel aanleiding in om zich zonder grond gerust te stellen en door lichtgelovigheid zich de beloften van het Evangelie toe te passen en verhoedt de Heere het niet met een ingebeeld aandeel eraan verloren te gaan.

Maar men zal voorgeven dat men eigenlijk bedoelt het ongeloof te overwinnen bij bekommerden en verlegenen over hun genadestaat, welker gemoedelijke bezwaren men verklaart voor uitwerkselen van het ongeloof aan het Evangelie en die niet zelden daarover berispt worden. Hierover maken we de volgende aanmerkingen:

Het is mij altijd vreemd voorgekomen de gemoedelijke zwarigheden van ware heilbegerigen zomaar voor ongeloof te verklaren, want hoewel we niet ontkennen dat er sommigen zijn die wel eens door de kracht van het ongeloof geweldig geschud en geslingerd worden, zodat zij bijna nergens hun voet kunnen vastzetten; en dat zij wel eens door verkeerde redeneringen zichzelf in verwarring brengen, waardoor zij de echte blijken van het werk Gods in zich en van het geloofswerk dat zij oefenen niet kunnen zien en daardoor hun dagen in treurigheid doorbrengen.

Maar echter kan ik nog niet zien dat men al hun bekommelingen zomaar voor ongelof aan het Evangelie kan en mag verklaren. Want wat de waarheden van het Evangelie aangaat en vooral wat de belangrijke inhoud van het Evangelie uitmaakt, de geopenbaarde genade en verlossingsweg en in het bijzonder dat de Heere Jezus de enige ten volle genoegzame en gewillige Zaligmaker is, dit geloven zulke onvaste zielen zonder daarover de minste twijfelingen te hebben met hun hele ziel en dat vaak zuiverder en op betere gronden dan velen die altijd de mond vol hebben van een aangeboden en in de aanbidding geschonken Christus. Omdat zij die levensweg duizendmaal met hun hele ziel goedkeuren en omhelzen en Jezus in dat alles wat zij daaruit van hem kennen in alle opzichten hun even dierbaar is. Dit kan geen ongelof genoemd worden.

Wat hun werkzaamheden betreft, die uit het genoemde geboren worden, die lopen alle daarop uit dat zij duizendmaal voor de Heere verklaren en er met de innigste verlangens van hun ziel naar uitgaan om langs deze weg zonder enige uitbeding met God verzoend, geheiligd en gezaligd te mogen worden. Terwijl ze met hun hele ziel van alles afzien wat er buiten Jezus is, waar dat Jezus alleen, dat Jezus geheel de innigste verklaring van hun ziel voor de Heere is. Dit kan tenminste de naam van ongelof niet dragen, want juist hierin betonen zij te zijn armen van geest, treurigen, zachtmoedigen, hongerigen en dorstigen naar de gerechtigheid, die zalig gesproken worden en de beloften van het Koninkrijk der hemelen dat zij zullen vertroost en verzadigd worden, Matth. 5:3, 4, 5, 6.

Maar zou het dan wel hun twijfelingen omtrent hun genadestaat en omtrent de echtheid van hun geloofswerkzaamheden zijn dat de naam van ongelof moet hebben? Maar ik geloof dat men enorm mistast, wanneer men het daarin wil zoeken. Want daarin tonen zij de zuiverste blijken van hun oprechtheid voor de Heere en dat zij achterdochtig zijn over de bedrieglijkheid van hun eigen hart, waarop zij niet durven vertrouwen, te meer, omdat het hun gedurig naar de Heere drijft om hun hart en al hun werkzaamheden aan Hem ter beproefing op te dragen. Hierin is de taal van David hun eigen hartetaal, Ps. 139:23, 24: "Doorgrond mij, o God en ken mijn hart; beproef mij en ken mijn gedachten. En zie, of bij mij een schadelijke weg zij; en leidt mij op den eeuwigen weg." Dit is ook geen ongelof.

Daarin, en in het eerstgenoemde tonen zij dat zij als heilbegerigen zulke daden van het ongelof oefenen die dienen tot vereniging met Jezus en om in en met Hem Zijn heil deelachtig te worden. Hoewel zij die vrijmoedigheid en kracht van het geloof nog niet hebben dat zij het zich durven toe-eigenen. Maar dit kan tenminste geen ongelof genoemd worden. En die toch zulke zielen verklaren te staan in het ongelof en hun over hun onvrijmoedigheid berispen, zien toch wel toe, dat zij niet bedroeven degenen die Jezus niet wil bedroefd hebben. Want dit zijn de gekrookte rieten, die rokende vlaswieken die Hij niet wil verbreken noch uitblussen, Matth. 12:20. Dit zijn de tedere lammetjes die zogende schapen die de liefderijke Herder in Zijn armen vergadert, in Zijn schoot draagt en zachtjes leidt, Jes. 40:11. Zie verder hoe liefderijk de Heiland zulken behandelt en wat zij van Hem te wachten hebben: Jes. 50:4; 57:15; 61:1, 2, 3; 66:2. Vergelijk Matth. 11:28, 29, 30.

Maar ook kan zulk een verklaring van deze en soortgelijke plaatsen niet veel toebrengen tot overwinning van hun ongelof. Want zij begrijpen maar al te goed het grote onderscheid dat er is tussen waarlijk tot Christus vergaderd te zijn en een mogelijkheid van tot Hem vergaderd te kunnen worden. Want meer kan men volgens de verklaring die wij hier tegenspreken, niet bewijzen uit deze woorden, want de uitwendige roeping geeft niets meer aan de hand.

Deze kennen maar al te wel het grote onderscheid dat er is tussen Christus die hun in de aanbidding geschonken wordt en een Christus die zij waarlijk als hun eigendom in de dadelijke bezitting hebben. Tussen een Christus die hen niet slechts wil vergaderen, maar die hen waarlijk en krachtdadig tot Zich vergadert om niet alleen het eigendom van Hem te zijn, maar ook om aan Hem geheel dienstbaar gemaakt te worden. Met niets minder kan hun ziel gerust gesteld worden.

Zulken kennen maar al te goed hoe machtig veel het verschilt dat Christus verklaart zondaars tot Zich te willen vergaderen, maar welk willen vergaderen kan verhinderd en teleurgesteld worden door de onwilligheid van de mens (zoals noodzakelijk moet volgen uit de verklaring die we hier tegenspreken) en een verklaring van een willen dat krachtdadig is en werkt en daardoor onfeilbaar wordt ten uitvoer gebracht, waardoor niet alleen de van buiten aankomende tegenstand verijdeld wordt, maar ook waardoor de onwilligheid die in het hart huisvest geheel verbroken en (hoewel trapsgewijs) te ondergebracht wordt.

Tot slot. Het is er zover vandaan dat zulke verklaringen zouden kunnen dienen tot geruststelling van het gemoed (of zoals men het noemt tot overwinning van het ongeloof) dat ze veel eer geschikt zijn tot vermeerdering van die slingeren en onvastigheden van zulke twijfelmoedige en onvaste zielen. Want zij, die bij ontdekkend licht van de Geest de plagen van hun hart hebben leren kennen en er dagelijks nog al meer van ontdekken, zien duidelijk welke grote overblijfselen van onwilligheid er nog bij hun huisvesten. En deze horende dat Jezus mensen tot Zich wil vergaderen, maar dat de onwilligheid de oorzaak is dat velen niet vergaderd worden, moeten, als zij er niet op een bijzondere wijze van weerhouden worden, op die gedachten komen, dat zij nog van Jezus vervreemd zijn en dat hun onwilligheid veel licht wel de oorzaak zal zijn dat zij nooit tot Hem zullen vergaderd worden en dus aan het einde door hun onwilligheid zullen verloren gaan. Welke beroeringen, slingeren en sterkte voor het ongeloof zulks bij de zodanigen kan aanbrengen, weten die, die zulke zielen ontmoet en behandeld hebben. Hiermee stappen wij nu van deze plaats af.

Johannes 6:32b

De vijfde plaats waarbij wij onze aandacht te bepalen hebben is Joh. 6:32b: “maar Mijn Vader geeft u het ware Brood uit den hemel.” Deze woorden ziet men als een onweerlegbaar bewijs voor een schenken in de aanbidding. Ze zouden inhouden dat Jezus als het ware Brood wordt gegeven aan allen die in die tijd leefden onder de bediening van het Evangelie van Jezus Zelf. Men stelt dat dit geven in niets anders kan bestaan dan in de aanbidding, omdat de mensen waartot Jezus spreekt bijna allemaal zo gesteld waren dat men hier geen geven bestaande in een geven door het geloof stellen kan, omdat bijna allen nog vervreemd waren van het ware geloof. Het is de moeite waard om hierbij even stil te staan en te onderzoeken of dit de ware bedoeling van Jezus in deze woorden is. Wanneer wij kunnen aantonen dat dit hier door Hem niet bedoeld wordt dan moet vanzelf het bewijs vervallen dat men uit deze woorden trekt voor zulk een schenken in de aanbidding. Het zal daarom nodig zijn dat we ons wat nader bepalen bij de woorden zelf om de juiste betekenis ervan uit het verband waarin ze voorkomen aan te wijzen; met name uit dat gedeelte dat voorkomt van vers 25 tot 45.

I. Het verband van de tekstwoorden

Betreffende het verband van dit hoofdstuk merken wij nu alleen maar op dat de Evangelist in de eerste 24 verzen verhaalt hoe Jezus aan gene zijde van de Galilese zee dat grote wonderwerk verrichtte door ongeveer 5000 mensen te spijzigen met 5 gerstenbroden en twee vissen met de gevolgen daarvan, totdat Jezus weer aan deze zijde van de Galilese zee te Kapernaüm was gekomen. De Evangelist gaat daarop over om te verhalen wat de volgende dag te Kapernaüm (waarschijnlijk in de synagoge) is voorgevallen (vers 25-71). Dit komt hoofdzakelijk op twee bijzonderheden uit: deels een onderhandeling van Jezus met de samengevloede menigte (vers 25-59); deels een onderhandeling van Jezus met Zijn discipelen (vers 60-71).

Het eerste gesprek, waarin onze woorden voorkomen is weer tweeledig. Allereerst een onderhandeling van Jezus met de schare die Hem aan gene zijde van de zee te Kapernaüm waren komen opzoeken, die allen aanschouwers en deelgenoten waren geweest van die wonderbare spijziging (vers 25-40). Ten tweede een onderhandeling van Jezus met enkelen, die in onderscheiding van de eersten de Joden worden genoemd. Dit zijn waarschijnlijk de leraars van de synagoge geweest. Hierin verklaart de Heiland nader enige dingen die Hij in het eerste gesprek gezegd had (vers 41-59).

Onze tekstwoorden komen voor in dat eerste gesprek met die schare die Hem van gene zijde van de zee waren komen zoeken (vers 25-40). De Heiland stelt daarin, niettegenstaande de tussenspraak van de schare, de ware orde van het heil in de toepassing aan de rechte voorwerpen onderscheidenlijk en met de uiterste nauwkeurigheid voor. We zullen hiervan alle bijzonderheden niet aantekenen, omdat we voornemens zijn bij het opmaken van het betoog, dat hier geen schenken in de aanbidding voorkomt, dit in alle haar bijzonderheden op te geven om er dan dat betoog uit op te maken. Wij zeggen er daarom nu maar iets van.

Eerst tekent de Evangelist de aanleiding tot deze onderhandeling aan (vers 25). Daarop laat hij de onderhandeling zelf volgen (vers 26-45), waarin de Heiland eerst een algemeen voorstel doet van die orde van het heil (vers 26, 27, 29). Hij spreekt eerst tot ontdekking van deze schare door hun onder het oog te brengen dat zij als vleeselijke mensen hun buik stellen tot hun God en dat Hij geen welgevallen heeft in hen die Hem met die bedoeling komen zoeken (vers 26): “gij zoekt Mij, niet omdat gij tekenen gezien hebt, maar omdat gij van de broden gegeten hebt en verzadigd zijt.” Daarop laat Hij het kort voorstel van de ware orde van het heil volgen door hun de enige weg of het enige middel aan te wijzen om aan Hem als het Brood des levens deel te kunnen krijgen: het ware heilvattende geloof (vers 27, 29). Wat de Heiland hier dus kort gezegd heeft, breidt hij verder uit en verklaart Hij in alle bijzonderheden in vers 32-45. Daar verklaart Hij eerst nader wat die spijs is die blijft in het eeuwige leven en van welke kracht zij is (vers 32, 33, 35). Daarop verklaart Hij nader waarin dat werken om die spijs bestaat en wijst meteen aan welke mensen daartoe verwaardigd worden; alsmede langs welke weg zij daartoe gebracht worden; met de gewenste uitwerking van waarlijk die spijs deelachtig te worden (vers 35-45).

Uit dit opgegeven verband blijkt dat dit 32^e vers voorkomt in dat gedeelte van Jezus woorden waarin Hij nader verklaart wat die onvergankelijke spijs is. Het is dat Brood uit de hemel dat het tegenbeeld was

van het manna dat Israël gegeten had in de woestijn. Dit komt hier voor als een antwoord van Jezus op wat de schare zegt in het 30^e en 31^e vers. Daarin tonen zij duidelijk dat zij die onvergankelijke spijs niet alleen niet kennen, maar ook dat zij er vleselijke gedachten van maken. Ja zij geven te kennen dat zij menen dat Jezus hun wel op een diergelijke wijze van spijs zou verzorgen als eertijds hun vaders in de woestijn. Want zij zeggen (vers 30) “Wat teken doet Gij dan, opdat wij het mogen zien en U geloven? Wat werkt Gij?” En vers 31: “Onze vaders hebben het manna gegeten in de woestijn, gelijk geschreven is: Hij gaf hun het brood uit den hemel te eten.” Daarop antwoordde de Heiland hun in dit 32^e vers: “Voorwaar, voorwaar zeg ik u, Mozes heeft u niet gegeven het brood uit den hemel, maar Mijn Vader geeft u het ware Brood uit den hemel.” Deze woorden en wel voornamelijk het laatste lid zijn het waarbij wij onze aandacht wat nader te bepalen hebben. We hebben ons daarin deze orde voorgesteld: eerst zullen we de woorden zelf verklaren, voor zover als wij het tot ons oogmerk nodig hebben en dan zullen we nader onderzoeken of daarin zulk een schenken in de aanbidding voorkomt als men daaruit zoekt af te leiden.

II. Verklaring van de tekstwoorden

Betreffende het eerste de verklaring van de woorden zelf. Hierin zullen wij zoals gezegd is ons voornamelijk bepalen bij de laatste woorden: “maar Mijn vader geeft u het ware Brood uit den hemel”. Over deze woorden verschillen we van mening. Maar omdat de Heiland door het woord “maar” deze woorden vastmaakt aan de voorgaande, zijn we verplicht eerst iets van de voorgaande woorden te zeggen.

Voorwaar, voorwaar zeg Ik u

Hier laat de Heiland voorafgaan: “Voorwaar, voorwaar zeg Ik u”. We merken nu alleen maar op dat deze verzekering niet alleen behoort tot dit vers, maar ook tot alles wat er volgt tot aan het einde van het 46^e vers, omdat Hij dezelfde woorden in het 47^e vers weer gebruikt. Deze verzekering dient eensdeels om te tonen dat Hij Die hier het woord voert, leert als machthebbende en niet als schriftgeleerde (Matth. 7:29); anderdeels om de allersterkste verzekering van de waarheid van wat Hij hier en vervolgens zou zeggen te geven, zodat elk verplicht is om het als waarheid aan te nemen.

Mozes heeft u niet gegeven het brood uit den hemel

Daarop volgt het gezegde zelf: “Mozes heeft u niet gegeven het brood uit den hemel, maar Mijn Vader geeft u dat ware Brood uit den hemel.” Vooraf moeten we opmerken dat in deze woorden een tegenstelling voorkomt van twee tegenover elkaar staande zaken. Het is echter in de eerste opslag niet heel duidelijk waarin men de tegenstelling moet zoeken. Deze tegenstelling kan op drie wijzen begrepen worden:

1. Jezus maakt de tegenstelling tussen de tweeërlei gevers: Mozes en Zijn Vader. Alsof Hij wil zeggen dat het niet Mozes, maar Zijn Vader was die het Manna gegeven heeft. Dit komt mij niet aannemelijk voor, omdat deze schare het geven van het manna niet aan Mozes, maar aan God heeft toegeschreven, want zij zeggen: “gelijk geschreven is: Hij gaf hun het brood uit den hemel te eten”. Zie op Psalm 78:24, vergelijk Ex. 16:15.
2. De tegenstelling moet men stellen in de voorwerpen aan wie de gave gedaan werd. Alsof Jezus wil zeggen: het is waar aan uw vaders is dat manna gegeven, maar niet aan ulieden, die nu met een ander Manna begiftigd wordt. Dit levert een goede zin op en past heel goed in het verband.
3. Maar ik wil wel eens in bedenking geven of men de tegenstelling niet moet zoeken in de tweeërlei gaven die door Mozes en de Vader gegeven wordt. Deze gaven zijn in aard van elkaar verschillend zijn: het voorbeeld en het tegenbeeld, de schaduw en het lichaam. Deze laatste gedachte vind ik heel aannemelijk.

We veronderstellen dat deze woorden twee hoofdzaken in zich behelzen, deels een ontkennend voorstel wat Mozes niet gegeven heeft; deels een stellige aanwijzing van wat de Vader nu aan hun gaf. Volgens deze vooronderstelling behelst dat ontkennend voorstel: “Mozes heeft u niet gegeven het brood uit den hemel”, hoofdzakelijk de volgende bijzonderheden:

Allereerst dat de Heiland door “het brood uit de hemel” (dat Mozes niet gegeven heeft) niet verstaat het eigenlijke manna, maar hetzelfde als wat Hij in de volgende woorden noemt, “het ware Brood uit den

hemel". Daarvoor zijn de volgende redenen: Jezus kon niet ontkennen dat Mozes het eigenlijke manna gegeven had en dat zij in hun vaders gerekend dat brood, dat hun een schaduwachtig brood was, gegeten hadden. Het schijnt mij toe, wanneer Jezus in de volgende woorden het tegenbeeldige brood noemt, dat Brood uit de hemel, als met de vinger wijst op dat brood waarvan Hij zo-even gesproken had, dat het tegenbeeld was van wat hun vaders in de woestijn gegeten hadden.

Wanneer Jezus dan zegt Mozes heeft u dat niet gegeven, dan duidt dat aan dat wat Mozes ook gegeven heeft het toch het ware en tegenbeeldige Manna niet was wat de Vader nu aan hen gaf. En om dat te verstaan moet men wel opmerken dat men door Mozes niet de persoon van Mozes moet verstaan, maar de bediening, de huishouding en bedeling van Mozes, voor zover die bepaaldelijk behoort tot het Oude Testamant, wat in alles voorbeeldig en schaduwachtig was, zie 1 Kor. 10:1, 2. De woorden: "Mozes heeft u niet gegeven het brood uit den hemel" duidt aan dat alles wat Mozes gegeven heeft alleen maar uitwendig en schaduwachtig was, maar geenszins het lichaam en het tegenbeeld daarvan, want dat werd nu door de Vader aan hun gegeven, zoals blijkt uit de volgende woorden, vergelijk Kol. 2:16, 17; Heb. 8:5 en 10:1, 2. Zo menen we de betekenis van dat ontkennend voorstel aangewezen te hebben.

Mijn Vader geeft u het ware Brood uit den hemel

Gaan we nu over tot het tweede lid, de stellige verklaring die de Heiland doet aangaande hetgeen Zijn Vader nu aan dit volk gaf. Deze luidt: "maar Mijn Vader geeft u het ware Brood uit den Hemel." De nadruk van het woord "maar" hebben we tevoren al aangewezen. We gaan dan tot de woorden zelf over.

De Gever

Hierin stelt de Heiland de Gever van dit brood voor als de Vader, "Mijn Vader" zegt Hij. Dat dit een benaming is van de eerste Persoon in het hoogwaardig drie-enig Opperwezen, alsmede de reden waarom Jezus Deze zo benoemt, zullen we nu als bekend veronderstellen. Het is niet nodig om er ons hier over uit te laten.

De Gift

Maar wat hier onze bijzondere aandacht vereist is wat Hij van Zijn Vader zegt, te weten: "geeft u het ware Brood uit den hemel". Hierin is de gift van de Vader het ware Brood uit de hemel. De gave zelf stelt de Heiland voor onder twee benamingen.

De eerste is dat Hij het noemt Brood uit de hemel. Dat dit Brood niets anders is dan Jezus Zelf, heeft geen bewijs, omdat Hij het zelf zegt, zoals te vinden is in vers 33, 35, 48, 51. Maar het verdient zijn opmerking dat Hij Zich noemt Brood uit de hemel. Allereerst om er Zijn Goddelijk oorsprong van de Vader mee aan te wijzen. Die Hem daartoe verordineerd in de wereld en onder hem gezonden heeft, zijnde als het manna uit de hemel nedergedaald, zie vers 33, 38, 40. Dit moet wel in het oog gehouden worden als iets wat daarna weer zal te pas komen om de eigen aard van het geven van Hem als zodanig aan deze schare recht te verstaan. Ten tweede om zich zo voor te stellen als het tegenbeeld van het manna, tussen hetwelk en Hem veel overeenkomsten zijn.

De tweede benaming die Jezus aan dit Brood geeft is dat Hij het noemt het ware Brood. Dat dient om zich nog nader te beschrijven als het geestelijke en tegenbeeldige Manna. Dit kan een waarachtig brood betekenen in tegenstelling van wat vals en bedrieglijk is, of slechts brood is in schijn, waarin geen voedsel te vinden is. Gelijk er zo gesproken wordt van hetgeen dat geen brood is en niet verzadigen kan, Jes. 55:2. Van een leugenachtig brood, Spr. 20:17 vergelijk hoofdstuk 9:17 waar tegen dit ware Brood datgene is, wat ten volle in staat is om de geestelijke mens te verkwikken, te voeden en te versterken. Deze betekenis moet hier vooral niet worden uitgesloten. Maar waar of waarheid wordt ook wel gebruikt van wat het tegenbeeld is van schaduwen en voorbeelden. Zo wordt het gebruikt in Joh. 1:17: "De wet is door Mozes gegeven, de genade en de waarheid is door Jezus Christus geworden." Vergelijk Hebr. 8:2; 9:24. En dit wordt hier wel voornamelijk bedoeld, omdat uit het hele beloop van Jezus redevoering als met handen te tasten is dat Hij Zichzelf hier voorstelt als het tegenbeeld van het voorbeeldige manna, dat Paulus om diezelfde reden noemt een geestelijke spijze, wat ook die gegeten hebben aan wie God geen welgevallen had, 1 Kor. 10:3,4,5.

Ondertussen verdient het zijn opmerking dat de Heiland dit Brood noemt dat ware Brood uit de hemel en dus als met de vinger wijst op die spijze die blijft in der eeuwigheid, waarvan hij in vers 27 gesproken

had en waarvan Hij in het eerste lid van dit vers zei dat Mozes dit niet gegeven had. Wat dan dient tot nader bevestiging van dat Jezus door dat Brood uit de hemel in het eerste lid niet verstaat het letterlijke, maar het geestelijke Manna. En dan dient dit bijvoegsel om dit Brood waarvan Hij nu spreekt te verheffen boven dat brood dat hun vaders gegeten hadden, dat Brood dat het lichaam was van die schaduw dat in kracht genoemd kon worden "een waar Brood uit de hemel". En om zo de voortreffelijkheid te tonen van wat de Vader nu aan hun gaf.

De voorwerpen

En dit is het wat de Heiland tot hun zegt aangaande dit Brood, "Mijn Vader geeft u het". De voorwerpen die dus door de Vader geschonken worden, spreekt de Heiland aan in de tweede persoon. Hij zegt "u". Dit zijn dezelfde van wie de Evangelist in het begin van dit vers gezegd had: "Jezus zeide tot hen". Nu is het vanzelf duidelijk uit al het voorgaande dat dit, zo niet alleen, dan toch tenminste voornamelijk dezelfde zijn die van over de Galilese zee Jezus waren komen opzoeken en Hem gevonden hadden te Kapernaüm. Met wie Jezus tot dusver in onderhandeling was, die in vers 30, 31 twee vragen aan Hem hadden voorgesteld waarop dit 32^e en het volgende 33^e vers ten antwoord dient. Wat uit het lezen vanaf vers 24 ten duidelijkste blijkt, zoals we hiervoor bij het opgeven van het verband al hebben aangewezen. Maar het zal nodig zijn dat we deze voorwerpen iets uitvoeriger beschouwen, welke en hoedanige mensen het waren; door uit wat zij zelf zeggen en uit wat Jezus van en tot hun zegt hun gesteldheid en zedelijk karakter op te maken.

Vooreerst meer in het algemeen bestaat deze schare uit een gedeelte van die 5000 mensen die aanschouwers en mededeelgenoten waren geweest van die wonderbare spijziging van zoveel mannen, met vijf broden en twee vissen, volgens wat de Evangelist ervan aantekent in vers 1-14. Maar het is uit alle omstandigheden duidelijk op te maken dat zij bestaan heeft uit het slechtste, blindste en vleselijkste gedeelte van die menigte en daardoor onderscheiden zijn van veel anderen die over dat grote wonderwerk waren aangedaan en er meer dan een menselijk werk in zagen, zoals Johannes ervan zegt in vers 14: "De mensen dan, gezien hebbende het teken dat Jezus gedaan had, zeiden: Deze is waarlijk de Profeet, Die in de wereld komen zou.", omdat dezen tot wie Hij hier spreekt duidelijk tonen dat zij daaromtrent niet als redelijke mensen, maar veeleer als redeloze dieren verkeerden. Dit zal waarschijnlijk de reden zijn waarom Johannes die eerstgemelden noemt mensen, maar dezen de schare (vers 22,24). Althans, het is niet waarschijnlijk dat zij bestaan hebben uit die hele menigte van 5000, omdat er helemaal geen waarschijnlijkheid is dat er toen zoveel schepen zullen geweest zijn om die allen over te varen, ook zijn zij onderscheiden van de Joden in vers 41, 52 genoemd. Maar het zedelijke karakter van deze schare, als zijnde zodanige mensen als wij beschreven hebben, zal nog nader blijken, wanneer we eens nagaan wat zij zelf zeggen en wat Jezus van hen en tot hun zegt.

Zij komen hier voor als buikdienaars, die hun buik stelden tot hun God. Want Jezus zegt van en tot hun, "gij zoekt Mij, niet omdat gij tekenen gezien hebt, maar omdat gij van de broden gegeten hebt en verzadigd zijt" (vers 26).

Zij komen hier voor als zulken, die ten enenmale blind zijn in de weg der behoudenis. Want als Jezus hen vermaant "werkt niet om de spijs die vergaat, maar die blijft tot in het eeuwige leven" (vers 27), zo blijkt dat zij daarvan niets verstonden. Daarom dat vragen wat zij doen moesten om de werken Gods te werken (vers 28). Dit konden zij uit Mozes en de profeten wel weten, als zij niet ten enenmaal blind waren in wat tot hun behoudenis dient.

Zij tonen duidelijk dat wat Jezus gedaan en wat Jezus op hun vragen tot onderrichting gezegd had, bij hen niet de minste nuttigheid had, want in hun volgende vragen tonen zij dat zij Jezus helemaal niet kenden, noch erkenden voor degene die Hij was. Want op het zeggen dat het werk Gods bestond in Hem te geloven, zeggen zij: "Wat teken doet Gij dan, dat wij het mogen zien en U geloven? Wat werkt Gij?" (vers 30). Daarin ligt ook een duidelijk bewijs dat die wonderbare spijziging van zoveel mensen met zo weinig brood en vis bij hen niet de minste indruk gemaakt had. Althans dat daarvan nu niets meer bij hun was overgebleven, want zij eisen opnieuw van Hem wonderwerken om Hem te geloven. Ja zij tonen duidelijk dat het hun maar alleen om lichamelijk brood te doen was, want zij beroepen zich op het manna dat hun vaders gegeten hadden (vers 31). Hiermee gaven zij te kennen dat zij graag zouden gezien hebben dat Jezus hun op zulk een wijze van spijs voorzien had als hun vaders in de woestijn

gegeten hadden. Zo toonden zij dat die spijze die blijft in het eeuwige leven bij hun helemaal niet of zeer weinig in aanmerking kwam en dat Jezus terecht van hun gezegd had dat zij Hem zochten om het brood. Uit het één en ander samen genomen blijkt nu ten duidelijkste dat deze schare niet alleen bestond uit het blindste gedeelte van hen die ook deelgenoten waren van die wonderbare spijziging, maar ook enkel vleselijke mensen, die nauwelijks de naam van mensen verdienen. Want waar anderen in dat wonderwerk zo iets zagen dat zij daaruit besloten dat Hij die dat deed of de Messias of tenminste een groot profeet moest wezen, zo betonen dezen dat zij als redeloze dieren die de natuur volgen van dat alles niet eens een redelijk begrip vormen en daarom voor geen ding minder vatbaar waren dan om van dat geestelijk brood, het tegenbeeld van het manna, op enige wijze gebruik te kunnen maken, zolang zij in deze staat bleven.

Maar terwijl ik deze schare zo afteken, zou men mogelijk hier wel tegen kunnen inbrengen dat zij schijnen voor te komen als heilbegerigen, of immers als zulken die hun behoudenis zochten, want zij vragen niet alleen wat zij moesten doen om de werken Gods te werken (vers 28), maar ook om dat brood deelachtig te mogen worden, want in vers 34 zeggen zij “Heere, geef ons altijd dat brood”. Daarop antwoorden wij dat men uit dat eerste vragen niets meer kan afleiden dan dat zij nog wel wat wilden doen om zulk een onvergankelijke spijze deelachtig te worden, maar zolang als het niet blijkt dat zij hun vleselijke bevattingen omtrent die spijze hadden afgelegd, waarvan het tegendeel uit vers 31 duidelijk is op te maken, zo volgt dat er niets minder bij hen gevonden werd dan een begeerte naar zulk een geestelijke spijze.

En wat die tweede vraag betreft: “Heere, geef ons altijd dat brood”. Dit kan volgens het voorgaande geen vraag zijn om dat geestelijk brood deelachtig te worden, want als het dat geweest was, dan zou de Heiland hun ongetwijfeld een heel ander antwoord gegeven hebben dan Hij nu doet, omdat Hij van degenen die daaraan deel krijgen, spreekt in de derde persoon als van anderen en tegelijk verklaart dat zij nog vervreemd waren van dat ene middel om daaraan deel te kunnen krijgen, namelijk het geloof (vers 35,36). Daarenboven kan er zulk een heilbegerig vragen nooit plaats hebben zonder kennis van en geloof in Hem die dat ware Brood is. Ja zulk een begeerte is een wezenlijke geloofsdaad. Maar Jezus verklaart met duidelijke woorden dat zij Hem noch kenden, noch in Hem geloofden, vers 36: “Maar Ik heb u gezegd, dat gij Mij ook gezien hebt, en gij gelooft niet”. En daarom al hadden zij Hem gezien, zelfs in het doen van die wonderbare spijziging, met de ogen van het lichaam, zij hadden Hem nochtans niet gezien met hun zielsogen. En daarom waren zij van het geloof in Hem noch helemaal vervreemd.

III. De betekenis van “geven”

Van dezen nu zegt de Heiland: “Mijn Vader geeft u het ware Brood uit den hemel”. Dit moet noodzakelijk een weldaad aanduiden die dit volk nu in die staat waarin zij zich in die tijd bevonden dadelijk deelachtig werden. Maar om die weldaad zelf te kunnen bepalen, welke en hoedanig ze is, komt het hier voornamelijk aan op de betekenis van het woord geven. En dit is juist het stuk waarover hier het verschil is. Om dit nu zoveel mogelijk op de kortste en duidelijkste wijze te bepalen, zal het nodig zijn dat wij het gebruik en de betekenis van het woord “geven” onderscheidenlijk aanwijzen en dat met toepassing op dit “geven”, waarvan de Heiland hier tot deze schare spreekt en daar dan ook het gebruik vergelijken dat niet alleen deze schare, maar ook en vooral de Heere Jezus Zelf van dat woord maakt in dit gesprek dat Hij hier houdt, zowel met deze schare als met de Joden en ook met Zijn discipelen.

De eigenlijke betekenis van het woord “geven”

Allereerst is het zeker dat de eerste en eigenlijkste betekenis van het woorden geven is dat het aanduidt een dadelijk ter hand stellen of een dadelijk stellen in het recht van eigendom tot en in de dadelijke bezitting van wat gegeven wordt en dat uitdrukkelijk aan degenen aan wie de gift gedaan wordt. Dit is zo duidelijk dat elk die gewoon is om aan woorden niet een willekeurige betekenis te hechten het meteen zal moeten toestemmen. Maar in deze betekenis heeft geven een tweërlei gebruik:

- Of een geven van iets waarop iemand een zeker recht heeft. Dan is het een ter hand stellen van wat iemand toekomt. Zo gaf de heer van de wijngaard de arbeiders hun verdiende arbeidsloon, Matth. 20:8. Zo zou de Joodse Raad Judas geld geven als hij Jezus verraden had, Luk. 22:5 vergelijk Matth. 26:15 en Mark. 14:11. Zo gebruikt de Heiland in dit hoofdstuk dit woord van het geven van de

uitverkorenen aan Hem door de Vader, vers 37,39, wat toch een geven is wat gegrond was op Zijn ambt en werk van Borg en Middelaar;

- Of het wordt ook gebruikt van een geven, dat enkel bestaat in een vrijwillige gift of een geschenk dat uit genade geschiedt buiten en boven enige waardigheid. Zoals zulks geschiedt in het geven van liefdegaven. Dat is wel de natuurlijkste betekenis van het woord “geven”, maar dan sluit het ook altijd in een dadelijk stellen in de bezitting. De plaatsen waarin het zo voorkomt zijn teveel om die uit te schrijven en zijn ook bekend. Zie Matth. 7:11, Hand. 7:10, Gal. 2:9, Ef. 4:8 en 1 Joh. 3:1. Zo gebruikt de schare het van het geven van het manna dat aan Israël als een vrije gift tegen hun verdienste gegeven werd (vers 31).

Maar dan is nu de vraag of men dat geven waarvan de Heiland hier spreekt in deze betekenis moet opvatten: dat de vader deze schare dadelijk stelt in de bezitting van dit tegenbeeldige Manna. Maar dat kan het hier onmogelijk betekenen, want zij missen het geloof om daaraan deel te kunnen krijgen, volgens Jezus eigen verklaring (vers 29,35,36,37). En als zodanig konden zij van Hem, als het Brood des levens onmogelijk gebruik maken of enigszins nut ervan hebben, omdat het toch de mond van het geloof alleen is, waardoor het gegeten wordt. Was Jezus hun dadelijk gegeven, dan zouden zij met en in Hem deel gehad hebben aan al de zaligmakende genadeweldaden (zie vers 39,40). Maar er is niets dat daarop lijkt bij deze schare te ontdekken en daarom is dit het geven niet dat hier bedoeld wordt.

Maar ten tweede, dan moet in tegenbedenking komen of dat geven hier de betekenis moet hebben van aanbieden, zoals er zich thans enigen opdoen die dit niet alleen stellen, maar ook met zoveel vertrouwen ervan spreken alsof dat een onbetwistbare zaak is. Maar laat ons eens zien of deze onderstelling op goede gronden gemaakt wordt. Want zoiets te stellen zonder voldoende bewijs is geenszins voldoende. Om dit op goede gronden te onderzoeken moet allereerst noodzakelijk in bedenking komen of het geven ooit de betekenis heeft van aanbieden, en vooral in Gods Woord. Want als men zich die vrijheid aanmatigt om aan een woord of spreekwijs die in Gods Woord voorkomt een zin en betekenis te geven naar onze willekeurige begrippen, dan hebben ook anderen diezelfde vrijheid. Maar wat zal er dan met de tijd van Gods Woord worden? Dan zal elk dwaalziek mens de Bijbel tot zijn voordeel verdraaien en er de allerschadelijkste stellingen uit kunnen goedmaken (dit moet temeer gelden, wanneer men door zulk een zin aan een spreekwijs te geven een zeker systeem tracht op te werken dat men voor een voornaam hoofdartikel in de leerstellingen wil aangezien hebben, zoals toch dat stelsel van een algemene aanbidding in onze dagen zo wordt voorgesteld) en daarom is dit onderzoek uiterst noodzakelijk.

Wat dan nu Gods Woord aangaat, zo verklaar ik volmondig nog geen één plaats te hebben kunnen vinden (hoe ik er ook naar gezocht heb) waar het geven noodzakelijk de betekenis moet hebben van aanbieden. Aangezien al die plaatsen die daartoe worden bijgebracht (wat er echt heel weinig zijn) en waaronder deze onze plaats wel de voornaamste is, allen een in alle opzichten voldoende betekenis hebben, al wordt er zulk een aanbidding niet gevonden, zoals we hierna van deze onze tekst hopen te tonen. En in de burgerlijke samenleving weet ik niet dat het ooit gebruikelijk is het woord geven te gebruiken als men er alleen een aanbidding mee wil te kennen geven. Tenminste niet bij zulke mensen die weten welke woorden zij moeten gebruiken om zich verstaanbaar voor anderen uit te drukken, behalve dat het geen kleine verwarring zou kunnen te weeg brengen als men het woord geven gebruikt en alleen maar een aanbidding bedoelde. Want hoe vreemd zou het luiden wanneer een schuldenaar aan zijn schuldeiser de betaling aanbod, verklarende dat wel te willen doen en dan daarna verklaarde het gegeven te hebben, bedoelende die aanbidding.

Hoe vreemd zou het klinken wanneer iemand die belast is met het uitdelen van liefdegaven ze aan de behoeftigen wel aanbod, maar hun ze onthield en dan toch verklaarde ze gegeven te hebben. Of het woord geven gebruikte om er zijn aanbidding mee te benoemen. Voorwaar die behoeftigen zouden er helemaal geen voordeel van hebben, aangezien een aanbidding niemand in de bezitting stelt van het aangebodene.

Laat ik dit nu met een woord toepassen op het woord geven, wat men wil dat hier en elders de betekenis van aanbidding heeft. Kan men dan wel zeggen dat Gods Geest nauwkeurig en met wijsheid spreekt in dit woord door het woord geven te gebruiken en er alleen maar een aanbidding mee te bedoelen? Deze betekenis ligt helemaal niet in de klank van het woord opgesloten en niemand zal die betekenis erin zoeken die bij de natuurlijke betekenis van dat woord blijft stilstaan.

Zal men degenen die altijd vitten op de duisterheid en onverstaaenbaarheid van Gods Woord niet moeten toestaan dat Gods Geest in zulke plaatsen vrij duister en ingewikkeld spreekt? Waar blijft dan de duidelijkheid van Gods Woord?

En tenslotte kan ik ook niet zien dat als men die stelling, dat geven in Gods Woord de betekenis heeft van aanbieden, toestaat men het krachtdadig geven waarvan Gods Woord zo vaak spreekt, tegen remonstranten en anderen zal kunnen staande houden die toch geen ander geven erkennen dan door de aanrading van het Evangelie. Vooral als men staande houdt dat geven aanbidding betekent, wat juist niet dezelfde betekenis is, die zij er volgens hun onderstelling eraan zullen geven. Het zal niet nodig zijn dit met bijzonderheden aan te wijzen, omdat dit hiervoor al meer dan eens is voorgekomen.

De betekenis van “geven” in Johannes 6

Nu we dit vooraf over het woord “geven” hebben opgemerkt, moeten wij nu nog wat nader komen en onderzoeken of het geven van de Vader waarvan de Heiland hier spreekt tot deze schare de betekenis heeft van aanbieden. Om dit op vaste gronden te doen, komt in de eerste plaats in aanmerking het gebruik dat hier in dit hoofdstuk van dit woord gemaakt wordt. Van Jezus Zelf komt het hier zeven keer voor: vers 27,32,33,37,39,51 en van de schare twee keer: vers 31,34 en van de Joden: vers 52. Wanneer men nu deze ene uitdrukking waarover het verschil is, uitzondert kan ik niet geloven dat men in al die genoemde verzen een aanbidding onder de benaming van geven zal kunnen vinden. Het zal nodig zijn hier een ogenblik bij stil te blijven staan. Wat dan die genoemde verzen betreft, daarvan kan ik heel gemakkelijk tonen dat het woord geven er die betekenis niet kan hebben.

In vers 27 waar de Heiland vermaant om niet te werken om de spijs die vergaat, maar om die, die blijft in het eeuwige leven, laat Hij volgen: “die de Zoon des mensen u geven zal”. Daar zal men het niet zoeken, want behalve dat dit geven in de toekomstige tijd wordt voorgesteld en daarom die spijs door Hem nog niet aangeboden wordt, zo is het duidelijk dat dit geven gegrond wordt op dat werken om de spijs die blijft in het eeuwige leven, dat is volgens Jezus eigen verklaring in vers 29 het geloof te oefenen in Hem en daarom kan het daar geen aanbidding betekenen. Want is het waar dat Jezus aan degenen die in Hem geloven, maar alleen die onvergankelijke spijs aanbiedt? Zo ja, dan is het verband tussen het geloof en het dadelijk deelgenootschap aan de zaligmakende genadeweldaden weg. Omdat Gods Woord echter overal dat onafscheidelijk verband stelt, zie maar vers 35,37,39,40 van dit hoofdstuk en vergelijk er mee vers 50,51,54,56,57,58 in welke laatste verzen het woord eten gebruikt wordt, in de plaats van het geloof als het zelfde betekende. Om nu geen andere plaatsen, die er veel zijn, op te halen. Daarenboven strookt dit in het geheel niet met het systeem van hen die wij hier tegenspreken, want zij willen immers beweren dat de aanbidding gedaan wordt aan degenen die nog niet geloven om hun tot het geloof te brengen. Maar hier eist Jezus eerst het geloof en dan volgt het geven. En dus kan het hier geen aanbieden betekenen, maar wel een dadelijk stellen in de bezitting, wegens dat verband dat God zelf heeft willen leggen tussen de oefeningen van het geloof en die zaligmakende weldaden.

In vers 33 kan het geven ook geen aanbieden betekenen, omdat Jezus verklaart dat Hij als het Brood dat uit de hemel is nedergedaald de wereld het leven geeft. Want als men het woord geven hier de betekenis van aanbidding wil doen hebben, dan zou gemakkelijk betoogd kunnen worden dat alles wat Jezus doet in het geven van het leven alleen maar bestaat in de aanbidding in het Evangelie, zoals het door alle pelagiaansgezinden begrepen en verklaard wordt. Dat zou zoveel te sterker klemmen als men door de wereld verstaat alle mensen of zoals men nu in de Gereformeerde Kerk van sommigen hoort: allen die onder het Evangelie leven. Maar neemt men dit zeggen zo op als alle rechtgeaarde Gereformeerden gewoon zijn te doen, dat de wereld betekent het ganse lichaam van de uitverkorenen, dan kan dat geven niets anders betekenen dan die allen en elk van hen langs verscheidene trappen te stellen in de dadelijke bezitting van dat leven, waar echt al heel wat meer toe behoort dan een welmenende aanbidding, waar ik nu niet zal intreden, omdat ons dat hiervoor ook al vaker is voorgekomen.

In vers 37 en 39 kan het die betekenis ook niet hebben, want daar spreekt de Heiland van een geven van de verordeneerden ten leven aan Hem door de Vader. Dat kan onmogelijk betekenen een blote aanbidding, maar een toewijzing van dezen aan Hem, als waarop Hij een recht van eigendom heeft uit kracht van die gift, die gegrond is op Zijn aanstelling tot en op Zijn aanneming van het Middelaarsambt. Deze gift is wel geschied in de Raad des Vredes, waarop Hij het oog heeft in vers 39, sprekende van al wat Hem de Vader gegeven heeft, maar ook in de tijd, zo vaak als er één van die gegegebenen aan Hem

wordt toegebracht, waarop Hij oogt in vers 37, sprekende van een geven in de tegenwoordige tijd, maar niet met uitsluiting van dat geven in de eeuwigheid. Wie nu durft te verklaren dat dit een aanbidding is, die doet het, maar de gevolgen zijn voor zijn rekening.

Tot slot vers 51, waar de Heiland spreekt van Zijn vlees dat Hij geven zal voor het leven van de wereld. Daar kan het nog minder een aanbidding betekenen, want door dat geven van Zijn vlees, verstaat de Heiland ongetwijfeld de overgave van Zichzelf tot een zond- en slachtoffer, voor en in de plaats van de wereld van de uitverkorenen. Maar als men van dat geven een aanbidding maakt, wat zal er dan van worden? Zou men op die vooronderstelling niet gemakkelijk er toe kunnen komen om ongemerkt de socinianen in de hand te werken, die alle dadelijke voldoening door Christus, als het ware zond- en slachtoffer verwerpen? Wil men daar niet toe komen, dan moet men dit geven in geen andere zin opvatten dan een dadelijk overgeven van zichzelf tot zulk een einde als we hierboven gezegd hebben. En daar hoort echt wat meer toe dan alleen een aanbidding. Daar kan ik nu niet op ingaan. Lees eens met aandacht de volgende plaatsen na: Matth. 20:28; Ef. 5:2; Heb. 9:14; 10:5-10, 14.

Nu zouden ook die andere plaatsen, waarin de schare en de Joden spreken moeten volgen: vers 31, 34 en 52, maar ik kan niet denken dat iemand daar aan het woord geven de betekenis van aanbieden zal hechten. Daarom zal ik mij over elk van die plaatsen in het bijzonder niet behoeven uit te laten. Dit weinige zal daarom genoeg zijn:

Als de schare zeggen dat God hun Vaders brood gaf uit de hemel, dan kan dat geen blote aanbidding betekenen, omdat er ook gezien wordt op het regenen van het Manna. Maar dit zal daarna wel blijken.

Als die schare zegt “geef ons altijd dat brood”, vers 34, dan zal niet makkelijk iemand op die gedachten komen dat zij zouden begeerd hebben dat Jezus hun dat zou aanbieden, want zij doelen op dat geven waarvan Hij gesproken had in vers 33, waarvan we al getoond hebben dat dit niets minder dan alleen een aanbidding te kennen geeft.

Twistreden de Joden er in vers 52 over dat Jezus Zijn vlees wilde te eten geven. Het blijkt uit het antwoord van Jezus in de zes volgende verzen, dat dit een geven is waar het eten het gevolg van zou wezen tot volle verzadiging ten eeuwiggen leven, wat echt niet in aanbidding kan bestaan.

Zo menen we getoond te hebben dat onder het vele gebruik van het woord geven, dat hier in dit hoofdstuk alleen en in het bijzonder in deze samenspraak van Jezus met de schare en met de Joden tenminste tien keer voorkomt, het niet één keer de betekenis heeft van aanbieden. Zo mag ik er redelijk deze conclusie uit trekken dat een louter willekeurige betekenis aan een woord te geven, omdat men het graag zo wil hebben om een aangenomen onderstelling goed te kunnen maken in geen geval overeenkomt met een rechtaardige en welgegronde bijbelverklaring, waarin door alle brave uitleggers geraadpleegd wordt met het gebruikt dat zulk een woord heeft in Gods Woord. Vooral met het gebruik dat zulk een woord heeft in het verband wanneer het vaker voorkomt en vooral dat de zulken nooit afgaan van de eigenlijke en natuurlijke betekenis van zulk een woord, zolang als er zich geen dringende redenen toe opdoen, die hier tenminste niet zijn, zoals al ten overvloede gebleken is en in het vervolg nog wel nader zal blijken. En daarom mag men redelijk vragen waarom dat woord geven hier de betekenis van aanbieden moet hebben?

Is het omdat het woord aanbieden in de Heilige bijbelboeken niet gevonden wordt? O neen! Want men vindt het gebruikt in Hand. 8:18 door Simon de tovenaer, dat hij de apostelen geld aanbood om ook de gaven van de Geest te kunnen meedelen. Of is het omdat men aan deze woorden anders geen genoeglijke zin kan geven? Dit tenminste niet! Zoals wij straks bij de stukken zullen aanwijzen. En dan schiet er niets anders over dan dat men er die betekenis aan geeft, omdat men het graag zo wil hebben om zijn opgevatte onderstelling goed te kunnen maken.

De betekenis van “geven” in Johannes 6:32

Daarom zal het er nu maar op aankomen of er in dit zeggen van Jezus in die laatste woorden van dit 32^e vers: “Mijn Vader geeft u het ware Brood” zulk een aanbidding moet begrepen worden. Dit menen wij op goede gronden te moeten ontkennen

Allereerst omdat het in geen geval ligt opgesloten in het woord geven, zoals wij zo-even breedvoerig genoeg hebben aangewezen. En dus rust die gedachte op een ongegronde onderstelling, alzo het als nog ligt ten laste van hun die deze betekenis aan dat woord geven dat zij uit Gods Woord bewijzen dat het die betekenis elders heeft, waaraan zij zulke krachten wel eens mogen beproeven of zij het kunnen doen.

Daarenboven, al was het dat men al een of andere plaats kan opgeven waarin men die betekenis meent te kunnen vinden, dan zou men nog niet bewezen hebben dat het daarom ook hier in die betekenis moet worden genomen. Omdat wij met meer dan een reden kunnen aantonen dat hier zulk een aanbidding in het geheel niet te pas komt, die aan die allen en wel voornamelijk aan deze schare gedaan wordt, zodat God de Vader die hier dat geven wordt toegeschreven, dit geestelijke Brood aan die allen wil geven. Want dit moest het wezen, zal het de naam van een welmenende aanbidding kunnen dragen, zoals wij hiervoor breedvoerig hebben aangewezen. De redenen waarom wij zulk een aanbidding hier niet kunnen vinden zijn de volgende:

De Gever

Ziet men op Hem aan Wie dit geven wordt toegeschreven, dan is het mij onmogelijk hier zulk een welmenende aanbidding te kunnen vinden. Want het is heel wat oneigen dat aan God de Vader een aanbidding door het Evangelie wordt toegeschreven, waar Jezus nu werkelijk bezig was met de prediking van het Evangelie, want dat zou mogelijk nogal te plooiën zijn om er een goede zin aan te geven. Maar het zou heel wat beter vleien als er hier zulk een aanbidding door het Evangelie plaats had dat het aan Hem werd toegeschreven die daar nu mee bezig was om het Evangelie te prediken. Maar als men stelt dat God de Vader Jezus als het tegenbeeldige Manna aan deze allen aanbiedt, dan moet volgen dat Hij waarlijk een wil had om Jezus aan hun allen te willen geven. Dat zal een rechtgeaarde Gereformeerde nooit kunnen stellen, want in het geven van Jezus kan Hij nooit anders handelen in de tijd dan overeenkomstig hetgeen Hij van eeuwigheid volgens Zijn volstreekte en onveranderlijke wil heeft bepaald. Want dit geven maakt een belangrijk deel uit van alle dingen die Hij werkt naar de raad Zijns willens, volgens Paulus uitspraak in Ef. 1:11. Dat ziet juist op dat gedeelte van dat raadsbesluit van God wat de eeuwige verkiezing van de genade betreft. Zoals blijkt uit hetgeen er vooraf gaat van het 3^e vers af. En dit zelfde wordt ook heel duidelijk door Jezus zelf gezegd in vers 37, waar Hij het komen tot en daarom ook het deelgenootschap aan Hem alleen toeigent aan degenen die Hem van de Vader gegeven zijn, vergelijk vers 38 en 39.

Stelt men dan nu dat de Vader hier zulk een aanbidding doet aan deze allen, dan moet onweersprekelijk volgen dat één van beide waar is, of dat Hij een wil had om Hem aan die allen te geven en dat zij dus allen behoorden tot de gegevenen des Vaders. Of dat de Vader in die aanbidding iets doet dat strijdig is met Zijn eeuwige onveranderlijke wil. Het laatste zal niet makkelijk iemand durven stellen die nog enige eerbied voor God heeft, want het zou uitlopen op de uiterste ongerijmdheid. En die het eerste wil verkiezen zou zich verplichten ons iets te moeten bewijzen wat voor hem onmogelijk is, namelijk dat deze allen behoren tot die gegevenen des Vaders.

Uit het één en ander trek ik nu de conclusie dat er grote bezwaren kleven aan het stellen dat dit geven een aanbidding betekent van Jezus aan die allen. Bezwaren die men niet zo makkelijk weg kan ruimen als men vrijmoedig van zulk een hier voorkomende algemene aanbidding spreekt. Als men nauwkeurig gelet had op wat door de Heiland in het vervolg gezegd wordt, zou men er niet zo makkelijk toe gekomen zijn om dat met zoveel vertrouwen te stellen. Want nadat Jezus gezegd heeft "Mijn Vader geeft u dat brood", zegt Hij in vers 33 dat dit een brood is dat alleen gegeven wordt om de wereld (de uitverkorenen) het leven te geven. En wanneer deze schare zegt "Heere geef ons altijd dit Brood", dan toont de Heiland eerst wie het zijn die daaraan deel krijgen, met uitsluiting van hun, tenminste tot nog toe. Wie het zijn, toont Hij in vers 35: "Die tot Mij komt, zal geenszins hongeren en die in Mij gelooft, zal nimmermeer dorsten". Dit zijn dus alleen de ware gelovigen. Maar dat deze schare daarvan als nog door Hem wordt uitgesloten, zegt Hij duidelijk in vers 36: "Maar Ik heb gezegd dat gij Mij ook gezien hebt en gij gelooft niet". En dan toont Jezus duidelijk dat dit niets minder dan algemeen was. Want Hij bepaalt het alleen tot de gegevenen des Vaders, Wiens wil Hij altijd en in alles stelde tot het richtsnoer waarnaar Hij dat brood des levens zou uitdelen, zonder dat er iemand van die van versteken zou blijven. Dit kan elk die niet door vooringenomenheid verblind is uit een onbevooroordeelde lezing van vers 37-40 zien.

De voorwerpen

In de tweede plaats, als men ziet op de voorwerpen van wie de Heiland verklaart dat de Vader dit Brood geeft, dan zal men er moeilijk zulk een algemene aanbidding kunnen vinden. En dat is die schare van wie we de gesteldheid en het zedelijk karakter al hebben aangewezen. Daaruit brengen we nu enkele

zaken naar voren om te zien of zij de gepaste voorwerpen waren aan wie zulk een aanbidding (zoals men wil) gedaan wordt.

Het waren mensen die het toen om niets anders te doen was dan om alleen hun buik te vullen. Dat zochten ze, dat begeerden ze. Zou het dan niet geheel ontijdig zijn de zodanigen een geestelijk brood aan te bieden? Zielsgebrek kenden ze niet en daarom konden ze, zolang als zij zo bestonden, geen begeerte oefenen om het aangeboden aan te nemen. Zij zouden het veeleer van de hand gewezen hebben als iets dat zij niet nodig hadden en ook niet wilden hebben;

Het waren mensen die dat wat aangeboden werd in het geheel niet kenden, er niet eens een redelijk begrip van vormden, want niets begrepen zij minder dan dat Hij die tot hen sprak dat ware Brood uit de hemel was. En daarom konden zij daaromtrent geen redelijke begeerte oefenen. Waarom wordt het hun dan toch aangeboden? Is het niet ten enenmaal vergeefs? Is het niet hetzelfde als of men een spijze aanbod aan een dode die niets kan zien noch enig besef heeft van wat hem wordt aangeboden? Kan men het overbrengen met de wijsheid van Jezus, te verklaren, dat Zijn Vader aan hun, die zo gesteld zijn, die hemelse spijze aanbiedt?

Zij misten het ware geloof waardoor zij alleen aan Jezus als het ware Brood deel konden krijgen, volgens Jezus eigen verklaring in vers 35 en 36 en dus hadden zij geen mond om dat te kunnen eten of er op enige wijze nuttigheid van te kunnen trekken. En dus, waartoe dan zulk een aanbidding aan hun gedaan? Was het oogmerk geweest hun op deze tijd dat Brood deelachtig te maken dan zou Jezus hun eerst hun staat van gebrek en behoefte onder het oog gebracht hebben, als vervreemd van alles wat hun gebrek vervullen kan om hen langs die weg aan Zichzelf bekend te maken en om zo in hun een honger en dorst te ontsteken naar Hem als die spijze die blijft in het eeuwige leven. Waardoor zij eerst de rechte voorwerpen zouden geworden zijn en van Hemzelf gemaakt zijn om hun Zichzelf en in Hem al zijn heil zo welmenend aan te bieden dat er het geloofsaannemen en dadelijk geven onmiddellijk mee gepaard ging, zoals toch de Heere onveranderlijk deze weg houdt met die allen die aan Hem deel krijgen.

De gave

Vestigt men ten derde de aandacht op de gave waarvan Jezus zegt dat de Vader die aan deze schare geeft - het is Jezus Zelf Die het ware Levensbrood, het tegenbeeldige Manna is - dan zullen er zich niet minder bezwaren opdoen om door dit geven een schenken in de aanbidding te verstaan. Want de Heiland heeft daarmee het oog op het geven van het manna aan Israël in de woestijn. Nu is het zeker dat dit geven van dat manna niet bestond in het hun maar blotelijk aan te bieden, maar in het dadelijk bezit te stellen, het hun te geven en dus te stellen in het recht van eigendom erop, als een geschenk van God aan hun alleen gedaan. Dit zo zijnde, kan dit geven van het tegenbeeldige Manna aan deze schare niet bestaan in een aanbieden ervan aan hun allen, omdat zij voor het grootste gedeelte er nimmer deel aan gekregen hebben, wat alleen het voorrecht is van het Israël Gods naar de geest, hetwelk door genade bekwaam gemaakt wordt om er deel aan te kunnen krijgen en er gebruik van te kunnen maken. Dit zal duidelijker worden wanneer we eens enige van de voornaamste overeenkomsten aanwijzen tussen het geven van het manna aan Israël in de woestijn en het geven van het geestelijk Manna aan het geestelijk Israël, die allen met de aard van het tegenbeeld overeenkomen.

Overeenkomsten tussen het manna in de woestijn en het geestelijk Manna

Hierin zullen we nu vooronderstellen dat het volk Israël een schaduwachtig volk was, dat het volk Israël naar de Geest verbeelde en dat de wegen en handelingen van God met dat volk de wegen en handelingen afbeeldden van God met het geestelijk Israël. Dit is namelijk door anderen al veel eerder bewezen. Om dan nu die overeenkomsten kort aan te wijzen, bepalen wij ons alleen bij die, die behoren tot het geven van het manna, omdat die alleen dienen tot ons tegenwoordig oogmerk.

1. Het manna werd alleen aan Israël gegeven, met uitsluiting van alle andere volken, zelfs die, die woonden in de omtrek waar Israël gelegerd was. Dit toont duidelijk dat het tegenbeeldige Manna alleen gegeven wordt aan het tegenbeeldige Israël, voor wie het alleen door God verordend is. Aan diegenen wordt het ook alleen welmenend aangeboden als zij er vatbaar voor zijn om er deel aan te kunnen krijgen. Dit zo zijnde, kan men niet zeggen dat God dit geestelijke Manna welmenend aanbiedt aan deze allen tot wie de Heiland hier spreekt, aangezien er zich niet de minste blijken opdoen dat zij behoren tot het geestelijk Israël, maar wel het tegendeel, zoals we hiervoor ervan

getoond hebben. En al was het dat er een of ander onder was die onder het zegel der verkiezing lag, dan komt dat hier in dit geven niet in aanmerking, omdat Jezus spreekt van een geven dat in de tegenwoordige tijd geschiedt en hun allen gemeen was. En wanneer men dat wil verklaren als een welmenende aanbieding, dan moet men meteen stellen dat God de Vader dit ware Brood aanbiedt aan zulken voor wie het niet door Hem geschikt of verordend is en die Hij het daarom ook nooit geven zal;

2. Het manna werd gegeven aan levende mensen onder Israël, de doden onder hen hadden er niets aan, het werd hun ook niet aangeboden. Dit tekent weer af dat het geestelijk Manna alleen geschikt is voor en gegeven wordt aan geestelijke levende mensen, die alleen zulke geestelijke zintuigen hebben, waardoor zij het zelf kunnen zien, voelen, rieken en smaken. Nu was het met deze schare zo gesteld dat zij alle blijken gaven van in kracht geestelijke doden te zijn. Is het niet vreemd dat dit geestelijk Manna wordt aangeboden aan zulken die er op geen enkele wijze nuttigheid van kunnen hebben?
3. Het manna werd gegeven aan Israël in een tijd en in een staat van groot gebrek en behoefte en dus aan een behoeftig arm en hongerig volk dat in zijn behoefte zou omgekomen zijn als niet de Heere daarin voorzien had door het geven van het manna. Zie Ex. 16:3,4; Ps. 78:23,24,25. Beeldt dit niet op het levendigste af welke mensen het zijn en in welk een staat zij zich bevinden aan wie dit geestelijk Manna gegeven wordt, als zijnde armen, ellendigen, hongerigen en dorstigen. Zulken, die niet alleen gebrek hebben, maar die het ook kennen, met smarten erover zijn aangedaan en het bij zichzelf en alles wat er buiten Jezus is voor eeuwig hopeloos moeten opgeven, als zij aan Hem die het Brood des Levens is geen deel krijgen. Dezen zijn het alleen, die het welmenend aangeboden wordt, ja ook geschonken wordt. Zie Jes. 65:1,2; Matth. 5:3-6; Luk. 1:53. Maar niets van die aard is er te ontdekken bij deze schare, zielsgebrek kenden zij niet, wat zij zochten was alleen maar om hun buik te vullen. Nu kan men geen reden vinden waartoe hun deze geestelijke werd aangeboden!
4. Het manna werd gegeven aan Israël in een tijd wanneer de Heere Zijn hand reeds aan hun gelegd had om hen te rukken uit de macht en de slavernij van Farao en hun reeds aanvankelijk gebracht had op de weg naar het land der ruste. Dit schildert weer levendig af in wat voor een tijd het geestelijk Manna gegeven wordt aan de geestelijke Israëlieten. Dan, wanneer de Heere met het eerste hartveranderende genadewerk hun reeds aanvankelijk getrokken heeft uit de macht van de helse Farao en de heerschappij van de zonden in hun aanvankelijk verbroken heeft. Dit blijkt heel duidelijk uit al die beloften (waarin de genadeweldaden en bijzonder de genietingen van het goede van Gods huis waarvan het eten van dit manna het voornaamste is) die alleen luiden aan zekere bepaalde mensen die doorgaans benoemd worden met zulke benamingen die ontleend zijn van dat genadewerk aan en in hun en vooral van de gemoedsgesteldheid die uit dat eerste genadewerk geboren wordt, als daar zijn armen van geest, treurigen, zachtmoedigen, hongerigen en dorstigen, Matth. 5:3-6. Vergelijk Jes. 57:15; 66:2. In Ps. 22:27 zijn het de zachtmoedigen die de Heere zoeken, die eten zullen en verzadigd worden. In Ps. 36:8,9 zijn het die die toevlucht nemen onder de schaduw van de Messias' vleugelen; die dronken worden van de vettigheid van Gods huis en die gedrenkt worden uit de beek van zijn wellusten. In Ps. 65:5 zijn het alleen die, die de Heere verkiest en doet naderen dat zij wonen in Zijn voorhoven, die verzadigd worden met het goede van Zijn huis en het heilige van Zijn paleis. Maar hiervan is niets te ontdekken bij deze schare van wie Jezus zegt: "Mijn Vader geeft u het ware Brood". Maar wel het tegendeel. Dit levert alweer een bewijs op dat dit Manna niet was voor deze schare en dat het daarom hun in die staat niet welmenend werd aangeboden, omdat het alleen voor zulken is als we hierboven genoemd hebben. Het verdient hier zijn opmerking dat de Heiland het wee uitspreekt over Chórazin, Bethsaïda en Kapernaüm; dat is over haar inwoners (waartoe ook deze schare behoort). En dat omdat Zijn prediking en wonderwerken bij dezen van geen vrucht geweest was tot bekering, Matth. 11:20-24. Wat, wanneer wij het vergelijken met Luk. 10:13-15 zo geweest blijkt te zijn tot in het derde jaar van Jezus openbare bediening. Dit levert dus een zeker bewijs op dat dit volk nog vervreemd was van het ware genadewerk. Dit komt helemaal overeen met de tijd waarin de Heiland zich bevond wanneer Hij tot deze schare spreekt. Maar dan is het ook opmerkelijk dat Jezus bij deze gelegenheid duidelijk zulk een onderscheiding maakt met te tonen dat het niet voor allen, maar alleen voor enkele van Zijn hoorders was. Ja dat Hij zulke zeker bepaalde mensen waarin dat eerste genadewerk gevonden wordt,

nodigt en het hun allen welmenend aanbiedt, want daar is het: “Ik dank U, Vader, Heere des hemels en der aarde, dat Gij deze dingen voor de wijzen en verstandigen verborgen hebt, en hebt dezelve den kinderkens geopenbaard. Ja, Vader, want alzo is geweest het welbehagen voor U. Dien het de Zoon ook wil openbaren. Komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven”, en wat daar verder volgt in Matth. 11:25-30. Maar zoals het deze tijd is waarin God aanvankelijk Zijn werk begint in de ziel, waarin Zijn uitverkorenen een bevindelijke kennis krijgen van hun gebrek, zo is het ook in deze tijd waarin Jezus als het ware Brood door het Evangelie met vrucht in de gewenste uitwerking wordt voorgesteld, ja aangeboden wordt. Dan kan het niet missen of er wordt in de ziel een onverzettelijke begeerte naar ontstoken, omdat Hij dan pas recht gekend wordt in Zijn noodzakelijkheid, gepastheid en volheid. Daardoor worden zij gaande gemaakt om in uitgestrekte verlangens hun monden voor Hem wijd open te zetten en hun handen naar Hem uit te strekken. Want zolang als dit werk van God er niet bijkomt, is en blijft alles vruchteloos. Dit weten veel van Gods kinderen uit eigen ondervinding die tevoren een geruime tijd onder een onderscheiden prediking geleefd hebben, waarin zij Jezus dagelijks hoorden voorstellen in Zijn noodzakelijkheid, dierbaarheid en genoegzaamheid, maar alles was vruchteloos tot zolang dat het de Heere behaagde er Zijn genadewerk bij te voegen. Ja zelfs ontdekte zielen hebben van die voorstelling van Jezus die wezenlijke nuttigheid niet, tenzij het door de Heilige Geest aan hun zielen krachtig gemaakt wordt. Want zowel als het ontdekkingswerk persoonlijk is, zodat elk voor zichzelf te zien krijgt dat Hij die man is, evenzo moet Jezus Zichzelf bij Zijn eigen licht door het Evangelie persoonlijk bekend maken aan elk dergenen die ooit tot Hem komen en tot vervulling van hun gebrek van Hem gebruik zullen maken. Nu is het ten volle zeker dat er zich niets van dat genadewerk bij deze schare voordeed en daarom kan men niet stellen dat haar dit geestelijke Manna welmenend aangeboden werd, omdat zij er ten enenmaal onvatbaar voor waren in die staat waarin zij zich toen bevonden.

5. Het manna werd gegeven aan Israël juist in die tijd toen de Heere het Zelf op een plechtige wijze wilde brengen onder de hand van het verbond (zoals toch meteen na het eerste geven van het manna die plechtige verbondsmaking gevolgd is, Ex. 19 en 20). Dit manna is hun vervolgens gegeven als een verbondsgoed om er bij te leven zolang als zij in de woestijn omwandelden, tot zolang zij inging en in het land der ruste, Ex. 16:35. Dit laat ons weer zien dat het juist diezelfde tijd is waarin de Heere de zondaar, waaraan Hij Zijn genadehand gelegd heeft, wil brengen onder de band van het verbond, dat Hij Jezus bij het licht van het Evangelie, gepaard met het licht van de geest aan het gemoed duidelijk voorstelt om hen vrijmoedig te maken, om Hem als de sterkte van Jehova aan te grijpen en zo vrede met Hem te maken, Jes. 27:5. En om op die grond het hele voorstel van het verbond vrijwillig, welberaden en onbepaald toe te stemmen, de Heere hand en hart op te dragen, ja voor eeuwig over te geven om ook toegelaten te worden tot het genot van de goederen van het verbond, waarvan het eten van dit tegenbeeldige Manna wel het voornaamste is en al het andere ook insluit, zoals dat daarvan ook het onafscheidelijke gevolg is. Dit is in kracht een welmenende aanbieding die altijd en onfeilbaar van een aannemen en dadelijk geven achtervolgd wordt. Nu behoef ik niet te zeggen dat er niets bij deze schare te vinden is dat daarop lijkt en daarom dat hier geen aanbieding aan dezen kan gesteld worden, omdat het toch met verreweg de meesten het oogmerk van God niet was en ook zulke uitwerking niet gehad heeft. Dat het geven van het tegenbeeldige Manna aan de geestelijke Israëlieten ook tot dat einde geschiedt om hun het bij achtervolging als een verbondsgoed te schenken, om er bij te leven tot zolang dat zij ingaan in de ruste, waardoor zij op hun reis naar het hemels Kanaän gevoed, verkwikt en versterkt worden. Dit is het wat een geestelijke Israëliet verklaart bij de ondervinding er van te hebben, Gal. 2:20: “Ik leef, doch niet meer ik, maar Christus leeft in mij, en hetgeen ik nu in het vlees leef, dat leef ik door het geloof des Zoons Gods, enz.” Zie ook Ps. 22:27; 23:4,5,6 en in ons hoofdstuk vers 27,31,35,50,51,53-58. Nu kan men niet ontdekken dat dit Manna aan deze schare tot zulk een einde gegeven is en daarom is het hun nu niet welmenend aangeboden, omdat dit het grote einde van God van het geven ervan altijd is.

Waaruit het geven van het Brood bestaat

Tot zover hebben we getoond dat het geven van dit ware Brood uit de hemel aan deze schare niet kan bestaan in het hun deelachtig te maken tot een spijs voor hun zielen, en ook niet dat het hun allen met dat doel welmenend is aangeboden. Zo zal het nu tijd worden dat we eindelijk eens aanwijzen hoe dit gegeven verstaan moet worden. Dit zullen we eerst aanwijzen en dan twee bezwaren oplossen die ik voorzie dat men tegen onze gedachten zou kunnen inbrengen. Deze bezwaren zijn echter van veel minder gewicht dan die er met reden tegen zulk een schenken in de aanbidding door ons gemaakt zijn, zoals in het voorgaande gebleken is.

We zullen eerst voorstellen waarin dit geven van dit Brood aan deze schare bestaat. Vervolgens zullen we dat met de nodige bewijzen staven. Tot slot zullen we aanwijzen dat daarin een zeker voorrecht voor dit volk ligt opgesloten.

Wat het eerste betreft, het geven van dit Brood uit de hemel aan deze schare, stellen we daarin te bestaan dat God de Vader Jezus als de Messias door Hem verordineerd en lang beloofd nu dadelijk in de wereld en meer nauwkeurig onder het Joodse volk (waarvan deze schare een belangrijk gedeelte uitmaakte) gezonden heeft; met het oogmerk dat Hij als de grote Leraar der gerechtigheid onder hen alleen de Raad Gods tot zaligheid zou openbaren door Zijn prediking; dat Hij als de volmaakte Priester door gehoorzaamheid en lijden Zichzelf als het volmaakte zoenoffer onder haar hen zou opofferen tot verzoening voor al de verordineerden ten leven, uit Joden en heidenen, en dat Hij onder hen als Koning, Zijn Middelaars Koninkrijk aanvankelijk zou oprichten. Dit menen we dat Jezus alleen bedoelt wanneer Hij tot deze schare zegt: "Mijn Vader geeft u het ware Brood uit de hemel". Dit moeten we nu nog iets nader proberen te bewijzen. Hiertoe geven we de volgende bewijzen op:

Eerst bewijs

Dat dit helemaal overeenkomt met de betekenis van het woord geven die het vaak in Gods Woord heeft. Daarmee wordt aangewezen: iets na voorgaande verordining doen komen, zenden, verwekken en dadelijk in het bezit stellen. Dit heeft in het bijzonder zijn waarheid wanneer het gebruikt wordt door personen die door God tot een zeker einde gegeven of verwekt worden. De plaatsen waar het woord geven die betekenis heeft, zijn te veel om die allemaal op te schrijven. Enkele ervan zijn:

- Wanneer er gesproken wordt van een geven van de regen (hetzij lichamelijk of geestelijk). Dan kan dat in geen geval een aanbieden betekenen, maar een zenden en doen komen, dat anders een doen nederdalen uit de regen genoemd wordt, Joël 2:23; Jer. 14:22.
- Wanneer de Heere zal zeggen tot het noorden geef en tot het zuiden houd niet terug; breng Mijn zonen van verre, enz., Jes, 43:6, dan kan dat niets anders betekenen dan dat heilige zaad dadelijk daar te stellen, te doen komen. Daarmee kan de betekenis van aanbieden niet in aanmerking komen.
- Wanneer Paulus zegt dat Jezus sommigen heeft gegeven tot apostelen en sommigen tot profeten, enz., Ef. 4:11, dan kan dat ook niets anders betekenen dan verwekken, doen komen en stellen in die verscheide ambtsbedieningen.
- Van het verordineren, zenden en openbaren van Jezus Zelf als de enige en volmaakte Zaligmaker wordt het gebruikt in Hand. 4:12: "Er is onder den hemel geen andere naam, die onder de mensen gegevens is, enz."

Tweede bewijs

Ons tweede bewijs voor die stelling dat Jezus door dit geven door Hem aan deze schare verstaat, Zijn zenden onder haar, ontlene we uit de spreekstijl van de profeten die deze zelfde zaak door diezelfde spreekwijze van geven voorstellen, om ermee de vervulling van de voorzeggingen aangaande de komst van de Messias in het vlees en onder de Joden aan te wijzen. Waartoe ook veel plaatsen voorhanden zijn die dit leren en waarin met geen mogelijkheid aan een aanbieden kan gedacht worden. Bijvoorbeeld:

- Jes. 7:14 waarin tot Ahas en het huis van David gezegd wordt: "De Heere Zelf zal ulieden een teken geven: Zie, een maagd zal zwanger worden, en zij zal een Zoon baren, enz." Hier wordt duidelijk de komst van de Zoon van God in het vlees langs de weg van een geboorte uit een maagd een geven van een wonderteken genoemd. Zoals bij de vervulling gebleken is. Zie Lukas 1:27, 30, 31. Wat Paulus

in Gal. 4:4 verklaart met te zeggen dat God Zijn Zoon heeft uitgezonden, geworden uit een vrouw, enz.

- Zo wordt aan het heilige zaad onder Israël de belofte gedaan dat de Heere haar zou geven die Leraar der gerechtigheid, Joël 2:21. Dit kan immers niet anders betekenen dan dat deze grote Leraar onder hen zou gezonden worden. In die hoedanigheid komt Hij hier in dit zesde hoofdstuk van Johannes heel duidelijk voor in de verzen 25-71 en elders.
- Zo wordt ook voorzeggd dat God de Vader de Messias zou geven tot een verbond des volks en een Licht der heidenen, enz., Jes. 42:6; 49:6. Dat Hij Hem zou geven (of gegeven had) tot een Getuige, een Vorst en Gebieder der volken, Jes. 55:4. Dit kan weer niets anders betekenen dan verordineren, openbaren en dadelijk daartoe zenden in de wereld waarvan de vervulling al in de beginselen gezien is gedurende Jezus komst in de wereld en in Zijn omwandeling op aarde.

Derde bewijs

Ons derde bewijs voor die stelling dat het geven waarvan Jezus hier spreekt, betekent Zijn komst in de wereld en onder dit volk ontlene we daaruit dat wat Jezus hier noemt een geven verschillende keren wordt voorgesteld onder andere spreekwijzen die als men de woorden niet van hun natuurlijke betekenis wil beroven geen andere betekenis kunnen hebben dan die wij eraan geven en dienen om dit geven nader te verklaren en er de betekenis van aan te wijzen.

- Hier in dit hoofdstuk gebruikt Jezus Zelf zulke andere spreekwijzen die van die gemelde betekenis zijn. In vers 33, 38 noemt Hij het een nederdalen uit de hemel als het tegenbeeldige Manna, vergelijk vers 50, 51, 58. In vers 29, 39, 40 en 44 noemt Hij het een zenden in de wereld. Vandaar is het dat Hij tot deze schare zegt dat zij Hem ook gezien hadden, vers 36, als de Messias door de Vader gezonden en geopenbaard die Zich door Zijn leer en wonderwerken als zodanig openbaar maakte.
- Zo spreekt de Heiland in Johannes 3:16 van een geven van de Vader van Zijn eniggeboren Zoon waarin zich de blijken opdeden van Zijn alle bevattingen te bovengaande liefde tot de wereld van de uitverkorenen. Dit geven wordt in het volgende 17^e vers verklaard als een zenden in de wereld, zoals het ook door Johannes verklaard wordt in 1 Joh. 4:9: “Hierin is de liefde Gods jegens ons geopenbaard, dat God Zijn eniggeboren Zoon gezonden heeft in de wereld, enz.”
- Zo vinden we dat de apostelen dit geven van de Vader ook onder verscheide spreekwijzen voorstellen: Paulus noemt het een verwekken, Hand. 13:32: God heeft de belofte, die tot de vaderen geschied is, vervuld aan ons hun kinderen, als Hij Jezus verwekt heeft. In 2 Tim. 1:10 noemt hij het een verschijnen van de Zaligmaker Jezus Christus. De apostel Paulus spreekt van Hem als een onbestraffelijk en onbevlekt Lam door wiens dierbaar bloed de uitverkorene verstrooielingen verlost waren. Hij zegt ervan dat Hij die is voorgekend voor de grondlegging der wereld nu geopenbaard is om haren wil; om zo dat geven in al haar uitgestrektheid er mee aan te wijzen. Al deze onderscheidene gezegden van Jezus en Zijn apostelen wijzen heel duidelijk aan dat het geven waarvan de Heiland spreekt geen ander kan zijn, en dat er niets anders dan op een allergezondste wijze de betekenis van aanbieden aan kan gegeven worden.

Vierde bewijs

Ik kan niet nalaten tot een vierde bewijs voor onze vaker genoemde stelling aangaande dit geven van de Vader hier nog een hele opmerkelijke stelling bij te voegen waarin juist dit geven van Hem, die het ware Brood uit de hemel is, ten opzichte van de tijd, dezelfde plaats en hetzelfde volk allerduidelijkst voorzeggd is, als waarvan dit zenden en nederdalen uit de hemel en dus dit geven de vervulling uitmaakt. Ik heb het oog op Jes. 9:1. Dit vers staat in een allernauwst verband met het laatste vers van het vorige 8^e hoofdstuk. Daarom heeft Luther in zijn hoogduitse vertaling van het laatste vers van hoofdstuk 8 het eerste van hoofdstuk 9 gemaakt. Deze woorden luiden: “Het volk, dat in duisternis wandelt, zal een groot licht zien; degenen, die wonen in het land van de schaduw des doods, over dezelve zal een licht schijnen”. Dit werd volgens hoofdstuk 8:23 betrekkelijk gemaakt tot het land Zebulon en Naftali, het land Galilea aan de Zee. Hiervan wijst Matth. 4:13-16 de vervulling aan, wanneer hij zegt dat Jezus, wanneer Hij Nazareth verlaten had, is gekomen te Kapernaüm, gelegen aan de Zee in de landpalen van

Naftali en Zebulon, opdat vervuld zou worden wat gesproken is door Jesaja de profeet. Hierop geeft hij de profetie van Jesaja 8:23 en 9:1 woordelijk op. Hierover maak ik de volgende opmerkingen:

- Dat hier heel duidelijk hetzelfde gedeelte van het land en hetzelfde volk voorkomt tot wie de profetie en de vervulling ervan bepaald wordt, daar we Jezus hier in dit 6^e hoofdstuk van Johannes aantreffen, wat is Kapernaüm aan de Zee van Galilea en wat de tijd betreft, die is bij Johannes wel wat later (het derde jaar van Jezus openbare bediening) als bij Mattheüs bepaald wordt. Maar dit neemt geenszins weg dat wat in dit 6^e hoofdstuk van Johannes voorkomt ook behoort tot de vervulling van Jesaja's voorzegging, omdat bij Mattheüs in dat daar aangewezen tijdsbestek het begin van die vervulling wordt aangewezen, terwijl bij Johannes de verdere voortgang vertoond wordt, omdat dat wonen te Kapernaüm niet alleen bepaald kan worden tot die tijd, die Mattheüs in dat 4^e hoofdstuk aanwijst, maar moet uitgestrekt worden tot de tijd bij Johannes aangewezen, omdat Jezus al die tijd voornamelijk en veel langer in Galilea verkeerde en met Zijn leer en wonderwerken Zich geopenbaard heeft dan in Judea. Dit kan duidelijk worden opgemaakt uit Matth. 11:20-24.
- Dat als men nauwkeurig let op wat Jesaja voorzegd heeft en wat Mattheüs bij die vervulling aanwijst, wat is: het zien en het verschijnen van dat grote Licht wat is de openbaring van Jezus als het Licht der wereld door Zijn leer en wonderwerken aan en onder dat genoemde volk in dat gedeelte van het land, juist hetzelfde is met wat hier voorkomt bij Johannes, wat is een zenden in de wereld een nederdalen van de hemel wat weer hetzelfde is, een zenden in de wereld, een nederdalen van de hemel, wat weer hetzelfde is met het geven van de Vader, door Hem die het tegenbeeldige Manna is. Hieruit volgt dan vanzelf dat die genoemde voorzegging van Jesaja met de aanwijzing van de vervulling door Mattheüs een duidelijk bewijs oplevert dat het genoemde geven aan deze schare niet anders is dan de openbaring van Jezus onder en aan haar en dat was het wat we ons hadden voorgesteld om te proberen te bewijzen.

Vijfde bewijs

Tenslotte, ten vijfde maken we uit al het voorgaande dit slotbetoog op. Als alle dingen zo zijn, wat voorzover ik kan zien - niemand die de gemelde redenen en bewijzen behoorlijk nagaat zal kunnen ontkennen, wat ligt er dan toch in dat geven dat zulk een schenken in de aanbidding van Jezus aan deze schare zou moeten aanduiden als men wil dat hier voorkomt zodat een iegelijk van hun moest vaststellen dat Jezus hem in de aanbidding geschonken was of wordt? Omdat het toch ten volle zeker is dat verreweg de meeste van deze mensen er niets meer van gehad hebben dan alleen dat zij Jezus met hun lichamelijke ogen in Zijn persoon en wonderwerken gezien en met hun lichamelijke oren gehoord hebben in Zijn prediking. Lees eens met aandacht Matth. 11 van vers 16 tot het einde en men zal als men de ogen niet wil sluiten voor het licht moeten erkennen dat er in dat geven niets minder ligt opgesloten dan zulk een schenken in de aanbidding.

Het voorrecht van het geven voor dit volk

Dit baant ons nu vanzelf de weg om aan te wijzen wat wij ons hadden voorgesteld aangaande dit geven wat is dat daarin een zeker voorrecht voor dit volk ligt opgesloten en wel een voorrecht dat deze schare met de overige Israëlieten gemeen hadden en door Mozes en de profeten aan hun, boven hun vaderen, die het eigenlijke manna gegeten hebben, was toegezegd.

Dit voorrecht bestaat niet daarin dat Jezus door de Vader aan hun gegeven of geopenbaard is om hun allen te zijn tot een Brood Gods dat hun het leven geeft, zoals de Heiland Zich noemt in vers 33. Want als het dat was dan zouden zij er onfeilbaar dat vruchtgevolg van gehad hebben. Dit is zo zeker als het zeker is dat God in Zijn beloften nooit feilen en van Zijn oogmerk veranderen of daarin op enige wijze teleurgesteld kan worden; en als het onmogelijk is dat er iemand voor wie Jezus gegeven is ervan kan versteken blijven. En dat dit niet was voor deze allen leert Jezus duidelijk als Hij het alleen toekent aan diegenen die Hem van de Vader gegeven zijn en worden, vers 39. En in dat genoemde 33^e vers toont Hij duidelijk dat het niet voor hun allen was, want daar zegt Hij het Brood Gods is Hij die de wereld het leven geeft en dat zo onmiddellijk op dat zeggen, "Mijn Vader geeft u het ware brood uit de hemel". Daar ziet men dat Hij van voorwerp verandert door te spreken van die gelukkige voorwerpen die er dat voordeel van trekken in de derde persoon. Waarom zegt hij niet, die u het leven geeft? Eist niet de hoge

wijsheid van Hem, Die hier spreekt dat Hij gewichtige redenen moet gehad hebben waarom Hij zo van voorwerp verandert? Kan men daarvan wel een andere reden uitdenken dan die dat Hij dat voorrecht alleen toekent aan de wereld of het hele lichaam van de uitverkorenen? Want dit te willen verklaren van alle mensen of van allen die onder het Evangelie leven en dan van dat geven te maken een welmenende aanbidding aan die allen, moet noodzakelijk uitlopen op de uiterste ongerijmdheid en kan niet vallen in iemand die niet besmet is met de leer van de algemene genade. Maar daar zal ik nu niet verder intreden omdat ons dit te voren al vaker is voorgekomen.

Maar het voorrecht dat er voor deze schare in dat geven ligt opgesloten is datgene wat wij bij de opgave van hetgeen waarin wij menen dat het geven van het ware Brood aan deze schare bestaat al genoemd hebben. We moeten dit hier iets onderscheidenlijker in alle delen aanwijzen om aan mindergeoefenden een duidelijker denkbeeld ervan te geven. We stellen dan het voorecht dat deze schare met de overige Joden gemeen hadden in de volgende zaken:

- Dat zij het volk waren waaruit Hij Die uit de hemel was naar Zijn menselijke natuur Zijn oorsprong moest hebben als iets waarin dat volk bevoorrecht werd boven alle volken van de aardbodem. Dit stelt Paulus ook onder de voorrechten van de Joden, Rom. 9:5. Dit verklaart Jezus Zelf het voorrecht van de Joden te zijn, Joh. 4:22: “De zaligheid is uit de Joden”. Dit was duidelijk van hun voorzegd, Jer. 30:21: “zijn Heerlijke zal uit hem zijn en zijn Heerser uit het midden van hem voortkomen”. Zie ook Deut. 18:18, Jer. 11:1.
- Dat zij het volk waren aan wie de Messias allereerst geopenbaard moest worden, zoals wij gezien hebben uit Jes. 9:1, vergelijk Matth. 4:15,16, dat Hij als dat grote Licht onder hen moest opgaan en schijnen, zo is Hij gekomen tot de Zijnen, zelfs die die Hem niet hebben aangenomen, Joh. 1:11.
- Dat zij het volk waren die allereerst verwaardigd werden met Zijn leer en prediking, zoals ook Zijn rijksgezanten Hem allereerst onder hen moesten prediken. Zo werd vervuld dat de Heere hun een Profeet zou verwekken uit hun broederen als Mozes die tot hen zou spreken alles wat Hij hem gebod, Deut. 18:18, vergelijk Joh. 4:25. En het is hierin dat Jezus tot deze schare zegt, “gij hebt Mij ook gezien”, vers 36 van ons hoofdstuk.
- Tot slot dat zij het volk waren uit wie de Heiland Zijn eerste rijksgezanten zou verkiezen, terwijl Hij Zijn koninkrijk allereerst onder hen zou oprichten en Zijn eerste onderdanen uit hun zou vergaderen, Matth. 11:28-30; 23:37.

In dit geven van dit ware Brood uit de hemel als in zich behelzende zekere voorrechten die dit volk alleen eigen waren, kan men duidelijk het tegenbeeld ontdekken van het geven van het eigenlijke manna aan Israël. Immers:

- Zoals het manna gegeven werd aan Israël alleen, zo was het ook dit volk alleen aan wie de Messias werd geopenbaard en van de hemel gezonden;
- Zoals het geven van het manna een voorrecht was dat aan dat hele volk gemeen was zonder dat er iemand van werd uitgezonderd, zo ook was dit geven van Hem als het tegenbeeldige Manna aan dit hele volk gemeen, hiervan werd ook niemand uitgezonderd;
- Zoals het manna niet bedekt, maar op een zichtbare wijze gegeven werd door neer te vallen op die plaats waar Israël gelegerd was, zo ook dit tegenbeeldige Manna, het vertoonde zich zichtbaar aan hun, in Zijn leer en wonderwerken en juist daar ter plaatse waar dit volk toen woonde;
- Tot slot, zoals het manna, hoewel het neergevallen is, voor niemand verstrekke tot vervulling van hun gebrek, tenzij het werd gezocht, ten gebruike toebereid en dadelijk gegeten, zo ook dit tegenbeeldige Manna. Het was daar tegenwoordig bij deze schare en onder dit volk, toch kon niemand daarvan enig nut trekken, tenzij het door het geloof gezocht, door verscheide geloofsdaden bereid en dadelijk met de mond van het geloof gegeten werd, zoals de Heiland het vaker en op onderscheidene wijze Zelf zegt. Zie vers 29, 35, 37, 40, 53-58 van dit hoofdstuk.

Tot zover hebben we getoond waarin dit geven van de Vader van dat ware Brood uit de hemel bestaat, met aanwijzing van de voorrechten die er voor hun in liggen opgesloten. Nu moeten we nog twee tegenbedenkingen oplossen die ik voorzie, die men daar tegenin zou kunnen brengen.

IV. Twee tegenbedenkingen

Eerste tegenbedenking

De eerste tegenbedenking wordt ontleend uit het geven van het manna aan Israël en vooral daaruit dat het zo aan hun gegeven werd dat zij allen er een recht van eigendom op hadden en dat het dus stond aan elke Israëliet in het bijzonder om het zich ten nutte te maken. Waaruit men ten opzichte van dit geven aan deze schare afleidt dat zij door dit geven waardoor dit tegenbeeldige Manna hun aangeboden, ja in de aanbidding geschonken werd, weden gesteld in het recht van eigendom erop, zodat het nu aan hun stond om het aan te nemen en zich ten nutte te maken door het geloof.

Wij antwoorden hierop dat er niets zekerder is en duidelijker in Gods Woord en ook in deze redevoering van Jezus geleerd wordt dan dat het geloof als het van God verordineerde middel het alleen is waardoor men aan Jezus deel krijgt. Dit hoeft niet met bewijzen gestaafd te worden, want hierover is geen verschil van mening.

Maar wat wij hieromtrent moeten tegenspreken is dat men door zo te redeneren en er besluiten uit af te leiden, bouwt op veronderstellingen die wankelbaar zijn. Daarom gaan de gevolgen die men daaruit afleidt niet zo onbepaald door. Men bouwt in deze redenering op twee veronderstellingen die, als ze al niet helemaal vals zijn, niet algemeen worden toegestemd, of waarover meningsverschil is.

Allereerst veronderstelt men dat hier echt zulk een aanbidding aan deze schare voorkomt. Maar wij hebben hiervoor, zowel ten opzichte van deze plaats als ten opzichte van zulk een algemene welmenende aanbidding zelf, getoond dat zoiets onbestaanbaar is, of in ieder geval aan verschillende bezwaren onderhevig is. Daarom voert men iets tot bewijs aan waarover meningsverschil is, wat niet kan of mag gelegd worden tot een grond om uit te redeneren en er gevolgen uit af te leiden.

Ten tweede veronderstelt men in deze hele redenering (zoals ook de ijverigste voorstanders van die algemene welmenende aanbidding er duidelijk zo van spreken) dat het geloof waardoor men aan Jezus deel krijgt, alleen daarin bestaat dat men die aanbidding aanneemt, dat is dat men op die vooronderstelling dat Christus mij wordt of is aangeboden, zich maar toeigent het deelgenootschap aan Hem en aan al Zijn weldaden, en dus maar vaststelt, Jezus is mijn Zaligmaker. Daarvan hebben wij in het begin van dit werk het ongegronde en gevaarlijke al aangewezen, dat zullen we hier nu niet weer herhalen.

Hieruit volgt nu meteen vanzelf dat het besluit dat men uit die genoemde veronderstellingen afleidt, wat is dat het aan deze schare stond om zich dit tegenbeeldige Manna ten nutte te maken, niet doorgaat. Tenminste niet dat zo onbepaald en met waarheid gesteld kan worden van die allen tot wie Jezus zegt: "Mijn Vader geeft u het ware Brood", als men niet bedekt de algemene genade wil leren en men de vrije voorkomende en krachtdadige genade niet heimelijk wil loochenen of immers hierin aan de mens teveel wil toeschrijven. Want de overeenkomst tussen het verkrijgen van het eigenlijke manna door de Israëlieten en de verkrijging van het tegenbeeldige Manna gaat niet in alle delen zo onbepaald door, maar moet alleen met die bepaling gesteld worden die altijd bij verstandige en voorzichtige verklaarders van voor- en zinnenbeelden in acht wordt genomen. Deze zijn dat wel het wezenlijke van het voor- of zinnenbeeld moet worden overgebracht tot het tegenbeeld waarin de overeenkomsten alleen in een zeker derde haar waarheid hebben en dat zoals het met de aard van het tegenbeeld overeenkomt, want als men dit niet in het oog houdt en men de speling van het verstand wat te veel de vrije teugel viert, kan men makkelijk te ver gaan en tot ongerijmdheid vervallen.

Bijvoorbeeld wanneer de Heiland wordt voorgesteld onder het zinnenbeeld van de zon en men wil daaruit afleiden dat zoals de natuurlijke zon verstrekt voor alle mensen tot verlichting en verwarming, dat zo ook deze geestelijke Zon alle mensen verlicht en verwarmt. Dan zou men wel een wezenlijke eigenschap van de natuurlijke zon opgeven, maar men zou nooit kunnen bewijzen dat dit zijn waarheid heeft ten opzichte van de geestelijke Zon, Christus, tenzij men wil vervallen tot de allergrootste stellingen van de algemene genade. Al lang geleden is door de voorstanders van de bijzonder genadeleer opgemerkt dat een natuurlijke zon ten nutte strekt voor een natuurlijke wereld, voor wie ze algemeen is. Maar een geestelijke Zon is alleen ten nutte van de geestelijke wereld, waarvoor ze ook algemeen is. Maar daar behoren geenszins alle mensen toe en zelfs niet allen die leven onder het Evangelie, maar alleen de

menigte van de uitverkorenen, die vaker meermalen onder de benaming van de wereld in het Woord worden voorgesteld.

Wanneer de Heiland voorzegt wordt in Psalm 72:6: “Hij zal nederdalen als een regen, enz.” en men wil zo redeneren: de regen besproeit en strekt tot vruchtbaarheid voor de hele aarde, dus daalt deze regen ook neer op alle mensen, dan zou men weer vervallen in diezelfde ongerijmdheden als hiervoor is aangewezen. Men zou daarvoor bewaard worden als men maar opmerkt dat een geestelijke regen, geestelijke wolken heeft waaruit zij valt en ook alleen dient om een geestelijk aardrijk te besproeien en vruchtbaar te maken, wat de aarde of akker van de gemeente van Christus is, zoals het ook in het volgende zevende vers daartoe wordt betrekkelijk gemaakt, “In Zijn dagen zal de rechtvaardige bloeien, enz.” Behalve dat het zinnenbeeld van de regen nog niet eens noodzakelijk zulk een algemene besproeiing en vruchtbaarheid aanduidt, omdat ze door de goddelijke bestiering vaak valt op de ene stad en niet op de andere, vaak het ene land besproeit en vruchtbaar maakt en het andere droog laat en verdort, volgens Amos 4:7. Dan zou dit zinnenbeeld eerder dienen om een schets te geven van de bijzondere bedoeling van de genade.

Wanneer wij dit eens overbrengen tot dit stuk, dan zal gauw blijken dat men helemaal niet nauwkeurig en overeenkomstig de aard van de zaak denkt, wanneer men het besluit zo opmaakt dat, zoals het stond aan iedere Israëliër om zich het manna ten nutte te maken, omdat het hun gegeven werd, zo ook aan deze schare en een ieder van hun stond zich dat tegenbeeldige Manna ten nutte te maken, omdat hen hun (zoals men het noemt) in de aanbieding gegeven werd. Want zolang als men niet bewezen heeft dat dit tegenbeeldige Manna voor die allen is aan wie het uitwendig geopenbaard wordt, zoals het zo bestond met deze schare (waarvan wij tevoren het tegendeel getoond hebben), zolang als dat niet bewezen is, is het besluit dat men zo opmaakt ongegrond en vals.

Al wat men uit de overeenkomst tussen het geven van het manna aan Israël en het geven van dit tegenbeeldige Manna aan deze schare kan opmaken, is alleen maar dat zowel als de Israëliet van het manna geen nut trok tot vervulling van hun gebrek, zolang als zij het niet zochten, toebereiden en aten, zo kon ook niemand van deze schare van dit geestelijk Manna enig nut trekken tot vervulling van zijn zielsgebrek, zolang als hij het geloof niet oefende.

Het is niet nauwkeurig en overeenkomstig met de aard van de zaak gesproken dat het aan deze schare stond om zich dit tegenbeeldige Manna ten nutte te maken en het dadelijk deelachtig te worden tot vervulling van hun zielsgebrek, tenzij men heimelijk onderstelt dat alles wat God doet in het geven ervan alleen maar bestaat in dat Hij het in het Evangelie voorstelt onder de voorwaarden van geloof, of zoals men spreekt welmenend aan te bieden, terwijl het aan de mens wordt overgelaten om het aan te nemen of niet. De ondervinding heeft nu al overtuigend doen zien dat er veel van de ijverigste voorstanders van dat schenken in de aanbieding zijn die er niet anders van denken en spreken en duidelijke bewijzen geven dat zij het hierin met de semi-pelagianen eens zijn, maar daar zal ik nu niet verder op ingaan, omdat ik hiervoor het ongegrond en gevaarlijke daarvan heb aangewezen. Ik kan alleen niet nalaten de waarheidlievende lezer te doen opmerken dat het juist deze dingen zijn die Jezus Zelf allerduidelijkst tegenspreekt en juist het tegendeel aanwijst in deze redevoering in dit hoofdstuk, in het 37^e, 44^e en 45^e vers vergeleken met vers 65. Want in het 37^e vers toont Hij dat het niet minder dan algemeen was het geloof te oefenen tot vereniging met en tot deelgenootschap aan Hem, als Hij zegt: “Al wat Mij de Vader geeft, zal tot Mij komen, enz.” Hiermee leert Hij niet alleen duidelijk dat het alleen die waren die Hem van de Vader gegeven waren en werden, dat is alleen de verordeneerden ten leven, maar ook dat het komen tot Hem van dat geven van de Vader afhing, terwijl het voor deze allen onfeilbaar van die uitwerking zou zijn dat zij tot Hem kwamen. Daarom zegt Hij van deze, “zal tot Mij komen.” En daarom stond het niet aan deze mensen, maar hing alles af van dat geven van de Vader. Vergelijk Fil. 1:19; 2:12,13 met Ef. 2:8.

Maar dit laatste wijst Hij nog duidelijker aan in het 44^e en 45^e vers, waarin Hij duidelijk zegt dat dit alles afhing van de krachtadige trekking van de Vader. Dit staft Hij nader uit het profetische Woord en Hij leidt er wettige gevolgen uit af dat die allen, die zo getrokken werden, niet alleen mochten, konden, maar ook zeker zouden komen tot Hem, omdat dit werk van God niet vruchteloos kon zijn of door onwilligheid van mensen, de kracht van het ongeloof of iets anders vruchteloos kan gemaakt worden. Zo luidt de nadrukkelijke taal van de Heiland: “Niemand kan tot Mij komen, tenzij dat de Vader Die Mij gezonden heeft, hem trekke; en Ik zal hem opwekken ten uitersten dage. Er is geschreven in de Profeten:

En zij zullen allen van God geleerd zijn. Een iegelijk dan, die het van den Vader gehoord en geleerd heeft, die komt tot Mij.*

* De bovenstaande woorden van de Heiland zijn van zoveel kracht en belang dat ik niet kan nalaten om een korte zakelijke schets ervan te geven, opdat de waarheidliebende lezer de kracht van het bewijs waartoe wij ze aanvoeren tot volle overreding voor zijn gemoed eruit zou kunnen opmaken. Wij vinden in die twee verzen twee hoofddelen:

1. Een duidelijke verklaring van de volstreckte noodzakelijkheid van het krachtdadige werk van de Vader tot het geloof, met bewijzen uit het profetische woord gestaafd, vers 44, 45a. Die verklaring van de volstreckte noodzakelijkheid van het krachtdadige werk van de Vader tot het geloof stelt de Heiland voor met een merkwaardig bijvoegsel in het 44^e vers. Dat voorstel zelf van de noodzakelijkheid van dat werk van de Vader komt voor in deze woorden: "Niemand kan tot Mij komen, tenzij dat de Vader Die Mij gezonden heeft, hem trekke."

De zaak zelf waarvan Hij spreekt en verklaart dat daartoe het werk van de Vader noodzakelijk is, noemt Hij een komen tot Mij. Hierdoor verstaat Hij niets anders dan die belangrijke hoofddaad van het ware heilvattende en met Hem verenigende geloof dat verscheidene andere daarmee gepaard gaande daden onderstelt en insluit. Zoals dat toch vaak onder deze benaming wordt voorgesteld. Dat zullen we nu veronderstellen. Zie onder veel andere plaatsen: Jes. 45:22,24; 55:1,2,3; Joh. 6:35,37; 7:37,38,39. Dit is het waartoe de Heiland verklaart dat het krachtdadige werk van de Vader noodzakelijk is, zodat het zonder dat nooit of door niemand geoefend kan worden, als Hij zegt: "Niemand kan tot Mij komen, tenzij dat de Vader Die Mij gezonden heeft Hem trekke."

De werkmeester van dit werk noemt Hij "de Vader Die Mij gezonden heeft". Wie dat is en wat het te kennen geeft, hebben we in onze verhandeling over Joh. 6:32 overvloedig genoeg aangewezen, zodat we dat nu veronderstellen. Alleen merken we met een woord aan dat dit zenden door de Vader hetzelfde is met het geven van Hem die het brood van God is en de wereld het leven geeft en dient tot staving van onze gedachten die wij daarover opgegeven en betoogd hebben. Dat hebben we nu niet nodig om verder op in te gaan.

Maar het is in ons tegenwoordige geval van meer noodzakelijkheid dat we nagaan wat het is dat Jezus van de Vader zegt dat zonder Zijn krachtdadige werkingen niemand het geloof tot vereniging met Hem oefenen kan: "Niemand kan tot Mij komen, tenzij de Vader Die Mij gezonden heeft Hem trekke." Hierin noemt de Heiland het werk van de Vader dat tot het geloof noodzakelijk is een trekken. Dit duidt een werk Gods aan waardoor Hij op een krachtdadige en onweerstaanbare wijze werkzaam is in degenen die het geloof, dat komen tot vereniging met Jezus zullen oefenen. Paulus verklaart dit heel duidelijk en drukt zich hierover heel sterk uit, Kol. 1:12,13: "Dankende den Vader, Die ons bekwaam gemaakt heeft om deel te hebben in de erve der heiligen in het licht; Die ons getrokken heeft uit de macht der duisternis en overgezet in het Koninkrijk van den Zoon Zijner liefde. En Ef. 1:19: "Welke de uitnemende grootheid Zijner kracht is aan ons, die geloven, naar de werking der sterkte Zijner macht. In Ef. 2:5 noemt Hij het: "Ook toen wij dood waren door de misdaden, heeft ons levend gemaakt." Dit alles samen genomen laat zien dat dit een werk van God is waartoe Zijn almacht vereist wordt, die er nodig was tot het scheppingswerk en er vereist werd om een dode levend te maken. Dit kunnen we met verscheidene bijzonderheden aanwijzen en proberen te bewijzen, maar ons kort bestek laat dat niet toe.

Maar waar het hier met name op aankomt is de verklaring die Jezus hierover doet, dat zonder die trekking niemand tot Hem kan komen. In dit onbepaald ontkenkend voorstel ligt vooreerst een verklaring dat het voor de mens, wie hij ook is, een volstreckte onmogelijkheid is zo en op zulk een wijze tot Jezus te komen zolang als dat krachtdadige werk aan hem niet ten koste werd gelegd. Hiervan kan men de redenen gemakkelijk aanwijzen, die we maar zullen noemen:

1. De mens ligt van nature onder de macht en het geweld van de vorst der duisternis, die niets meer tracht te beletten dan het komen tot Christus en het ook zolang verhindert totdat die Goddelijke trekking daartoe haar vermogen oefent. Zie Luk. 11:21, 22; 2 Kor. 5:4; Ef. 2:2. Vergelijk Jes. 49:24,25;61:1; Hand. 26:18; Kol. 1:13 en 2 Tim. 2:26.
2. De mens is er ook in de volstrekste zin onmachtig toe, omdat hij geestelijke dood is en dus beroofd is van alle vermogens om geestelijke daden te oefenen (waarvan dat komen tot Jezus een van de voornaamste is) zolang als die goddelijke trekkingen niet aan hem geoefend wordt. Zie 2 Kor. 3:5; Fil. 2:13 vergelijk 1:29 en Ef. 1:19; 2:5,8.
3. Hij is er ook in de volste zin onwillig toe, zolang als die Goddelijke werkingen de afkerige wil niet krachtdadig daartoe overbuigt en hem gewillig maakt. Zie Joh. 5:40; Fil. 2:13. Hiervan ziet men een duidelijk bewijs in Saul, Hand. 9:5,6 vergelijk 16:14.

Maar dan ligt er in datzelfde ontkenkende voorstel bij tegenstelling een zeker bewijs dat waar die trekking zich werkzaam betoont dat komen tot Jezus er het zeker en onfeilbaar gevolg van is.

Bij deze verklaring van de volstreckte noodzakelijkheid van dat trekken des Vaders tot dat komen tot Jezus voegt Hij nog een opmerkelijk bijvoegsel als Hij in het tweede lid van dit vers zegt: "En Ik zal hem opwekken ten uitersten dage." Hiermee leert de Heiland niet alleen dat Hij het is die in die grote dag dat grote werk zal verrichten van de doden levend te maken, volgens Joh. 5:28,29, maar ook dat Hij op een bijzondere wijze de oorzaak is, zowel de verdienende als de werkende van de zalige opstanding van Zijn volk. Daarover zullen we ons nu niet verder uitlaten, maar merken alleen op dat de Heiland ditzelfde bijvoegsel behalve in dit vers nog driemaal gebruikt, waarvoor Hij zeker belangrijke redenen zal gehad hebben. Dit zou uit de gezegden waar het voorkomt opgemaakt kunnen worden, maar dat is hier wat te uitvoerig en om deze tekst te verklaren ook niet noodzakelijk. We merken daarom alleen maar op dat Jezus dat genoemde in dit vers er bijvoegt om te leren dat dat trekken des Vaders tot het geloof hetzelfde is als de krachtdadige roeping naar Gods eeuwig voornemen, die noodzakelijk het komen tot Jezus meebrengt, waaraan het deelgenootschap aan Zijn weldaden onafscheidelijk verbonden is. Zo ook een zalige opstanding tot een onafscheidelijk gevolg heeft en daarom ook de eeuwige gelukzaligheid zelf er op het nauwst aan verbonden is. Waartoe dit komen tot Jezus (als een wezenlijke geloofsdaad) het middel is. Vergelijk hiermee Rom. 8:29,30; Joh. 3:36; Ef. 2:8; vers 47 van ons hoofdstuk en elders meer.

Daarop gaat de Heiland over om wat Hij gezegd had van dat krachtdadige genadewerk van de Vader te bewijzen uit het profetische woord in vers 45: "Er is geschreven in de Profeten: En zij zullen allen van God geleerd zijn." Hij beroept zich op de Schriften van de profeten, ten blijke dat Hij in deze niets zegt dan wat in de Heilige Schriften en in het bijzonder de Profeten, die de Joden voor goddelijk hielden, geschreven is en duidelijk geleerd wordt. Dit hoeft niet verder verklaart te worden. Alleen moet nog opgemerkt worden dat Hij spreekt van geschreven in de Profeten. Dit duidt aan dat wat Hij aanhaalt bij de Profeten schriftelijk te vinden is, zoals bekend is dat het voorkomt in Jes. 54:13: "Al uw kinderen zullen van den Heere geleerd zijn." Dat Hij spreekt van Profeten in het meervoud, wat men kan nemen voor een Hebreeuwse spreekwijze duidt de grootheid en voortreffelijkheid van een zaak aan of liever dat de Heiland wel bepaald de genoemde woorden van Jesaja aanhaalt, als waarop Hij in het bijzonder oog heeft als volkomen dienende tot Zijn oogmerk, maar dat Hij tevens en stilzwijgend te kennen geeft dat ook dit bij meer andere profeten geleerd wordt, als te zien is in Jes. 29:18; 42:16; 59:21; Jer. 31:34 en Ezech. 36:26,27.

En of dit nog niet genoeg is, zo herhaalt Hij het nog eens bij gelegenheid van de ergernis van enkele van Zijn discipelen in ver 56, waar Hij vooraf in vers 64 gezegd heeft: “Er zijn sommigen van ulieden, die niet geloven”. En de Evangelist tekent er in het tweede lid van dat 64^e vers bij aan: “Want Jezus wist van den beginne, wie zij waren die niet geloofden”. De Heiland vervolgt: “Daarom heb Ik u gezegd, dat niemand tot Mij komen kan, tenzij dat het hem gegeven zij van Mijn Vader.” Dit dient tot herinnering van wat Hij nu al een en andermaal gezegd had, opdat Zijn hoorders die grote waarheid van de

---

De woorden zelf die Hij opgeeft uit de Profeten en waarop Hij met name oogt zijn ontleend uit de genoemde plaats van Jesaja: “Zij zullen allen van God geleerd zijn.” De zakelijke inhoud is dat de Heiland de voorwerpen aan wie de hier bedoelde weldaad zou te beurt vallen, noemt “zij alle”. Dat wordt bij Jesaja gezegd te zijn “al Uw kinderen”. Dit brengt niet de minste verandering aan in de betekenis, maar stemt helemaal overeen, omdat die benoeming van de voorwerpen door Jezus dient tot verklaring van de woorden van Jesaja. Daar wordt de aanspraak gericht tot de eerste moederkerk uit de Joden, de geestelijke Sara, die een blijde moeder zou worden van een talrijk zaad uit Joden en heidenen, zoals blijkt uit de drie eerste verzen van dat hoofdstuk, vergeleken met Gal. 4:26,27,28 en zo luidt de belofte bij Jesaja alleen aan een zeker bepaald getal van mensen, die het zaad van de ware kerk zouden zijn en wel die allen zonder enige uitzondering. Maar wanneer de Heiland deze beloften voorwerpen van de belofte noemt “zij allen”, dan ligt er al een en andere bijzonderheid in opgesloten die we niet onopgemerkt voorbij kunnen laten gaan, opdat Hij met deze betrekkelijke benaming het oog heeft op zulke mensen als Hij te voren al genoemd had en dat zijn diegenen die de Vader Hem gegeven had en zou geven, vers 37,39. En dat zijn de verordineerden ten leven die naar Gods voornemen geroepen waren of zouden worden. Diegenen die Hem de Zoon zouden aanschouwen en in Hem geloven, vers 40, die, die tot Hem zouden komen, vers 37,44, die samen die wereld van de uitverkorenen uitmaken, die Hij het leven zou geven, vers 33. En als men dit nu vergelijkt met de benaming die aan hen bij Jesaja gegeven wordt, dan blijkt allerduidelijkst dat het die mensen zijn die een nieuw levensbeginsel dat uit God is zouden ontvangen, die in Sion als het zaad zouden geboren worden, die uit God en van boven geboren zijn. Vergelijk vers 33; Ps. 87:5; Joh. 3:3,5,8; 1 Petr. 1:23. En als men het een en ander samenvat dan blijkt overtuigend dat er niet alleen een volmaakte overeenstemming is tussen die tweeërlei beschrijvingen van de voorwerpen van de belofte, maar ook dat Jezus met wijsheid hier zulk een betrekkelijke benaming gebruikt, die dient tot een nadere kennis van hen die de kinderen zijn van de ware gemeente van Christus die dan eerst als zodanig gekend worden, wanneer dat daaraan gezien wordt, dat Jezus er in het voorgaande van gezegd had die het alle en ook alleen zijn.

De weldaad zelf die aan die bepaalde zo nauwkeurig beschreven voorwerpen wordt toegezegd is, dat zij alle van God geleerd zullen zijn. Hierin komt weer dat onderscheid voor dat bij Jesaja de naam Jehova voorkomt, maar Jezus gebruikt de naam God. Maar dit maakt weer niet de minste verandering in de betekenis, omdat toch die beide namen eigennamen zijn, die aan God als het hoogst volmaakte opperwezen worden toegeschreven. Daarom hoeven we daar niet bij stil te staan.

Hij aan wie deze weldaad als de auteur ervan wordt toegeschreven is God de Jehova en dus geen mens, maar God Zelf, Die, Die alleen de Jehova is en in het bijzonder in onderscheiding van Hem die hier spreekt, de eerste Persoon van het Goddelijke Wezen, die Jezus in deze redenvoering verschillende keren noemt de Vader en Zijn Vader, maar niet met uitsluiting van de Zoon en de Heilige Geest, behalve dat het leren van deze kinderen geschiedt door de Heilige Geest.

Het werk zelf aan Hem toegeschreven is, dat zij alle van Hem zouden geleerd zijn. Wanneer de Heiland hier spreekt van een leren van deze kinderen door God, dan is dat (wat het wezen van de zaak betreft) hetzelfde als wat Hij zo meteen genoemd heeft een trekken des Vaders, terwijl deze verandering van spreken met wijsheid van Hem verkoren wordt om ermee aan te wijzen dat zoals dat trekken geschiedt op een krachtdadige en onweerstaanbare wijze, het toch geschiedt op een wijze die overeenkomstig is met de redelijkheid van mensen, wat met de spreekwijs van leren eigenaardig wordt aangewezen. Wanneer dan dat leren de volgende bijzonderheden zal insluiten (samen uitmaken de zalving van de Heiligen die alle dingen leert, die in haar blijft en waarachtig is, zodat zij niet nodig hebben dat hen iemand iets leert, zoals Johannes het noemt, 1 Joh. 2:20,27) waardoor zij worden wijsgemaakt tot zaligheid en bij alle ware begenadigden in een minder of meerdere mate gevonden wordt.

1. Een leren waardoor het verstand verlicht wordt tot een zuivere kennis van wat tot zaligheid moet gekend, geloofd en betracht worden. Wel door middel van het woord, maar ook door de verlichting van de Heilige Geest. Zie Luk. 24:45; 1 Joh. 5:20 vergeleken met Jer. 31:33,34 en Hebr. 8:10; 10:16.
  2. Een leren waardoor het verbijsterd oordeel wederkeert tot de gerechtigheid om de voorkomende zaken en in het bijzonder Jezus en het deelgenootschap aan Hem in haar eigen aard, noodzakelijkheid en dierbaarheid geschat en gewaardeerd wordt.
  3. Een leren dat kracht oefent op het gemoed, de wil en al de genegenheden van de ziel aandoet en hun gewillig maakt om in en bij Jezus geheel en alleen al hun heil te zoeken, waarvan dat komen tot Hem het onafscheidelijk gevolg is.
2. Zoals dit het is wat de Heiland door een wettige sluitrede daaruit afleidt in het tweede lid van dit 45^e vers: “Een iegelijk dan die het van de Vader gehoord en geleerd heeft, die komt tot Mij.” Deze woorden behelzen op zichzelf beschouwt een verklaring van het onafscheidelijk verband dat er is tussen dat krachtdadige werk van de Vader en dat geloofskomen tot Jezus als zijnde altijd en bij allen aan wie de Vader dat werk oefent van die uitwerking. Hierin herhaalt Hij weer dat vaker genoemde werk van de Vader, waaromtrent wij nu maar nodig hebben op te merken dat de Heiland dat werk van de Vader hier voorstelt onder twee benamingen, van horen en leren. Dit moet vanwege het verband waarin het voorkomt noodzakelijk hetzelfde betekenen als wat Hij eerder genoemd had, trekken en leren. Ziende op dat krachtdadig onderwijs waardoor het gehoorde wordt te verstaan gegeven met een gehoorzame onderwerping aan wat geleerd wordt, wanneer het horen aanduidt het aannemen en gehoorzaam opvolgen van wat gehoord wordt. Zo wordt er gezegd van Lydia dat zij hoorde, Hand. 16:14. Vergelijk Joh. 3:33 en Jesaja 55:2,3. En dat leren is dat krachtdadig onderwijs zelf, waardoor dat horen in de ziel verwekt wordt.
- Wat de Heiland getuigt van degenen die zo door de Vader geleerd en daardoor tot dat horen gebracht worden is dat die allen tot Hem komen, in Hem geloven en met Hem verenigd worden. Door het woordje dit wijst Hij aan dat het dezen alleen zijn die horen en geleerd worden. Door het woord een iegelijk geeft Hij te kennen dat die allen het zijn zonder dat het met iemand misloopt, daar komt er geen een meer tot Hem, maar ook blijft er geen een achter. Dit wat de Heiland hier verklaart, leidt Hij af uit wat hier eerder gezegd heeft, wat de nadruk is van het woordje “dan”, een iegelijk dan. Dit behelst dus een welgegronde sluitreden die aanduidt dat zoals het onmogelijk is dat iemand tot Hem kan komen zonder dat krachtdadig werk van de Vader; zo ook dat het altijd en bij allen van die uitwerking is, vergelijk vers 44, 65.

noodzakelijkheid van de krachtvolle werkingen van de Vader tot het geloof toch diep in het geheugen zou prenten om er bij alle gelegenheden gebruik van te maken. Mij dunkt, zou er ooit in een menselijke taal woorden kunnen uitgedacht worden die kunnen dienen om duidelijk te verklaren dat het geenszins het oogmerk van de Vader was om dit tegenbeeldige Manna aan alle mensen die hier voorkomen te willen geven en daarom dat het hun allen niet in de aanbieding geschonken werd. En nog veel meer om te verklaren dat het geenszins stond aan deze schare om zich het ten nutte te maken, dan moeten het deze woorden zijn, die wij uit vers 37, 44, 65 hebben aangetekend.

Als men uit de wijze hoe de Israëlieten het eigenlijke manna tot vervulling van hun gebrek deelachtig werden wil redeneren tot de verkrijging van het tegenbeeldige Manna zonder nauwkeurig in acht te nemen of het wel toepasselijk is op het tegenbeeld en met de aard ervan wel overeenkomt, wat zou men er dan geen vreemde uitdrukkingen uit kunnen afleiden die allemaal zouden uitlopen op ongerijmdheden. Bijvoorbeeld tot het verkrijgen van het eigenlijke manna had een Israëliet niets meer nodig dan de algemene invloeden van de Goddelijke voorzienigheid, die de mens in veel opzichten gemeen heeft met de redeloze dieren in het opzoeken en verzamelen van spijs. Maar hoe zou het uitkomen als men dit wilde overbrengen tot wat er nodig is tot de verkrijging van het geestelijke Manna? Ik hoef het besluit niet op te maken; wat Jezus Zelf hiervan zegt in vers 37, 44, 45, 65 van dit hoofdstuk toont de ongegrondheid en ongerijmdheid ervan aan. Op die grond zou men gemakkelijk kunnen stellen dat de ene mens wel voor de ander, de man voor de vrouw, de ouders voor de kinderen en die weer voor de ouders kunnen geloven en hun het brood des levens deelachtig maken, want zo bestond het met het deelachtig worden van het eigenlijke manna, maar wie ziet niet dat dit uitloopt op ongerijmdheden! En daarom hoef ik hiermee het besluit niet op te maken.

Tweede tegenbedenking

De tweede tegenbedenking die men tegen onze bevattingswijze zou kunnen maken van dat geven van dat ware Brood uit de hemel aan deze schare, die wordt ontleend uit dit geven zelf. Men zal zeggen dat als dit geven voor deze schare niets meer insluit dan dat dit ware Brood onder hen gezonden en uitwendig aan hen geopenbaard werd, dan ligt er niets in van enig deelgenootschap eraan of van een wil van de Vader om het hen te geven tot hun bezitting en genieting. Wij antwoorden hierop dat er in dit geven zulk een uitwendig voorrecht voor deze schare ligt opgesloten dat zij allen gemeen hadden. We hebben al aangewezen waarin dat bestaat, dus dat zullen we hier niet herhalen. We merken hier nu alleen nog op dat er niet altijd reden is om er ten opzichte van de schare meer in te moeten zoeken en vinden. Het woord geven eist dat niet, zoals we getoond hebben. En dat te minder, omdat de betere voorrechten niet aan dit geven, maar aan het geloof door Jezus Zelf worden vastgemaakt (zie vers 27,29,35,40), waarvan deze schare volgens vers 36 nog vervreemd was.

Als men dat geven zo verklaart als wij gedaan hebben dan komt het veel beter overeen met de gesteldheid van dit volk en met het woord van de voorzeggingen (zoals we bij de verklaring getoond hebben) en tegelijk met de wegen die God altijd houdt met die menigte van de mensen onder wie Christus als het ware Manna door de prediking van het Evangelie geopenbaard en bekend gemaakt wordt van wie verreweg de meeste, net als deze menigte er niets meer van hebben dan die prediking en de uitwendige voorrechten die dat vergezellen, zoals we ook hiervoor al aangewezen hebben. Het komt ook veel beter overeen met de betamelijkheid van God dan dat men dit geven stelt te bestaan in een welmenende algemene aanbieding of in een schenken in de aanbieding aan deze allen waarlijk wil geven, omdat toch doorgaans verreweg de meesten er van versteken blijven.

En al stond men toe dat dit geven hier zulk een aanbieden kan betekenen, dan was en bleef het nog maar alleen een uitwendig voorrecht, omdat een aanbieding niemand in de bezitting stelt van wat aangeboden wordt, zolang als het maar bij aanbieden blijft. Nu kan ik niet denken dat iemand zal durven stellen dat de hier voorkomende menigte over het geheel genomen er toen meer van gehad heeft, omdat zij volgens vers 36 het geloof nog misten.

Maar men zal zeggen dat het dan toch waarachtig blijft dat er voor deze schare in dat geven van dit ware brood niets voorkomt van enig deelgenootschap eraan of van enig willen van de Vader om het hen te geven. Hierop antwoorden wij dat als men dit geven zo neemt als wij het verklaard hebben, er dan wel degelijk in ligt opgesloten een wil van de Vader om dit Brood te geven en dat is het wat het belangrijke doel is waartoe God de Vader Zijn Zoon in de wereld heeft gezonden en dat is naar de verklaring van

Paulus, 1 Tim. 1:15, om zondaars, ja zelf van de voornaamste zalig te maken. Maar niet alle zondaars, want als dat de wil van God was, dan moesten zij ook allen dadelijk zalig worden. Dit heeft de Gereformeerde Kerk altijd staande gehouden tegen de voorstanders van de algemene genade en verdiensten van Christus. Zulk een verklaring van de wil van de Vader moet men hier in dit vers niet zoeken en wordt daarin ook door Jezus niet bedoeld. Daarvan spreekt Hij eerst daarna wanneer Hij deze wil van de Vader onderscheidenlijk aanwijst, zowel ten opzichte van degenen aan wie Hij dit ware Brood wil geven, vers 35,37,38, wat alleen de verordeneerden ten leven zijn, als ten opzichte van de wijze hoe en de wegen waarlangs het geschiedt en waarin die wil van de Vader onfeilbaar altijd haar oogmerk bereikt, vers 39,40,41,45. Hieruit blijkt duidelijk dat dit niets minder dan algemeen was.

Daarenboven, als men rustig de schakel van zaken nagaat die in deze redevoering door Jezus wordt voorgesteld en het redenbeleid dat Hij daarin houdt, dan kan men gemakkelijk zien dat men ten onrecht en geheel tegen het oogmerk van Hem Die hier spreekt in dit 32^e vers zulk een verklaring van de wil van de Vader of zulk een schenking in de aanbidding zoekt. Zo is het hier niet de juiste plaats om daarvan te spreken. Het zal de moeite wel waard zijn om dit iets onderscheidenlijker te tonen. Daartoe zal ik eerst een zakelijke schets opmaken van die redevoering, die voorkomt vanaf vers 26 (waar Jezus allereerst tegen deze schare begint te spreken) tot vers 58 en dan daaruit het betoog opmaken dat hier zulk een schenken in de aanbidding niet voorkomt als men daarin meent te vinden.

Schets van de redevoering

Betreffende het eerste, de zakelijke schets van de redevoering. Hierover moet ik vooraf enkele opmerkingen maken die kunnen dienen tot het juiste verstaan van de in deze redenvoering voorkomende zaken.

Alles wat er door Jezus van vers 26-58 gezegd wordt en in het bijzonder van vers 26 tot 45 komt meestal wel voor als antwoorden op de vragen en gezegden van de schare en anderen die Joden genoemd worden, maar als men het nauwkeurig nagaat, kan men duidelijk ontdekken dat Jezus niet altijd en op alles antwoordt, maar sommige vragen helemaal onbeantwoord laat of maar alleen dat antwoord dat Hij naar Zijn hoge wijsheid tot Zijn oogmerk en tot nut van Zijn hoorders nodig oordeelt (zoals Hij gewoonlijk zo handelt in Zijn gesprekken en twistgedingen met de onbekeerde Joden) zoals te zien is in Zijn antwoord in vers 26,27 op de vraag in vers 25, alsmede vers 30-33, vers 34-30, vers 41-45.

Als men alles wat Jezus in dit gesprek zegt, in het bijzonder van vers 26-45, met weglating van de tussenspraak van de schare van de Joden en wat de Evangelist doorgaans voor die antwoorden plaatst (Jezus antwoordde, enz.), achter elkaar leest dan doet er zich een allernauwkeurigste samenhang in op die een nauwkeurige beschrijving van de ware orde van het heil in dat grote werk van de krachtdadige toepassing van wat Jezus voor Zijn uitverkoren volk heeft verworven in zich behelst, zoals dadelijk zal blijken.

In het opmaken van de schakel van die zaken bepaal ik mij met name bij datgene wat voorkomt in vers 26-45, waar de orde van het heil wordt beschreven. Alles wat voorkomt in vers 46-58 dient om enige dingen nader te verklaren en de tegenbedenkingen op te lossen die Hij wist dat in het hart van Zijn hoorders opkwamen of met woorden geuit werden.

De samenhang van wat Jezus in dit gesprek Zelf gesproken heeft, kan worden onderscheiden in twee delen. Het eerste is een beknopt, maar nauwkeurige beschrijving van de ware orde van het heil in het werk van de toepassing, die voorkomt in vers 26-45. Hierin komt eerst een meer algemeen voorstel van die orde van het heil voor, die zo ingericht is, als het de aard van Zijn hoorders met wie Hij onmiddellijk te doen had eiste, vers 26,27,29. Om te tonen dat die toepassing begint met de mens aan zichzelf bekend te maken, spreekt hij eerst tot ontdekking van die schare om degenen die Hij uit haar Zijn heil wil deelachtig maken, niet alleen hun verkeerd gedrag, maar ook de plaag van hun hart bekend te maken als het bedorven beginsel waaruit dat berispelijke zoeken van Hem geboren werd, als zulken die hun buik stelden tot Hun God, in het 26^e vers: "Gij zoekt Mij, niet omdat gij tekenen gezien hebt, maar omdat Gij van de broden gegeten hebt en verzadigd zijn." Dit bewijst dat Hij geen welgevallen had in dat hun zoeken van Hem.

Daarop laat Hij een kort voorstel van de orde van het heil volgen, waarin hen de weg wordt aangewezen waarlangs zij alleen wezenlijke en bestendige weldaden konden deelachtig worden, vers 27,29. Hierin wijst Hij de weg aan waarlangs die wezenlijke weldaden te verkrijgen zijn, met verzekering van deze langs

die weg deelachtig te zullen worden, vers 27. Hierin wijst Hij die weg zelf aan in een tweeledige vermaning, vers 27. Die allereerst bestaat in een afmaning van waar zij afstand moesten doen, wilden zij die wezenlijke weldaden deelachtig worden. In het eerste lid van het eerst deel van vers 27: “Werkt niet om de spijs die vergaat”. Ten tweede in een aanmaning om de rechte weg daartoe in te slaan in het tweede lid van dat eerste deel, van vers 27: “Maar (werkt) om de spijs die blijft in het eeuwige leven”. De verzekering van langs deze weg die onvergankelijke spijs deelachtig te zullen worden, doet Hij in het tweede deel van vers 27. Deze verzekering stelt Hij eerst voor in de eerste woorden van dat tweede lid van vers 27: “Welke de Zoon des mensen ulieden geven zal”. Tevens wijst Hij aan dat Hij daartoe een wettig recht had door een goddelijke aanstelling tot dat werk, in de overige woorden: “Dezen (de Zoon des mensen) heeft God de Vader verzegeld”. Maar opdat deze blinde en vleselijke menigte (die hiervan nog niets verstonden, zoals zij duidelijk tonen in vers 28) van dat werken om die onvergankelijke spijs geen vleselijke gedachten zouden vormen, voegt Hij er een nadere aanwijzing bij dat het alleen bestond in de oefening van het geloof als het enige door God Zelf verordeneerde middel om aan die spijs deel te kunnen krijgen, vers 29: “Dit is het werk Gods, dat gij gelooft in Hem, Dien Hij gezonden heeft.”

Dit kort voorstel van de ware orde van het heil stelt de Heiland onderscheidenlijk voor en verklaart Hij nader in al haar wezenlijke bijzonderheden, zowel ten opzichte van die onvergankelijke spijs zelf als ten opzichte van dat werken erom. In alles wat er van Hem gezegd, vers 32-45. Hierin verklaart Hij nader wat die onvergankelijke spijs is die Hij nu noemt het ware Brood uit de hemel, het Brood Gods, het Brood des levens, enz., vers 32,33,35. Hiervan verklaart Hij eerst, maar in het onbepaalde dat die onvergankelijke spijs het tegenbeeldige Manna was dat de Israëlieten gegeten hadden, vers 32,33. Hiervan verklaart Hij dat die onvergankelijke spijs die het tegenbeeld was van het Manna nu al daar tegenwoordig, bij en onder haar was, vers 32. Hier laat Hij een verklaring vooraf gaan (om de vleselijke gedachten die deze schare maakte van die onvergankelijke spijs die zij niet kenden) dat noch zij, noch hun vaders van Mozes die onvergankelijke spijs ontvangen hebben, vers 32: “Voorwaar, voorwaar zeg Ik u, Mozes heeft u niet gegeven het brood uit de hemel.”

Daarop verklaart Hij dat die onvergankelijke spijs dat brood uit de hemel dat tegenbeeldige Manna was, nu van God uit de hemel al neergedaald en onder hun gezonden was, vers 32: “Maar Mijn Vader geeft u het ware Brood uit de hemel.” Maar om dit ware Brood nader te vertonen, als zijnde die onvergankelijke spijs, wijst hij nader de hemelse oorsprong en de grote kracht ervan aan, vers 33. De hemelse oorsprong van dat ware brood wijst Hij aan met te zeggen dat het net als het manna van God uit de hemel gezonden was, ter verklaring van dat geven, waar Hij van gesproken had, vers 33a: “Want het Brood Gods is Hij, die uit den hemel nederdaalt.” En de uitnemende kracht daarvan, als zijnde geschikt en ten volle in staat om al het gebrek van het hele lichaam van de verordeneerden ten leven te zullen en te kunnen vervullen, vers 33b: “En Die de wereld (van de uitverkorenen) het leven geeft.”

Na dit alles van die onvergankelijke spijs, dat tegenbeeldige brood uit de hemel in het onbepaald gezegd te hebben, past Hij het toe op Zichzelf als die nu dadelijk onder haar tegenwoordig was, in het eerste lid van het 35^e vers: “En Jezus zeide tot hen: Ik ben het Brood des levens.”

Nadat Hij die onvergankelijke spijs, dat ware Brood uit de hemel onderscheidenlijk aangewezen heeft, verklaart de Heiland nader waarin dat werken om dat ware Brood bestaat, aan wie het gegeven wordt en langs welke wegen dezen er toegebracht worden, vers 35b-45. Hij spreekt eerst van het enige middel waardoor men onfeilbaar dat ware Brood deelachtig wordt, als iets waarvan deze hier aanwezige schare nog vervreemd was, vers 35b, 36. Hierin verklaart Hij nader wat het middel is waardoor men aan dat Brood des levens onfeilbaar deel krijgt, vers 35b. Daarin wijst Hij nu aan, tot nader verklaring van wat Hij in vers 29 genoemd had, het geloof in Hem Die God gezonden had, waarin dit geloof geoefend wordt. Hij noemt het een komen tot Hem en een geloven in Hem, vers 35b, eerste lid. En tot nader verklaring van dat geven van die onvergankelijke spijs als door Hem, de Zoon des mensen te zullen geschieden, toont Hij het onafscheidelijke verband aan dat er is tussen dat geloof en de volle genieting van dat Brood des levens, wanneer Hij van diegenen die tot Hem komen en in Hem geloven zegt dat zij geenszins zullen hongeren en nimmermeer zullen dorsten, in de laatste woorden van vers 35.

Nadat Hij het geloof, als het enige middel tot het deelgenootschap aan Hem als het Brood des levens aangewezen heeft, verklaart Hij nu dat deze schare daar nog van vervreemd was en dus in geen opzicht enig aandeel aan Hem hadden, om te bewijzen dat hun verzoek om dat ware Brood deelachtig te mogen

worden nog niet uit het rechte beginsel voortkwam, wanneer Hij zegt in vers 36: “Maar Ik heb u gezegd, dat gij Mij ook gezien hebt, en gij gelooft niet.”

Daarop wijst de grote Leraar der gerechtigheid nader en onderscheidenlijk aan welke mensen het zijn die met dat geloof begiftigd worden en daardoor gebracht worden tot het dadelijk genot van die onvergankelijke en ten volle verzadigende spijs, alsook langs welke weg zij daartoe gebracht worden, vers 36-45. Dit is tweeledig. Het eerste is dat Hij nauwkeurig aanwijst welke mensen het zijn die door het geloof ten eeuwigen leven deel aan Hem krijgen, vers 37-40. Dat is weer tweeledig. Eerst verklaart Hij dat het alleen de verordeneerden ten leven zijn, die daartoe verwaardigd worden, vers 37,38. Dit stelt Hij eerst voor met die gelukkige voorwerpen duidelijk te bepalen en de zekerheid daarvan aan te wijzen, vers 37. De bepalende aanwijzing van die gelukkige mensen is vers 37a: “Al wat de Mij de Vader geeft, zal tot Mij komen”. En de volkomen zekerheid van dat zulken aan Hem deel zullen krijgen in vers 37b: “En die tot Mij komt, zal ik geenszins uitwerpen.” Dat het nu deze mensen alleen zijn, staft de Heiland nader tot nadere verklaring van het geven van die onvergankelijke spijs en van het leven, door aan te wijzen dat Hij Zich in dezen stipt zou houden aan de wil van de Vader, zoals die in de Raad des Vredes bepaald was, vers 38: “Want Ik ben uit den hemel nedergedaald, niet opdat Ik Mijn wil zou doen, maar den wil Desgenen Die Mij gezonden heeft.” Ten tweede verklaart Hij dat zoals het de verordeneerden ten leven alleen zijn die tot dat geluk verwaardigd worden, zo ook dat het deze allen zouden zijn, zonder dat het met iemand zou feilen of mislopen of dat er iemand weer van zou beroofd worden, vers 39,40. Dat het met niemand van die verordeneerden ten leven zou feilen en dat er geen een ooit weer van zou beroofd worden, stelt de Heiland voor in vers 39: “En dit is de wil des Vader Die Mij gezonden heeft, dat al wat Hij Mij gegeven heeft, Ik daaruit niet verliezen, maar hetzelfde opwekke ten uitersten dage.” En om te tonen dat dit alleen zo zou zijn, volgens de ware orde van het heil, dat altijd het geloof als het onfeilbare middel tussen beide zou komen, en van hun zeide zou geoefend worden, voegt Hij er bij in vers 40: “En dit is de Wil Desgenen Die Mij gezonden heeft, dat een iegelijk die den Zoon aanschouwt en in Hem gelooft, het eeuwige leven hebbe, en Ik zal hem opwekken ten uitersten dage.”

Maar opdat deze grote Leraar de ware orde van het heil in alle delen zou voorstellen en opdat niemand mocht denken dat er iets bij deze gevegenen van de Vader was, of zou zijn dat hun geschikter of waardiger maakte dan andere mensen, zo toont Hij tot slot dat dit alles en alleen is af te leiden van de vrije voorkomende en krachtdadige werkingen van de Vader, vers 43,44,45. Hier laat Hij een vermaning vooraf gaan (die gericht is tot de Joden die volgens vers 41,42 daarover murmureerden dat Hij Zich noemde het Brood uit de hemel, omdat zij Zijn afkomst en geslacht meenden te kennen) om zich daaraan niet te ergeren en daardoor onvatbaar te worden voor wat Hij te zeggen had. De vermaning is, vers 43: “Murmureert niet onder elkander.” Daarop gaat Hij verder met te tonen dat het alleen de vrije voorkomende en krachtdadig werkende genade van de Vader was dat die gevegenen van de Vader onderscheide van alle andere mensen en hun bekwaam maakte om tot Hem te komen en aan Hem als het Brood des levens deel te kunnen krijgen, vers 44,45. Deze gewichtige zaak stelt de Heiland voor en staft ze met afdoende bewijzen, vers 44,45a. De zaak zelf van dat het alleen de vrije voorkomende en krachtdadige genadewerking van de Vader was, waarvan het was af te leiden en waardoor die gevegenen van de Vader werden bewrocht om tot Hem te komen en zo aan Hem als het Brood des levens deel te krijgen, stelt Hij voor in vers 44: “Niemand kan tot Mij komen, tenzij dat de Vader Die Mij gezonden heeft, hem trekke; en Ik zal hem opwekken ten uitersten dage.” En dit gestelde bevestigt Hij als een ontegenzeggelijke waarheid uit de profetische geschriften, vers 45a: “Er is geschreven in de profeten: En zij zullen allen van God geleerd zijn.” Uit die gestelde en bewezen waarheden leidt Hij bij wege van een wettige en waarachtige sluitrede af dat deze mensen alleen en ook allen tot Hem komen en aan Hem als het Brood des levens deel krijgen, als zijnde het onfeilbaar gevolg van de krachtdadige bewerkingen van de Vader, vers 45b: “Een iegelijk dan, die het van den Vader gehoord en geleerd heeft, die komt tot Mij.”

Het tweede deel van wat Jezus Zelf gesproken heeft tot deze schare en de Joden (vers 45-58) behelst deels nadere verklaringen van enkele dingen die Hij in het eerste deel gezegd heeft en deels oplossingen van tegenbedenkingen, waarvan Hij wist dat die in het hart van Zijn hoorders opkwamen of door hen met woorden geuit werden. Dit alles moet dienen tot staving van die door Hem beschreven orde van het heil. Maar daarover zullen wij ons nu niet verder uitlaten, omdat wij aan het genoemde, voor wat betreft de beschrijving van de ware orde van het heil genoeg hebben tot ons oogmerk om er het betoog uit op te

maken dat in ons 32^e vers geenszins zulk een schenken in de aanbidding voorkomt, als men daaruit wil afleiden.

Om dan nu dat genoemde betoog uit het redenenbeleid en samenhang van de zaken (die voorkomen in de woorden van de Heiland betreffende de ware orde van het heil van vers 26-45) op te maken, moet ik vooraf nog enkele opmerkingen maken betreffende die samenhang en het redenenbeleid van Hem, die de opperste wijsheid is.

- Allereerst dat als men onbevooroordeeld die schakel van zaken nagaat zoals wij die hebben opgegeven, elke aandachtig beschouwer daarvan meteen zal moeten blijken dat alles zeer natuurlijk en overeenkomstig de aard van de zaken samenhangt zonder dat er een spreekwijs van haar natuurlijke betekenis beroofd of buiten het verband waarin ze voorkomt, gewrongen wordt. Maar integendeel alles met de aard ervan en de natuur van de zaken overeenkomt en een schakel van zaken oplevert overeenkomstig de wijsheid van Hem die daarin spreekt.
- Dat elk aandachtig beschouwer daarvan met de diepste verwondering en aanbidding moet erkennen, de grote wijsheid, ongemene duidelijkheid, en nauwkeurigheid van Hem die de opperste wijsheid is! En dat moet zoveel te meer bewonderd worden als men opmerkt dat Hij niettegenstaande zoveel tussenspraken van de schare en van de Joden met alleen dat daar op te antwoorden dat Hij naar Zijn wijsheid nodig oordeelde, toch zulk een uitgebreid en in alle delen samenhangend stuk besproken heeft en dat alles en alleen gezegd heeft dat Hij nodig achtte om een volledige beschrijving te geven van de ware orde van het heil. Daarin geeft Hij de duidelijkste blijken dat de Heere, Heere Hem gegeven had, een tong der geleerde opdat Hij weet een woord ter rechter tijd te spreken. Dat Hij het was die vorstelijke dingen spreekt, wiens openingen van de lippen enkel billijkheid zijn, wiens gehemelte de waarheid bedachtelijk uitspreekt, terwijl al de redenen Zijns mond zijn in gerechtigheid waarin niets verdraaid, noch verkeerd is, volgens Zijn eigen taal, Jes. 50:4 en Spr. 8:6,7,8.
- Dat een aandachtig beschouwer van wat hier door Hem, Die de opperste wijsheid is, gezegd wordt, er zulk een orde van het heil in de toepassing in ontdekt als overal door Jezus Zelf en Zijn apostelen geleerd wordt die in alle delen dezelfde is met die, die de Gereformeerde Kerk uit de woorden van God altijd geleerd heeft en daarom niet weinig toebrenge tot staving van de waarheid en goddelijkheid van die leer en ongemeen moet dienen tot bevestiging van het gemoed van elk rechtvaardig kenner en aankleever van die leerwijze, hoe het zich ook aan mijn gemoed heeft opgedaan.

Geen algemene aanbidding in deze redevoering

Na dit vooraf opgemerkt en tot een grondslag gelegd te hebben, zullen we nu overgaan om het betoog op te maken, dat het volgens de samenhang (die wij hebben aangewezen dat er in deze redevoering van Jezus voorkomt) de rechte plaats niet is om er zulke een schenken in de aanbidding van dat ware Brood uit de hemel door de God de Vader aan deze schare te vinden als men wil, als men wil dat in dit 32^e vers zou voorkomen.

Hij die hier spreekt is immers de opperste Wijsheid, en daaruit vloeit noodzakelijk voort dat er in Zijn redenen zich een verband en samenhang moet opdoen die met Zijn wijsheid overeenkomt en daarom de dingen niet verward en zonder orde voorstelt. Nu is bij het opgeven van de samenhang gebleken dat dit 32^e vers behoort tot dat gedeelte van Zijn redevoering waarin Hij nader verklaard welke die onvergankelijke spijs was en dat ze het tegenbeeldige Manna, nu reeds bij en onder haar geopenbaard en van de hemel nedergedaald was en daarin door de Vader aan haar gegeven werd, terwijl Hij van de wil van de Vader, aan Wie en op welke wijze die het wilde geven in de bezitting en genieting eerst spreekt in het 35^e, 37^e, 39^e, 40^e, 44^e en 45^e vers. Daaruit volgt dat als men stelt dat in dit 32^e vers zulk een welmenende aanbidding voorkomt, men dan dit vers buiten zijn verband dringt en er een betekenis aan geeft die geheel afwijkt van het ware oogmerk van Hem die met de hoogste wijsheid alles wat Hij wil zeggen op de rechte plaats voorstelt, omdat hierin in het geheel niet bedoeld wordt van die wil van de Vader te spreken. Dit zullen wij zolang vaststellen, tot men met voldoende bewijzen uit de samenhang toont dat het door ons afgekeurde hier echt door Hem bedoeld wordt. Maar men zie wel toe dat men

met vergezochte redeneringen geen inbreuk maakt op de hoge wijsheid en nauwkeurigheid van Hem, Die de opperste Wijsheid is.

Indien dit zeggen “Mijn Vader geeft u dat ware Brood” voorkwam na het 34^e vers, dan zou het nog enige schijn hebben (want daar zegt de schare “Heere geef ons altijd dat Brood”) dat men begreep dat Jezus bij wege van een tussenrede zei “Mijn Vader biedt het u aan”. Maar nu komt het daar niet voor en dan zou het toch niet meer dan alleen schijn hebben, want deze schare kende dat ware Brood niet, zij maakten er vleselijke begrippen van. Zij zochten en kenden niet, dan alleen dat wat hun buik kon vullen, volgens vers 26,30,31. Daarom komt het hier niet te pas te zeggen dat de Vader het een spijsje aanbood die zij helemaal niet kenden en daarom ook niet zouden willen hebben. En behalve dat, in het volgende 35^e vers zegt Jezus duidelijk dat het alleen diegenen zijn die in Hem geloven Die dit Brood deelachtig worden. In vers 36 verklaart Hij dat deze schare nog van dat geloof vervreemd was: “Maar Ik heb gezegd dat gij Mij ook gezien hebt en gij gelooft niet.” Dat is heel wat anders dan op dat zeggen “Geef ons altijd dat Brood” te verklaren dat het hen in de aanbidding geschonken wordt.

Als men stelt dat Jezus in dit 32^e vers zegt dat de Vader aan al deze mensen dat ware Brood welmenend aanbiedt, dan moet volgen dat Hij hier een verklaring doet die strijdig is met vers 37 en 39. Daarin zegt Hij allerduidelijkst dat de wil van de Vader was het alleen te geven aan degenen die Hij Hem gegeven had. Dat zou betekenen dat Jezus hier een verklaring doet van de wil van de Vader, die strijdig was met Zijn eeuwige en onveranderlijke wil en die Hij ook nooit zou uitvoeren.

V. Drie stellingen

Tot zover hebben we de tekstwoorden zelf verklaard en aangewezen dat daarin volgens het ware oogmerk van Jezus, opgemaakt uit de eigen betekenis van de woorden zelf en uit het verband waarin die voorkomen, geenszins een welmenende aanbidding voorkomt van dat ware Brood uit de hemel aan de hier voorkomende schare. Nu moeten we nog volgens ons van te voren gemaakt bestek met enkele woorden aanwijzen dat men uit deze woorden geenszins zulk een algemene welmenende aanbidding bewijzen kan die nu nog moet geschieden aan allen die leven onder de prediking van het Evangelie. Hiertoe menen we dat onder andere de volgende stellingen voldoende zijn:

Eerste stelling

Allereerst staat het onbeweeglijk vast dat als men een stelling of waarheid uit Gods Woord bewijzen zal, het echt moet liggen opgesloten in dat gedeelte van het Woord dat men daartoe aanvoert. Dat moet blijken uit de woorden zelf die daar voorkomen en uit het verband waarin zij staan. Om zo op vaste gronden te kunnen weten dat wat men met de aanhalingen bedoelt echt de mening is van degene die zulk een gedeelte spreekt. In zulk een geval kan het aangehaalde alleen dat bewijzen wat men ermee wil bewijzen, maar wanneer er dat aan ontbreekt, dan bewijst zulk een plaats niets, ja soms wel eens het tegendeel. Wanneer dan nu blijkt dat in het 32^e vers geenszins een welmenende aanbidding voorkomt van dit ware Brood aan deze schare waartoe de Heiland spreekt, dan kan men geenszins met deze woorden zulk een algemene aanbidding bewijzen die nu nog gedaan moet worden aan allen die leven onder het Evangelie. Het eerste, de stelling, hebben we, zo we menen uit het verband bewezen, het oogmerk van Jezus niet te zijn, dus moet het tweede, het besluit waarachtig zijn dat deze woorden geenszins zulk een schenken in de aanbidding bewijzen als men eruit wil bewijzen.

Tweede stelling

Ten tweede, uit het zo net genoemde volgt nu weer dat als men iets bewijzen zal, men zich niet moet gronden op, of de kracht van het bewijs moet stellen in bloten klanken van woorden, die in het afgetrokken wel kunnen betekenen wat men wil bewijzen, want zo men ze opvat van en toepast op iets dat niet bedoeld wordt, dan bewijzen die woorden geenszins dat, wat men er mee wil bewijzen, ja kunnen misbruikt worden tot grove dwalingen, want er is nooit een dwaling in de goddelijke waarheden voor de dag gekomen of zij was gegrond op een of ander kwalijk begrepen en toegepast gedeelte van Gods Woord, want er is geen ketter zonder letter. (Om nu niet te noemen het nadeel dat zelfs Gods kinderen er vaak van ondervinden, wanneer zij een verkeerde toepassing maken van deze en gene

gezegden in Gods Woord) Als ik mij hier wil uitweiden om het gestelde te bewijzen dan is er een ruim veld! Ik zal mij nu vergenoegen met twee a drie voorbeelden op te geven.

- Jezus zegt van Johannes in Joh. 21:22,23: “Indien Ik wil dat hij blijft, totdat Ik kom.” Dat werd zo opgevat dat hij niet zou sterven. De woorden die Jezus sprak konden dat wel betekenen, maar omdat zij verkeerd begrepen en toegepast werden, behelsde die toepassing een grove dwaling en liep geheel buiten, ja tegen het oogmerk van Jezus aan.
- Jezus zegt in Matth. 28:20: “Ik ben met ulieden al de dagen, tot de voleinding der wereld.” Wanneer men daaruit wil bewijzen dat Jezus lichamenlijk tegenwoordig bij, in en onder het Avondmaal is, dan zijn de klanken van die woorden daartoe wel gunstig, maar het is al lang geleden bewezen dat dit geheel afwijkt van het ware oogmerk van Jezus en zij dus niet kunnen bewijzen was men daarmee wil bewijzen.
- Jezus zegt in Mark. 16:15: “Gaat heen in de gehele wereld, predikt het Evangelie allen creaturen.” Wanneer men daaruit af wil leiden dat de beloften van het genadeverbond algemeen gepredikt en toegepast moeten worden op alle mensen die leven onder de prediking van het Evangelie als aan haar allen gedaan, dan kunnen die woorden in het afgetrokkene dat wel betekenen, maar niemand zal deze plaats voor een voldoende bewijs voor die stelling aannemen, dan alleen diegenen die zich vergapen aan het woord Evangelie en er altijd en overal de betekenis aanhechten van een blijde boodschap, die alleen bestaat in algemene beloften. De ongegrondheid daarvan hebben we in het begin van dit werk aangewezen. Al lang geleden is door voorname godgeleerden getoond dat wat hier bij Markus met korte woorden wordt voorgesteld bij Mattheüs en Lukas enigszins uitvoeriger en onderscheidelijker wordt opgegeven om de betekenis te bepalen. In Mattheüs 28:19 luidt het: “Gaat dan henen, onderwijst al de volken, dezelve dopende in den Naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes; lerende hen onderhouden alles wat Ik geboden heb.” In Luk. 24:47: “In Zijn (Jezus) Naam gepredikt worden bekering en vergeving der zonden onder alle volken.” Maar die nu deze drie gezegden die op dezelfde tijd gesproken zijn en op dezelfde zaken zien met elkaar vergelijkt, zal (als hij niet door vooringenomenheid belet wordt om te zien) wel zien dat er tot die prediking van het Evangelie veel meer behoort dan alleen beloften te verkondigen. Hier moet onderwijzen in de waarheden en leren van plichten te betrachten plaats hebben, hier moet bekering prediken vooraf gaan en dan de vergeving van de zonden, maar alleen aan de gelovigen toegezegd worden. Daarom volgt er meteen bij Markus vers 16: “Die geloofd zal hebben en gedoopt zal zijn, zal zalig worden, maar die niet zal geloofd hebben, zal verdoemd worden.” In deze laatste woorden wordt allerduidelijkst de ware inhoud van dat Evangelie dat de apostelen moesten prediken aangewezen. Deze bestaat zowel in bedreigingen aan de ongelovigen als in beloften en dat alleen aan de gelovigen. Dat verschilt echt veel van alleen beloften te prediken en dat algemeen! Behalve dat men gemakkelijk kan zien, zo men niet willens de ogen sluit dat zij die dit bevel onmiddellijk ontvangen hebben het heel anders begrepen hebben dan met er nu van spreekt als men maar een rustig nagaat hoe en wat zij gepredikt hebben en men zal welhaast ontdekken dat het er ver vandaan was van de beloften van het Evangelie zo ruim en algemeen te prediken. Zie wat wij daarvan hebben aangewezen, betreffende de wijze hoe Jezus Zelf en Zijn apostelen het Evangelie gepredikt hebben. Men leze toch eens aandachtig op welke wijze Filippus het Evangelie gepredikt heeft bij de Kamerling, Hand. 8:29-37. Als we dit nu eens toepassen op onze plaats, dan volgt uit het bovengenoemde dat al waren de woorden op zichzelf al gunstig aan zulk een algemene aanbieding, dan zouden zij hier nog niet tot een voldoende bewijs kunnen dienen voor die stelling, zolang men niet bewezen heeft dat de Heiland (ten opzichte van de hier voorkomende schare) er hetzelfde mee bedoelt. Daarvan hebben we zo we menen het tegendeel getoond, wanneer gebleken is dat de woorden die betekenis niet hebben.

Derde stelling

Mijn derde stelling is dat het nog veel minder kan doorgaan voor een steekhoudend bewijs voor een gemaakte stelling wanneer men zich bedient van woorden, of dat in de tekstwoorden voorkomen, waarop men zich beroept, die volgens haar natuurlijke betekenis dat niet betekenen wat met eruit bewijzen wil, maar door een omtrek van redenen ertoe gebracht moeten worden wanneer zulke woorden

doorgaans zolang moeten gewrongen en gerekt worden tot men er uitgeperst heeft datgene wat men er graag uit wilde hebben. Deze handelwijze maakt geen kleine inbreuk op de eenvoudige duidelijkheid van Gods Woord en dient niet zelden om Gods Woord dienstbaar te maken aan onze eigen gemaakte onderstellingen, ja aan schadelijke en gevaarlijke dwalingen, waarvan men veel voorbeelden kan aanwijzen.

Maar om alle misduidingen te voorkomen, moet ik vooraf opmerken dat ik met het genoemde geenszins het oog heb op wettige sluitredenen waardoor men op goede gronden uit enige gezegden in het woord zaken en waarheden afleidt die hoewel niet duidelijk genoemd, toch bij wettige gevolgen eruit afgeleid worden, omdat ze er echt in liggen opgesloten en natuurlijk uit voortvloeien, want dit heeft dezelfde kracht van waarheid alsof het met woord genoemd werd.

Maar wij bedoelen alleen zulke redeneringen waardoor men een zin en betekenis aan de woorden geeft die niet overeenkomt met de natuurlijke betekenis ervan en doorgaans dient om een of ander van te voren gemaakte onderstelling in de tekst in te dringen om deze te doen zeggen wat men graag zag dat ze zei. Bijvoorbeeld:

- Wanneer Jezus van het brood en de wijn dat Hij uitdeelde in het Avondmaal zegt: “Dat is Mijn lichaam, dat is Mijn bloed” dan hebben de voorstanders van de transsubstantiatie en consubstantiatie al hun krachten ingespannen, de ene om een wezenlijke verandering van het brood en de wijn in het lichaam en bloed van Christus en de andere om de lichamelijke tegenwoordigheid en de genieting van Christus eigenlijke lichaam en bloed, bij met en onder het eigenlijke brood en wijn in het Avondmaal uit af te leiden en er mee te bewijzen. Maar hoe weinig bewijs in deze woorden ligt voor die onderstellingen, weten die allen die maar een weinig geoefend zijn in de leer van de sacramenten. En geen wonder, want zij kunnen dat niet betekenen, tenzij men de woorden geweld aandoet en ze als het ware dwingt om een betekenis aan te nemen die zij nergens hebben en ook door Jezus niet kan bedoeld worden, zoals al lang geleden overtuigend getoond is.
- Wanneer Johannes zegt in 1 Joh. 4:8: “God is liefde” en men daaruit afleidt dat het met de liefde van God strijdig is, enige van Zijn redelijke schepselen voor eeuwig ongelukkig te laten worden en in een eindeloos verderf te laten liggen om zo op sociniaanse gronden de eeuwige duurzaamheid van de straf te kunnen loochenen en om langs deze weg het oude lang versleten en duizend keer weerlegde allerschadelijkste gevoelens van Origenes van het nog eens weer verlossen uit de hel en het zalig worden van de duivelen en verdoemde mensen opnieuw onder de mensen te brengen en aan minder geoefende smakelijk te maken tot bevordering van de zorgeloosheid over de eeuwige staat van hun zielen. (Ik opper dit staaltje te liever, omdat het nu al duidelijk is gebleken dat er van de driftigste voorstanders zijn van die ruime Evangelieprediking die daarmee openlijk durven voor de dag komen en nu al beginnen te spreken dat het Evangelie ook in de hel wordt bekend gemaakt. Daartoe misbruiken, ja verdraaien zij op een onverantwoordelijke wijze de woorden van Petrus, 1 Petr. 3:19,20). Ik laat mij nu niet in om dit wangevoelen te weerleggen, maar merk nu alleen maar op dat niemand dan die van een bedorven smaak is dit zal aannemen voor een voldoende bewijs in deze zaak, also men heel gemakkelijk uit dit zeggen van Johannes bewijzen kan dat de straf van de verdoemde volstrekt eeuwig moet zijn, omdat God als een hoogst volmaakt, vlekkeloos en heilig Wezen noodzakelijk Zichzelf allereerst moet liefhebben en nooit een liefde kan oefenen tot Zijn schepselen, waarin Hij enkele van Zijn wezenlijke volmaaktheden (waaronder vooral Zijn heiligheid en rechtvaardigheid behoren) zou verloochenen of op enige wijze tekort zou doen. Dat zou noodzakelijk zo zijn als er zulk een liefde bij God plaats zou kunnen hebben, als deze mensen zich verbeelden en anderen proberen wijs te maken. Behalve dat men die genoemde stellingen op geen andere wijze uit Johannes woorden afleiden en bewijzen kan dan door een omtrek van redenen die allen uit een bedorven bron geschepd en door een bedorven oordeel samen gebracht worden. Tenminste niemand zal dat uit de woorden van Johannes lezen, zoals zij daar staan en noch minder kunnen betogen uit zuivere gronden.
- Wanneer men de woorden van Matth. 11:28 behandelt, de voorwerpen van de nodiging (die Jezus zo bij uitzondering noemt vermoeiden belasten) stelt te zijn die schare, die Jezus volgden en verkeerden onder Zijn prediking, zonder onderscheid, begenadigd en onbegenadigd, samen uitmakende die kinderkens (die onderscheiden worden van de wijzen en verstandigen) aan wie de

Vader Zijn heilgeheimen bekend wilde maken, die Hij voor die wijzen en verstandigen verbergde, vers 25,26. Terwijl men zonder bewijzen uit het Woord op te geven, alleen door een lange omtrek van redenen probeerde te betogen dat deze benamingen moesten toegepast worden op alles mensen die verkeren onder de bediening van het Woord, als die zich vermoeien en afsloven om zalig te worden, alles daartoe ingericht om hier zulk een ruime Evangelieprediking te vinden. Daar het voldoende bekend is dat voorname uitleggers al lang geleden getoond hebben dat de benaming van vermoeiden en belasten bijzonder past op de heilbegeerige bekommerde zielen onder de Joden, die behalve de smartelijke last van de schaduwwet en de vele lastige geboden en inzettingen van degenen die op Mozes stoel zaten, waaronder zij zich afsloofden, ook tegelijk gebukt gingen onder de last van hun zonden, waarvan zij door de wet van Mozes niet gerechtvaardigd konden worden en die door gebrek aan doorzicht in de ware verzoeningsweg zich afwerkten in het betrachten van vele plichten, rijkhalzende naar de ware zielenrust, die zij, hoewel gebrekkig, toch echt bij Jezus zochten, zoals het in die tijd met genoegzaam die allen bestond die op de verstrooiing van Israël waren wachtende en Jezus steeds aankleefden. Dat zijn die vermoeide en treurige zielen die de Messias zou dronken maken en vervullen, Jer. 31:25. Die gebondenen in de kuil zonder water, die gebondenen die daar hoopte die uitgelaten zouden worden en zouden wederkeren tot de sterkte, Zach. 9:11,12. Hoedanig ook de discipelen van Jezus waren die Hij tot apostelen verkoren heeft, die samen uitmaken het overblijfsel naar de verkiezing van de genade, in die dagen, dat ellendig en arm volk, dat op de naam des Heeren hoopte, wat de Heere onder het verbasterd Israël had doen overblijven, Zef. 3:12. Zie ook Jes. 42:3; Matth. 12:20; Jes. 61:1-3; Matth. 5:3-11; Hand. 2:37,38; 16:30,31. Uit die aanwijzing van de voorwerpen van de nodiging blijkt dat de benaming van vermoeiden en belasten helemaal niet toepasselijk is op die menigte die Jezus in die tijd hoorden en volgden, als bij wie voor het merendeel niets te vinden was van die genoemde eigenschappen en dus dat ook allen die onder het Evangelie leven niet kunnen genoemd worden vermoeiden en belasten. Want hoeveel zijn er niet wel onder dezen die ten opzichte van hun eeuwige behoudenis leven in de diepste gerustheid en zorgeloosheid en zich nergens minder over vermoeien dan om zalig te worden? Hoeveel zijn er niet waar alles wat zij in deze zaak doen slechts bestaat in dat zij nu en dan eens naar de kerk gaan en dan nog vaak met oogmerken die geheel vreemd zijn van zich vermoeien om zalig te worden? Hoeveel worden er niet gevonden die zichzelf op valse gronden gerust stellen? De een heeft zoveel deugden en goede hoedanigheden, dat hij zich nooit bekommert over zijn zaligheid, die hem in zijn verbeelding niet ontgaan kan en daarom vermoeit hij zich ook niet. Een ander hoopt op de genade van een barmhartig God. Een derde gelooft op zijn wijze dat Jezus Zijn Zaligmaker is, daaraan te twifelen ziet hij als ongeloof en hoe wordt zulk een in die waan bevestigd als hij hoort dat Jezus hem van God tot een Zaligmaker in de aanbidding geschonken is! Tot slot, als men dit genoemde goed opmerkt, zal het getal van hen die zich vermoeien om zalig te worden enorm verminderen onder diegenen die onder het Evangelie leven. Dan is het vanzelf duidelijk dat het getal van hen die zo bestaan en handelen lang niet zo groot en algemeen is als men wel onderstelt en er zo ruim van spreekt.

VI. Conclusie

Als we nu het gestelde en betoogde (aangaande de onvoldoende bewijzen voor een zaak of stelling) eens toepassen op onze tekst, Joh. 6:32 dan kan men makkelijk de conclusie trekken dat men uit deze plaats niet met een steekhoudend bewijs zulk een algemene aanbidding of een schenken in de aanbidding van Jezus als het ware Brood uit de hemel aan allen die leven onder de prediking van het Evangelie kan bewijzen. Want volgens de hiervoor opgegeven bewijzen is het geenszins het oogmerk van Jezus om in dit vers te spreken van zulk een schenken in de aanbidding en dan is het wettig besluit dat men met deze plaats iets wil bewijzen dat daar niet in ligt opgesloten en dus deugd het bewijs niet. Zie onze eerste stelling.

Al de kracht van bewijs voor zulk een schenken in de aanbidding in deze plaats is alleen gelegen in het woord geven. Dit is ten allersterkste genomen dan nog maar een bewijs wat alleen de blote klank van dat woord in zijn voordeel heeft. Al kon het de betekenis van aanbieden hebben dan zou het nog niets bewijzen in deze zaak, zolang als uit het verband en redenebeleid niet bewezen wordt dat dit hier door

Jezus bedoeld wordt. Nu menen we duidelijk getoond te hebben dat dit helemaal niet door hem bedoeld wordt en dan is het weer het wettige gevolg, men voert een bewijs aan dat helemaal niet bewijst wat men ermee wil bewijzen en daarom bewijst het niets. Zie onze tweede stelling.

We hebben zo we menen voldoende bewezen dat het woord geven volgens de natuurlijke betekenis ervan en het gebruik dat het heeft in het woord en vooral in dit gesprek van Jezus met de schare en de Joden de betekenis van aanbieden nergens heeft. Wanneer men dan nu deze plaats aanvoert om er zulk een algemene welmenende aanbidding mee te bewijzen dan behoort dit bewijs ook tot die waardoor men een betekenis aan de tekst opdringt die er niet echt in ligt opgesloten en me ze dienstbaar maakt aan zelfgemaakt veronderstellingen. Dus is het bewijs dat men voor die veronderstelling uit de tekst trekt nul en van geen enkele waarde en daarom veel te zwak om er een zaak van zoveel gewicht als die welmenende aanbidding is, op te bouwen. Zie onze derde stelling.

En tot slot, alles wat men uit deze plaats, met opzicht tot de volgende tijden en degenen die leven onder het Evangelie bewijzen kan is alleen dat zoals Jezus als het tegenbeeldige Manna uit de hemel nedergedaald is in de wereld, en onder dit volk gezonden werd, en zich door Zijn prediking en wonderwerken aan haar bekend maakte als de lang beloofde Messias in en bij Wie alles te vinden was wat dienen kon tot vervulling van het zielsgebrek voor tijd en eeuwigheid; dat zo ook Jezus als zodanig door middel van de prediking van het Evangelie aan en onder dat volk (dat daarmee begiftigd wordt) wordt geopenbaard en bekend gemaakt, wat het voorrecht is van allen die verkeren onder die prediking. Maar van de wil van God om Hem als zodanig deelachtig te maken al ook aan wie en op welke wijze dat geschiedt, moet men niet uit dit vers, maar uit het volgende van Jezus redevoering aanwijzen en verklaren en daaruit blijkt ten duidelijkste dat dit niet maar alleen bestaat in aanbidding en dat het niets minder dan algemeen is voor allen die leven onder die prediking, zoals we uitvoeriger bij de verklaring getoond hebben en ook alle getrouwe leraars het hieruit en in het bijzonder uit wat voorkomt in vers 35-45 altijd onderscheidenlijk hebben aangewezen.

Slot

Tot zover heb ik mijn bestek ten einde gebracht, zowel met mijn bedenkingen en de daaruit voortvloeiende opmerkingen over die ruime Evangelieprediking of die algemene welmenende aanbieding in het Evangelie (zoals die nu in zwang is) op te geven, alsook het toetsen van de voornaamste bewijzen ervoor. Ik heb mij nu alleen bepaald tot die vijf verhandelde plaatsen, niet omdat er niet meer zijn die daartoe worden opgegeven, want er worden tussendoor nog verschillende andere plaatsen toegelicht en getoond, dat er dat niet in ligt opgesloten wat men er tegenwoordig uit zoekt af te leiden, maar omdat die vijf plaatsen wel de belangrijkste zijn en die met de meeste waarschijnlijkheid voor dat stelsel worden opgegeven. Naar mijn inzien zijn met de weerlegging van die genoemde vijf plaatsen alle andere voldoende weerlegd of immers aan zulken van mijn lezers die maar een weinig onderscheiden kunnen denken daartoe handleiding wordt gegeven om zich te kunnen redden uit de bezwaren die hen door andere plaatsen gemaakt kunnen worden, wanneer men maar zijn gedachten op diezelfde wijze zoekt te leiden door nauwkeurig te letten op de voor- of onderwerpen tot of van wie in zulke plaatsen gesproken wordt en tegelijk aandachtig nagaat de eigene betekenis van de woorden die gebruikt worden en vooral het gebruik dat zij hebben in het woord. Zo zal ik het hier nu bij laten rusten. Terwijl ik voor mijzelf meen volledig te kunnen berusten in wat ik heb opgegeven, als wat niet in haast is bijeengebracht, maar bij herhaling is herlezen en overdacht geworden, terwijl behalve de tijd van het schrijven er ruim drie jaar zijn verlopen sedert het afgeschreven ter drukpers overgegeven en afgedrukt is. Daarom geef ik het met ootmoedig opzien tot Sions Koning in Zijn hand over om er mee te handelen naar Zijn soeverein, hoogwijs, heilig en goedertieren welbehagen, terwijl mijn hartelijke zielszuchtingen tot Hem worden opgezonden dat het Hem mag behagen om die vreedzame tijden voor Zijn Sion te doen komen waarin de twistingen en de daaruit ontstane verwarringen en verwijderingen onder Zijn volk eens een einde mogen nemen, zodat zij allen hetzelfde spreken en gevoelen mogen en zo die allerwenselijkste toezegging vervult, die we vinden in Jes. 60:17: “Voor koper zal Ik goud brengen en voor ijzer zal Ik zilver brengen, en voor hout koper en voor stenen ijzer; en zal uw opziensers vreedzaam maken en uw drijvers rechtvaardigen.” Amen

EINDE